TOM II 15 MARCA 1939 r. ZESZYT 7

PRASA PRAWNICZA

PRZEGLĄD USTAWODAWSTWA, PIŚMIENNICTWA PRAWNICZEGO, ORZECZNICTWA SĄDOWEGO ORAZ BIBLIOGRAFII

REDAKTOR
ADAM DANIEL SZCZYGIELSKI
ASYSTENT UNIWERSYTETU J. PIŁSUDSKIEGO

ZESZYTY UKAZUJĄ SIĘ W ODSTĘPACH 3—4 TYGODNI W MIARĘ UKAZYWANIA SIĘ MATERIAŁU PIŚMIENNICZEGO. 10 ZESZYTOW STANOWI 1 TOM.

WYDAWNICTWO „PRASA PRAWNICZA"
Warszawa, ul. Leszno 56, telefon Nr. 11.98-73

PRASA PRAWNICZA

Adres redakcji: Warszawa I, ul. Marszałka Focha 8 m. 5, tel. 2.64-86.
Adres administracji: Warszawa I, ul. Leszno 56, tel. 11.98-73.
Cena 1-go tomu — zł. 25, zeszytu pojedyńczego — zł. 2.50.
Konto czekowe P.K.O. Nr 19.385. Konto rozrachunkowe pocztowe Nr 309.

Spis rzeczy

PRASA PRAWNICZA

Przegląd
ustawodawstwa, piśmiennictwa prawniczego,
orzecznictwa sądowego oraz bibliografii

Tom II. 15 marca 1939 r. Zeszyt 7 (17)

Zbiór orzeczeń Sądu Najwyższego

Poniżej podajemy w dalszym ciągu zestawienie orzeczeń sądowych, ogłoszonych przez nas w poprzednich zeszytach „Prasy Prawniczej", które obecnie ukazały się w bieżących zeszytach Zbiorów Urzędowych.

(Cyfry po lewej stronie oznaczają numery orzeczeń „Prasy Prawniczej", licznik — kolejne orzeczenie liczone od góry; mianownik — daną szpaltę; liczby po prawej stronie — pozycje Zbiorów).

I. CYWILNE.

ZESZYT 8 z r. 1938*).

2/337—339.

ZESZYT 11 z r. 1938.

T. I. „Prasy Prawniczej".

1/693 — 498[1]); 3/693 — 500; 1/886 — 481; 5/997 — 480; 2/1000 — 493[2]); 4/1000—477[3]); 1/1021 — 509[4]); 5/1074 — 501[4]); 5/1151 — 484[5]); 5/1165—475; 3/1313 — 502[4]); 5/1325—513[6]); 6/1347 — 483; 3/1351 — 490[4]); 1/1352—495; 4/1361 — 474[7]); 2/1420 — 497[4]).

T. II. „Prasy Prawniczej".

3/49 — 507[4]); 1/53 — 482; 4/53 — 485[4]); 2/58 — 517[8]); 2/73 — 520[4]); 4/494 — 478[4]); 4/634 — 513[9]); 2/645 — 486[10]); 1/649 — 471; 2/659 — 506[11]).

---

*) Początek w zeszycie 2 t. II.

[1]) Pierwsze zdanie tezy B. O. odpowiada orzeczeniu drukowanemu przez nas, nieco tylko odmiennie zredagowanemu. Urzędowa redakcja kończy się następującym zdaniem: *„Jeżeli zaś spółdzielnia majątku nie miała i wskutek wykreślenia utraciła osobowość prawną, wówczas w sporze jej wytoczonym, powinien być ustanowiony kurator dla jej zastępowania"*.

[2]) Teza B. O. kończy się słowami: *„wobec brzmienia art. 174 K. Z. oraz ze względu na działanie wsteczne zarzutu potrącenia (art. 254 § 2 K. Z. in fine)"*.

[3]) W tezie B. O. po słowie „podpadać" dodano: *„nie tylko fikcyjne"*.

[4]) Teza B. O. jest zredagowana nieco inaczej, sens pozostaje bez zmian.

[5]) Początek tezy B. O. trochę odmiennie zredagowanej, odpowiadającej orzeczeniu drukowanemu przez nas uprzednio, kończy się słowami: *„nie zaś daty zamążpójścia córki lub daty otrzymania przez nią posagu"*.

[6]) Teza B. O. inaczej stylistycznie zredagowana w u. 1 odpowiada orzeczeniu przedrukowanemu z R. P. E. S.; u. 2 podaliśmy pod 4/634 t. II.

[7]) Teza B. O. ma początek następujący: *„Przewidziany w p. 1 § 45 regulaminu przewozu przesyłek towarowych na kolejach żelaznych (Dz. U. z 1931 r. nr 93, poz. 721) roczne przedawnienie roszczeń z tytułu umowy o przewóz stanowi zasadę ogólną, od której dopuszczalne są trzy wyjątki (wymienione pod literami a), b), c) tegoż § 45, wobec czego przedsiębiorstwo kolejowe..."*.

[8]) Teza B. O. zawiera inny układ: u. 1 — odpowiada naszemu u. 2; u. 2 — u. 3; u. 3— u. 1.

[9]) Teza ta odpowiada u. 2. tezy B. O.

[10]) Teza B. O. obejmuje u. 1 i początek u. 2 tezy podanej przez nas uprzednio do słowa „skoro".

[11]) Drukowane przez nas orzeczenie odpowiada tylko u. 1 tezy B. O.; u. 2 drukujemy na właściwym miejscu.

Ustawodawstwo

I. PRZEGLĄD USTAWODAWSTWA.

1. „DZIENNIK USTAW RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ".

Nr 9 Z DNIA 6 LUTEGO 1939 R.

p. 45 — R. Pr. R. (25.1.39) o tymcz. wprowadzeniu w życie postanowień traktatu handlowego pomiędzy Rzecząpospolitą Polską a Republiką Argentyńską.

p. 46 — R. R. M. (24.1.39) o zakazie używania francuskich nazw regionalnych dla produktów winnych.

p. 47 — R. M. W. R. O. P. (20.1.39) o udzieleniu Akademii Handlu Zagranicznego we Lwowie prawa nadawania stopnia magistra nauk ekonomiczno - handlowych, jako niższego stopnia naukowego.

p. 48 — R. M. O. S. (23.1.39) o tymcz. uregulowaniu ubezpieczeń społecznych górników i hutników na ziemiach odzyskanych i włączonych do woj. śląskiego.

p. 49 — R. M. Sk. (23.1.39) wyd. w por. z M. R. R. w sprawie ustalenia podstawowej ceny za spirytus na kampanię 1938/39 r.

p. 50 — R. M. Sk. (26.1.39) o poborze scalonego pod. obrotowego od sprzedaży cementu i cukru.

p. 51 — R. M. Sk. (26.1.39) o poborze scalonego pod. obrotowego od sprzedaży piwa, napojów winnych, wódek gatunkowych, octu, kwasu octowego i drożdży.

p. 52 — R. M. Sk. (26.1.39) o poborze scalonego pod. obrotowego od sprzedaży artykułów Polskiego Monopolu Tytoniowego i Państwowego Monopolu Spirytusowego, soli wprowadzonej do obrotu przez Polski Monopol Solny oraz losów loterii, urządzanych przez Polski Monopol Loteryjny.

p. 53 — R. M. Sk. (26.1.39) o poborze scalonego pod. obrotowego od sprzedaży zapałek.

Nr 10 Z DNIA 8 LUTEGO 1939 R.

p. 54 — R. R. M. (24.1.39) o obowiązkach osób fizycznych i prawnych oraz władz i instytucyj w dziedzinie przygotowania personelu obrony przeciwlotniczej i przeciwgazowej w czasie pokoju.

p. 55 — R. M. Sk. (23.1.39) wyd. co do § 4 w por. z M. O. S. o wyk. D. Pr. R. w sprawie rozciągnięcia przepisów o sztucznych środkach słodzących na obszar odzyskanych ziem Śląska Cieszyńskiego.

p. 56 — R. M. W. R. O. P. (24.1.39) o podziale obszaru Rzeczypospolitej na okręgi konserwatorskie.

p. 57 — Ośw. Rz. (13.1.39) w sprawie złożenia przez Australię dokumentu ratyfikacyjnego układu z 31.5.37, wprowadzającego zmiany do konw. międzynarodowej, podpisanej w Paryżu 21.6.20, w sprawie utworzenia w Paryżu Międzynarodowego Instytutu Chłodnictwa.

p. 58 — Ośw. Rz. (13.1.39) w sprawie złożenia przez Australię dokumentu ratyfikacyjnego protokółu 30.7.36 o interpretacji art. X układu z Niemcami 20.1.30, dotyczącego kwestyj finansowych.

p. 59 — Ośw. Rz. (13.1.39) w sprawie ratyfikacji i wymiany dokumentów ratyfikacyjnych układu między Rzecząpospolitą a Konfederacją Szwajcarską, dotyczącego płatności związanych z wierzytelnościami finansowymi, podpisanego w Bernie 30.6.37.

Nr 11 Z DNIA 11 LUTEGO 1939 R.

p. 60 — R. M. R. R. (3.2.39) wyd. w por. z M. Sk. oraz M. P. H., a co do § 5 również w por. z M. Spr. o umowach zbiorowych cukrowniczo - plantatorskich na okres kampanijny 1939/40.

p. 61 — R. M. S. W. (4.2.39) wyd. w por. z M. S. Wojsk.; M. O. S. i M. Sk. o przekazaniu Zarządowi Miejskiemu m. Łodzi kompetencyj powiatowej władzy administracji ogólnej w sprawach, dotyczących powszechnego obowiązku wojskowego.

p. 62 — R. M. Spr. (9.2.39) w sprawie określenia właściwości miejscowej sądów grodzkich dla ziem odzyskanych w listopadzie 1938 r.

p. 63 — Ośw. Rz. (13.1.39) w sprawie złożenia przez Bułgarię dokumentu ratyfikacyjnego konw. międzynarodowej 23.11.33 o przewozie osób i bagażu kolejami żelaznymi.

p. 64 — Ośw. Rz. (13.1.39) w sprawie złożenia przez Bułgarię dokumentu ratyfikacyjnego konw. międzynarodowej 23.11.33 o przewozie towarów kolejami żelaznymi.

p. 65 — R. R. M. (11.2.39) o ustaleniu na rok 1939 wykazu imiennego nieruchomości podlegających przymusowemu wykupowi.

Nr 12 Z DNIA 15 LUTEGO 1939 R.

p. 66 — R. R. M. (11.2.39) o ustaleniu planu parcelacyjnego na rok 1940.

p. 67 — R. M. Sk. (23.1.39) wyd. w por. z M. W. R. O. P. w sprawie utworzenia bezzwrotnych stypendiów dla studentów szkół wyższych.

p. 68 — R. M. Spr. W. (25.1.39) w sprawie zmiany R. M. S. W. o pasie granicznym

p. 69 — Ośw. Rz. (13.1.39) w sprawie rozciągnięcia na szereg terytoriów brytyjskich konw. 7.6.1930 dotyczącej opłaty stemplowej w przedmiocie weksli trasowanych i własnych.

p. 70 — Ośw. Rz. (13.1.39) w sprawie rozciągnięcia na szereg terytoriów brytyjskich konw. 19.3.1931, dotyczącej opłaty stemplowej w przedmiocie czeków.

Nr 13 Z DNIA 20 LUTEGO 1939 R.

p. 71 — R. R. M. (11.2.39) o uznaniu stowarzyszenia „Organizacja Przysposobienia Wojskowego Kobiet“ za stowarzyszenie wyższej użyteczności.

p. 72 — R. M. O. S. (18.1.39) wyd. w por. z M. P. H. o dozorze nad wyrobem i obiegiem środków kosmetycznych.

p. 73 — R. M. Sk. (27.1.39) w sprawie utworzenia podurzędu celnego w siedzibie przedsiębiorstwa „Zakłady Samochodowe Wspólnoty Interesów S. A. Montownia w Łagiewnikach Śląskich“.

p. 74 — R. M. Sk. (28.1.39) o normach szacunku i cenach wykupu krajowego surowca tytoniowego.

p. 75 — R. M. P. H. (7.2.39) o wprowadzeniu obowiązku legalizacji taksometrów nowych, naprawianych i sprowadzanych z zagranicy.

p. 76 — R. M. P. H. (9.2.39) w sprawie zmiany rozporządzenia z dnia 8 maja 1936 r. o warunkach udzielania pozwoleń na prawo przywozu towarów objętych zakazami przywozu.

p. 77 — R. M. Spr. (15.2.39) o zmianie rozporządzenia o komornikach.

—

2. „DZIENNIK URZĘDOWY MINISTERSTWA SKARBU“.

Nr 3 Z DNIA 10 LUTEGO 1939 R.

p. 59 — Zarz. M. Sk. (11.1.39) o organizacji i zakresie działania Zarządu Długów Państwa.

p. 60 — Zarz. M. O. S. (20.1.39) wyd. w por. z M. S. W. i M. Sk. w sprawie zaliczenia niektórych miejscowości do klasy A i B w zakresie zaopatrzenia inwalidzkiego.

p. 61 — Obw. M. Sk. (24.1.39) o wartości jednego grama czystego złota.

p. 62 — Obw. M. Sk. (17.1.39) w sprawie umorzenia 6-ej raty 5% pożyczki konwersyjnej z 1924 r..

p. 63 — Ok. Min. Sk. (31.1.39 L. D. III. 536/4/39) w sprawie dokonywania potrąceń części należności za świadectwo przemysłowe za 1939 r. z podatku obrotowego za 1939 r.

p. 64 — Ok. T. 16 Min. Sk. (19.1.39 L. D. IV. 34845/2/38) w sprawie zmiany punktu 1 ok. Min. Sk. T. 3 z dnia 26 stycznia 1937 r. L. D. IV. 2000/2/37 (dotyczy poz. 177 taryfy celnej).

p. 65 — Ok. Min. Sk. (24.1.39 L. D. VI. 133/4/39) w sprawie plombowania.

—

3. „DZIENNIK URZĘDOWY MINISTERSTWA SPRAW WEWNĘTRZNYCH“.

Nr 34 Z DNIA 20 LISTOPADA 1938 R.

p. 205 — Ok. Nr 46 (27.X.38) w spr. biuletynów prasowych i fotografij.

p. 206 — Ok. Nr 47 (15.XI.38) o wędrownych przedsięwzięciach rozrywkowych [Ok. omawia postępowanie władz na podstawie prawa o publ. przedsięwzięciach rozrywkowych i dotyczy zgłaszania imprez u powiatowych władz administracji ogólnej, sposobu wykonywania kontroli nad wędrownymi przedsięwzięciami rozrywkowymi, aprobaty tekstów słownych, warunków pozwolenia na wędrowne przedsięwzięcia rozrywkowe, osobistego powodzenia przedsięwzięcia przez koncesjonariusza, sposobu stosowania art. 10 prawa o publ. przedsięwzięciach rozrywkowych oraz zawiera wzory pozwoleń i wykazów].

p. 207 — Ok. Nr 48 (15.XI.38) o przedsięwzięciach widowiskowych [kabaretach i tanecznych dancingach] w lokalach gastronomicznych.

p. 208 — P. Ok. (10.XI.38) o zaliczkach na uposażenie w związku z nabywaniem mechanicznych środków lokomocji.

p. 209 — P. ok. (17.XI.38) o sprzedaży znaczków pomocy zimowej w okresie 1.XII.1938. r. — 30.IV.1939 r.

Nr 35 Z DNIA 30 LISTOPADA 1938 r.

p. 210 — Ok. Nr 49 (30.XI.38) o pokrywaniu przez zarządy miejskie i zarządy gmin kosztów przygotowania drużyn odkażających, przeznaczonych dla potrzeb osiedli.

p. 211 — P. ok. (23.XI.38) o ulgowej sprzedaży drewna z Lasów Państwowych na budowę publicznych szkół powszechnych.

p. 212 — P. ok.(30.XI.38) w spr. instrukcji o prowadzeniu ewidencji koni.

p. 213 — P. ok. (30.XI.38) o uzupełnieniu i sprostowaniu instrukcji dla organów gminnych, zarządów miejskich i komisyj wyborczych w sprawie wyborów radnych gromadzkich i gminnych oraz radnych miejskich.

p. 214 — P. ok. (30.XI.38) o przechodzeniu b. funkcjonariuszów czeskosłowackich do służby w Państwie Polskim [podaje treść ok. Prezesa R. M. z 22.XI.38 w tym przedmiocie].

Nr 36 Z DNIA 10 GRUDNIA 1938 R.

p. 215 — Ok. Nr 50 (10.12.38) o wytycznych w sprawie rozstrzygania protestów przeciw wyborom samorządowym oraz unieważnienia wyborów z urzędu.

p. 216 — P. ok. (22.XI.38) o udzielaniu ulg podatkowych w umowach, zawieranych przez urzędy i przedsiębiorstwa państwowe. [Podaje treść pisma M. Sk. z 10.XI.38 Nr D. V. 27859/1/38].

p. 217 — P. ok. (30.XI.38) o drukach w postępowaniu egzekucyjnym władz skarbowych. [Podaje treść pisma M. Sk. z 19.XI.38 Nr D. I. 1-F2/38].

p. 218 — P. ok. (5.XII.38) o ulgowej sprzedaży drewna miastom niewydzielonym na budowę i naprawę mostów i budynków.

p. 219 — Decyzja (3.XII.38) o odznace Stowarzyszenia b. Więźniów Politycznych, udzielająca zezwolenia na odznakę.

p. 220 — Decyzja (3.XII.38) o odznace Stowarzyszenia Lekarzy udzielające zezwolenia.

p. 221 — Decyzja (3.XII.38) o chorągwi Stowarzyszenia Personelu Pomocniczego Przemysłu Drukarskiego, udzielająca zezwolenia.

p. 222 — Decyzja (3.XII.38) o odznace T-wa Polsko - Węgierskiego im. Stefana Batorego, udzielająca zezwolenia.

Nr. 37 Z DNIA 20 GRUDNIA 1938 R.

p. 223 — Zarządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych (15.XII.38) o likwidacji zrzeszeń wolnomularskich. [Dotyczy 32 wymienionych zrzeszeń].

p. 224 — P. ok. (13.XII.38) w spr. wyczerpywania pozostałości kredytów miesięcznych — rozszerzenie postanowień okólnika Nr 25/1938.

p. 225 — P. ok. (15.XII.38) o ulgach dla domów, których budowę rozpoczęto w roku 1938.

p. 226 — P. ok. (16.XII.38) o dietach dla sędziów, będących członkami Komisyj Wyborczych w wyborach samorządowych.

p. 227 — Decyzja (17.XII.38) o odznace Związku Powstańców Wielkopolskich.

Nr 1 Z DNIA 20 STYCZNIA 1939 r.

p. 1 — Ok. Nr 1 (13.I.39) o utrzymywaniu w aktualności ewidencji osób, wyznaczonych do organów OPL.

p. 2 — P. ok. (9.I.39) o ulgach dla domów, których budowę rozpoczęto w roku 1938.

III. PRZEGLĄD BIBLIOGRAFII.

Ustawodawstwo polskie obowiązujące na Śląsku Zaolzańskim i innych ziemiach odzyskanych. Lwów 1938. Księg. „Ewer", cm 18, s. 62.

—

Dział ogólny

I. PRZEGLĄD PIŚMIENNICTWA.

ADWOKATURA WARSZAWSKA W DOBIE WALK O NIEPODLEGŁOŚĆ.

W budowaniu gmachu państwowości polskiej adwokatura odegrała rolę niepośledną. Adwokaturze stołecznej przypadł w udziale zaszczyt kładzenia podwalin pod gmach polskiego wymiaru sprawiedliwości. Zaczęło się to w roku 1915 od utworzenia sądów t. zw. obywatelskich, które nie mają precedensu w dziejach państw europejskich. Utworzone były bowiem bez aprobaty władz państwowych, zaraz po ustąpieniu wojsk rosyjskich z Warszawy. Ich skład osobowy wypełniła niemal bez wyjątku adwokatura. Sądy obywatelskie przestały funkcjonować dopiero we wrześniu 1915 r., na wyraźne zarządzenie niemieckich władz okupacyjnych. Okupanci tworząc w Warszawie sądy własne, musieli zatroszczyć się o ich obsadę personalną. Zmuszało to ich do szukania porozumienia z prawnikami polskimi. Dla Polaków wszakże wzięcie czynnego udziału w tworzeniu sądownictwa okupacyjnego równało się rezygnacji z praw do własnego wymiaru sprawiedliwości. Postanowiono więc, że w sądach *nie polskich* i urzędujących *nie po polsku* nikt z adwokatów warszawskich udziału brać nie będzie. Twarde i nieustępliwe stanowisko adwokatury w sprawie sądownictwa odbiło się szerokim echem w całym kraju.

Wreszcie nadszedł dzień 1 września 1917 r., w którym dokonano uroczystego aktu otwarcia Sądów Królewsko-Polskich. Z chwilą powstania prawowitej władzy sądowej polskiej adwokatura mogła zająć się wyłącznie własnymi sprawami. Nie uczyniła jednak tego, gdyż zbyt żywa była jeszcze pamięć ścisłej współpracy między magistraturą i adwokaturą. Dopiero późniejsze lata przyniosły osłabienie tej współpracy. *(Stanisław Janczewski — Pal. 1/39, s. 3 nn.).*

II. PRZEGLĄD ORZECZNICTWA.

1. WŁAŚCIWOŚĆ SĄDÓW POWSZECHNYCH.

a) R. Pr. R. 19.11.1927 (p. 909) o likwidacji umów dzierżawnych, dotyczących gruntów parcelowanych.

—

b) Ust. 28.11.1925 (p. 843/34 r.) o wyk. reformy rolnej (15; 21 cz. 1; 27; cz. 4; 28; 29).

Rozporządzenie Prez. Rz. z 19 listopada 1927 r. p. 909 normuje likwidację umów dzierżawnych, dotyczących gruntów parcelowanych, w zależności od tego, czyją własnością są parcelowane grunty: a) przy likwidacji umów dzierżawnych, dotyczących nieruch., stanowiących własność Państwa, wypowiedzenia umowy należy dokonać w trybie administr., wysokość odszkodowania dzierżawcy ustala z analogicznym zastosowaniem trybu, przewidzianego w cz. 4 art. 27 i art. 28 i 29 ust. z 28 grudnia 1925 o wykonaniu reformy rolnej, jeżeli strony po wypowiedzeniu umowy dzierżawnej nie umówią się inaczej; b) przy likwidacji umów dzierżawnych, dotyczących nieruchomości, stanowiących własność Państwowego Banku Rolnego, fundacji lub instytucji naukowych wypowiedzenia umowy należy dokonać z zastosowaniem dzielnicowych przepisów prawa, a ustalenia wysokości zwracanych kosztów uprawy i zasiewów i wysokości odszkodowania dokonywa się z analogicznym zastosowaniem cz. 4 art. 27, art. 28 i 29 ust. z 28 grudnia 1925 o wykonaniu reformy rolnej, jeżeli właściciel gruntu zwróci się o to do U. Z. (obecnie do województwa) i pokryje koszty tego postępowania, c) przy likwidacji umów dzierżawnych, dotyczących obszarów, objętych wykazem imiennym, przewidzianym w art. 19 ust. z 28 grudnia 1925 o wykon. ref. roln., rozwiązanie umowy następuje bez wypowiedzenia z dn. 1 października tego roku, dla którego wykaz imienny został ogłoszony, a jeżeli wykaz imienny nie określa dokładnie granic obszaru, podlegającego parcelacji, — po upływie czterech tygodni od doręczenia dzierżawcy odpisu orzeczenia, wydanego na mocy cz. 1 art. 21 ust. o wykon. ref. roln., lecz nie wcześniej niż 1 października. Ustalenia odszkodowania w tym przypadku oraz w przypadkach dotyczących obszarów, co do których nałożony został obowiązek rozparcelowania na mocy art. 15 art. o wykon. ref. roln. dokonywa się w trybie wyżej oznaczonym także w przypadku, gdy właściciel zwróci się o to do województwa i pokryje koszty tego postępowania.

Z powyższych przepisów wynika, że w innych przypadkach, a zwłaszcza w przypadkach, gdy wysokość odszkodowania ustaliła umowa

stron, rozstrzygnięcie sporu o to, czy właściciel gruntu jest obowiązany wypłacić dzierżawcy odszkodowanie i w jakiej wysokości należy do sądu powszechnego. (S. N. C. III. 1926/36 10.10.1938. — *O. S. P. 1/39 p. 30)*.

—

c) Ust. 16.8.1923 (p. 726) o opiece społecznej.

17; 18; 21.

Do rozpoznania roszczenia, dochodzonego przeciwko związkowi samorządowemu przez osobę prywatną o zwrot kosztów, wyłożonych przez nią na utrzymanie osoby, uprawnionej do korzystania z opieki społecznej, powołane są sądy powszechne. (T. K. l. rej. 10/38 25. 10.1938. — *O. S. P. 1/39 p. 53)*.

—

2. WŁAŚCIWOŚĆ SĄDÓW PRACY.

a) R. Pr. R. 16.3.1928 (p. 323) o umowie o pracę pracowników umysłowych.

39 u. 2.

Roszczenie pracownika do pracodawcy, oparte na przepisie art. 39 rozporządzenia Prez. Rzplitej z dnia 16 marca 1928 r. o umowie o pracę pracowników umysłowych (Dz. Ust. nr 35, poz. 323), jest roszczeniem wynikającym ze stosunku pracy i podlega właściwości sądu pracy, chociaż pracownik nie pełni już pracy i nie może żądać od pracodawcy przyjęcia do pracy. (S. N. C. III. 288/38 11.4.1938. — *P. P. P. 2/39 p. 28)*.

—

3. KOLIZJA NORM PRAWNYCH.

a) Ust. 12.8.1866 (Dz. U. kr. nr 19) gminna (83).

b) Konkordat 10.2.1925 (p. 501) pomiędzy Stolicą Apostolską a Rzecząpospolitą Polską (XV, XXV).

Artykuły XV i XXV Konkordatu nie uchyliły przepisu § 83 ustawy gminnej z 12 sierpnia 1866 (Dz. U. kr. nr 19), który zwalnia dusz pasterzy od opłacania dodatków do podatków bezpośrednich. (N. T. A. l. rej. 1308/36 24.6. 1938. — *Ż. P. 4/38 s. 16)*.

—

a) Kodeks 1903 Karny (627).

b) R. Pr. R. 11.7.1932 (p. 572). — Prawo o wykroczeniach.

c) Ust. 14.4.1937 (p. 224) o szkodnictwie polnym i leśnym (1).

Różnica między ustawą dawną i nową jest ta, że przepis art. 627 K. K. z 1903 r. przewidywał karę aresztu zastępczego w razie niezapłacenia nawiązki, zaś ani ustawa z 1937 r. (Dz. Ust. poz. 224), ani część ogólna prawa o wykroczeniach, która ma na mocy art. 1 ustawy z 1937 r. (Dz. Ust. poz. 224) zastosowanie do tej ustawy, nie przewidują aresztu zastępczego w razie niezapłacenia nawiązki. (S. N. 2 K. 2635/37 27.4.1938. — *Zb. K. 12/38 p. 286)*.

—

a) D. N. P. 16.12.1918 (p. 67) w przedmiocie przymusowego zarządu państwowego.

O.

b) R. Pr. R. 29.11.1930 (p. 934/32 r.) — Kodeks Post. Cywilnego.

Dekret z dnia 16.12.1918 r. poz. 67 nie został uchylony przez Kod. Post. Cyw. (S. N. C. I. 1049/38 16-29.11.1938. — *R. P. E. S. 1/39 s. 150)*.

—

a) Ust. 2.5.1919 (p. 292) o wyłącznym upoważnieniu Państwa do zakładania rurociągów, służących do prowadzenia gazów ziemnych, regulowania produkcji i zużytkowania ich (2 u. 2).

b) R. Pr. R. 22.3.1928 (p. 362) w sprawie zmiany niektórych postanowień ust. 2.5.1919 (p. 292). (2).

Art. 2 noweli z 22 marca 1928 roku (poz. 362 Dz. Ust. R. P.) nie ma zastosowania do gazociągów, wymienionego w tym przepisie rodzaju, na których budowę uzyskano pozwolenie (koncesję) na podstawie art. 2 ustawy z 22 marca 1919 roku (poz. 292 Dz. Ust. R. P.) przed wejściem w życie wskazanej na wstępie noweli. (N. T. A. l. rej. 2709/36 24.5.1938. — *Gł. Sąd. 2/39 s. 196)*.

—

a) Ust. 17.2.1932 (p. 164) o państwowej służbie cywilnej (103).

b) R. Pr. R. 11.7.1932 (p. 5871). Kodeks Karny (290 § 1).

Przepis art. 103 ustawy o państw służbie cywilnej z dn. 17 lutego 1922 r. (Dz. Ust. poz. 164) uchyla zastosowanie art. 290 § 1 K. K. w przypadku przyjęcia przez niższego funkcjonariusza państwowego korzyści majątkowej w związku z urzędowaniem; w ten sam sposób rozstrzyga się zagadnienie w stosunku do niższego funkcjonariusza samorządowego. (S. N. 3 K. 3024/37 17.12.1938 uchw. 7 sędziów. — *Gł. Sąd. 2/39 s. 195)*.

—

a) Ust. 29.3.1933 (p. 213) o ulgach w zakresie oprocentowania i terminów spłaty wierzytelności hipotecznych (5).

b) D. Pr. R. 20.9.1935 (p. 448) w sprawie zmiany ust. 29.3.1933 (p. 213). (O).

c) D. Pr. R. 3.12.1935 (p. 542) o zmianie ust. 29.3.1933 p. 203). (O).

Zobowiązanie zapłaty od wierzytelności hipotecznej odsetek wyższych niż przewidziane ustawą z 29.3.1933 r., powstałe po wejściu w życie tej ustawy, jest ważne mimo późniejszego ustawowego obniżenia tych odsetek i przedłużenia terminu spłaty wierzytelności hipotecznych. (S. N. C. I. 3171/36 4.1.1938. — *Gł. Sąd. 2/39 s. 191).*

III. PRZEGLĄD BIBLIOGRAFII.

Patkaniowski Michał: La législation statutaire en Italie caractérisée l'après le développement le la commune italienne. Kraków 1938. Odp. Bull. de l'Acad. Pol. des. Sc. et des Lettr. 1937.

—

Prawo cywilne

I. PRZEGLĄD PIŚMIENNICTWA.

1. PRAWO MATERIALNE.

D. PRAWO RZECZOWE.

REJESTROWE PRAWO ZASTAWU NA URZĄDZENIACH WYTWÓRCZYCH.

Trudności kredytowe, na jakie napotyka akcja inwestycyjna drobnej i średniej wytwórczości przemysłowej, wynikają w znacznym stopniu z braku zabezpieczenia realnego kredytów. Stan posiadania właścicieli tego typu przedsiębiorstw ogranicza się bowiem z reguły do własności prowadzonego zakładu, zabezpieczenie zaś, jakim dysponują — do gwarancji osobistej (wekslowej). Wyjątkowo tylko rzemieślnik lub drobny fabrykant rozporządzają zabezpieczeniem hipotecznym, dającym realne zabezpieczenie wierzycielowi. W związku z tym uzyskanie przez rzemieślnika lub drobnego fabrykanta kredytu na cele inwestycyjne — zwłaszcza o ile chodzi o kredyt długoterminowy — natrafia na znaczne trudności.

Istniejące obecnie formy zabezpieczenia wierzytelności na majątku ruchomym przedsiębiorstwa nie odpowiadają tym wymaganiom. Zwykły zastaw wymaga oddania przedmiotów w posiadanie wierzyciela, pozbawia zatem właściciela możności korzystania z maszyn i urządzeń, będących przedmiotem zastawu. Instytucje prawne w kodeksie handlowym, mające za zadanie ułatwienie nabycia ruchomości przy odroczeniu płatności ceny kupna, mianowicie kupno na raty (art. 555—567 K. H.) i kupno z zastrzeżeniem prawa własności dla sprzedawcy (art. 543 K. H.), — nie są dostateczne, gdyż zawierają szereg ograniczeń dla wierzyciela przy dochodzeniu jego praw.

Licząc się z tymi względami, projekt ustawy o rejestrowym prawie zastawu na maszynach, silnikach i pędniach zakładów przemysłowych i rzemieślniczych, mającej za zadanie stworzenie dogodnych warunków dla akcji inwestycyjnej drobnej i średniej wytwórczości przemysłowej — ogranicza możliwość ustanowienia zastawu jedynie do należności z tytułu ceny sprzedażnej nowych maszyn i silników, względnie z tytułu pożyczek, udzielanych na ich kupno.

Projekt przewiduje możliwość zastawu jedynie na rzecz sprzedawcy — o ile jest nim kupiec rejestrowy, oraz na rzecz pożyczającego — o ile pożyczającym tym jest instytucja kredytowa. Zgodnie z projektem — podstawą ustanowienia zastawu jest miara zastawna. Treść tej umowy nie nastręcza poważniejszych kwestyj.

Opracowany projekt ustawy przewiduje tylko jedną postać rejestrowego prawa rzeczowego, mianowicie rejestrowy zastaw. Nie wprowadza natomiast rejestrowego zastrzeżenia prawa własności, jak ma to miejsce na przykład przy pojazdach mechanicznych. Tłomaczy się to chęcią nadania projektowanej instytucji zabezpieczenia rejestrowego na maszynach możliwie jednolitej formy. *(Zb. Pałęcki —* Pol. *Gosp. 45/38 s. 1537).*

—

F. ZOBOWIĄZANIA.

DOBROWOLNE ZWOLNIENIE Z DŁUGU (ART. 270 KOD. ZOB.).

Wobec wyraźnego brzmienia art. 270 K. Z. odróżnianie występujące w dawniejszej literaturze pomiędzy zrzeczeniem a dobrowolnym zwolnieniem z długu nie ma już dzisiaj istotnego znaczenia. Do skuteczności zwolnienia K. Z. wymaga zgody dłużnika. Zrzeczenie się może nastąpić odpłatnie lub nieodpłatnie. W ostatnim wypadku może mieć charakter darowizny. Przedmiotem zrzeczenia się mogą być tylko prawa istniejące oraz przyszłe, gdy ich uzyskanie może nastąpić bez czynności nabycia. Zrzeczenie się prawa przyszłego może nastąpić

tylko wówczas gdy prawo to da się z góry oznaczyć. Nie mogą być przedmiotem zrzeczenia się prawa, które wygasły i zgaśnięcie ich jest niewątpliwe.

Warunki ważnego zrzeczenia się wynikają z ogólnych przepisów, dotyczących rozporządzalności przy czynnościach prawnych.

Ważne zrzeczenie się możliwe jest odnośnie do takich praw, których się w ogóle można zrzec. Każde prawo zasadniczo może być przedmiotem zrzeczenia, chyba, że ze względu na swą celowość nie podlega zrzeczeniu się, albo gdy możliwość zrzeczenia się wykluczają przepisy prawa pozytywnego, jak np. roszczenie o wynagrodzenie za przyszłe niedozwolone czynności, gdyż takie zrzeczenie sprzeciwiałoby się zasadom dobrych obyczajów.

Prawa, które nie mogą być przedmiotem zrzeczenia się nie mogą być przedmiotem przeniesienia. Zasada ta jednak nie może być stosowana na odwrót.

W myśl pozytywnych przepisów K. Z. zrzeczenie się niedopuszczalne jest w następ. wypadkach: zrzeczenie się solidarności wierzyciela względem jednego z dłużników solidarnych nie ma skutku wobec pozostałych dłużników. Zrzeczenie się prawa korzystania z przedawnienia, dokonane przed upływem terminu przedawnienia, jako też zgoda na skrócenie lub przedłużenie terminu przedawnienia itd.

Do skuteczności zrzeczenia się potrzebne jest oświadczenie woli t. j. zgoda posiadacza prawa i przyjęcie tego oświadczenia przez zobowiązanego.

Co się tyczy formy zrzeczenia się w ogólności żadna forma przepisana nie jest. Zrzeczenie się może nastąpić w sposób wyraźny lub dorozumiany. W ostatnim wypadku koniecznym jest brak wątpliwości, że zachowanie się uprawnionego może być wyrazem woli zrzeczenia się j. np. zniszczenie skryptu dłużnego.

Co się tyczy darowizny ustawodawca polski w ślad za kodeksem niem. i szwajcar. uznał, że zachodzi potrzeba formy notarialnej tylko do oświadczenia darczyńcy. Oczywiście, gdy zrzeczenie się dotyczy nieruchomości i jest przedmiotem wpisu do ksiąg wieczystych to do ważności odnośnego aktu potrzebna jest forma aktu notarialnego.

Co do skutków zrzeczenia się prawo polskie przyjmuje, że powoduje ono umorzenie zobowiązania ipso iure już od chwili złożenia odnośnego oświadczenia. Zrzeczenie się może być połączone także z warunkiem, spełnienie się którego powoduje umorzenie stosunku zobowiązaniowego. *(Stanisław M a c h a l s k i — Prz. Not. 1/39 s. 11).*

—

G. *PRAWO HIPOTECZNE.*

WŁASNOŚĆ A POSIADANIE. (DZIAŁ DRUGI WYKAZU HIPOTECZNEGO).

W świecie notarialno-hipotecznym utarła się szablonowa forma wpisu w dziale 2-gim wykazu hipot.: „Jan Ikoński i Paweł Igrekowski, w częściach równych niepodzielnie. *Posiadają* na zasadzie następującej tytuł własności *tej nieruchomości* uregulowany był“ itd.

W języku potocznym uważa się posiadacza za właściciela i odwrotnie. W języku prawniczym są to pojęcia różne. Autor wyjaśnia ich znaczenie na podstawie art. 544 i 2228 K. C. Napoleona i przepisów polskiego projektu prawa rzeczowego. Prawo posiadacza, gdy nie jest on właścicielem powinno być uwidocznione w dziale 3-im wykazu hipotecznego (art. 93 instrukcji). Gdy np. A. daruje nieruchomość B, zatrzymując sobie dożywotnie posiadanie i użytkowanie, wpis w dziale II wykazu, iż B „posiada“ byłby nie tylko niezgodny z pojęciem prawa własności, lecz także sprzeczny z wpisem w 3-cim dziale, dotyczącym praw posiadacza A.

Nieodpowienim zwrotem jest „tytuł własności uregulowano“ lub „przepisano“, tytułem własności jest fakt prawny (np. umowa; wpis powinien brzmieć „własności nieruchomości przepisano“.

Nieprawidłowy jest także zwrot „niniejszej nieruchomości“. Wpis powinien brzmieć: „Jan Iksiński i Paweł Igrekowski w częściach równych niepodzielnie. Są właścicielami uregulowanej w tej księdze nieruchomości na zasadzie następującej. Własność powyższej nieruchomości zapisana była i t. d. *(Seweryn Ł ą k o w s k i — N. H. 23-24/38 s. 218-220).*

—

2. PRAWO FORMALNE.

NOWELIZACJA PRZEPISÓW O JEDNOOSOBOWYM ORZEKANIU W SPRAWACH CYWILNYCH W SĄDZIE OKRĘGOWYM I APELACYJNYM.

W myśl dekretu z 21.XI.38 r. o usprawnieniu sądownictwa normy, dotyczące wymienionego w tytule przedmiotu umieszczone zostały w art. XLV i XLV[1] prz. wpr. K. P. C. Został skreślony art. 273 u. s. p.

Z mocy dekretu jednoosobowe orzekanie w sądzie okręgowym (tak I jak i II instancji) oraz w sądzie apelacyjnym ma charakter przejściowy, ma istnieć do 31 grudnia 1944 r.

Do kategorii spraw rozpoznawczych kolegialnie należą sprawy, podlegające w I instancji orzecznictwu sądów okręgowych bez względu na wartość przedmiotu sporu. Sprawy niemajątkowe oddzielnie wymienione nie zostały. Sąd okręgowy rozstrzyga kolegialnie sprawy o ubez-

własnowolnienie i sprawy „w postępowaniu upadłościowym i układowym" oraz sprawy w wydziale handlowym (1 sędzia i 2-ch sędziów handlowych). Ze względu na wartość przedmiotu sporu przekazane są kolegium (jak dotąd) sprawy ponad 50.000.— zł. oraz sprawy, w których stroną jest Skarb Państwa. Kolegialnego orzekania nie będzie, gdy Skarb będzie interwenientem ubocznym, chyba, że wszedłby na miejsce strony (art. 79, 83 K. P. C.), wówczas sprawa winna być przekazana kompletowi. Poza wymienionymi, wszelkie inne sprawy, także w *postępowaniu niespornym*, sąd okręgowy rozpoznaje w I instancji jednoosobowej.

W sądzie okręgowym jako odwoławczym orzeka jeden sędzia, jedynie w sprawach, w których wartość przedmiotu zaskarżenia przenosi 20.000.— zł. lub nie przewyższa 1500.— (dawniej 500.— zł.) oraz w sprawach, gdzie stroną jest Skarb Państwa (przepis nowy) orzeka kolegium. Spraw egzekucyjnych dekret nie normuje; według dotychczasowej praktyki orzeka w nich komplet 3-ch sędziów.

W sądzie apelacyjnym orzeka zasadniczo 3-ch sędziów, chyba, że wartość przedmiotu zaskarżenia przenosi 1500.— zł. (dawniej 500.—), a nie przekracza 20.000.— zł.

Zostały nie naruszone par. par. 1—3 dotychczasowego art. XLV, przeniesione obecnie do art. XLV prz. wpr. K. P. C., dotyczące praw sędziego jako przewodniczącego i sądu, łączenia i rozłączania spraw, przekazania sprawy sądowi kolegialnemu. Zmiana powództwa w toku sprawy nie pociąga za sobą zmiany składu sądu.

Dekret normuje w porównaniu ze stanem dotychczasowym przypadki przekroczenia przepisów o jednoosobowym i kolegialnym orzekaniu. Zarówno w sądzie okręgowym, *jak i apelacyjnym* zarzut niewłaściwego składu może być podniesiony przez stronę „przed wdaniem się w spór co do istoty sprawy". Przepis ten należy stosować odpowiednio, gdy w toku postępowania zachodzi zmiana, która powoduje zmianę składu sądu. Np. na miejsce strony wchodzi Skarb Państwa. Poza tym sędzia rozpoznający sprawę jednoosobowo obowiązany jest przekazać ją sądowi kolegialnemu, gdy dostrzeże, iż sprawa powinna być rozstrzygnięta kolegialnie. Sąd kolegialny analogicznego obowiązku nie ma. W razie zgłoszenia w czasie należytym zarzutu — sąd wydaje postanowienie, i albo zarzut oddala, albo sprawę przekazuje. Na to postanowienie nie ma oddzielnego zażalenia. Zaskarżenie takiego postanowienia w skardze apelacyjnej lub kasacyjnej może mieć skutek, gdy wyrok wydał jeden sędzia zamiast kolegium. Natomiast kolegium może ważnie rozpoznać sprawę podlegającą rozpoznaniu jednoosobowemu. W razie uznania, iż zarzut apelującego lub składającego skargę kasacyjną, jest słuszny należy wyrok zaskarżony uchylić i sprawę zwrócić do ponownego rozpoznania w składzie właściwym. Gdy strona przed wdaniem się w spór co do istoty sprawy zarzutu nie zgłosi — traci prawo jego zgłoszenia, a sądy z urzędu kwestii składu jednoosobowego lub trzyosobowego nie biorą pod uwagę.

Co do terminu dla zarzutu omawianego w instancji odwoławczej, autor opiera tezę o jego dopuszczalności na zmianie redakcji odnośnych przepisów: art. 273 u. s. p. mówił o sądzie okręgowym jako I instancji, czego obecnie nie zaznaczono. Zarzut taki powinien być zgłoszony w II instancji przed zabraniem głosu co do istoty sprawy. Gdy sąd II instancji rozpoznaje sprawę na posiedzeniu niejawnym w składzie niewłaściwym — strona może zgłosić zarzut najpóźniej w skardze kasacyjnej lub zażaleniu. *(Wacław Miszewski — G. S. W. 1-2/38 s. 7-10).*

—

KWESTIA PRAWNA.

Autor omawia szczegółowo konkretny spór sądowy, dotyczący kwestii, czy czynność prawna zawarta przed 1 lipca 1937 r. *wymaga zezwolenia wojewody* w myśl przepisów o pasie granicznym. Omawiana sprawa dotyczy odmowy przez sędziego hipotecznego Sądu Grodzkiego w Obornikach (woj. poznańskie) wpisu do hipoteki przejścia własności nieruchomości. Autor podaje tok sprawy w instancjach, zajmując się kwestiami proceduralnymi. Fragment tejże sprawy był przedmiotem artykułu w Nr. 13-22 N. H. *(Stanisław Karczewski — N. H. 23-24/38 s. 224).*

—

ZMIANY W PRZEPISACH O PRAWIE UBOGICH W K. P. C. A DOTYCHCZASOWE ORZECZNICTWO.

Autor nawiązuje do swej pracy p. t. „Prawo ubogich w świetle doktryny i praktyki".

1. Pojęcie ubóstwa. Art. 112 K. P. C. w nowym brzmieniu usunął nieżyciową koncepcję „zupełnego ubóstwa", stanowiąc, iż prawo ubogich może uzyskać osoba fizyczna, która „nie jest w stanie bez uszczerbku utrzymania koniecznego dla siebie i rodziny, ponieść kosztów procesu". Nieaktualne stało się więc poprzednie orzecznictwo, dotyczące interpretacji pojęcia „zupełnego ubóstwa". Autor przytacza te tezy S. N., które pozostały aktualne. Osoba prawna może otrzymać prawo ubogich, jeżeli „nie posiada dostatecznych środków na koszty procesu".

Nieco inaczej, niż w art. 112 K. P. C. określono pojęcie ubóstwa w art. 576 § 2 K. P. K. (ubogą jest osoba, która „nie jest w stanie wyłożyć kosztów"). Oba przepisy są w istotnym znaczeniu takie same, różnice w terminologii są jednak nie wskazane.

Dekret o usprawnieniu sądownictwa wysunął na plan pierwszy moment socjalny, a nie — jak dotychczas — fiskalny. Niesłusznym jest niemożność zwolnienia strony ubogiej od wysokich opłat pisarzy hipotecznych przy wpisie hipoteki sądowej.

2. *Dowody ubóstwa.* W art. 112 usunięto ogólne pojęcie „władzy publicznej", wprowadzając dyspozycję o zaświadczeniu „władzy administracji rządowej, samorządowej lub sądu opiekuńczego". Pominięto proponowaną przez autora zmianę, mówiąca także o „państwowej zwierzchności służbowej" np. P.-K. P.), ogólne pojęcie „władzy administracji samorządowej" nadal budzi wątpliwości w związku z art. 72 i 76 Konstytucji (np. odnośnie gminy wyznaniowej żydowskiej). Autor cytuje nadal aktualne tezy S. N., m. inn., iż kardynalnym dowodem ubóstwa jest odpowiednie zaświadczenie, bez którego sąd odmówi wprost wnioskowi o prawo ubogich i którego dochodzenie, ani inne dokumenty nie mogą zastąpić.

3. *Przyznanie i cofnięcie prawa ubogich.* Sąd będzie mógł obecnie przyznać prawo ubogich częściowo. Zasady określi rozporządzenie, życzyć należy, aby nie podważyło ono zasady, iż prawo ubogich przyznaje się dla całego procesu łącznie z postępowaniem egz. Przepis, iż prawa ubogich udziela i cofa je „dla instancji kasacyjnej" sąd II instancji — nie stoi w sprzeczności z powyższą zasadą, iż prawo ubogich rozciąga się na wszystkie instancje, chodzi tu o przyznanie tego prawa po raz pierwszy w postępowaniu przed S. N. W tej materii zachowuje znaczenie całe dotychczasowe orzecznictwo S. N., przede wszystkim zaś orzeczenie, iż zasadność wniosku o prawo ubogich powinna być oceniana wg stanu majątkowego strony w chwili zgłoszenia wniosku; późniejsza zmiana stanu majątkowego choćby zaszła jeszcze przed wydaniem postanowienia przez sąd może być podstawą jedynie do cofnięcia prawa ubogich, co pociąga skutki odmienne od nieprzyznania tego prawa (O. S. N. C. I. 2580/36 — G. S. W. str. 153/38, O. S. P. 624/37).

4. *Zastępstwo adwokackie.* Wg noweli nie wymaga się obecnie zastępstwa adwokackiego we wszystkich czynnościach co do prawa ubogich, także przed Sądem Najwyższym, zresztą na odmowę lub cofnięcie prawa ubogich nie ma obecnie skargi kasacyjnej.

W myśl art. 68 p. 3 nowego prawa o ustroju adwokatury zwolnienie adwokata od zastępstwa z urzędu strony ubogiej jest prerogatywą władzy, która adwokata wyznaczyła, a więc rady adwokackiej. Nie może ona jednak zwolnić adwokata bez wyznaczenia stronie, która postanowieniem sądu otrzymała prawo ubogich, innego pełnomocnika z urzędu; nie może też zwolnić adwokata od obrony z racji rzekomego braku przesłanek do korzystania przez stronę z prawa ubogich. Autor broni swego dawnego poglądu, iż adwokat strony ubogiej nie powinien zgłaszać takiego wniosku, gdyż działałby na szkodę swego klienta.

5. *Uwolnienie strony ubogiej od kosztów.* Nowe brzmienie § 3 art. 120, przyznające Skarbowi Państwa ustawowe prawo zastawu na zasądzonym stronie ubogiej roszczeniu, stanowi tylko poprawioną redakcję dawnego przepisu.

6. *Wpływ wniosku o przyznanie prawa ubogich na tok czynności procesowych.* W art. 124 dekret dodał ustęp: „Wniesienie środka odwoławczego od odmowy lub cofnięcia prawa ubogich nie wstrzymuje postępowania w sprawie". Tekst nie rozstrzygnął jaką regułę należy stosować do postępowania w przedmiocie prawa ubogich, czy zasadę, że postępowanie to ma charakter administracyjny i przepisy K. P. C. nie mają doń zastosowania z pewnymi wyjątkami, czy na odwrót. Wobec tych wątpliwości należy raczej kierować się wskazówką, że o ile dział ten nie zawiera odmiennego przepisu, stosuje się do niego pozostałe postanowienia K. P. C. Nowy ustęp art. 124 nie uchybia więc przepisom art. 420 § 3 i 423, że sąd I instancji może wstrzymać wykonanie postanow. (w danym wypadku cofającego lub odmawiającego przyznania prawa ubogich) do czasu rozstrzygnięcia zażalenia, może to uczynić także sąd II instancji (art. 413, 418, 378 K. P. C.). Wstrzymanie takie nie podlega zaskarżeniu. Wstrzymanie powyższe powoduje zatamowanie toku procesu, w szczególności zapobiega zarządzeniu w przedmiocie wezwania do uiszczenia opłat i zwrotowi pisma procesowego. Co do kaucji kasacyjnej, po zatwierdzeniu przez S. N. odmówienia prawa ubogich, strona, która nie wniosła jej w terminie dodatkowego terminu nie otrzymuje, traci nieodwołalnie prawo do kasacji, ponosząc w ten sposób ryzyko ubiegania się o prawo ubogich (O. S. N. 409-411/36).

Przy braku wstrzymania, jeżeli strona uzyska zmianę postanowienia, odmawiającego prawa ubogich, może wnosić o przywrócenie terminu do czynności procesowej.

7. *Środki odwoławcze.* W przedmiocie prawa ubogich wyłączona została kasacja, na postanowienie sądu II instancji co do odmowy lub cofnięcia prawa ubogich służy zażalenie do Sądu Najwyższego, gdy w samej sprawie głównej służy kasacja. Określenie „prawo ubogich dla instancji kasacyjnej" nie jest słuszne. Sąd orzeka jednoosobowo lub kolegialnie w zależności od wartości przedmiotu sporu lub zaskarżenia sprawy głównej. (O. S. N. 436/35). Wartością przedmiotu zaskarżenia w kwestii prawa ubogich jest wartość przedmiotu sporu w sprawie głównej (O. S. N. 436/35). *(Konstanty Apołłow — G. S. W. 5-7/39 s. 53-6, 71-3 i 88-89).*

—

II. PRZEGLĄD ORZECZNICTWA.

1. PRAWO MATERIALNE.

A. USTAWY JEDNOLITE.

a) Ust. 11.4.1924 (p. 297/36 r.) o ochronie lokatorów.

6 u. 3.

Przewidziana w ust. 3 tego artykułu możność przesłania komornego, wypuszczającemu w najem przez biorącego w najem za pośrednictwem poczty w celu zwolnienia się od przyjętego zobowiązania stanowi szczególny sposób całkowitego do wysokości przesłanej sumy wywiązania się dłużnika ze swego obowiązku zapłaty należnego odeń komornego, chociażby wierzyciel przesanej sumy nie przyjął, chyba, że ostatni udowodni, iż komorne było wysłane z uchybieniem terminu płatności lub stanowiło tylko część przypadającej należności co go uprawniao do nieprzyjęcia przesłanej sumy. (S. N. C. I. 1066/37 8.6.1938. — *R. P. E. S. 1/39 s.151).*

—

b) R. Pr. R. 14.5.1925 (p. 213/25 r.) o przerachowaniu zobowiązań prywatnoprawnych.

0.

W przypadku, gdy należność została zasądzona w złotych, podczas gdy zapisane w wykazie hipotecznym ostrzeżenie opiewa na marki, z miejsca w hipotece może korzystać zasądzona kwota tylko do wysokości sumy, objętej ostrzeżeniem, po dokonaniu przerachowania tej sumy. (S. N. C. I. 1536/35 6.3.1936. — *Prz. Not. 3-4/39 s. 38-39).*

1 u. 1; 43 u. 2.

Brak konwencji między Polską i Austrią co do przerachowania pretensji w koronach austriacko - węgierskich, przysługujących obywatelom polskim i austriackim wzajemnie do siebie, nie stanowi przeszkody do przerachowania według zasad rozporządzenia Prez. Rzplitej z dnia 14 maja 1924 r. o przerachowaniu zobowiązań prywatno - prawnych w koronach austriacko - węgierskich, opartych na tytułach sprzed dnia 28 kwietnia 1924 r., które na zasadzie ustaw w Polsce obowiązujących stały się płatne w markach polskich. (S. N. C. II. 2494/37 17.1.1938. — *Zb. C. 11/38 p. 499).*

2.

Przy przerachowaniu sumy, należnej od kilku dłużników solidarnych lub od dłużnika i poręczyciela solidarnego, zobowiązanie każdego z nich winno być osobno traktowane i przeto, o ile powstały one w różnym czasie, ma do każdego z tych zobowiązań zastosowanie inna stawka skali § 2 rozp. walor., według daty powstania zobowiązania. (S. N. C. I. 1917/36 28.10. 1937. — *O. S. P. 2-3/38 p. 56).*

43 u. 2.

Przy przerachowaniu wyrażonej w koronach austriacko - węgierskich wierzytelności obywatela czesko - słowackiego winien sąd uwzględnić ewentualny spadek kursu korony czeskiej i przy rozstrzyganiu pytania, czy najwyższa stopa przerachowania dopuszczalna w myśl § 43 ust. 2. rozp. o przerach., nie została przekroczona, wziąć za podstawę kurs korony czeskiej z daty wydania wyroku. (S. N. C. II. 200/37 7.2.1938. — *Zb. C. 11/38 p. 514).*

—

c) R. Pr. R. 14.10.1927 (p. 822) o ustaleniu prawa własności do gruntów, nadanych włościanom przy uwłaszczeniu.

5.

Jeżeli sąd grodzki przy stwierdzeniu w trybie powyższego rozp. prawa współwłasności kilku osób do pewnego majątku nie oznaczy w swym postanowieniu wbrew art. 5 tego rozp. wysokości udziałów każdego ze współwłaścicieli, to w razie powstałego między nimi sporu w tym przedmiocie sady nie kierują się domniemaniem, że części te są równe, lecz winny ustalić prawa rzeczywiste stron, które służyły im w dacie wydania postanowienia sądu grodzkiego na podstawie ogólnych przepisów prawa (ukazu z dn. 9 listopada 1906 r. i prawa z dn. 14 czerwca 1910 r., prawa spadkowego, nabycia w drodze kupna itp.). (S. N. C. I. 3552/36 1.2.1938. — *Gł. Sąd. 2/39 s. 189).*

—

d) R. Pr. R. 24.11.1927 (p. 911) o ubezpieczeniu pracowników umysłowych.

2 u. 1 pt. 1.

Akwizytor jest tylko wtedy pracownikiem, gdy zależy służbowo od pracodawcy co do czasu, miejsca i sposobu świadczenia pracy i gdy w wyniku odpłatnego pozbycia samej pracy gospodarczy jej rezultat idzie na rachunek pracodawcy nie mając istotnego wpływu na należności umowne akwizytora. (S. N. C. II. 147/38 6.9.1938. — *Prz. U. S. 1/39 p. 3)*[1]).

7 u. 3.

Pod przepis ust. 3 art. 7 rozp. Prez. Rzpl. z 24 listopada 1927 o ubezpieczeniu pracowni-

---

[1]) Orzeczenie z tego wyroku drukowaliśmy już pod 6/493 t. II, wobec tego jednak, że obecnie podawana teza jest szersza, ją również zamieszczamy.

ków umysłowych nie podpada wynagrodzenie należne pracownikowi nie za pracę, lecz tytułem odszkodowania za zwolnienie bez zachowania terminu wypowiedzenia. (S. N. C. I. 2319/37 2.9.1938. — *O. S. P. 1/39 p. 12).*

12 u. 1; 54 u. 2.

Wobec tego, że przepis art. 54 ust. 2 nie zawiera specjalnych postanowień, normujących ustalenie wysokości zarobku w myśl tego przepisu w przypadkach gdy zarobek jest zmienny, przeto stosować należy w tym zakresie przepisy ogólne rozporządzenia (art. 12), według których wynagrodzenie zmienne, z wyjątkiem pierwszego okresu rozrachunkowego, obliczać należy w miesięcznej stosunkowej części, otrzymanej w poprzednim okresie rozrachunkowym, a nie według faktycznej wysokości zarobku, otrzymanej w poszczególnych miesiącach. (N. T. A. I. rej. 80/37 4.11.1938. — *Prz. U S. 1/39 p. 9).*

—

e) R. Pr. R. 7.2.1928 (p. 120) o wpisywaniu do ksiąg hipotecznych praw własności polskich osób prawnych kościelnych i zakonnych.

7.

Stosownie do tego artykułu deklaracja ordynariusza, poświadczona przez delegata rządu, stanowi dostateczną podstawę do wpisania prawa własności do księgi hipotecznej, przy czym z art. 5 i nast. rozporządzenia nie wynika, aby delegat rządu obowiązany był uzasadniać, dlaczego uważa, iż zachodzą warunki, usprawiedliwiające poświadczenie deklaracji; również nie wynika z przepisów rozporządzenia z dnia 7. 2.1919 r., aby w postępowaniu homologacyjnym, jakim jest postępowanie hipoteczne, mogło być obalone znaczenie deklaracji, odpowiadającej wymaganiom art. 7 rozporządzenia, i aby wydział hipoteczny był obowiązany wejść w rozważenie, czy zasadnie nastąpiło poświadczenie deklaracji przez delegata rządu. (S. N. C. I. 1109/37 26.8.1938. — *R. P. E. S. 1/39 s. 154).*

—

f) R Pr. R. 16.3.1928 (p. 323) o umowie o pracę pracowników umysłowych.

1.

Postanowienie w umowie o pracę, że pracownik domagać się może umówionego wynagrodzenia za cały czas trwania umowy służbowej, jeżeli rozwiązanie umowy nastąpiło ze strony pracodawcy, nie ma mocy obowiązującej w razie gdy pracownik dopuścił się nadużycia zaufania pracodawcy i naruszył istotne postanowienia umowy i tym ważny dał powód do rozwiązania stosunku pracy. (S. N. C. III. 3228/36 17.11.-4.12.1937. — *R. P. E. S. 1/39 s. 154).*

1; 21; 39 u. 1.

Jeżeli wynagrodzenie pracownika było ustalone w formie ryczałtu, który uwzględniał również wynagrodzenie za pracę w godzinach nadliczbowych, pracodawca, zwalniając pracownika bez zachowania terminu wypowiedzenia, nie może z wynagrodzenia pracownika należnego za okres wypowiedzenia czynić jakiekolwiek potrącenia na poczet pracy nadliczbowej, której pracownik nie będzie wykonywał. (S. N. C. II. 488/38 4.10.1938. — *P. U. S. 1/39 p. 6)*[1].

2 pt. 2; 7.

Orzeczenie Sądu Najwyższego nr 123/35, którym radiomechanik w pociągu uznany został za pracownika umysłowego na tej podstawie, że do czynności jego należało komponowanie treści nadawanych reklam, nie ma zastosowania, gdy instrukcja określająca warunki pracy radiomechanika w pociągu, uległa zmianie i wyłączyła z zakresu jego obowiązków powyższe komponowanie reklam. (S. N. C. I. 1849/37 11.8.1938. — *O. S. P. 10-12/38 p. 474).*

2 pt. 5.

Pielęgniarz tylko wtedy może być zaliczony do kategorii pracowników umysłowych, gdy posiada prawo do wykonywania praktyki pielęgniarskiej w myśl ustawy z dnia 21 lutego 1935 r. (Dz. Ust. nr 27, poz. 199), t. zn. gdy posiada dyplom z ukończenia szkoły pielęgniarstwa, przewidzianej w art. 10 i 11 tejże ustawy.

Ogólny poziom wykształcenia nie może zastąpić wymaganych ustawowo kwalifikacyj zawodowych i nadać mu charakteru pracownika umysłowego. (S. N. C. I. 2501/37 28.1.1938. — *P. P. P. 2/39 p. 27).*

2 pt. 8.

Ajent podróżujący i akwizytor nie pozostaje do przedsiębiorcy w stosunku pracy zależnej, jeżeli zbiera zamówienia samodzielnie, dysponuje czasem swej pracy, ponosi jej ryzyko finansowe, a wysokość jego zarobków zależy od ilości zebranych zamówień. (S. N. C. II. 3350/37 30.6.1938. — *O. S. P. 1/39 p. 19).*

4 pt. 3.

Statut o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników komunalnych nie podpada pod pojęcie „specjalnych przepisów ustawowych lub wydanych w wykonaniu ustaw i rozporządzeń“, o których mowa w punkcie 3 art. 4 rozporządzenia Prez. Rzplitej z dnia 16 marca 1928 r. o umowie o pracę pracowników umysłowych (Dz. U. R. P. nr 35, poz. 323), normujących stosunek prawny osób zatrudnionych w urzę-

———

[1]) Inną tezę tegoż orzeczenia podaliśmy już pod 1/628 t. II.

dach i instytucjach samorządowych. (S. N. C. I. 1886/37 19.5.1938. — *P. P. P. 2/39 p. 40)*[1]).

5 u. 2.

Pracownik zwolniony wskutek ukończenia pracy, dla której wykonania został przyjęty, nie ma prawa do wynagrodzenia za czas dalszy. (S. N. C. II. 2493/37 22.3.1938. — *O. S. P. 10-12/38 p. 546).*

25 pt. 4; 29 u. 1.

Umowa o pracę nie może być kontynuowana wbrew woli stron i zwolnienie pracownika skutkuje rozwiązanie umowy od chwili zwolnienia, nie zaś dopiero po upływie okresu wypowiedzenia. (S. N. C. I. 2319/37 2.9.1938. — *O. S. P. 1/39 p. 12).*

41.

Termin przewidziany w art. 41 stanowi prekluzję powództwa a nie przedawnienie roszczenia. (S. N. C. II. 364/38 19.9.1938. — *Prz. U. S. 1/39 p. 17).*

—

g) R. Pr. R. 16.3.1928 (p. 324) o umowie o pracę robotników.

18 lit. „e".

Pracodawca rolny może odstąpić od umowy o pracę przed upływem umówionego czasu i bez zachowania terminu wypowiedzenia, jeżeli ordynariusz wbrew umowie, bez ważnej przyczyny nie dostarczył do pracy zaciężnika. (S. N. C. III. 2757/37 13.6.1938. — *P. P. P. 2/39 p. 29).*

19.

Za moment, od którego biegnie dla pracodawcy przewidziany w art. 19 powyż. rozp. siedmiodniowy termin do rozwiązania umowy z robotnikiem, należy uważać nie datę, w której pracodawca dowiedział się o nadużyciach, lecz moment, kiedy miał możność sprawdzenia i przekonania się o słuszności obciążających robotnika zarzutów. (S. N. C. I. 703/37 7.1.1938. — *Gł. Sąd. 2/39 s. 190).*

—

h) R. Pr. R. 23.8.1932 (p. 652) o zapobieganiu skutkom trudności płatniczych w rolnictwie.

95.

Ze względu na przepis ten oraz na art. 17 przepisów o kosztach sądowych z 24.10.1934 w postępowaniu. toczącym się na podstawie powyższego rozporządzenia nie służy skarga kasacyjna na postanowienie, zarządzające zwrot zażalenia z powodu spóźnionego uiszczenia opłaty sądowej. (S. N. C. III. 1475/37 12.1. 1938. — *R. P. E. S. 1/39 s. 162).*

1) Inną tezę, stanowiącą u. 2 tezy podanej przez P. P. P. drukowaliśmy pod 5/331 t. II.

i) Ust. 28.3.1938 (p. 396) o ubezpieczeniu społecznym.

2; 21.

Przedsiębiorca nie jest obowiązany zgłaszać do ubezpieczenia osoby, która nie pozostaje do niego w stosunku pracy najemnej, lecz w stosunku podprzedsiębiorcy. (S. N. C. II. 3353/37 30.6.1938. — *O. S. P. 1/39 p. 20).*

17.

Prawa i obowiązki Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (b. Z. U. P. U.) wobec ubezpieczonych i pracodawców i wzajemne prawa, oraz obowiązki jednych lub drugich wobec Zakładu powstają ze stosunku publiczno - prawnego, a więc mają charakter publiczno - prawny. (S. N. C. II. 1519/38 22.9.1938. — *Prz. U. S. 1/39 p. 12)*[1]).

—

j) Ust. 29.3.1933 (p. 213) o ulgach w zakresie oprocentowania i terminów spłaty wierzytelności hipotecznych.

0.

Wierzytelność hipoteczna, wpisana na podstawie umowy pożyczki, stwierdzonej aktem notarialnym z 5 lipca 1932, nie korzysta z moratorium hipotecznego, chociażby rokowania co do zawarcia umowy pożyczki przeprowadzone były przed 1 lipca 1932. (S. N. C. II. 1947/37 1.2.1938. — *O. S. P. 10-12/38 p. 503).*

8.

W przypadku zalegania dłużnika z zapłatą odsetek za okres czasu, wskazany w art. 8 *rozporz. Prezyd. Rzp.* z 29 marca 1933 r. o ulgach w zakresie oprocentowania i terminów spłaty wierzytelności hipotecznych, braku przedniego wypowiedzenia przez wierzyciela kapitału nie może być powodem do oddalenia powództwa o kapitał hipoteczny. Zapłata przez dłużnika odsetek za czas po 1 kwietnia 1933 r. już po wystąpieniu wierzyciela z żądaniem spłaty kapitału nie może usunąć przewidzianych w pomienionym art. 8 rozporządzenia skutków dopuszczonej przez dłużnika zwłoki i przywrócić mu utraconych praw korzystania z moratorium hipotecznego. (S. N. C. I. 1132/35 3.1.1936. — *Prz. Not. 3-4/39 s. 38).*

12 u. 3.

Pod działaniem przepisów ustawy z dnia 29 marca 1933 r. (Dz. U. poz. 213) nie podpadają raty renty dożywotniej, zapadłe po dniu 1 lipca 1932 r., aczkolwiek hipotecznie zabezpieczone przed tą datą. (S. N. C. II. 2225/37 21. 2.1938. — *Zb. C. 11/38 p. 518).*

—

1) W brzmieniu noweli 24.10.1934.

k) Kodeks Zobowiązań.

5 § 1.

Od daty wejścia w życie ustawy z 2 lipca 1937 o likwidacji mienia opuszczonego Dz. U. poz. 405, kuratorzy nad mieniem nieobecnych, objętym tą ustawą bez zezwolenia Sądu nie mogą wytoczyć sprawy o dział nieruchomości, której współwłaścicielem jest nieobecny, gdyż wytoczenie takiej sprawy przekracza czynności zwykłego zarządu. (S. N. C. I. 1337/38 22.9. 1938. — *O. S. P. 10-12/38 p. 485).*

60; 239.

Właściciel domu nie ma obowiązku odszkodowania wobec lokatora, któremu przyrzekł nie wynajmować dalszego lokalu w swym domu na sklep towarów bławatnych, jeżeli inny najemca, który wziął w najem inny sklep na handel towarami galanteryjnymi, rozszerzył wbrew woli właściciela domu mu z tej przyczyny wypowiedział natychmiast umowę najmu. (S. N. C. II. 10/38 25.8.1938. — *R. P. E. S. 1/39 s. 164).*

61 § 2; 627; 628; 629; 631.

Jeżeli wierzyciel żądał poręczenia do wysokości 1200 zł, a ręczyciel oświadczył gotowość przyjęcia poręki tylko w wysokości 1100 zł, po czym układy się rozbiły, nie można przyjąć, by powstało ważne poręczenie do wysokości 1100 zł. (S. N. C. II. 2222/37 25.2.1938. — *O. S. P. 10-12/38 p. 523).*

123 n.

Pozew oparty na art. 123 K. Z. wymaga wykazania „niesłusznego" uzyskania korzyści z majątku powoda. Biorący pożyczkę na podstawie ważnej umowy, choćby zużył ją na inny cel od tego, o jakim wspominał przy zaciąganiu, ważnie dołącza jej przedmiot do swego majątku i nie może mu być czyniony zarzut „niesłusznego" uzyskania korzyści. Otrzymanie sumy na podstawie ważnej darowizny nie stanowi również „niesłusznego" uzyskania korzyści i nie daje podstawy do zarzutu niesłusznego zbogacenia.

Zarzut niesłusznego zbogacenia może być skierowany przeciwko osobie, która się zbogaciła kosztem samego powoda, a nie kosztem innej osoby; uzyskanie więc korzyści przez męża nie daje podstawy do roszczeń z tyt. niesłusznego zbogacenia się przeciwko jego żonie, choćby ta ostatnia ważnie otrzymała od męża (a nie od powoda) przedmiot tej korzyści, np. w drodze ważnej darowizny.

Oświadczenie osoby trzeciej, nie będącej dłużnikiem wobec osób trzecich, a nie wobec wierzyciela, że dług zostanie zapłacony nie stwarza zobowiązania tej osoby w stosunku do wierzyciela.

Nie można równocześnie opierać pozwu na niesłusznym zbogaceniu i na posiadanym ważnym tytule, stanowiącym zobowiązanie osobiste zobowiązanie pozwanego, gdyż jedna z tych podstaw pozwu wyklucza drugą podstawę. (S. N. C. II. 3337/37 28.6.1938. — *N. K. Z. 7/39 s. 23).*

134.

W braku określenia w kodeksie zobowiązań pojęcia szkody może ono być przyjęte według dawniejszych przepisów ustawowych, np. § 1293 kodeksu cywilnego z 1811 r. (S. N. C. II. 1995/37 31.1.1938. — *O. S P. 10-12/38 p. 502).*[1]).

134; 461 § 1.

Rzemieślnikowi, który podjął się naprawy rynny i przy tej pracy doznał uszkodzenia, nie służy prawo do odszkodowania przeciwko osobie, która zamówiła u niego naprawę rynny. (S. N. C. II. 3307/37 21.6.1938. — *O. S. P. 1/39 p. 16).*

139.

Według art. 139 Kod. Zob. odpowiedzialność jest uchylona tylko o tyle, o ile chodzi o odparcie bezprawnego zamachu na swoje lub cudze dobro, o ile zamach jest bezpośredni, tak, że na pomoc sądową lub policyjną czasu nie ma i, o ile obrona była konieczna, to jest bez działania wyrządzającego szkodę, nie można było zamachu odeprzeć, działanie bowiem w obronie koniecznej musi być utrzymane w pewnych granicach, aby nie przemieniło się w wymierzenie sobie samemu sprawiedliwości, lub w akty mściwości, czy też złośliwości. (S. N. C. II. 520/38 7.10.1938. — *Prz. Sąd. 2/39 p. 65).*

144 § 1.

Ubezpieczalnia Społeczna nie jest odpowiedzialna wobec ubezpieczonego za rady, jakich udzielił wykwalifikowany lekarz Ubezpieczalni przy leczeniu ubezpieczonego. (S. N. C. II. 840/38 24.10.1938. — *N. K. Z. 6/39 s. 18).*

144 § 1; 145.

W przypadku ustanowienia przez sąd zarządcy wspólnej realności, właściciele tejże nie odpowiadają za szkodę, wynikłą z zaniedbania przez dozorcę domu obowiązku oczyszczania i posypywania chodnika dla zapobiegnięcia gołoledzi. (S. N. C. II. 1943/37 31.1. 1938. — *Zb. C. 11/38 p. 511).*

166.

Rodzicom syna, przytrzymanego na kradzieży w lesie i zastrzelonego w czasie pościgu, nie należy się odszkodowanie za krzywdę moralną, jaką ponieśli przez śmierć syna. (S. N. C. II. 74/38 16.8.1938. — *O. S. P. 1/39 p. 25).*

---

[1]) Inną tezę z tego wyroku patrz pod 1/999 t. I.

232 n.

Złożenie przedmiotu do depozytu odbywa się wedle przepisów postępowania niespornego. (S. N. C. II. 2053/37 8.11.1937. — *Prz. Pr. Adm. 1/38 p. 25).*

243 § 1, 2.

Dłużnik, nie spełniający swego świadczenia z powodu błędnego obiektywnie zapatrywania co do dopuszczalności potrącenia wzajemnej wierzytelności, dopuszcza się zwłoki w rozumieniu art. 243 K. Z. i takie błędne zapatrywanie nie stanowi okoliczności, za którą dłużnik nie odpowiada. (S. N. C. III. 265/36 3.6.1938. — *Prz. Not. 3-4/39 s. 43).*

248.

Przepisy art. 248 Kod. Zob. nie mają zastosowania do zobowiązań, które powstały przed 1 lipca 1934. (S. N. C. II. 1716/37 14.1.1938.— *O. S. P. 10-12/38 p. 499)*[1]).

250 § 1.

Stwierdzenie, czy termin, wyznaczony kontrahentowi na podstawie art. 250 § 1 Kod. Zob., był odpowiedni, jest nieustaleniem faktu, lecz wnioskiem prawnym, wysnutym na podstawie oceny materiału faktycznego, przedstawionego przez strony, niezależnym od oświadczeń stron co do odpowiedzialności terminu.

Przy powyższej ocenie należy uwzględnić interesu obu stron. (S. N. C. III. 3148/37 25.5. 1938. — *O. S. P. 10-12/38 p. 597).*

279; 284.

Poza sądowe upomnienie pracodawcy przez pracownika o zapłatę za pracę w godzinach nadliczbowych nie przerywa biegu przedawnienia. (S. N. C. II. 535/38 21.7.1938. — *O. S. P. 1/39 p. 23).*

276 pt. 2.

Wniesienie do Sądu Grodzkiego w trybie art. 392 K. P. C. podania o pojednanie powoduje przerwę biegu przedawnienia w myśl art. 279 K. Z. (S. N. C. I. 1050/37 18.5.1938. — *O. S. P. 10-12/38 p. 467).*

283 § 2.

Bieg przedawnienia roszczenia o odszkodowanie za uwiedzenie pod przyrzeczeniem małżeństwa rozpoczyna się dopiero z chwilą, gdy uwodziciel oświadczy uwiedzionej, że się z nią nie ożeni. (S. N. II. 3354/37 30.6.1938. — *O. S. P. 1/39 p. 21).*

284; 473.

Wzajemne roszczenia pracodawców i pracowników, które uległy prekluzji wskutek niedochodzenia tychże w drodze sądowej w ciągu roku od dnia zakończenia stosunku pracy, nie przestają istnieć i trwają nadal aż do ich zaspokojenia lub do upływu okresu przedawnienia.

Pracodawca, który po upływie roku od dnia zakończenia stosunku pracy spłaca wierzytelność pracownika, nie czyni darowizny, lecz wykonuje swój obowiązek umowny, mimo, że pracownik obowiązku tego już nie mógł dochodzić sądownie. (S. N. C. II. 2007/37 1.2.1938.— *Zb. C. 11/38 p. 512).*

287 § 1.

Dwudziestoletni termin przedawnienia ma także zastosowanie wówczas, gdy uznanie długu na piśmie nastąpiło przed wejściem w życie kodeksu zobowiązań. (S. N. C. II. 414/37 30.9. 1938. — *R. P. E. S. 1/39 s. 165).*

288 n.

Zaskarżenie ukrytej czynności prawnej podlega według kodeksu zobowiązań ogólnym przepisom art. 288 i następnych o skardze pauliańskiej (motywy ustawodawcze do art. 34, 351 kodeksu zobowiązań). (S. N. C. II. 430/38 29.9.1938. — *Prz. Not. 3-4/39 s. 43).*

295; 402 § 1.

Nabycie owoców przyszłego zbioru jest umową sprzedaży, a nie umową dzierżawy. (S. N. C. II. 1612/37 20.12.1937. — *R. P. E. S. 1/39 s. 166).*

325 § 1.

W razie odstąpienia nabywcy od umowy z powodu wad nabytej rzeczy obowiązek nabywcy do zwrotu rzeczy sprzedawcy może być orzeczony wyrokiem tylko na wniosek sprzedawcy. (S. N. C. II. 2199/37 25.2.1938. — *O. S. P. 10-12/38 p. 522)*[1]).

366.

Zniewagi, której wobec darczyńcy dopuszcza się mąż obdarowanej nie stanowią podstawy do odwołania darowizny. (S. N. C. II. 1613/37 20.12.1937. — *R. P. E. S. 1/39 s. 166).*

473.

Termin jednoroczny dla dochodzenia roszczeń, wynikających z umowy o pracę, o którym mowa w art. 473 K. Z., jest terminem prekluzyjnym i jako taki nie ulega przerwaniu.

Przepis art. 473 K. Z. ma zastosowanie również do stosunków pracy zakończonych już przed wejściem w życie kodeksu zobowiązań. (S. N. C. III. 238/38 30.5.1938. — *P. P. P. 2/39 p. 35).*

473.

Przy dochodzeniu roszczeń emerytalnych przez pracownika przeciwko pracodawcy, wy-

[1]) Inne tezy z tego wyroku podaliśmy pod 3/1008 t. I oraz 1/629 i 4/647 t. II.

[1]) Inna teza z tego wyroku była już drukowana pod 8/1147 t. I.

nikających z umowy o pracę, przepis art. 473 K. Z. ma zastosowanie. (S. N. C. III. 1771/37 3.12.1938, uchw. 7 sędziów. — *R. P. E. S. 1/39 s. 168).*

473.

Do prekluzji z art. 473 Kod. Zob. nie można stosować przepisów o przerwie lub zawieszeniu przedawnienia. (S. N. C. II. 2033/37 1.2. 1938. — *O. S. P. 10-12/38 p. 504).*

473.

Jednoroczna prekluzja roszczeń, wynikających z umowy o pracę, rozwiązanej w dniu 31 stycznia 1934 r., zaczyna biec z dniem 1 lipca 1934 r. (S. N. C. II. 2007/37 1.2.1938. — *N. K. Z. 4/39 s. 12).*

511.

Odpowiedzialność solidarna z art. 511 Kod. Zob. nie zależy od tego by osoby działające wspólnie udzielały sobie nawzajem pełnomocnictwa do poszczególnych czynności, wynikających z zawierania lub wykonania umowy. (S. N. C. II. 2220/37 24.2.1938. — *O. S. P. 10-12/ 38 p. 519).*

605 § 1.

Skutki niewykonania zawartej między stronami przed wejściem w życie Kodeksu Zobowiązań umowy w przedmiocie sprzedaży nieruchomości za zobowiązanie nabywcy do dożywotniego utrzymania zbywcy należy ocenić na podstawie przepisu art. 605 K. Z., gdy niewykonanie umowy nastąpiło już pod działaniem przepisów K. Z. (S. N. C. I. 1213/37 7-21.9. 1938. — *O. S. P. 1/39 p. 13).*

605 § 1.

Dożywotnikowi nie należy się renta, jeżeli bez ważnych przyczyn opuścił dom osób, obowiązanych do dania mu utrzymania. (S. N. C. II. 2981/37 9.5.1938. — *O. S. P. 10-12/38 p. 575)*[1]).

XXXIX; XL; XLIII.

Roszczenie kobiety o odszkodowanie za skłonienie jej do cielesnego obcowania i przyrzeczenie zawarcia małżeństwa winno być oparte na zasadach kodeksu dzielnicowego, o ile miało miejsce przed wejściem w życie Kod. Zob., choćby odmowa zawarcia małżeństwa nastąpiła już po wejściu w życie K. Z., gdyż nie zachodzi tu żaden z przypadków przewidzianych w art. XL przep. wpr. K. Z. (S. N. C. II. 3354/37 30.6.1938 — *N. K. Z. 7/39 s. 23).*

—

[1]) Patrz również tezę podaną pod 3/337 t. II.

l) R. Pr. R. 24.10.1934 (p. 59/36 r.) o konwersji i uporządkowaniu długów rolniczych.

1; 4; 8.

Tylko Urzędy Rozjemcze są w myśl art. 8 cyt. rozp. uprawnione do orzekania, czy dług jest rolniczym.

Dług z tytułu wyposażenia jest rolniczym, o ile ojciec, którego wyposażenie jest ustawowym obowiązkiem, jest rolnikiem.

Datą powstania długu z tytułu wyposażenia jest nie data pozwu o wypłatę, lecz data ustanowienia wyposażenia. (S. O. Kraków II. Ca. 2656//38 13.10.1938. — *Prz. Sąd. 2/39 p. 93).*

2 u. 1.

Udział we własności w idealnych częściach na gruncie nie nadaje charakteru posiadacza gospodarstwa wiejskiego. (S. O. Kraków II. Ca. 3408/38 29.12.1938. — *Prz. Sąd. 2/39 p. 94).*

44.

Zaświadczenie przewodniczącego urzędu rozjemczego do spraw posiadaczy gospodarstw rolnych, stwierdzające rolniczy charakter długu, wydane z naruszeniem art. 44 rozp. Prez. Rz. z 24 października 1934 r. (D. U. R. poz. 841) bez wysłuchania dłużnika i wierzyciela, nie ma mocy prawnej, która nadaje zaświadczeniu powyższy przepis. (S. N. C. III. 1246/ 37 29.10.1938. — *O. S. P. 1/39 p. 32).*

54.

Przepis art. 54 rozporządzenia Prezydenta Rzp. z 24 października 1934 o konwersji długów rolniczych, przewidujących obniżenie reszty ceny kupna, nie ma zastosowania, gdy umowa sprzedaży gruntów z parcelowanego majątku zostały zawarte przed 1 lipca 1932, a po tej dacie nast[illegible]iło tylko zaakceptowanie tych umów przez nastencę prawnego właściciela majątku. (S. N. C. I. 551/37 22.4.-5.1938. — *O. S. P. 10-12/38 p. 459).*

54 u. 5.

Na zasadzie art. 54 L. 5 cyt. rozp. oszacowania działek należy dokonać z uwzględnieniem norm szacunkowych, przyjętych przez władze ziemskie przy parcelacji, prowadzonej przez te władze. Uwzględnione mogą być tylko kryteria rozp. Min. Roln. i Ref. Roln. z 27.3. 1935 r. o ustaleniu ceny sprzedażnej działek ziemi [illegible] parcelacji gruntów państwowych. (S. O. Kraków II. Ca. 2364/38 8.11.1938. — *Prz. Sąd. 2/39 p. 95).*

57 u. 3.

Wniosek dzierżawcy, poddający orzeczeniu Urzędu Rozjemczego tylko inwentarz martwy — nie odpowiada wymogom tego przepisu i z tego powodu musi ulec oddaleniu. (S. O.

Tarnopol I. Ca. 625/38 28.9.1938. — *Prz. Sąd. 2/39 p. 95a).*

—

n) D. Pr. R. 14.11.1935 (p. 504) w sprawie obniżenia komornego oraz zmiany ust. o ochronie lokatorów.

3 pt. 10.

Sprawa o uchylenie moratorium mieszkaniowego toczy się w postępowaniu egzekucyjnym chociażby klauzula wykonalności nie była wyrokowi eksmisyjnemu jeszcze nadaną. (S. N. C. II. 796/37 4.10.1937. — *Gł. Adw. 10-11/38 s. 345).*

—

B. USTAWY NIEJEDNOLITE.

B1. POLSKA CENTRALNA.

a) Kodeks Cywilny Napoleona.

778.

Przepisy ustawy hipotecznej tylko dla hipotecznego ujawnienia praw spadkobierców wymagają wylegitymowania się ich w trybie postępowania hipotecznego, ale nie dla przyjęcia spadku, które może się wyrazić w czynach, przewidzianych w art. 778 K. C.; odmienny pogląd pozbawiałby wszelkiego znaczenia przepis art. 131 ust. hip. w stosunku do spadkobierców, którzy nie wzięli udziału w hipotecznym postępowaniu spadkowym, mianowicie nie mogąc przyjąć spadku, nie mogli oni dochodzić swych praw przeciwko wylegitymowanym spadkobiercom. (S. N. C. I. 913/37 25.5.1938. — *R. P: E. S. 1/39 s. 170).*

796; 805.

Spadkobierca beneficjalny, który sprzedał ruchomości spadkowe (np. futra, ubrania itp.) bez zachowania formalności, przewidzianych w art. 805 (względnie art. 796) K. C. Nap., traci dobrodziejstwo inwentarza. (S. N. C. I. 3285/36 15.1.1937. — *Zb. C. 11/38 p. 476).*

893; 1091.

Przyrzeczenie wynagrodzenia za poślubienie drugiej osoby sprzeczne jest z dobrymi obyczajami. (S. N. C. I. 905/37 27.5.1938. — *O. S. P. 10-12/38 p. 470).*

1166.

Jeżeli wydział hipoteczny zawiesza do czasu uzyskania zgody wierzycieli kaucji hipotecznej zatwierdzenie wniosku o jej wykreślenie, który zgłosił dłużnik tej kaucji, uprawniony w pewnych warunkach do żądania jej wykreślenia na swój jednostronny wniosek, to powyższe postanowienie nie będzie przeszkodą dla poszukiwania w drodze sądowej przez dłużnika kaucji hipotecznej jej wykreślenia ze względu na to, iż ziściły się warunki, przewidziane w umowie, dotyczącej tej kaucji, które powodują rozwiązanie stosunku prawnego, wynikającego z pomienionej umowy; uprawnienie do wytoczenia w powyższych warunkach powództwo o wykreślenie kaucji posiada również i wierzyciel dłużnika z mocy art. 1166 K. C. (S. N. C. I. 2724/37 2.6.1938. — *G. S. W. 4/39 s. 44)*[1].

1382.

Zawarcie przez Rząd Polski umowy międzynarodowej, chociażby była ona niezgodna z interesem poszczególnych osób prywatnych, obywateli polskich, nie może rodzić dla nich prawa do poszukiwania od Skarbu Państwa szkód i strat w drodze sądowej. (S. N. C. I. 2669/37 9.6.1938. — *G. S. W. 5/39 s. 58).*

1384.

Odpowiedzialność Skarbu Państwa za szkody, wyrządzone przez komornika w toku egzekucji, wszczętej przed wejściem w życie K. P. C., opiera się nie na przepisie art. 521 K. C., lecz na przepisie art. 1384 K. C. Nap. i przedawnia się w terminach wskazanych przez art. XLIII przep. wprow. K. Z. w związku z art. 283 K. Z. (S. N. C. I. 54/37 14.1.1938. — *Zb. C. 11/38 p. 494)*[2].

2011.

Od poręczyciela, który zapisał ewikcję hipoteczną na swej nieruchomości na zabezpieczenie zobowiązania dłużnika, wierzyciel może poszukiwać prócz kapitału odsetek prawnych od daty wytoczenia powództwa. (S. N. C. I. 2050/35 27.3.1936. — *Prz. Not. 3-4/39 s. 40).*

2272.

Przepis szczególny art. 2272 K. C. nie stosuje się do przedsiębiorców, to znaczy do tych osób, które wykonują pewne roboty, doręczając swych materiałów i kierując pracą przy ich wykonywaniu, lecz stosuje się tylko do należności za towary, sprzedane przez kupców; dla odróżnienia kupca od przedsiębiorcy stosunek wartości pracy do wartości dostarczonego materiału jest obojętny, a istotne jest, czy praca była wykonana pod kierunkiem i odpowiedzialnością tego, kto zobowiązuje się ją wykonać. (S. N. C. I. 700/37 19.8.1938. — *O. S. P. 10-12/38 p. 476).*

—

b) Kodeks Cywilny Królestwa Polskiego.

192; 205.

Tytuł do hipoteki prawnej na majątku męża przysługuje żonie dla zabezpieczenia tylko takich wierzytelności i roszczeń, które są związane z jej mieniem, a powstały bądź przez

---

[1]) Inną tezę tegoż orzeczenia podaliśmy już pod 1/637 t. II.

[2]) Inną tezę z tego wyroku podaliśmy pod 3/1352 t. I.

zatrzymanie jej należności, bądź przez zabranie, nieprawne użycie, roztrwonienie lub inny czyn męża względem majątku żony, za który tenże byłby odpowiedzialny; nie może przeto żona mieć tytułu do hipoteki prawnej dla zabezpieczenia pretensji, której podstawą było noramalne korzystanie z jej mienia przez męża, jako zarządcę i użytkownika (art. 192 K. C. Kr. P.). (S. N. C. I. 465/35 8.10.1935.— *Prz. Not. 3-4/39 s. 40).*

232.

Wydzielenie pozostałemu przy życiu małżonkowi na mocy art. 232 K. C. P. na dożywocie działki mniejszej niż 6 morgów nie stanowi zakazanego prawem (przepisy z 11/23 czerwca 1891 zb. pr. i rozp. nr 76, poz. 821) rozdrobnienia osady włościańskiej. Małżonkowi pozostałemu przy życiu, służy prawo przy działach wskazania bez losowania przypadającej mu na mocy art. 232 K. P. C. części, wybrana zaś przez niego część winna być w sposób wyraźny i nie budzący żadnych wątpliwości wyszczególniona w wyroku działowym. (S. N. C. I. 2579/37 1.6.1938. — *R. P. E. S. 1/39 s. 170).*

242; 266.

Powództwo żony o alimenty, która własną pracą zarabia na swe utrzymanie, jeśli nie jest winna rozłąki, może liczyć na utrzymanie odpowiednio do stanu majątku mężowskiego, jak to miało miejsce przez ciąg małżeńskiego pożycia. (S. N. C. I. 777/36 14.8.1936. — *Prz. Not. 2/39 s. 21).*

—

c) Ustawa Hipoteczna.

125.

Niezgodne byłoby z przepisem art. 125 ust. hip. ujawnienie w wykazie hipotecznym praw osoby zmarłej w przypadku tym wystarcza ujawnienie w wykazie hipotecznym wprost następców prawnych tej osoby lub ewentualnie kuratora spadku wakującego. (S. N. C. I. 1819/35 3.4.1936. — *Prz. Not. 3-4/39 s. 40).*

—

B2. POLSKA CENTRALNA I WSCHODNIA.

i) Ust. 28.3.1933 (p. 187) o wstrzymaniu eksmisji dzierżawców gruntów, zajętych pod budynki i położonych w obrębie wsi i osad na obszarze okręgów Sądów Apelacyjnych w Warszawie, Lublinie i Wilnie.

4.

Sam fakt niezapłacenia przez dzierżawcę, wbrew umowie, czynszu za dzierżawiony grunt stwarza domniemanie winy dzierżawcy w niedotrzymaniu obowiązków umownych i daje podstawę do żądania jego eksmisji na zasadzie art. 4 ustawy z 28 marca 1933 o wstrzymaniu eksmisji dzierżawców gruntów, zajętych pod budynki; jeżeli zaś niepłacenie to było usprawiedliwione jakimiś okolicznościami, rzeczą dzierżawcy jest te okoliczności powołać i udowodnić. (S. N. C. I. 1132/37 11.8.1938.— *O. S. P. 1/39 p. 4).*

—

B3 POLSKA WSCHODNIA.

a) T. X cz. 1 Zw. Pr.

106; 694.

Żona może poszukiwać od męża alimentów od czasu, gdy mąż bez podstawy prawnej odmówił utrzymywania jej, a więc nie tylko za czas bieżący, ale i za czas przeszły, jeśli od odmowy męża do wszczęcia powództwa nie upłynął okres przedawnienia. (S. N. C. 686/37 29.3.1938. — *O. S. P. 1/39 p. 2).*

$132^{12.14}$; 1105; 1111; 1112, 1113.

Z mocy art. 132^{14} w związku z art. 1105, 1111, 1112 i 1113 t. X cz. 1 Zw. pr., dzieci nieślubne i ich zstępni przy dziedziczeniu po innym dziecku nieślubnym tejże matki wyłączają prawnych spadkobierców matki zarówno jej zstępnych jako też z linii bocznej. Zasada ta dotyczy nie tylko majątku, nabytego przez zmarłe dziecko nieślubne, lecz również majątku, odziedziczonego przez dziecko po matce z mocy art. 132^{12} t. X cz. 1 Zw. pr. (S. N. C. I. 2332/37 25.1.1938. — *Zb. C. 1/38 p. 506)*[1]).

683.

Kolej nie odpowiada za nieszczęśliwy wypadek, który nastąpił wskutek tego, że powód w chwili nadejścia na stację pociągu usiłował wskoczyć do wagonu, gdy pociąg był jeszcze w ruchu, i dostał się pod koła wagonu; powoływane przez powoda okoliczności przepełnienia pociągów w okresie przedświątecznym oraz niedostateczności obsługi na peronach, zabraniającej wsiadania do pociągu w czasie jego biegu, nie pozostają w bezpośrednim związku z powyższym wypadkiem. (S. N. C. I. 1163/37 19.8.1938. — *O. S. P. 10-12/38 p. 478).*

683.

Dla zwolnienia kolei od wszelkiej odpowiedzialności za nieszczęśliwy wypadek, spowodowany ruchem kolejowym, wobec ustawowego domniemania winy kolei, konieczne jest stwierdzenie wyłącznej winy poszkodowanego; dla ustalenia charakteru winy sąd wyrokujący winien dokładnie rozpoznać czynności funkcjonariuszy kolejowych i celowość zarządzeń kolejowych, wydanych w interesie bezpieczeństwa publicznego. (S. N. C. I. 3493/36 21.12.1937.— *Zb. C. 11/38 p. 479).*

---

[1]) U. 1 tezy B. O. drukowaliśmy pod 2/659 t. II.

1148; 1246.

Żona spadkobiercy, mogąca dziedziczyć jedynie część ustawową spadku, wskazaną w art. 1148 t. X cz. 1 zw. pr., w stosunku do reszty spadku jest osobą obcą i przeto nie może bronić się przedawnieniem umarzającym z art. 1246, lecz jedynie przedawnieniem nabywczym. (S. N. C. I. 732/37 5.4.1938. — *O. S. P. 10-12/38 p. 431)*[1]).

1682.

W czasie trwania umowy przyrzeczenia sprzedaży, na mocy której nieruchomość została oddana w posiadanie nabywcy, posiadanie to jest zależne od sprzedawcy i dopiero po upływie terminu, wyznaczonego do sporządzenia aktu sprzedaży (art. 1682 t. X cz. 1 zw. pr.), stosunek stron straci swój pierwotny charakter stosunku, opartego na umowie. (S. N. C. I. 164/37 25.1.1938. — *O. S. P. 1/39 p. 1)*.

—

b) Ust. 2.7.1924 (p. 669) w przedmiocie umów sprzedaży lub przyrzeczenia sprzedaży nieruchomości na terenie b. zab. ros.

0.

Do czasu upływu lat trzech od dnia ogłoszenia ustawy z 2 lipca 1924 w przedm. umów przyrzeczenia sprzedaży (Dz. U. poz. 669) nabywca z umowy przyrzeczenia sprzedaży uprawniony był bronić się przed roszczeniem sprzedawcy o prawo do będącej przedmiotem umowy nieruchomości powołaniem się na tę umowę, a tym samym sprzedawca pozbawiony był możności skutecznego wystąpienia z powództwem o powyższą nieruchomość i wobec tego dopiero z chwilą wygaśnięcia pomienionego trzechletniego terminu rozpoczyna się względem sprzedawcy bieg przedawnienia umarzającego, jak również dopiero od tej daty może rozpocząć się bieg przedawnienia nabywczego dla strony przeciwnej. (S. N. C. I. 164/37 25.1.1938. — *O. S. P. 1/39 p. 1)*.

—

B3. POLSKA POŁUDNIOWA.

a) Kodeks Cywilny Austriacki.

163.

Domniemanie ojcostwa nie zostaje wyłączone mimo przebycia obustronnego zapalenia jąder, jeżeli nie został stwierdzony zanik obu jąder. (S. N. C. II. 2973/37 21.5.1938. — *R. P. E. S. 1/39 s. 172)*.

340—342; 474; 477; 478; 848 lit. „a".

Każda służebność nie tylko gruntowa, ale tak że osobista, może być w razie podziału gruntu służebnego, ograniczona do tej tylko przestrzeni, na jakiej dotychczas była wykonywana. (S. N. C. II. 1877/37 24.1.1938. — *Zb. C. 11/38 p. 503)*[1]).

767.

Dziedzic, który zrzekł się swych praw do dziedziczenia na rzecz swych córek, nie może dochodzić zachowku przeciwko innym dziedzicom spadkodawcy. (S. N. C. II. 2525/37 24.3.1938. — *O. S. P. 10-12/38 p. 548)*.

841.

Współwłaściciel realności, żądając przy zniesieniu współwłasności policzenia na poczet udziałów innych współwłaścicieli powziątków, jakie nie otrzymali za życia rodziców, obowiązany jest określić dokładnie przedmiot i wartość tych powziątków. (S. N. C. II. 1687/37 16.9.1938. — *R. P. E. S. 1/39 s. 173)*.

861.

Kto podpisał weksel, chociaż in blanco, w charakterze indosanta i upoważnił wekslobiorcę do wypełnienia wekslu datą wystawienia i płatności według swobodnego uznania i sumę wekslową według kwoty, wynikającej z ksiąg handlowych wekslobiorcy, nie może zasłaniać się zarzutem, jakoby odpowiadał tylko ze stosunku poręki. (S. N. C. II. 2658/37 9.4.1938.— *O. S. P. 10-12/38 p. 566)*.

877; 921; 1431; 1435; 1447.

Z pojęcia zbogacenia nie wynika, by nastąpił bezpośredni przelew części majątku jednej osoby do majątku drugiej osoby.

Przedawnienie roszczenia odszkodowawczego pozostaje bez wpływu na roszczenie z tytułu niesłusznego zbogacenia. (S. N. C. II. 222/38 1.9.1938. — *Prz. Pr. Adm. 4/38 p. 294)*.

879.

Okoliczność, że strona zawierająca ugodę, działa pod wpływem swych chwilowych potrzeb finansowych, nie stanowi podstawy do unieważnienia ugody z § 879 L. 4 kod. cyw. austr. (S. N. C. II. 3338/37 28.6.1938. — *O. S. P. 1/39 p. 18)*.

948.

Zrzeczenie się z góry prawa odwołania darowizny jest niedopuszczalne. (S. N. C. II. 225/38 9.8.1938. — *Prz. Pr. Adm. 4/38 p. 296)*.

1008.

Przed wejściem w życie prawa z 27 października 1933 Dz. U. R. P. nr 84, poz. 609 o notariacie pełnomocnictwo do sprzedaży nieru-

---

[1]) Inną tezę — u. 1. podanego przez O. S. P. orzeczenia — drukowaliśmy za R. P. E. S. pod 3/498 t. II.

[1]) Inną tezę z tego orzeczenia podaliśmy pod 6/1333 t. I.

chomości nie wymagało do swej ważności formy aktu notarialnego ani też formy piśmiennej. (S. N. C. II. 2542/37 30.3.1938. — *O. S. P. 10-12/38 p. 553).*

1294.

Przepis ten stanowiac o źródłach szkody, określa też pojęcie związku przyczynowego, jaki musi istnieć między działaniem lub zaniechaniem a szkodą, wyrażając się, że szkoda wynika albo z cudzego bezprawnego działania lub zaniechania, albo z przypadku. (S. N. C. II. 408/38 26.9.1938. — *Prz. Sąd. 2/39 p. 73).*

1295; 1297; 1299; 1332.

Kierownik sklepu spółdzielczego odpowiada spółdzielni za braki w obrocie sklepowym, jeżeli zakupiony towar oddaje do rozsprzedaży sklepowej bez stwierdzenia, czy ilość ich zgadza się z ilością, wykazaną we fakturach. (S. N. C. II. 2680/37 5.4.1938. — *O. S. P. 10-12/38 p. 562).*

1357; 1364.

Ręczyciel i płatnik w rozumieniu § 1357 k. c. a. nie może dochodzić przeciw wierzycielowi odszkodowania z powodu jego zwłoki w dochodzeniu roszczenia przeciw dłużnikowi głównemu. (S. N. C. II. 41/38 7.7.1938. — *Prz. Pr. Adm. 4/38 p. 303).*

1432.

Przepisu § 1432 u. c. poza przypadkiem wykonania nieformalnej darowizny, nie stosuje się do żądania świadczenia z umów, podlegających przymusowi notarialnemu, wskutek niezachowania przepisanej formy bezwzględnie nieważnych. (S. N. C. II. 460/38 3.10.1938. — *Prz. Not. 2/39 s. 18).*

—

b) Ust. 5.3.1869 (Dz. p. p. nr 27) dotycząca odpowiedzialności przedsiębiorstw kolei żelaznych za wynikłe wskutek wypadków na kolejach żelaznych uszkodzenia ciała lub zabicia ludzi.

0.

Kolej nie jest obowiązana do odszkodowania na rzecz wdowy po zabitym przez pociąg podróżnym, jeżeli była ona ze swym mężem sądownie separowana i otrzymała od niego odprawę. (S. N. C. II. 3188/37 9.6.1938. — *R. P. E. S. 1/39 s. 174).*

2.

W przypadku zderzenia się samochodu z pociągiem „trzecimi osobami" w stosunku do kolei są pasażerowie, jadący samochodem, ale nie jest „trzecią osobą" kierowca ani właściciel samochodu; to też kierowca samochodu, dochodząc od kolei żelaznej wynagrodzenia szkody, jakiej doznał wskutek zderzenia się samochodu z pociągiem kolei, musi wykazać, że kolej przez swą winę spowodowała zderzenie się pociągu z samochodem. (S. N. C. II. 2232/37 21.2.1938. — *Zb. C. 11/38 p. 519).*

—

B5. POLSKA ZACHODNIA.

a) Kodeks Cywilny Niemiecki.

119.

Umowa o zwrot uposażenia z powodu niedotrzymania zobowiązania pozostania na stałe w służbie sądowej stanowi skuteczny prywatnoprawny tytuł świadczenia, niezależnie od okoliczności, czy zobowiązanie zostało przyjęte celem uzyskania uposażenia aplikanckiego, czy dla skrócenia aplikacji.

Jeżeli zwracający uposażenie zwrócił je z zastrzeżeniem, że nie uznaje zobowiązania, a następnie gdy władza nie przyjęła zwrotu z zastrzeżeniem, to tym samym wyraził wolę zgodzenia się na zwrot uposażenia, i w ten sposób została zawarta prywatnoprawna umowa o zwrot uposażenia, stanowiąca podstawę prawną uiszczenia sumy, równej zwracanemu uposażeniu.

Niezdawanie sobie sprawy ze skutków prawnych złożonego oświadczenia woli nie stanowi podstawy do uchylenia się od tych skutków, na podstawie § 119 niem. kod. cyw., jeżeli składający oświadczenie nie był w błędzie co do treści swego oświadczenia.

Proste uzależnienie własnego działania od złożenia przez osobę, żądającą tego działania, oświadczenia pewnej treści nie jest groźbą.

Uzależnienie dopuszczenia do adwokatury od zobowiązania się do zwrotu uposażenia z powodu niedotrzymania zobowiązania pozostania na służbie sądowej nie sprzeciwia się dobrym obyczajom, jeżeli władza, uzależniająca dopuszczenie, nie jest świadoma braku uprawnienia do żądania zwrotu, lub do uzależniania dopuszczenia od zobowiązania się do zwrotu uposażenia i nie postępuje przede wszystkim dla utrudnienia przejścia do adwokatury. (S. N. C. III. 2049/36 3.6.1938. — *O. S. P. 1/39 p. 28).*

183; 184.

Cofnięcie zezwolenia na wypłacenie depozytu zawinkulowanego, jest dopuszczalne dopóty, dopóki nie nastąpiło wypłacenie depozytu. (S. N. C. III. 1742/35 27.12.1937. — *R. P. E. S. 1/39 s. 176).*

833 u. 2.

Zakres staranności zależny jest od zwierzęcia i jego właściwości, a również od sposobu jego używania. Konie użyte do zwózki produktów rolnych na kolei muszą być staranniej i w szczególny sposób nadzorowane wtedy, gdy znajdują się przy torze kolejowym i na stacji czekają na wyładunek wozów. Niebezpieczeństwo bowiem wystraszenia się koni nawet

zwykle zupełnie spokojnych jest tu szczególnie wielkie. Nie wystarczy więc wśród takich okoliczności powierzenie koni zaufanemu i doświadczonemu fornalowi, którego nadzór w innych warunkach, np. w czasie pobytu koni w stajni lub w czasie ich pracy w polu mógłby czynić zadość wymaganiom § 833 ust. 2 K. C. (S. N. C. 1556/35 4.12.1937. — *R. P. E. S. 4/38 s. 932).*

1190.

Jeżeli ustanowiono hipotekę zabezpieczającą do maksymalnej wysokości dla kilku wierzytelności, to w granicach sumy, wpisanej do księgi wieczystej, wierzytelności korzystają z zabezpieczenia hipotecznego w kolejności powstania aż do wyczerpania tej sumy. Wierzytelności, nie zabezpieczone w powyższy sposób, pozostają zwykłymi roszczeniami osobistymi do czasu, gdy przez wygaśnięcie starszej zabezpieczonej wierzytelności zabezpieczenie stanie się wolne, i w granicach tego zwolnienia. (S. N. C. III. 1509/35 12-31.1;18-28.2;9.3.1938. — *Gł. Sąd. 2/39 s. 186).*

1445; 1487.

Wobec przejęcia w nadal utrzymanej własności majątkowej przez pozostałą przy życiu żonę pozycji zmarłego męża, a przez dzieci pozycji żony, może zgoda z § 1445 K. C. po śmierci męża być oświadczona już tylko przez dzieci, przy czym z uwagi na to, że zgoda ma charakter rozporządzenia, zgoda dzieci nieletnich wymaga zatwierdzenia sądu opiekuńczego. (S. N. C. III. 23/37 12.1.1938. — *R. P. E. S. 1/39 s. 178).*

1580 u. 2.

Żona rozwiedziona nie może dochodzić od męża odprawy w miejsce przyrzeczonych jej przez męża alimentów, jeżeli mąż raty alimentacyjne regularnie uiszcza, i udziela żonie nawet naddatki ponad swój obowiązek umowny. (S. N. C. III. 352/38 23.9.1938. — *O. S. P. 10-12/38 p. 596 Gl. Maurycy A l l e r h a n d).*

2252.

Choroba, która zniewala testatora do pozostawania w łóżku, nie wstrzymuje jeszcze terminu trzymiesięcznego z § 2252 K. C. Muszą zachodzić raczej takie przyczyny, które uniemożliwiają zeznanie testamentu, przed sędzią lub notariuszem, mimo, że przywołanie sędziego lub notariusza do chorego testatora było możliwe. (S. N. C. III. 1393/36 13.6.1938. — *Prz. Not. 3-4/39 s. 42).*

2253.

W poświadczeniu dziedziczenia nie umieszcza się wzmianki o legacie, w razie zaś (niewłaściwego) zamieszczenia tej wzmianki przepisanie własności nieruchomości wskutek wykazanego takim poświadczeniem spadkobrania nie jest zawisłe od hipotecznego zabezpieczenia legatu. (S. O. Gdynia I. 3 cz. 127/38 30.6.1938. — *O. S. P. 10-12/38 p. 605).*

—

b) Ust. 3.5.1909 (Dz. U. Rz. s. 437) o ruchu samochodów.

7; 8.

Pod pojęcie przewożonego podpada także ten, kto już rozwiązał lub jeszcze nie rozwiązał faktycznego ustosunkowania się do podjazdu. Przewożeni zatem w rozumieniu § 8 rozpoczyna się z chwilą, gdy osoba zaczęła wsiadać do samochodu a kończy się, gdy osoba całkiem pojazd opuści. (S. N. C. III. 1857/35 27.12.1937. — *R. P. E. S. 1/39 s. 197-180).*

—

c) Ust. 4.2.1920 (Dz. U. Rz. s. 147) *o radach załogowych.*

84 u. 2; 86 u. 2; 87 u. 2.

§ 84 ust. 2 ustawy z dnia 4 lutego 1920 r. o radach załogowych (Dz. U. Rz. str. 147) umożliwia pracownikowi dochodzenia roszczeń, opartych na bezpodstawnym natychmiastowym rozwiązaniu umowy o pracę, tak przed sądem powszechnym, jak i przed Komisją Arbitrażową i Pojednawczą.

W razie uzyskania niekorzystnego rozstrzygnięcia Komisji Arbitrażowej i Pojednawczej pracownik nie może roszczeń powyższego rodzaju dochodzić ponownie przed sądem powszechnym. (S. N. C. III. 58/36 28.1.1938. — *Zb. C. 11/38 p. 510).*

—

d) R. 12.2.1920 (p. 643/24 r.) o przyjmowaniu i wydalaniu robotników i pracowników podczas okresu demobilizacji w brzm. R. M. O. S. 15.7.1924.

12.

Z przepisu § 12 rozporządzenia z dnia 12 lutego 1920 r. o przyjmowaniu i wydalaniu robotników i pracowników podczas okresu demobilizacji gospodarczej nie wynika, by Komisarz Demobilizacyjny nie mógł postawić w swej decyzji, dotyczącej zamiaru pracodawcy zwolnienia pracownika, warunków zastrzeżeń.

Komisarz Demobilizacyjny, mając prawo zgodzić się na zwolnienie pracownika lub sprzeciwić się jego zwolnieniu, może w tych granicach zgodzić się bądź na zwolnienie pracownika pod pewnym warunkiem lub w późniejszym terminie, bądź też wyrazić zgodę na zmianę dotychczasowych warunków pracy i wynagrodzenia, przy czym każde takie zastrzeżenie stosownie do jego treści rozumieć należy w ten sposób, że Komisarz Demobilizacyjny sprzeciwia się zwolnieniu pracownika zupełnie albo

też w terminie i w warunkach podanych przez pracodawcę.

W razie sprzeciwu Komisarza Demobilizacyjnego przeciwko zwolnieniu pracownika z pracy, pracodawca nie może skutecznie rozwiązać z pracownikiem stosunku pracy i ewentualnie przyjąć go do pracy na innych (gorszych) warunkach, chociażby nawet pracownik zgodził się tymczasowo na pełnienie nowych funkcyj. (S. N. C. III. 1235/35 27.10.1937. — *P. P. P. 2/39 p. 30).*

—

2. PRAWO FORMALNE.

A. USTAWY JEDNOLITE.

Post. sporne.

a) Kodeks Post. Cywilnego.

2.

Warunki z § 898 niem. ordynacji ubezpieczeniowej nie są przesłankami dopuszczalności drogi sądowej, lecz wchodzą w skład merytorycznej zasadności powództwa. (S. N. C. III. 2717/37 14.1.1938. — *R. P. E. S. 1/39 s. 155).*

3; 382.

Jeżeli powództwo o świadczenie zostało prawomocnie rozstrzygnięte wyrokiem, to nowe powództwo o ustalenie prawa do tego świadczenia jest niedopuszczalne zarówno ze względu na powagę rzeczy osądzonej (art. 382 K. P. C.), jak i brak interesu prawnego (art. 3 K. P. C.).

Powaga rzeczy osądzonej ma moc nawet w przypadku, gdy wyrok uzależnił zasądzone świadczenie od oczywiście niemożliwego świadczenia wzajemnego. (S. N. C. III. 895/36 23.5. 1938. — *O. S. P. 1/39 p. 27).*

13 § 2 pt. 2.

Przeciwko Państwu nie można dochodzić przed sądem powszechnym odszkodowanie za szkodę, spowodowaną bezprawnym działaniem organów państwowych. (S. N. C. II. 1948/27. 24. 11.1938. — *Prz. Sąd. 2/39 p. 100).*

13 § 2 pt. 5.

Art. 13 § 2 nie stosuje się do spółdzielni. (S. N. C. III. 962/38 10.6.1938. — *P. P. C. 23-24 s. 760).*

16.

Kosztów protestu wekslowego nie wlicza się do sumy wekslowej przy oznaczaniu wartości przedmiotu sporu. (S. N. C. II. 631/38 24. 9.1938. — *R. P. E. S. 1/39 s. 155).*

22.

Także w sprawach o rozwiązanie umowy najmu pozwany może zgłaszać zarzuty przeciwko określonej przed wdaniem się w spór. (S. N. C. II. 3359/37 23.4.1938. — *O. S. P. 10-12/ 38 p. 570).*

43.

Przepis art. 43 K. P. C. o wyłącznej właściwości sądu dla powództw ze stosunku małżeństwa dotyczy tylko sporów małżonków między sobą. Obejmuje on również spory między małżonkami o wydanie zrodzonych w małżeństwie dzieci. (S. N. C. III. 2119/37 6.12.1937.— *Zb. C. 10/38 p. 442)*[1]).

63 § 2.

W sporze wynikłym z umowy o naukę, małoletni uczeń przemysłowy może działać tylko w asystencji ojca lub opiekuna. (S. N. C. II. 1973/37 25.1.1938. — *Zb. C. 11/38 p. 508).*

109 § 1.

Sąd Okręgowy, uchylając orzeczenie Urzędu Rozjemczego dla rolniczych spraw kredytowych i zwracając akta temuż Urzędowi, celem wydania ponownego orzeczenia, nie rozstrzyga sam o kosztach dotychczasowego postępowania. (S. O. Warszawa VI. 1 Cz. 1443/38 18.10.1938.— *O. S. P. 10-12/38 p. 612).*

112; 123; 165 § 1 pt. 4; 379.

Jeżeli w myśl art. 379 K. P. C. postanowienie wymaga uzasadnienia na piśmie, to przytoczenie motywów w protokóle posiedzenia nie może zastąpić sporządzenia uzasadnienia na piśmie.

Jeżeli sąd zdecydował rozstrzygnąć wniosek o przyznanie prawa ubogich lub cofnąć prawo ubogich na podstawie rozprawy, to powinien wezwać strony, zwłaszcza stronę, ubiegającą się o przyznanie prawa ubogich, w osobie pełnomocnika procesowego, gdy strona ma pełnomocnika, lub osobiście, gdy strona wnosi o ustanowienie adwokata, oraz w wezwaniu zaznaczyć, że przedmiotem rozprawy będzie przyznanie lub cofnięcie prawa ubogich, aby strona mogła się przygotować do obrony swych praw.

Nie powinno się natomiast załatwiać tych spraw na rozprawach, wyznaczonych w innym celu, bez uprzedzenia strony zainteresowanej, zwłaszcza bez zawiadomienia strony, ubiegającej się o prawo ubogich, nie mającej adwokata i nie mogącej bez adwokata występować na rozprawach, wyznaczonych dla rozpoznania istoty sprawy, podczas gdy art. 123 K. P. C. uprawnia ją do brania udziału w rozprawach, których przedmiotem jest przyznanie lub cofnięcie prawa ubogich. (S. N. C. III. 2337/ 37 5.1.1938. — *Zb. C. 11/38 p. 487)*[2]).

---

[1]) Inną tezę z tego wyroku patrz 6/1341 t. I.

[2]) Pod 5/650 t. II drukowaliśmy tezę z tego samego wyroku również w redakcji urzędowej, z tą tylko różnicą, że data wyroku wskazana była — 20.12.1937.

112.

W postępowaniu niespornym mają zastosowanie odpowiednie przepisy K. P. C., jeżeli idzie o warunki przyznania prawa ubogich. (S. N. C. II. 2053/37 8.11.1937. — *Prz. Pr. Adm. 1/38 p. 25)*.

119; 513 § 2; 525.

Na postanowienie, którym sąd procesowy po ukończeniu procesu cofnął prawo ubogich nie służy skarga kasacyjna, gdyż prawo ubogich odnosić się może tylko jeszcze do instancji egzekucyjnej. (S. N. C. III. 2248/37 17.12.1937. — *R. P. E. S. 1/39 s. 156)*.

131 § 1 pt. 1.

Sprostowanie firmy spółki pozwanej przez dodanie w toku sporu słów: „Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością“, opuszczonych w pozwie, jest dopuszczalne. (S. N. C. II. 2776/37 5.4.1938. — *P. P. H. 2/39 p. 1801)*.

137 § 1 pt. 9; 141 § 1; 395; 396.

Brakami formalnymi są tylko te wady, które dotyczą strony zewnętrznej skargi apelacyjnej, wobec czego brak wywodu podstaw apelacji stanowi wadę w treści skargi apelacyjnej. (S. N. C. II. 3064/37 23.5.1938. — *Prz. Pr. Adm. 4/38 p. 332)*.

151 § 1; 153 § 1.

Doręczenie pozwu i wezwania do rozprawy w trybie art. 153 § 1 K. P. C. bez wyczerpania środków, wskazanych w art. 151 § 1 K. P. C., jest nieprawidłowe i w przypadku niestawiennictwa strony do rozprawy pociąga za sobą nieważność postępowania. (S. N. C. II. 2078/37 14.2.1938. — *Zb. C. 11/38 p. 516)*.

185 § 2; 424 § 2; 430.

Ani odmowa przywrócenia terminu do wniesienia odpowiedzi na skargę kasacyjną ani odmowa uzasadnienia tego postanowienia nie kończą postępowania. Na odmowę tę nie służy więc stronie skarga kasacyjna. (S. N. C. II. 2693/37 24.2.1938. — *O. S. P. 10-12/38 p. 521)*.

188.

Po upływie terminu z art. 188 K. P. C. dalsze uzasadnienie wniosku o przywrócenie terminu jako spóźnione ulega pominięciu. (S. N. C. III. 2326/37 20.12.1937. — *R. P. E. S. 1/39 s. 156)*.

213; 375.

Podlega umorzeniu postępowanie w razie wniesienia pozwu w imieniu osoby, która jak się potem okazało, już nie żyła przez przełnomocnika, datowanego dniem późniejszym od daty śmierci tej osoby; brak ten nie może być uzupełniony przez wstąpienie do sprawy spadkobierców zmarłego i popieranie przez nich pozwu. (S. N. C. I. 2208/37 7.9.1938. — *O. S. P. 1/39 p. 14)*.

231; 236; 237.

O tym, czy droga procesu jest dopuszczalna, nie decydują zarzuty pozwanego, dotyczące istoty sprawy, lecz rozstrzyga podstawa faktyczna powództwa.

Sąd nie ma obowiązku wydania pod rygorem nieważności oddzielnego postanowienia w przedmiocie niedopuszczalności drogi procesu przed rozstrzygnięciem sprawy. (S. N. C. II. 504/38 7.10.1938. — *Prz. Sąd. 2/39 p. 108, 109)*.

236.

Oddalenie zarzutu niewłaściwości sądu opartego na tym, iż sprawa nie dotyczy umowy najmu, nie wyłącza orzeczenia w wyniku końcowym, iż sprawa nie pochodzi ze stosunku najmu. (S. N. C. II. 1391/37 2.12.1937. — *O. S. P. 10-12/38 p. 489)*.

238.

W razie wniesienia pozwu o ustalenie odszkodowania za wywłaszczoną nieruchomość, jeżeli strona nie zgadza się na odszkodowanie, ustalone orzeczeniem wojewody, sąd nie może w trybie art. 238 K. P. C. przekazywać sprawy na wniosek powoda sądowi przezeń wskazanemu celem przeprowadzenia sprawy w postępowaniu niespornym, lecz pozew odrzuca. (S. N. C. III. 1793/37 21.11.1937. — *Zb. C. 11/38 p. 473)*.

246; 247; 248.

Przyznanie przez stronę zasadności roszczenia przeciwnika nie mieści w siebie przyznania faktów. (S. N. C. II. 2673/37 21.4.1938. — *Prz. Pr. Adm. 3/38 p. 250)*.

265.

Przepis art. 265 K. P. C. wyłącza dowód ze świadków między uczestnikami czynności prawnej, stwierdzonej dokumentem, jedynie wówczas jeżeli dowód ten ma być prowadzony przeciwko osnowie lub ponad osnowę dokumentu, przy zarzucie zaś wywołania podstępem sporządzenia dokumentu, jak i przy zarzucie pozorności, osnowa dokumentu wcale nie jest kwestionowana. (S. N. C. II. 462/38 20.9.1938. — *Prz. Not. 3-4/39 s. 43)*.

265.

Na obszarze, na którym obowiązywał niemiecki kodeks cywilny, art. 265 K. P. C. nie stoi na przeszkodzie dowodzeniu zeznaniami świadków, że umowa pisemna, zawarta przed wejściem w życie kodeksu zobowiązań, została później zmieniona lub rozwiązana lub uzupełniona ustną umową, jeżeli prawo materialne nie zawierało odmiennego przepisu. (S. N. C. III. 1933/37 19.10.1938. — *O. S. P. 1/39 p. 31)*.

265.

Przepis art. 265 K. P. C. dotyczy wyłącznie sporu o treść dokumentu; jeżeli więc dowód „pomiędzy uczestnikami czynności, stwierdzonej dokumentem“ dotyczyć ma warunków i okoliczności, wśród których dokument sporządzono, dowód ten będzie dopuszczalny także ze świadków, albowiem nie odnosi się on do treści dokumentu. (S. N. C. III. 1873/35 7.1.1938. — *Zb. C. 11/38 p. 488).*

268.

Dowód z ksiąg handlowych nie może być zastąpiony zeznaniami świadka o treści tych ksiąg. (S. N. C. II. 3072/37 14.7.1938. — *R. P. E. S. 1/39 s. 157).*

277; 285 § 2.

Przy dowodzeniu zarzuconego przez stronę fałszu dokumentu publicznego, okoliczność, iż powołany świadek, o ile by ustalił istnienie fałszu, tym samym przyznałby się do popełnionego przestępstwa, nie czyni dowodu z tego świadka niedopuszczalnym, a daje tylko świadkowi prawo odmowy odpowiedzi na zadane mu pytania (art. 285 § 2 K. P. C.). (S. N. C. I. 13/37 7.1. 1938. — *Gł. Sąd. 2/39 s. 187).*

283; XIX § 3.

Dowód ze świadków nie jest dopuszczalny dla stwierdzenia zdarzeń, powodujących umorzenie egzekucji na podstawie p. 2 § 1 art. 566 K. P. C., o ile nie zachodzą okoliczności, przewidziane w art. 283 K. P. C. lub w § 3 art. XIX przep. wprow. K. P. C. (S. N. C. I. 748/37 6.5.1938. — *O. S. P. 10-12/38 p. 463).*

348.

Skoro powództwo oddalono, jako umorzone przez potrącenie, należy potrącenie objąć sentencją wyroku. (S. N. C. II. 703/38 18.10.1938. — *Prz. Sąd. 2/39 p. 112).*

378; 400 § 2.

Orzeczenia Sądu II instancji, wydane na posiedzeniu niejawnym, winny być z urzędu uzasadnione (art. 400 § 2 K. P. C.) a przepis ten stosuje się odpowiednio i do postanowień. (S. N. C. II. 917/37 29.7.1937. — *Gł. Adw. 10-11/38 s. 343).*

396.

Niezłożenie odpisów od skargi apelacyjnej stanowi brak formalny, przewidziany w art. 396 K. P. C., którego nieuzupełnienie skutkuje zwrot skargi apelacyjnej.

Wniosek o przywrócenie terminu do złożenia odpisów załączników do skargi apelacyjnej, zgłoszony w zażaleniu do Sądu Apelacyjnego na zarządzenie Przewodniczącego Sądu Okręgowego o zwrocie skargi apelacyjnej ze względu na niezłożenie tych odpisów, nie podlega rozpoznaniu. (S. N. C. I. 3161/37 7.9.1938. — *O. S. P. 1/39 p. 15).*

424 § 2; 525; 847.

Jeżeli kodeks postępowania cywilnego uchyla wyraźnie możność wniesienia środka odwoławczego na postanowienie sądu 2 instancji, to skarga kasacyjna jest w ogóle niedopuszczalna; niedopuszczalna jest zatem skarga kasacyjna na postanowienie sądu apelacyjnego, oddalające wniosek o sporządzenie uzasadnienia postanowienia, wydanego w postępowaniu zabezpieczającym. (S. N. C. III. 2477/37 7.1.1938. — *Zb. C. 11/38 p. 489).*

427.

Celem uzasadnienia skargi kasacyjnej nie wystarczy zarzut, że sąd merytoryczny pominął dowody, lecz musi się szczegółowo wymienić, jakie dowody sąd pominął i dlaczego przeprowadzenie tych dowodów miałoby istotne dla rozstrzygnięcia sporu znaczenie. (S. N. C. III. 1571/35 29.11.1937. — *R. P. E. S. 4/38 s. 910).*

464 § 2.

W postępowaniu nakazowym zgłoszenie zarzutu potrącenia nie jest wyłączone. (S. N. C. II. 6/38 30.6.1938. — *O. S. P. 1/39 p. 22).*

486 § 1.

Nieważność zapisu na sąd polubowny nie musi być dochodzona w osobnym postępowaniu. Zarzut nieważności może być zgłoszony w sporze o świadczenie roszczenia, poddanego orzecznictwu polubownemu w zapisie nieważnym. (S. N. C. II. 2690/37 24.5.1938. — *O. S. P. 10-12/38 p. 584).*[1]

486 § 1.

K. P. C. nie przewiduje udziału sądu państwowego przy wyłączaniu sędziów polubownych. (S. N. C. II. 524/37 5.8.1937. — *R. P. E. S. 1/39 s. 160).*

491 § 1 pt. 1.

Zapis na sąd polubowny nie traci mocy mimo bezskutecznego upływu zastrzeżonego w zapisie terminu wydania wyroku, jeżeli strona, której zależało na udaremnieniu zapisu, wbrew wymaganiom dobrej wiary spowodowała niewydanie wyroku w czasie zastrzeżonym. (S. N. C. II. 1724/37 14.1.1938. — *Zb. C. 11/38 p. 496).*

XVII § 1 pt. 7.

O właściwości sądu do wydania zezwolenia na dochodzenie strat, spowodowanych przez sędziego lub innego funkcjonariusza sądowego przy wykonywaniu czynności urzędowych, decyduje okoliczność, w sądzie jakiej instancji urzęduje sędzia lub funkcjonariusz, którego czynność ma być zaskarżona, w chwili wniesienia podania o zezwolenie na dochodzenie strat; bez znaczenia natomiast jest okoliczność, gdzie sędzia czy też inny funkcjonariusz sądowy urzę-

[1]) Inne tezy z tego wyroku — 1/505 t. II.

dował w chwili dokonania skarżonej czynności. (S. N. C. I. 1801/37 10.12.1938. — *Gł. Sąd. 2/39 s. 188).*

—

Post. egzekucyjne i zabezpieczające.

a) Kodeks Post. Cywilnego.

513.

W sądowym postępowaniu egzekucyjnym nie ma żadnego środka odwoławczego do Sądu Najwyższego na postanowienie drugiej instancji. (S. N. C. II. 2523/36 26.10.1936. — *R. P. E. S. 1/39 s. 160).*

521.

W sprawie o wynagrodzenie spowodawnych przez komornika szkód Sąd winien samodzielnie, niezależnie od postanowienia Sądu, uznającego czynności komornika za nieprawidłowe, ocenić te czynności z punktu widzenia art. 521 K. P. C.

Winno być uznane za bezskuteczne zaskarżenie przez dłużnika dokonanej licytacji jego majątku z powodu nieprawidłowości, jakich się dopuścił komornik przy zajęciu, a które wobec niezaskarżenia ich przez dłużnika stały się prawomocne. (S. N. C. I. 759/37 13-27.4.1938. — *O. S. P. 10-12/38 p. 456).*

662.

Po wpisie o wszczęciu egzekucji tytuł własności, do której skierowano egzekucję, może być przepisany na tego, kto ją nabył przed zajęciem, lecz sam przez się ten fakt nie będzie przeszkodą do przepisania tytułu własności na nabywcę tej nieruchomości przez licytację. (S. N. C. I. 2028/37 8.4.1938. — *P. P. C. 21-22/38 s. 695).*

778.

Zarządcy przymusowego nie wiążą umowy służbowe, zawarte przez właściciela nieruchomości (S. N. C. III. 3101/37 6.4.1938. — *O. S. P. 7-9/38 p. 345 Gl. I. W.).*

794; 797 § 1.

Koszty egzekucyjne, obejmujące wynagrodzenie adwokata i uiszczone opłaty sądowe, mają być w planie podziału z art. 794 K. P. C. uwzględnione z tym samym pierwszeństwem, co kapitał. (S. O. Lwów V. Cz. 1500/38 24.8.1938. — *O. S. P. 10-12/38 p. 607).*

800 § 1 pt. 2, 7, § 4.

Odsetki od powstałej przed dniem licytacji należności pracownika, zatrudnionego w sprzedanej nieruchomości (lub w przedsiębiorstwach znajdujących się na tej nieruchomości i należących do dłużnika), ulegają zaspokojeniu w kategorii drugiej, t. j. według przepisu art. 800 § 1 p. 2 K. P. C.

Koszty natomiast procesu w poszukiwaniu tych należności pracowniczych ulegają — z mocy art. 800 § 4 K. P. C. — zaspokojeniu w ostatniej kategorii (art. 800 § 1 p. 7), ale przed karami, grzywnami sądowymi, administracyjnymi i skarbowymi tudzież karami i podwyżkami stemplowymi. (S. A. Poznań II. Cz./d/1326/37 30.11.1937. — *W. Pr. 6/38 s. 259).*

XVII.

Niedołączenie pełnomocnictwa do wniosku o ustanowienie hipoteki sądowej, powoduje jego oddalenie. (S. N. C. II. 754/38 14.10.1938. — *Prz. Sąd. 2/39 p. 97).*

—

B. USTAWY NIEJEDNOLITE.

B1. POLSKA CENTRALNA I WSCHODNIA.

Post. pojednawcze.

a) Ust. Post. Cywilnego.

1357.

Art. 1357 U. P. C. dopuszcza pojednanie stron w każdym stanie sprawy, nie wyłączając instancji kasacyjnej. (S. N. C. I. 144/37 12.1.1938. — *Zb. C. 11/38 p. 491).*

—

Post. egzekucyjne i zabezpieczające.

a) Ust. Post. Cywilnego.

1161; 1162; 1572; 1573.

Rozstrzygnięcie sądu w wyroku adiudykacyjnym o przepisaniu tytułów własności na nabywcę nieruchomości implicite zawiera również rozstrzygnięcie, iż należności wymienione w art. 1161, 1162, 1572 i 1573 U. P. C., a nawet i cena sprzedażna zostały w całości pokryte przez nabywcę nieruchomości, i wobec tego wyrok adiudykacyjny tej części nie może być następnie podważany przez decyzję Sądu, nakazującą uzupełnienie szacunku; w postępowaniu klasyfikacyjnym może nastąpić rozrachunek należności wierzycieli odmienny, niż w wyroku adiudykacyjnym, jednak tylko w granicach sumy, złożonej przez nabywcę na pokrycie szacunku i uznanej za wystarczającą w wyroku adiudykacyjnym. (S. N. C. I. 213/37 3.3.-7.4.1938. — *O. S. P. 1/39 p. 3).*

1331 n.

Z mocy przepisów art. 1331 i nast. U. P. C. sędziowie i inni funkcjonariusze sądowi mają prawo do ochrony przed bezpodstawnymi dochodzeniami ze strony osób, niezadowolonych z ich wyrokowania czy też innego urzędowania nie tylko w czasie urzędowania, które spowodowało dane wystąpienie, lecz i po przejściu w stan spoczynku. (S. N. C. I. 1801/37 10.2.1938. — *Gł. Sąd. 2/39 s. 188).*

1557.

Wierzyciel, który uzyskał hipotekę sądową nie może żądać unieważnienia licytacji z po-

wodu niewniesienia ostrzeżenia z art. 1557 U. P. C.

Wierzyciel egzekwujący jest uprawniony do żądania umorzenia postępowania egzekucyjnego w całości, a więc tym bardziej w części, jeśli tylko przez to nie zostają naruszone prawa osób trzecich. (S. N. C. I. 2980/37 18.3.1938. — *O. S. P. 7-9/38 p. 447).*

1572.

Wierzyciel, mający zapisaną na nieruchomości, wystawionej na licytację, kaucję hipoteczną, może w razie nabycia tej nieruchomości na licytacji zaliczyć w myśl art. 1572 u. p. c. na poczet szacunku sumę rzeczonej kaucji, nawet jeżeli nie zamieni jej na czysty wpis, o ile w terminie, wyznaczonym do wykonania warunków licytacyjnych, przedstawi do zaliczenia swoje wierzytelności na sumę kaucji, zasądzone prawomocnymi wyrokami, chociażby nieujawnionymi w wykazie hipotecznym. Wierzyciel nie jest pozbawiony możności zaliczenia na poczet szacunku licytacyjnego sum, wciągniętych do wykazu hipotecznego przez ostrzeżenie, a w chwili wniesienia ich do hipoteki zasądzonych klauzulami nieprawomocnymi, o ile było stwierdzone, że klauzule te przed upływem terminu wykonania warunków licytacyjnych stały się prawomocne. (S. N. C. I. 1042/35 8.11.1935. — *Prz. Not. 3-4/39 s. 38).*

—

B2 POLSKA POŁUDNIOWA.

Post. niesporne.

a) P. Ces. 9.8.1854 (Dz. p. p. nr 208) o post. niespornym.

0.

W postępowaniu niespornym obowiązują przepisy ces. rozp. z 15 września 1915 ze zmianami wprowadzonymi ustawą o opłatach stemplowych, wedle których podjęcie czynności przez sąd nie jest uzależnione od uiszczenia opłaty sądowej. (S. N. C. II.2489/37 21.3.1938. — *Prz. Pr. Adm. 3/38 p. 259).*

125; 126.

Z treści § 125 w związku z przepisem § 126 patentu niespornego wynika, że postępowanie tymi paragrafami unormowane odnosi się jedynie do przypadku, jeśli zachodzą sprzeczne oświadczenia się dziedziców co do prawa dziedziczenia, a nie do sporu między dziedzicem a legatariuszem, ten więc dochodzić musi swych praw w zwykłej drodze sporu. (S. N. C. II. 306/38 16.9.1938. — *Prz. Not. 3-4/39 s. 41).*

—

B3. POLSKA ZACHODNIA.

Post. sporne.

a) Ust. Post. Cywilnego.

233.

Nie można przyjąć nieuchronnego zdarzenia, jeżeli adwokat błądził co do tego, że wyrok sądu odwoławczego, oddalający odwołanie od wyroku orzekającego rozwód, doręcza się z urzędu. (S. N. C. III. 2138/37 4.12.1937. — *R. P. E. S. 1/39 s. 175).*

—

Post. niesporne.

a) Ust. 17.5.1898 (Dz. U. Rz. s. 198) o post. niespornym.

9.

Powództwo o zwrot kosztów poniesionych w postępowaniu niespornym, jeżeli Sąd w tym postępowaniu orzekł o obowiązku ponoszenia kosztów, jest niedopuszczalne, jeżeli zaś Sąd nie orzekł o obowiązku ponoszenia kosztów — nieuzasadnione, chyba, że w obu przypadkach istnieje szczególny tytuł prywatno-prawny, uzasadniający to powództwo (art. 9 pruskiej ust. o sądown. niesporn. i art. 236 K. P. C.). (S. N. C. III. 3390/36 6.4.1938. — *O. S. P. 1/39 p. 26).*

—

3. KOSZTY SĄDOWE.

a) R. Pr. R. 24.10.1934 (p. 837) o kosztach sądowych.

17.

Ustęp ostatni art. 17 przepisów o kosztach sądowych, dotyczący niedopuszczalności skargi kasacyjnej co do obowiązku uiszczenia kosztów sądowych, ich wymiaru i zwrotu obowiązuje także w postępowaniu wszczętym przed Sądem Pracy. (S. N. C. II. 3135/37 9.6.1938. — *O. S. P. 10-12/38 p. 591).*

39.

Sporne rozprawianie nad zawieszeniem postępowania należy również do rozprawy w rozumieniu art. 225 K. P. C. (art. 234 K. P. C.); dlatego w czasie cofnięcia skargi apelacyjnej po rozprawianiu nad zawieszeniem strona nie może domagać się zwrotu połowy wpisu. (S. N. C. III. 1765/37 10.12.1937. — *R. P. E. S. 1/39 s. 169).*

—

III. PRZEGLĄD BIBLIOGRAFII.

Poliszewski Mieczysław: Dookoła problemu „państwowej władzy opiekuńczej". Warszawa 1939. cm 24, s. 10, I nlb.

—

Prawo handlowe

I. PRZEGLĄD PIŚMIENNICTWA.

A. KODEKS HANDLOWY.

KUPIEC MAŁOLETNI.

Autor postawił sobie za zadanie zbadanie sytuacji prawnej, jaka wytworzyłaby się na tle przepisów proj. Komisji Kodyfikacyjnej o zdolności do działań prawnych, odnośnie małoletniego handlującego. W stosunku do pełnoletności projekt nie wprowadza żadnych zmian, gdyż prawo osobowe dzielnicowe, z wyjątkiem jedynie b. zaboru austriackiego, przewidywało jako wiek konieczny dla osiągnięcia pełnoletności, ukończenie 21 lat. Ta zasada została powtórzona w projekcie w art. 2 § 1, natomiast § 2 tegoż artykułu stanowi, iż małoletni ma ograniczoną zdolność do działania prawnego, ograniczenia te zaś oraz ulgi, są szczegółowo uregulowane.

Jeżeli chodzi o ustawodawstwo dotychczasowe dzielnicowe, jakie obowiązuje w tym przedmiocie w Polsce, to różnice w sytuacji prawnej małoletniego, są znaczne.

W Polsce Centralnej, K. C. K. P. przewiduje możność usamowolnienia małoletniego i upoważnienia go do czynności prawnych przez władzę rodzicielską. Małoletni taki winien mieć kuratora, którym jest ojciec lub matka, względnie w ich braku kurator mianowany przez radę familijną. Usamowolnienie może nastąpić, gdy małoletni doszedł do lat 15; jeżeli rodzice nie żyją lub nie sprawują opieki — małoletni może być usamowolniony po ukończeniu lat 18. Zdolność małoletniego usamowolnionego nie pokrywa się zresztą ze zdolnością osoby pełnoletniej, a ograniczoną zdolność uzupełnia osoba kuratora, którego działalność jest nieodzowna przy wszystkich czynnościach małoletniego, przekraczających zakres prostego zarządu. Samodzielnie może on wypuszczać swe dobra nieruchome w najem lub dzierżawę na czas do lat trzech, może pobierać swe dochody i z nich kwitować; współudział kuratora potrzebny już jest do przedsięwzięcia lub obrony sprawy, tyczącej własności dóbr nieruchomych albo kapitałów i praw hipotekowanych. Dla zaciągnięcia pożyczki wymagana jest uchwała rady familijnej, potwierdzona przez sąd. Wszelkie zobowiązania, którcby małoletni przez kupno lub innym sposobem zaciągnął, mogą być miarkowane przez sąd, jeżeli okażą się zbyt obciążającymi, przy czym należy brać pod uwagę majątek małoletniego, dobrą lub złą wiarę jego kontrahentów, oraz użyteczność wydatków.

Wyjątek na tle tych postanowień stanowił przepis, który małoletniego usamowolnionego, upoważnionego do czynności handlowych, uważa za pełnoletniego co do wszystkich działań, tyczących się tychże interesów handlowych. Przepis ten, zmieniony normą przep. wprow. K. H. z r. 1934, traktuje małoletniego usamowolnionego i upoważnionego do czynności handlowych, jako pełnoletniego co do wszelkich działań, tyczących się interesów handlowych, nie wyłączając zaciągania zobowiązań co do nieruchomości oraz ich obciążania i zbywania. Upoważnienie takie może być udzielone małoletniemu, który ukończył lat 18, udziela go ojciec, względnie matka w formie aktu notarialnego; w braku opieki ojca lub matki — rada familijna, uchwałą potwierdzoną przez sąd.

Według Kodeksu Cywilnego Rosyjskiego, obowiązującego na Kresach Wschodnich, małoletność dzieli się na trzy okresy: pierwszy od urodzenia do lat 14, drugi od lat 14 do 17, i trzeci od lat 17 do 21. Po ukończeniu lat 17 małoletni obejmuje zarząd swego majątku, lecz nie może zaciągać długów, zobowiązań pisemnych, sporządzać aktów i zawierać wszelkiego rodzaju umów, nie może rozporządzać swymi kapitałami ani odbierać ich z instytucji kredytowych. Jeżeli wbrew powyższym przepisom małoletni jedną z powyższych czynności prawnych uskutecznił, to nie będzie on z tego tytułu odpowiedzialny, ani przed, ani po dojściu do pełnoletności. Zasady te odnoszą się również do handlujących, a więc i oni nie mogą zaciągać długów, wydawać zobowiązań pisemnych itd.

Na obszarze mocy obowiązującej Kodeksu Cywilnego Austriackiego, pełnoletność uzyskiwało się z dojściem do 24 roku życia, która to granica wieku zmieniona została na lat 21 ustawą z dn. 21.10.1919 r. Małoletni nie posiada pełnej zdolności do działań prawnych; nie może on stawić się przed sądem ani jako powód ani jako pozwany, w czynnościach zastępowany jest przez opiekuna, nie może bez zezwolenia opieki pozbywać niczego ze swego majątku

ani zaciągać zobowiązań. Majątkiem małoletniego zarządza opiekun w granicach zwykłego zarządu, w sprawach większej wagi potrzebne jest zezwolenie sądu. Małoletniemu, który ukończył lat 18, władza nadopiekuńcza może pozostawić czystą nadwyżkę jego dochodów do swobodnego zarządzania; małoletni taki, który przedstawił się za pełnoletniego, odpowiada za wszelką szkodę, jeżeli druga osoba przed zawarciem interesu prawnego, nie mogła zasięgnąć informacji co do jego twierdzeń. Do prowadzenia przedsiębiorstwa zarobkowego bez żadnych zastrzeżeń, może mieć prawo jedynie małoletni upełnoletniony, gdyż wtedy zostaje całkowicie w prawach i obowiązkach zrównany z osobą pełnoletnią.

Na ziemiach zachodnich, pełnoletność uzyskuje się z ukończeniem 21 roku życia. Jednak małoletniego, który ukończył lat 18, sąd opiekuńczy może uznać uchwałą za pełnoletniego, wskutek czego uzyskuje on stanowisko pełnoletniego. Kto nie ukończył lat 7, jest w ogóle niezdolny do działań prawnych, a jego oświadczenie woli jest nieważne. Po ukończeniu 7 roku małoletni ma ograniczoną zdolność, która polega na tym, że potrzebuje on zezwolenia swego ustawowego zastępcy do oświadczenia woli, nie przynoszącego mu wyłącznie korzyści prawnej. W stosunku do małoletnich powyżej lat 7, prawo zezwala na upoważnienie przez ustawowego zastępcę, za zatwierdzeniem sądu opiekuńczego, małoletniego do prowadzenia przedsiębiorstwa zarobkowego; wówczas nabywa nieograniczoną zdolność do działania co do takich czynności prawnych, które wypływają z prowadzenia jego przedsiębiorstwa z wyjątkiem tych, do których zawarcia opiekun musi mieć zezwolenie sądu opiekuńczego.

Upoważnienie tak udzielone może opiekun cofnąć za zatwierdzeniem sądu opiekuńczego.

Sytuacja prawna na tle przepisów projektu Komisji Kodyfikacyjnej przedstawia się w sposób następujący.

1. Małoletni ma ograniczoną zdolność do działań prawnych. Uzupełnia ją jego przedstawiciel ustawowy, który go zastępuje w czynnościach prawnych. Bez współudziału swego ustawowego przedstawiciela, małoletni może: 1) rozporządzać swoim zarobkiem oraz majątkiem danym mu za zgodą ustawowego przedstawiciela do swobodnego użytku, 2) nabywać prawa pod tytułem darmym, 3) zobowiązywać się do pracy za wynagrodzeniem i podejmować czynności prawne, z takiej umowy wynikające, 4) jeżeli ukończył lat 18 — zawierać umowę o naukę zawodową.

Przedstawicielem ustawowym małoletniego są: każde z jego rodziców, dla dziecka pozamałżeńskiego matka, w razie zawieszenia lub odebrania władzy rodzicielskiej — opiekun ustanowiony przez państwową władzę opiekuńczą, dla dzieci nieznanego pochodzenia lub opuszczonych przez rodziców — opiekun ustanowiony skutkiem starań organów opieki społecznej, itd.

Przedstawiciel ustawowy: 1) zastępuje małoletniego w jego czynnościach prawnych, 2) udziela zgody na zaciąganie przez małoletniego zobowiązania lub na rozporządzanie majątkiem, 3) wydziela mu majątek do swobodnego użytku, 4) rozwiązuje umowę zawartą przez małoletniego z osobą trzecią, dotyczącą pracy za wynagrodzeniem, jeżeli nie wyraził na nią uprzednio zgody, 5) zawiera umowę o naukę zawodową, 6) rozwiązuje taką umowę, jeżeli zawarta została przez małoletniego, który ukończył 18 rok życia, 7) składa wniosek w przedmiocie usamowolnienia (rodzice decydują sami), 8) zawiera umowy dzierżawy nieruchomości i przedsiębiorstwa na czas krótszy niż 6 lat, 9) spełnia poza tym wszystkie czynności, jakie nań nakłada ustawa.

Niektóre sprawy podlegają rozpoznaniu sądu opiekuńczego, a mianowicie: 1) zbywanie i obciążanie nieruchomości, 2) zaciąganie pożyczek i zobowiązań wekslowych, 3) czynienie darowizn i zrzekanie się spadków, 4) zawieranie ugód, 5) zawieranie umów dzierżawy nieruchomości i przedsiębiorstwa na czas dłuższy niż lat 6, oraz jeżeli stosunek dzierżawny ma trwać po dojściu małoletniego do pełnoletności, 6) udzielanie poręczeń lub przyjmowanie cudzych długów.

Projekt przewiduje trzy rodzaje usamowolnienia: 1) usamowolnienie zwykłe, 2) przez zawarcie małżeństwa, 3) usamowolnienie dla założenia i prowadzenia przedsiębiorstwa lub gospodarstwa. W pierwszych dwóch wypadkach projekt mówi o upełnoletnieniu w trzecim o upoważnieniu małoletniego.

A. *Upełnoletnienie* następuje przez zawarcie związku małżeńskiego, lub przez postanowienie Urzędu Opiekuńczego, wydane w składzie jednego sędziego na wniosek, obojga rodziców, tego z rodziców które sprawuje władzę rodzicielską, opiekuna jeżeli nie ma władzy rodzicielskiej, samego małoletniego w razie braku rodziców i odmowy zgłoszenia wniosku przez opiekuna. Dla upełnoletnienia przez władzę państwową wymagany jest wiek lat 18, co do upełnoletnienia przez zawarcie małżeństwa decydują o wieku przepisy dzielnicowego prawa małżeńskiego osobowego. Przez upełnoletnienie małoletni zostaje całkowicie zrównany z pełnoletnim i zyskuje pełną zdolność do samodzielnego działania prawnego.

B. W przypadku *upoważnienia* małoletniego do założenia i prowadzenia własnego gospodarstwa lub przedsiębiorstwa, małoletni również zyskuje zdolność do działań prawnych, lecz ograniczoną, gdyż z jednej strony — ma on zdolność do działań, związanych z prowadze-

niem gospodarstwa lub przedsiębiorstwa, a z drugiej strony, wyłączone są te czynności prawne, do których wymagane jest zezwolenie władzy opiekuńczej, a więc 1) zbywanie i obciążanie nieruchomości, 2) zaciąganie pożyczek i zobowiązań wekslowych, 3) czynienie darowizn i zrzekanie się spadków, 4) zawieranie ugód, 5) zawieranie umów dzierżawy nieruchomości i przedsiębiorstw na czas dłuższy niż lat 6 i jeżeli stosunek dzierżawy będzie miał trwać po dojściu małoletniego do pełnoletności, 6) udzielanie poręczeń i przejmowanie cudzych długów. Upoważnienia udzielają małoletniemu rodzice, w razie braku zgodności między nimi — ojciec. Jeżeli małoletni nie pozostaje pod władzą rodzicielską — zewolenia udziela urząd opiekuńczy.

Zasady pozaborczych ustawodawstw nie przepisują zatem jednolitego uregulowania zdolności prawnej małoletniego, ani nie dają jednolitych rozstrzygnięć do ustalenia sytuacji małoletniego handlującego. Również i w K. H. z r. 1934 zagadnienie kupca małoletniego nie zostało objęte jednolitą reglamentacją. To też sytuacja małoletniego handlującego przedstawia się w poszczególnych dzielnicach Państwa, w sposób następujący:

Polska Centralna.

Prawo rozróżnia tu dwie sytuacje: A. małoletniego usamowolnionego i B. małoletniego usamowolnionego upoważnionego do czynności handlowych.

A. W przypadku pierwszym małoletni nie posiada pełnej zdolności do działań prawnych, lecz jego ograniczoną zdolność uzupełnia kurator. Upoważniony jest małoletni tylko do czynów prostego zarządu, inne działania wymagają współudziału kuratora, w niektórych wypadkach nawet uchwały rady familijnej. Jeżeli zatem małoletni taki pragnie prowadzić przedsiębiorstwo, to działalność jego będzie napotykała na każdym kroku na trudności, wynikające z przepisów prawa cyw. Obrót handlowy opiera się na zasadach szybkości i bezpieczeństwa; kontrahent nie będzie w stanie zawsze badać szczegółowo zakresu uprawnień małoletniego i jego kuratora, stąd zaś jest stale narażony na niebezpieczeństwo. Ryzyko tranzakcji będzie zawsze ciążyło kontrahenta i konieczność czuwania nad istnieniem odpowiednich warunków prawnych działać będzie zawsze hamująco na inicjatywę obrotu.

B. W przypadku drugim, małoletni, który musi mieć ukończonych lat 18, zostaje całkowicie zrównany z pełnoletnim, zrównanie to jednak odnosi się jedynie do działań dotyczących interesów handlowych. Dzięki temu kontrahent nie zostaje narażony na żadne niebezpieczeństwo. Ponieważ jednak upoważnienie udzielone małoletniemu do czynności handlowych, nie zostaje ujawnione pro foro externo w sposób określony i stały, na małoletnim ciąży obowiązek ujawnienia wobec trzeciego swego charakteru oraz uprawnienia. W przypadku, gdy małoletni jest kupcem rejestrowym, odpowiednia wzmianka winna być uczyniona w rejestrze handlowym, a wówczas będzie on zwolniony od obowiązku stałego produkowania swego upoważnienia.

Ziemie wschodnie.

Sytuacja kupca małoletniego przedstawia się tu bardzo niepomyślnie. Prawo nie czyni żadnych ustepstw na rzecz szybkości i bezpieczeństwa obrotu handlowego; mimo że ustawa przewiduje, że małoletni może być handlującym, to jednak nie zwalnia go od ciężkich rygorów prawa powszechnego. Jeżeli ma ukończonych lat 17 obejmuje zarząd swego majątku i może prowadzić przedsiębiorstwo, jednak czynności jego ograniczają się jedynie do prostego zarządu. Wszelkie działania jakie ten zakres przekraczają — wymagają zgody i podpisu kuratora. Sytuacja ta ma tę jedynie zaletę, że osoba trzecia ma pewność, iż nie może z małoletnim zawierać umów, przekraczających zakres prostego zarządu, bez współudziału kuratora.

Ziemie południowe.

Prawo austriackie udziela pełnej zdolności prawnej tylko małoletniemu kupcowi upełnoletnionemu. Jeżeli jest on kupcem rejestrowym okoliczność ta ogłoszona zostaje erga omnes przez wpisanie odpowiedniej wzmianki do rejestru handlowego. Jeżeli natomiast upełnoletnienie nie nastąpiło sytuacja będzie odmienna zależnie od tego, czy małoletni ma lat 18 czy jeszcze tego wieku nie osiągnął. Do lat 18 nieletni nie jest w ogóle zdolny do samodzielnego prowadzenia własnego przedsiębiorstwa zarobkowego, które na jego rachunek i w jego imieniu prowadzi opiekun pod warunkiem uzyskania na to specjalnego zezwolenia sądu. W drugim przypadku, jeżeli małoletni nie został upełnoletniony, może on posiadać szersze uprawnienia niż nieletni, gdyż władza sądowa nadopiekuńcza może mu zezwolić na swobodne rozporządzanie nadwyżką dochodów. W granicach tej sumy może on swobodnie rozwijać wszelką działalność, nawet o charakterze przedsiębiorstwa. W tym jednak przypadku zakres jego odpowiedzialności nie może się rozciągać na cały majątek, a jedynie ogranicza się do majątku wydzielonego, powstałego z sumy zebranych przezeń nadwyżek dochodów, wydzielonych mu przez sąd. Aby uchronić trzeciego kontrahenta przed niesumiennością małoletniego, który przy zawieraniu interesów przedstawiał się za pełnoletniego, prawo wprowadziło słuszną zasadę, iż w takim wypadku małoletni

odpowiada wobec kontrahenta za wszelką szkodę, jaką działanie jego spowodowało, i jeżeli trzeci był w dobrej wierze.

Ziemie zachodnie.

Upełnoletnienie małoletniego może tu nastąpić na podstawie uchwały sądu opiekuńczego, jeżeli małoletni ukończył lat 18. Upełnoletniony posiada pełnię praw i zrównany jest z pełnoletnim. Jeśli idzie o małoletniego nieupełnoletnionego sytuacja jest odmienna przed dojściem i po ukończeniu lat 7. W przypadku pierwszym nie posiada on żadnej zdolności do działań prawnych. W drugim — ograniczoną zdolność uzupełnia jego przedstawiciel ustawowy. Lecz i ten spełniać może jedynie czynności prostego zarządu. Inne czyny wymagają aprobaty sądu opiekuńczego. Prawo przewiduje również możność bezpośredniego prowadzenia przedsiębiorstwa handlowego przez małoletniego, który ukończył lat 7. Musi on być do tego upoważniony przez swego przedstawiciela ustawowego, przy czym upoważnienie musi być potwierdzone przez sad. Skutkiem takiego upoważnienia małoletni zyskuje samodzielne prawo do bezpośredniego prowadzenia przedsiębiorstwa, przy czym jeśli idzie o czynności, które z tego wypływają, uprawnienia jego są nieograniczone i osoba przedstawiciela ustawowego jest dla ich dokonywania zbędna. Osoba trzecia nie jest tu narażona na żadne niebezpieczeństwa, chyba, że idzie o czynności, przekraczające zakres zwykłych tranzakcji.

Na tle przepisów projektu sytuacja prawna kupca małoletniego przedstawiać się będzie w sposób odrębny od stosunków dzielnicowych.

Według projektu małoletni uzyskuje pełną zdolność do działań przez upełnoletnienie, które następuje bądź skutkiem zawarcia małżeństwa, bądź w drodze postanowienia sądu opiekuńczego. Trzeci, kontrahujący z małoletnim upełnoletnionym posiada pełną gwarancję, iż działalność tego małoletniego jest prawnie ważna, bezwarunkowa i nieodwołalna. Pewność tę zyskuje przez stwierdzenie aktu małżeństwa lub prawomocnego orzeczenia urzędu opiekuńczego. Kontrahent, jako sumienny kupiec dołożyć winien całej swej staranności, aby przekonać sią o istnieniu powyższych okoliczności; jednak szybkość obrotu nie zawsze na to pozwala. Chociaż więc teoretycznie sprawdzenie takie jest możliwe, to jednak w praktyce będzie przeważnie nie do przeprowadzenia. Sytuacja trzeciego kontrahującego z małoletnim będzie odmienna zależnie od tego, czy ten ostatni jest czy nie jest kupcem rejestrowym.

W przypadku pierwszym ograniczenie zdolności podlega wpisowi do rejestru handlowego i to bądź na skutek zgłoszenia, bądź w drodze przymusowej. Mimo obowiązku przeprowadzania przez sąd rejestrowy dochodzeń, w celu sprawdzenia prawdziwości rejestrowanych danych, możliwe jest przeoczenie niepełnoletności kupca. W tym razie sąd w drodze wymuszania wpisu (po otrzymaniu informacji co do rzeczywistego stanu rzeczy) domagać się będzie by w odnośnej rubryce wykazu rejestrowego znalazła się obowiązkowa wzmianka, że właścicielem przedsiębiorstwa jest małoletni, samo zaś przedsiębiorstwo prowadzone jest przez jego ustawowego zastępcę.

Dwie podstawowe zasady jawności rejestru głoszą, że kupiec nie może wobec trzecich zasłaniać się istnieniem danych nie figurujących w rejestrze, a z drugiej strony, że dane zarejestrowane odpowiadają rzeczywistości; zasady te obowiązują w stosunku do wszelkich danych, podlegających wpisowi. Zasady te jednak zostały uchylone, jeżeli chodzi o zdolność kupca, przepisem, iż nie odnoszą się one do okoliczności, dotyczących zdolności kupca do działań prawnych. W tym zatem przypadku występuje zasada diametralnie przeciwna, tak iż mimo nieujawnienia w rejestrze powyższych danych, osoba trzecia, nie może skutecznie zarzucać braku tych danych, kupiec natomiast w powyższych przypadkach może powoływać się w przedmiocie swej niezdolności również i na dowody pozarejestrowe. Zasada ochrony małoletniego zwycięża tutaj pozornie zasadę ochrony bezpieczeństwa obrotu. Pozorność ta polega na tym, że prawo udziela dalszej ochrony kontrahentowi niezdolnego kupca, działającemu w dobrej wierze, i pokonanemu prawem na skutek obrony małoletniego. Ochrona ta polega na solidarnej odpowiedzialności osób, obowiązanych do zgłoszenia wpisu do rejestru, za szkody wynikłe z niewykonania lub zwłoki w wykonaniu tej czynności.

Gdy małoletni nie jest kupcem rejestrowym, trzeci nie ma obiektywnej możności przekonania się o zakresie zdolności do działań swego kontrahenta i jedynym źródłem informacji będzie osoba samego małoletniego, który winien go o rzeczywistym stanie rzeczy poinformować. Nakładanie na trzeciego obowiązku badania i sprawdzania istnienia lub braku pełnej zdolności do działań, jest niecelowe i praktycznie niemożliwe do przeprowadzenia, jak o tym była już wyżej mowa. Małoletni przystępując do tranzakcji, winien z zasady zawiadamiać kontrahenta o swojej zdolności; sytuacja jest zaś wątpliwa, gdy małoletni z pozorów zewnętrznych może uchodzić za pełnoletniego, w tym przypadku kupiec nie ma powodów do podejrzewania niezdolności i domniemanie skłaniać się będzie do uznania małoletniego za pełnoprawnego kontrahenta. Ten ostatni dowiedzieć się może również z innych źródeł o braku zdolności małoletniego, byle źródło było pewne a informacje obiektywne. W tym przypadku jednak osoba

kontrahująca z małoletnim naraża się na zarzut działania w złej wierze, o ile wiedząc o ograniczeniach, zawiera z małoletnim czynność prawną, przekraczającą zakres jego zdolności. Wobec złej wiary odpada możność ochrony osób trzecich z art. 18 K. H. i kontrahent będący w złej wierze nie może — po dokonaniu go przez małoletniego kupca prawem z mocy art. 23 § 2 K. H. — domagać się wynagrodzenia powstałej stąd szkody od ustawowego zastępcy małoletniego.

Odmienna jest sytuacja, gdy małoletni sam znajduje się w złej wierze, a w szczególności, jeżeli nie będąc upełnoletniony — i nie budząc wątpliwości wyglądem zewnętrznym — celowo zataja przed swym kontrahentem swą ograniczoną zdolność, względnie celowo podaje się za pełnoletniego. Z ustawodawstw dzielnicowych przypadkiem tym zajmowało się tylko prawo austriackie, jednak i ono ograniczało się do działalności pozytywnej małoletniego, pozostawiając bez uregulowania stronę negatywną tego zagadnienia, t. j. przypadek, gdy małoletni sam nie wprowadza swego kontrahenta w błąd swym działaniem pozytywnym, lecz nie wyprowadza go z błędu. Projekt idzie pod tym względem znacznie dalej, gdyż wprowadza jako regułę, iż za wszelką szkodę, wyrządzoną czynem niedozwolonym, małoletni odpowiada według przepisów K. Z. Ujęcie to obejmuje zarówno działalność pozytywną jak i negatywną małoletniego.

Nowością wprowadzoną przez projekt jest instytucja upoważnienia małoletniego do założenia i prowadzenia własnego gospodarstwa lub przedsiębiorstwa. Nie równa ona małoletniego z pełnoletnim w zakresie zdolności do działań prawnych, lecz udziela mu szeregu uprawnień.

Pierwszym zagadnieniem, jakie tu powstaje jest kwestia zagwarantowania trzeciemu, pewności obrotu. Dlatego granice zdolności nie mogą tu być płynne, lecz winny być ściśle i niewątpliwie ustalone i dlatego projekt stanowi, iż małoletni upoważniony ma zdolność do działań prawnych, związanych z prowadzeniem przedsiębiorstwa z wyłączeniem tych czynności prawnych, do których wymagane jest przez prawo zezwolenie państwowej władzy opiekuńczej. Skutkiem wprowadzenia systemu enumeracji odpaść muszą wszelkie wątpliwości, mogące powstać w praktyce, sam zaś obrót nabiera cech pewności i bezpieczeństwa. W tym stanie rzeczy trzeci, kontrahujący z małoletnim sobie tylko przypisać musi zawinienie, jeżeli zawarł z nim tranzakcję, przekraczającą zakres jego zdolności. Z chwilą, gdy zachodzi konieczność zawarcia takiej tranzakcji, winien trzeci zażądać od małoletniego przedłożenia zezwolenia władzy opiekuńczej, która wyda je na wniosek małoletniego. Trzeci może dokonywać z małoletnim bezpośrednio wszystkich tranzakcyj bez potrzeby współdziałania ustawowego zastępcy małoletniego, co jest znacznym ułatwieniem dla obrotu handlowego. O istnieniu upoważnienia powinien kontrahent każdorazowo się przekonać, przy czym znowu będzie to sytuacja odmienna, zależnie od tego, czy małoletni jest kupcem rejestrowym czy nie. Jeżeli tak, to sąd rejestrowy dokona wpisu o ograniczonej zdolności kupca do działań prawnych. Reguła, wprowadzona przez art. 23 § 3 K. H. będzie miała zastosowanie i w tym przypadku, a kupiec małoletni będzie mógł każdym dowodem pozarejestrowym udowadniać wobec trzeciego swą ograniczoną zdolność do działań prawnych, nawet jeżeli w samym rejestrze brak jest odpowiedniej wzmianki. Jeżeli nie jest kupcem rejestrowym uznać należy, iż obowiązkiem małoletniego jest zawsze odpowiednie poinformowanie swego kontrahenta o ograniczeniu zdolności.

Jeżeli po stronie trzeciego kontrahenta zachodzi zła wiara co do świadomości o istnieniu ograniczonej odpowiedzialności małoletniego, zawieranie tranzakcji powodować musi wszelkie konsekwencje zawinienia tej osoby trzeciej, skutkiem czego traci ona uprawnienia, przysługujące kontrahentowi dobrej wiary; nie może on korzystać z domniemania upoważnienia małoletniego przez jego rodziców ani domagać się odszkodowania od ustawowego zastępcy małoletniego, w trybie art. 18 K. H.

W konkluzji autor dochodzi do wniosku, iż następujące zastrzeżenia, powinny znaleźć sprecyzowanie w przyszłym prawie obowiązującym:

1. Projekt nie wspomina o uprawnieniach opiekuna z art. 62, i nie podaje, czy ma on prawo zarządzania i rozrządzania majątkiem małoletniego oraz w jakim zakresie. Również brak wyraźnej normy, czy ustawowy przedstawiciel, poza rodzicami, ma prawo zarządzania i rozporządzania majątkiem.

2. Art. 10 stanowi, iż upełnoletniony na wniosek rodziców może być małoletni, który ukończył lat 18; brak natomiast dolnej granicy wieku dla upełnoletnienia w przypadku, gdy następuje ono na wniosek opiekuna lub samego małoletniego.

3. Małoletni ma prawo samodzielnie zgłosić wniosek o upełnoletnienie tylko wtedy, gdy opiekun odmawia mu tego, nie dotyczy to zaś małoletniego pozostającego pod władzą rodzicielską. Uprzywilejowanie to jest nieusprawiedliwione, a argument, że rodzice zawsze działają na korzyść małoletniego, gdy opiekun jest osobą obcą — nie wytrzymuje próby życia.

4. W przepisach projektu brak sprecyzowania warunków, dotyczących strony formalnej upoważnienia małoletniego przez jego rodziców do założenia i prowadzenia własnego gospodarstwa lub przedsiębiorstwa, podczas, gdy zagadnienie to o ile idzie o upoważnienie przez opiekuna jest dokładnie unormowane.

5. Projekt nie wypowiada się co do tego, czy

udzielenie upoważnienia małoletniemu jest odwołalne.

6. Projekt przewiduje, że w razie upoważnienia dziecka przez rodziców do założenia i prowadzenia przedsiębiorstwa, dziecko samo zarządza majątkiem, danym mu w powyższym celu. Celem uniknięcia wszelkich wątpliwości należy wyraźnie sprecyzować formę udzielenia małoletniemu powyższego majątku, co jest nader ważne, ze względu na określenie wysokości tego majątku, daty rozpoczęcia prawa zarządzania i t. d. *(Adam D. Szczygielski — P. P. H. 1/39, s. 12, 2/39, s. 68).*

—

Z DZIEDZINY FIKCYJNYCH UMÓW KOMISOWYCH.

Stosunek komisowy jest jednym z tych, w terenie których szczególnie łatwo jest zboczyć w kierunku fikcji. Autor rozpatruje jeden przypadek fikcyjnej umowy komisowej, który stanowić powinien cenny przyczynek do studium *A. D. Szczygielskiego* o instytucji umowy komisowej.

Kupiec A., posiadający duży zapas jednorodnego towaru, zawiera z kupcem B. pisemną umowę o sprzedaż tego całego zapasu. B. ma dokonać sprzedaży we własnym imieniu sam lub przez osobę trzecią. Umowa zostaje nazwana komisową.

B. zawiera dalej z C. pisemną umowę o sprzedaż komisową tego zapasu towarów. Ta druga umowa jest umową istotnie komisową. C. dokonuje sprzedaży stosownie do wskazówek B. i rozlicza się z A. przy współudziale i pod kierownictwem B.

Formalnie istnieją tu dwie umowy komisowe, w których B. raz jest komisantem, raz — komitentem. Całokształt porozumienia nie wyczerpuje się jednak w pisemnej umowie komisowej między A. i B., gdyż zawarte zostaje między nimi dodatkowe porozumienie ustne, mocą którego rola kupca B. jest z góry określona, jako dysponenta, kupca C. jako rzeczywistego sprzedawcy towaru. Ściśle biorąc zawarte zostaje trójporozumienie między A., B. i C. Przyczyny tego mogą być takie, że np. B. nie ma odpowiedniego przygotowania fachowego ani możliwości technicznych potrzebnych do dokonania sprzedaży, warunkom tym natomiast odpowiada w zupełności C; B. zaś, bez którego właściwie możnaby się obejść potrzebny jest ze swoistych względów organizacyjnych leżących poza kwestią sprzedaży towaru. W rzeczywistości, poza wspomnianą umową komisową, strony porozumiały się, iż faktycznie komis będzie wykonany wyłącznie przez C.

W tym stanie na gruncie pierwotnego porozumienia A. i B., przyjąć można, że B. otrzymał zakaz sprzedawania towaru na własną rękę, połączony z nakazem dokonania tej sprzedaży przez C.

Powstaje pytanie, jak wygląda wykluczenie komisanta B. od samodzielnego wykonywania zleconej czynności komisowej, wobec wymogów, od których zależy uznanie danej umowy za komisową. Z natury stosunku komisowego wynika, że komisant winien czynność komisową z reguły wykonać sam, substytuta zaś użyć może tylko wyjątkowo. Użycia substytuta komitent może w ogóle zabronić, bądź też wskazać osobę, która ewentualnie w tym charakterze miałaby działać, lecz to wszystko tylko na wypadek nieusuwalnej przeszkody samodzielnego działania komisanta.

W przypadku tym komisant zostaje pozbawiony swego zasadniczego prawa i obowiązku wykonania czynności komisowej osobiście, a zatem zostaje on wyeliminowany w ogóle z normalnej konstrukcji i skazany w znaczeniu komisu z góry na bezczynność. Jego względne prawo do substytuowania się zamienione zostaje na obowiązek; funkcje przejmuje od początku substytut.

Umowa między A. i B. zawiera w swojej części pisanej fikcję prawną. Pozornie jest to umowa komisu, właściwie jednak znaczenie porozumienia stron przeczy jednak istnieniu takiej umowy między stronami. *(Dr St. Bąkowski — P. P. H. 2/39, s. 64).*

—

3. *PRAWO WEKSLOWE I CZEKOWE.*

DORĘCZANIE ZAWIADOMIEŃ WEKSLOWYCH.

W komunikacie nr 58 z 22.12.38 r. Rada Notarialna w Warszawie zwróciła uwagę notariuszów, iż w myśl art. 87 prawa wekslowego notariusz obowiązany jest dokonać poszukiwań miejsca zamieszkania wystawcy, który zmienił mieszkanie wskazane na wekslu, oraz że niedopełnienie tego obowiązku jest dowodem braku należytej staranności, przewidzianej w ustępie 2 art. 87 pr. weksl.

Powołany art. 87 pr. weksl. postanawia, że wszelkie czynności zachowawcze (przede wszystkim przedstawienie wekslu) należy — *w braku odmiennego wskazania w wekslu* — dokonać w lokalu przedsiębiorstwa, a gdyby nie można go było znaleźć, w mieszkaniu osoby, do której wezwanie może być skierowane. W innym miejscu np. „na giełdzie" można tych czynności dokonać jedynie za zgodą zainteresowanych. Organ sporządzający protest, obowiązany jest dokonać poszukiwania lokalu przedsiębiorstwa albo mieszkania osoby, do której wezwanie ma być skierowane i odpowiada za szkodę, spowodowaną brakiem należytej staranności.

Z tekstu prawa wynika, że jeżeli miejsce płatności wekslu oznaczono „w Warszawie" lub

„w Warszawie, przy ul. Marszałkowskiej“, organ sporządzający protest winien dokonać poszukiwań lokalu firmy — wystawcy lub akceptanta, ewentualnie mieszkania osoby, do której ma być skierowane wezwanie. Jeżeli jednak w wekslu zaznaczono dokładny adres, np. „Marszałkowska 125“, poszukiwania należy ograniczyć wyłącznie do wskazanego miejsca płatności. Jeżeli jest wskazane miejsce płatności — to choćby organ sporządzający protest znał rzeczywiste miejsce zamieszkania wystawcy — ma on obowiązek dokonać czynności zachowawczych we wskazanym w wekslu miejscu. To samo dotyczy wypadku, gdy wystawca lub akceptant zmienili miejsce zamieszkania.

Jeżeli osoba, pełniąca czynności zachowawcze nie ma prawa pozostawiać wezwania w jakimkolwiek innym miejscu poza wskazanym w wekslu, a w żadnym wypadku nie ma obowiązku zawiadamiania wystawcy pod nowym jego adresem, gdyż w tym właśnie wypadku protest może być przez zainteresowanych unieważniony. *(Al. F a l k o w s k i — N. H. 23-24/38 s. 220—2).*

—

E. PRAWO KARTELOWE.

NOWE UJĘCIE PRAWA KARTELI.

Przedmiotem artykułu jest projekt ustawy Ministra Przemysłu i Handlu „o porozumieniach karteli“, mających zastąpić dotychczasową ustawę kartelową. Zarówno w samym ujęciu prawnym karteli, jak i w ustosunkowaniu się polityki przemysłowej Państwa do karteli wprowadza projekt zasadnicze zmiany w porównaniu z obowiązującą obecnie ustawą kartelową. Poza tym projektuje się szereg innych istotnych poprawek i uzupełnień.

Wstępne zagadnienie, które projekt rozwiązuje odmiennie niż obowiązująca ustawa o kartelach — to samo ujęcie prawne karteli.

Ujęcia prawnego karteli nie należy utożsamiać z definicją prawną karteli, która wbrew odmiennym ale odosobnionym twierdzeniom niektórych teoretyków niemieckich w ogóle nie istnieje. Inaczej niż spółka komandytowa, spółka z ogr. odp. albo akcyjna czy spółdzielnia, z których każda jest nią dlatego, bo opiera się na swoistej, ustawowo ściśle określonej konstrukcji prawnej — kartel jest zawsze organizacją na wskroś gospodarczą, oderwaną i niezależną od jakiejkolwiek formy prawnej.

Obowiązująca ustawa ujmuje kartele jako „umowy, uchwały i postanowienia, mające na celu drogą wzajemnych zobowiązań kontrolę lub uregulowanie produkcji, zbytu, cen i warunków wymiany dóbr w dziedzinie górnictwa, przemysłu i handlu“. Ustawa dopatruje się istoty kartelu w momentach kontroli lub regulacji, jaką uczestnicy kartelu stosują na zasadzie wzajemnych zobowiązań w zakresie produkcji, zbytu cen lub warunków wymiany dóbr. Projekt nowej ustawy kartelowej zmienia dotychczasowe ujęcie prawne karteli. Pomija się zupełnie momenty regulacji i kontroli, jako nieistotne dla karteli. Nie kładzie się również nacisku na moment ograniczenia konkurencji, jak to czynią niektóre ustawy kartelowe, dlatego, że znamię to, jakkolwiek dla karteli najistotniejsze jest w praktyce często trudne do ustalenia.

W projektowanej ustawie przyjmuje się więc jako istotne znamię rozpoznawcze kartelu nie fakt ograniczenia konkurencji, lecz przyczynę, która to ograniczenie konkurencji powoduje tj. każde na umowie oparte ograniczenie swobody produkcji lub handlu. Dzięki takiemu ujęciu prawnemu karteli specjalny dalekoidący nadzór państwowy, przewidziany w ustawie kartelowej, zostanie zacieśniony do dziedziny właściwych karteli, uwalniając administrację państwową od uciążliwego i zbędnego ingerowania w prywatno-prawne stosunki gospodarcze.

Z drugiej strony rozszerza projekt nowej ustawy kartelowej jej zasięg do licznych wyraźnych karteli, które jedynie wskutek przeoczenia przy redakcji art. 1 obowiązującej ustawy o kartelach nie podlegają jej przepisom.

Zawarte w art. 1 ustawy kartelowej wyliczenie: „umowy, uchwały i postanowienia“ projekt zastępuje jednym wspólnym określeniem „porozumienia“ ‚które jest pojęciem szerszym od umowy i obejmuje zarówno umowy jak i uchwały. Jedne i drugie są bowiem z konieczności oparte na odpowiednim porozumieniu ich uczestników. I dlatego samo porozumienie jest dla ustawodawcy istotne, a nie forma umowy lub uchwały, w jakiej porozumienie to doszło do skutku.

Kartele, jako organizacje na wskroś gospodarcze, nie są związane z żadną specjalną formą prawną. Mogą one powstawać w dowolnej formie jakiegokolwiek stosunku umownego, zobowiązującego kontrahentów do odpowiednich czynności lub zaniechań, np. przestrzegania zgodnie ustalonych cen, nieprodukowania lub niesprzedawania pewnych artykułów i tp. Tego rodzaju kartele stanowią prymitywne umowy kartelowe, nazywane często konwencjami i t. p. Zaliczane do t. zw. karteli niższego rzędu.

Typ drugi stanowią kartele wyższego rzędu, tworzone w formie spółek, najczęściej handlowych, z osobowością lub bez osobowości prawnej, instniejących obok przedsiębiorstw skartelizowanych producentów (rzadziej kupców).

Poza obowiązkiem sporządzenia porozumie-

nia kartelowego na piśmie — projekt uzależnia wejście jego w życie od dopełnienia jeszcze jednego obowiązku, mianowicie od wpisania względnie zgłoszenia go do rejestru kartelowego.

W projekcie nowej ustawy żąda się, aby zarówno cele, jakim dane porozumienie kartelowe ma służyć ,jak również środki urzeczywistnienia wskazanych celów, były wyrażone szczegółowo w treści każdego porozumienia kartelowego. Niedopełnienie tego warunku spowoduje odmowę zarejestrowania porozumienia, a więc odmowę powstania kartelu. (*Dr R. P i o t r o w s k i* — Pol. Gosp. 51/38 s. 1823).

II. PRZEGLĄD ORZECZNICTWA.

1. PRAWO MATERIALNE.

A. USTAWY JEDNOLITE.

a) Ust. 29.10.1920 (p. 495/34 r.) o spółdzielniach.

20; 117.

Członkowie stowarzyszenia zarobkowo-gospodarczego, założonego na podstawie ustawy austriackiej z 9 kwietnia 1873 Dz. p. p. nr 70 stali się z chwilą wejścia w życie polskiej ustawy o spółdzielniach z 29 października 1920 Dz. Ust. poz. 733 z mocy samego prawa członkami spółdzielni (art. 117). (S. N. C. II. 2618/37 7.4. 1938. — *O. S. P. 10-12/38 p. 563).*

50 u. 2, 3.

Jeżeli uchybienia przy zwołaniu walnego zgromadzenia były tak doniosłe, że nie można by uznać walnego zgromadzenia za należycie zwołane, to w tym przypadku każdy członek spółdzielni, który nie był powiadomiony o walnym zebraniu i nie był na nim obecny, może domagać się w drodze powództwa uznania bezskuteczności uchwały zapadłej na ogólnych zasadach prawa bez potrzeby zachowania przepisów ust. 2 i 3 art. 50 ust. o spółdz. (S. N. C. III. 1054/38 13.9.1938. — *R. P. E. S. 1/39 s. 151).*

—

b) R. R. M. 20.12.1928 (p. 919) w sprawie warunków dopuszczenia zagranicznych spółek akcyjnych do działalności na obszarze Rzeczypospolitej.

6 u. 2.

Zaznaczenie w rejestrze handlowym, iż ktoś jest prokurentem zagranicznej spółki akcyjnej poza obszarem Polski, byłby z tego powodu niedopuszczalny i pozbawiony skutków prawnych, że dla takiego wpisu właściwość rejestru polskiego nie dałaby się uzasadnić. (S. N. C. I. 170/37 18.2.1938. — *P. P. H. 9/38 p. 1771).*[1])

—

[1]) Dwa inne ustępy tego orzeczenia umieszczone zostały pod 4/363 i 1/364 t. II.

c) Kodeks Handlowy.

40 § 1 pt. 1.

Nie można przyjąć istnienia umowy o zbycie przedsiębiorstwa, jeżeli następca nie otrzymuje prawa do używania firmy dawnego przedsiębiorstwa. (S. N. C. II. 2575/37 28.3.1938. — *P. P. H. 2/39 p. 1800).*

82.

Na podstawie tytułu egzekucyjnego, uzyskanego przeciwko spólnikowi, nie można prowadzić egzekucji z majątku spółki. (S. N. C. II. 2062/37 10.3.1938. — *P. P. H. 2/39 p. 1799).*

185 § 1, 2.

Na orzeczenie drugiej instancji w sprawie oszacowania udziału w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością dla celów egzekucji nie jest dopuszczalny żaden środek odwoławczy do Sądu Najwyższego. (S. N. C. II. 198/38 9.8.1938. — *P. P. H. 2/39 p 1802).*[1])

298 § 1.

Przepis art. 298 K. H., stosujący się jedynie do zarządców spółki z ograniczoną odpowiedzialnością formalnie ustanowionych i wniesionych do rejestru handlowego, nie obejmuje wspólnika, mającego tylko prawo podpisu w zastępstwie członka zarządu. (S. N. C. I. 324/38 28.6.1938. — *P. P. H. 2/39 p. 1794).*

—

c) R. Pr. R. 24.10.1934 (p. 836). Prawo o post. układowym.

60.

Nie służy skarga kasacyjna na postanowienie, który sąd apelacyjny zatwierdza postanowienie sądu okręgowego umarzające postępowanie z powodu niedojścia do skutku układu. (S. N. C. III. 3090/37 9.2.1938. — *R. P. E. S. 1/39 s. 169).*

—

[1]) Inną tezę z tego orzeczenia drukowaliśmy już pod 4/672 t. II. Orzeczenie wyd. w ramach R. Pr. R. 27.10.1933 (p. 602).

d) Prawo wekslowe 1936 r.

9; 17.

Skoro wystawca wekslu chciał udowodnić, iż weksel podpisał z grzeczności, oraz, iż przez posiadacza wekslu została wyłączona jego odpowiedzialność wekslowa w razie niezapłacenia przez inną osobę sumy wekslowej — i w tym celu powołał się na przesłuchanie stron, które w braku innych dowodów było dopuszczalne — to sąd nie mógł oddalić tego żądania z tej tylko racji, iż pozywający nie będąc osobą fizyczną, nie może być przesłuchany.

K. P. C. nie wzbrania tego dowodu w stosunku do osób prawnych (a w stosunku do spółek z osobistą odpowiedzialnością spólników — nawet wyraźnie dopuszcza w art. 324 K. P. C.), wobec czego uznać należy, iż w imieniu podmiotu, nie będącego osobą fizyczną, powinni być przesłuchani członkowie organu zarządzającego, t. j. jego zarząd, względnie zarządca. (S. N. C. I. 191/37; 192/37; 193/37 11.2. 1938. — *P. P. H. 2/39 p. 1792)*.

16.

Jeżeli dzierżyciel nabył weksel w okolicznościach, które według przepisu prawa materialnego niezdolne były przenieść na niego prawo zawarte w dokumencie, w takim razie pomimo legitymacji formalnej, przewidzianej w art. 15 pr. weksl. żadne prawo wekslowe mu nie przysługuje i dlatego mimo tej legitymacji, materialne jego uprawnienie może być kwestionowane przez dłużnika, na którym jednak spoczywa ciężar dowodu. (S. N. C. II. 598/38 14.10. 1938. — *Prz. Sąd. 2/39 p. 81)*.

17.

Przepis ten nie wyłącza w postępowaniu sądowym stosowania art. 249 K. P. C. i nie zarządza ścisłego dowodu. (S. N. C. III. 1343/35 5.11.1937. — *R. P. E. S. 1/39 s. 152)*.

47; 48.

Wystawca wekslu może dochodzić sumy wekslowej przeciwko akceptantowi, choćby przekreślił na wekslu indos, na podstawie którego nabył weksel, oraz następne indosy. (S. N. C. II. 2327/37 9.6.1938. — *O. S. P. 10-12/38 p. 590)*.

48, 49.

Obciążenie hipoteki sumą, zasądzoną od indosanta wekslu, nie może być uważane za równoznaczne z wykupieniem przez niego wekslu i nie uprawnia tegoż indosanta do wystąpienia na zasadzie art. 48 pr. weksl. w charakterze posiadacza z akcją regresową przeciwko zwrotnie zobowiązanym. (S. N. C. I. 1268/37 28.6.1938. — *P. P. H. 2/39 p. 1796)*.

70 u. I.

W razie wręczenia wierzycielowi wekslu bez wypełnionej daty płatności bieg przedawnienia wekslowego nie rozpoczyna się przed wypełnieniem wekslu, a po wypełnieniu rozpoczyna się od terminu płatności, wyrażonego w wekslu. (S. N. C. II. 2385/37 11.3.1938. — *O. S. P. 10-12/38 p. 539)*.

76.

Zapisujący kaucję hipoteczną na zabezpieczenie należności z weksli, którego zobowiązanie podlega — przez analogię — przepisom cywilnym o poręczeniu, nie może być pociągnięty do odpowiedzialności za wygasłe zobowiązanie wekslowe na podstawie roszczenia z tytułu niesłusznego zbogacenia (art. 75 pr. weksl. z 1924 r.). (S. N. C. I. 29/37 21.1.8. — *Gł. Sąd. 2/39 s. 187)*.

86 pt. 3.

Protest opiewający, że weksel przedstawiono do zapłaty akceptantowi w miejscu płatności u domycyliata, nie zawiera żadnych okoliczności, które uzasadniałyby jego nieważność. *(S. N. C. III. 1617/35 23.8.1937. — R. P. E. S. 1/39 s. 152)*.

—

B. USTAWY NIEJEDNOLITE.

B₁. POLSKA CENTRALNA.

a) Kodeks 1808 handlowy Napoleona.

9; 10.

Określenie spisanych w inwentarzu towarów pod względem ich gatunku i rodzaju powinno być na tyle dokładne, aby możliwe było sprawdzenie, czy podana wartość towaru odpowiada jego jakości. (N. T. A. I. rej. 4972/36 28.9. 1938. — *P. P. H. 2/39 1808)*.

—

B₂. POLSKA ZACHODNIA.

a) Ord. 10. 2. 1877 (Dz. U. Rz. s. 327/1915 r.) konkursowa.

30.

Egzekucja skarbu Państwa o podatek przemysłowy na podstawie § 30 art. 2 nie może być zaskarżona. (S. N. C. III. 3062/36 29.11.1937. — *R. P. E. S. 1/39 s. 175)*.

145; 164.

Wierzyciel, posiadający wyciąg z tabeli wierzytelności, według którego dłużnik wierzytelności nie zaprzeczył, nie może wytaczać powództwa o tę wierzytelność (§§ 145 i 164 niem. ord. konk. i art. 236 K. P. C. (S. N. C. III. 3390/36 6.4.1938. — *O. S. P. 1/39 p. 26)*.

—

b) Ust. 20. 4. 1892 (Dz. U. Rz. s. 846/1898 r.) o spółkach z ograniczoną od powiedzialnością.

11.

Skuteczne jest przewłaszczenie dokonane imieniem niezarejestrowanej spółki, jeżeli rzeczą rozporządziły osoby uprawnione do tego w myśl ogólnych przepisów ustawy, a zwłaszcza norm dotyczących spółki kodeksu cywilnego. (S. N. C. III. 2138/37 4.12.1937. — *R. P. E. S. 1/39 s. 179).*

—

c) Ust. 30.5.1908 (Dz. U. Rz. s. 263) o umowie ubezpieczenia.

8.

Jeżeli ubezpieczenie w myśl umowy ma się przedłużyć milcząco „na rok następny", o ile nie nastąpi wypowiedzenie w umówionym terminie, to ubezpieczenie może się przedłużyć w ten sposób z roku na rok, aż do wypowiedzenia stosunku ubezpieczenia. (S. N. C. III. 1718/35 17.12.1937. — *R. P. E. S. 1/39 s. 179).*

—

2. PRAWO FORMALNE.

A. USTAWY JEDNOLITE.

a) R. M. Spr. 1.7.1934 (p. 511) o rejestrze handlowym.

17.

Niestwierdzenie przez sąd, aby żądanie usunięcia uchybień z jednoczesnym wyznaczeniem terminu do ich usunięcia miało w ogóle miejsce — powoduje brak podstawy prawnej do uznania, iż przewidziane w ustawie warunki rozwiązania spółdzielni się ziściły i do rozwiązania spółdzielni. (S. N. C. I. 3190/36 7.1.1938. — *P. P. H. 2/39 p. 1797).*

III. PRZEGLĄD BIBLIOGRAFII.

N a m i t k i e w i c z Jan: Rejestr handlowy. Warszawa 1938. cm 24, s. 18. Odb. Encyklopedia Podręczna Prawa Prywatnego. zesz. 33.

—

Prawo karne

I. PRZEGLĄD PIŚMIENNICTWA.

1. PRAWO MATERIALNE.

OCHRONA KARNA CZYNNOŚCI PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ.

O ochronie czynności Prezydenta Rzeczypospolitej mówi kodeks karny w § 2 art. 94, w końcowej części zdania, które brzmi „kto usiłuje... wywrzeć wpływ na jego czynności przemocą lub groźbą bezprawną" i jako sankcję przewiduje karę więzienia na czas nie krótszy od lat 10 lub dożywotnio.

Zdaniem autora przepis ten budzi wątpliwości przy zestawieniu go z przepisem art. 126 K. K., według którego „kto przemocą lub groźbą karalną wywiera wpływ na czynności urzędowe Rządu, Ministra lub Sądu albo tym czynnościom przeszkadza podlega karze więzienia do lat 10", ponieważ z zestawienia tego wynika, że art. 126 K. K., który w części pokrywa się z § 2 art. 94, jest szerszy, gdyż przewiduje prócz wywarcia wpływu na czynności przemocą lub groźbą — „przeszkadzanie" czynnościom. Wynika stąd sytuacja, jak autor podkreśla, paradoksalna, gdyż czynności Prezydenta chronione są w mniejszym zakresie, niż czynności Sejmu, Rządu, Ministra, posła itd.

Autor stwierdza, że brak jest źródeł dla wyjaśnienia podniesionej wątpliwości. Zdaniem autora fakt, że przestępstwo polegające na przeszkadzaniu Prezydentowi w wykonywaniu jego czynności, bardzo szeroko przez Konstytucję pojętych, w braku cech przestępstwa z jakiegoś innego przepisu kodeksu karnego może ujść bezkarnie, podczas gdy przeszkadzanie czynnościom Rządu ulega karze w myśl art. 126 K. K. wskazuje na lukę w ustawie, która winna być usunięta. *(Stanisław P ł a w s k i — W. Prz. Pr. 1/39 str. 14-16).*

—

2. PRAWO FORMALNE.

„REFORMA POSTĘPOWANIA KARNEGO" (FRAGMENT REFERATU).

W porównaniu z dawnym projektem rządowym ustawy o zmianach w postępowaniu karnym ze stycznia 1937 r. dekret Prezydenta Rzeczypospolitej z 21.11.1938 r. poprzestał na przepisach, dotyczących uproszczenia i usprawnienia postępowania sądowego, nie zmieniając przepisów bardziej zasadniczych.

Dekret został wydany ze względu na koniecz-

ność państwową, która wypływała z ograniczonych możliwości budżetowych w datowaniu wymiaru sprawiedliwości, nie jest on wynikiem jakichś teoretycznych założeń, ale rezultatem prac, które w wymiarze sprawiedliwości wyszukiwały możliwe i dopuszczalne uproszczenia dla uzyskania oszczędności.

Najbardziej istotnym jest w dekrecie ograniczenie dopuszczalności kasacji. Wobec wykreślenia z działalności wymiaru sprawiedliwości periodycznych, a przez to szkodliwych, amnestii, odciążenie Sądu Najwyższego stało się koniecznością. Nie tylko jednak przeciążenie (12.000 spraw karnych rocznie) było motywem tych przeobrażeń. U nas postępowanie kasacyjne uległo pewnemu wynaturzeniu, każda prawie sprawa — niezależnie od tego, czy zawierała doniosłe zagadnienie, czy nie — trafiała do Sądu Najwyższego. Sąd Najwyższy powinien byc forum dla zagadnień poważniejszych, większej miary i do przywrócenia tego wyjątkowego charakteru instancji kasacyjnej dąży nowela.

Duże znaczenie ma przepis ,który nakazuje częściowe wniesienie kaucji kasacyjnej już w momencie zapowiedzenia kasacji. Zagadnienie możliwości założenia kasacji jest obecnie pewnego rodzaju spekulacją, zależną od tego, z jaką dozą znajomości sprawy sędzia sporządzi uzasadnienie. Powodem założenia kasacji nie powinno być wyzyskanie uchybienia sędziego przy sporządzeniu uzasadnienia wyroku, lecz jedynie przekonanie obrońcy lub prokuratora, że w danym procesie istotnie złamano przepisy ustawy.

W naszych warunkach skargi kasacyjne nie są na właściwym poziomie. Przepis o karaniu adwokatów za lekkomyślnie wniesione skargi kasacyjne jest martwy, a nasze prawo o ustroju adwokatury nie przyjęło — jak np. we Francji — instytucji specjalnej kategorii adwokatów, jedynie uprawnionych do wnoszenia kasacyj. W tym stanie rzeczy należy inną drogą zwęzić zakres okazji do zakładania skarg kasacyjnych.

Z tego ograniczenia postępowania kasacyjnego wypływa obowiązek prokuratorów czuwania nad prawidłowym wymiarem sprawiedliwości, korzystanie z możności zakładania kasacji w obronie ustawy.

W zakresie zmian, wprowadzonych w instancjach merytorycznych, zasadniczą jest zmiana, dotycząca praw pokrzywdzonego. Według przepisów dotychczasowych i orzecznictwa Sądu Najwyższego pokrzywdzony przed sądem grodzkim miał prawa potencjalne niejako, sąd powinien z urzędu ustalić osobę jego i zawiadomić go o swych czynnościach; uchybienia w tym zakresie pociągały za sobą uchylanie wyroków. Obecnie pokrzywdzony (art. 67 K. P. K.) ma prawa oskarżycielskie, jeżeli wniósł samodzielnie akt oskarżenia lub oświadczył przed rozpoczęciem przewodu sądowego w I instancji, że występuje jako oskarżyciel w sprawie. O ile ujawnienia woli wykonywania praw oskarżycielskich nie było — pokrzywdzony nie ma praw strony w procesie. W związku z powyższym pozostaje przepis, że po prawomocnym umorzeniu dochodzenia pokrzywdzonemu wolno tylko wnosić nowy akt oskarżenia, o ile po umorzeniu ujawniły się nowe okoliczności, mające znaczenie dla sprawy, w przeciwnym razie sąd odmówi wszczęcia postępowania.

Nowe przepisy o dokonywaniu rewizji postawiły na jednej płaszczyźnie sędziego i prokuratora, przy czym policja doręcza osobie, u której rewizji dokonano, zatwierdzenie tejże tylko na żądanie w ciągu 7-u dni. Przepis ten dostatecznie gwarantuje kontrolę, odciąża policję. Zatwierdzenie rewizji w dotychczasowej formie odbierało swobodę ruchów organom ścigającym, a obywatelowi nie dawało istotnych korzyści.

Wniosek prokuratora o zaniechanie wzywania świadków i odczytanie ich zeznań istniał w procedurze austriackiej i utrzymał się do dziś w praktyce w apelacjach krakowskiej i lwowskiej.

Możność wydania wyroku w sądzie grodzkim w nieobecności oskarżonego umożliwia zaoszczędzenie kosztów na jego sprowadzenie z miejsc odległych w sprawach, w których z góry wiadomo, że obecność oskarżonego na rozprawie żadnych korzyści przynieść nie może.

W dziedzinie zażalenia dokonano dużych zmian. W przypadku umorzenia śledztwa lub dochodzenia przez sad grodzki ograniczono prawo zażalenia tylko do jednej instancji — sądu okręgowego; zażalenia dalszego do sądu apelacyjnego obecnie nie ma. To samo dotyczy umorzenia przez prokuratora dochodzenia w sprawach należących do właściwości sądu grodzkiego. Na umorzenie dochodzenia przez prokuratora w innych sprawach (należących do właściwości sądu okręgowego) służy zażalenie do prokuratora apelacyjnego; jest rzeczą pożyteczną, aby czynności oskarżycielskie kontrolował w wyższej instancji oskarżyciel wyższego rzędu. Z drugiej strony nie można pokrzywdzonemu zamknąć drogi do sądu, na postanowienie więc prokuratora apelacyjnego o umorzeniu służy zażalenie do sądu apelacyjnego, przy czym ustanowiono 2 ograniczenia: przymus adwokacki i kaucję zażaleniową. Sąd apelacyjny, stwierdzając, że odmowa ścigania była niesłuszna powinien określić czyn zarzucony oskarżonemu lub nakazać przeprowadzenie dochodzenia w określonym kierunku. Ten ostatni przepis znakomicie usprawnia postępowanie.

Art. 20 prz. wpr. K. P. K. w brzmieniu zmienionym stawia sprawę jaśniej, niż w brzmieniu poprzednim. Uzależnienie przesłuchania świadka w takim lub innym trybie od po-

lecenia prokuratora było formalnością nie dającą stronom żadnej istotnej gwarancji. *(Mieczysław Siewierski — W. M. Pr. 1/39 s. 7—14).*

—

PRZYZNANIE SIĘ OSKARŻONEGO DO WINY.

We wstępie swego artykułu autor powraca wspomnieniem do tragicznych faz procesu karnego, gdy przyznanie oskarżonego prawie zawsze następowało pako skutek różnego rodzaju tortur. — Podaje też definicję przyznania, wg której jest ono oświadczeniem oskarżonego, uznającego pewną okoliczność faktyczną za prawdziwą, co ma znaczenie przy osądzeniu danej sprawy. Kpk. w swym art. 336 traktuje o pełnym przyznaniu się do winy, a więc wprowadza pojęcie szczególnie ukwalifikowanego przyznania. — Podmiotem przyznania może być jedynie sam oskarżony. Przyznanie obrońcy nie uprawnia więc sądu do korzystania z art. 336 kpk. nawet wówczas, gdy obrońca staje sam bez oskarżonego. Animus confitendi przyznającego się do winy oskarżonego nie jest konieczny, natomiast oskarżony powinien posiadać pełne zrozumienie tego, co przyznaje. — Przedmiotem przyznania mogą być tylko okoliczności faktyczne i to takie, które mają znaczenie przy rozstrzygnięciu sprawy. Nie ma więc żadnego waloru procesowego przyznanie pojęć abstrakcyjnych, logicznych i t. p.

W dalszym ciągu autor rozważa zagadnienie przyznaia tzw. pełnego i częściowego. Przychodzi następnie do wniosków dalszych, że w razie nieziszczenia się choćby jednego tylko z warunków art. 336 kpk., wyrok skazujący oparty wyłącznie na przynaniu się oskarżonego, dotknięty byłby wadliwością.

Osobną wzmiankę poświęca uzyskaniu przyznania za pomocą pytań podchwytliwych i sugestywnych. *(Dr Leon Peiper—Pal. 12/38 s. 1228 nn.).*

—

ARESZTOWANIE TYMCZASOWE.

Przedmiotem artykułu są rozważania związane z kwestią, czy w świetle obowiązujących przepisów K. P. K., dozwolone jest stosowanie względem oskarżonych, w postępowaniu sądowym, w sprawach karno - administracyjnych, środka zapobiegawczego — tymczasowego aresztowania.

Zdaniem autora możność stosowania przez sądy okręgowe tymczasowego aresztowania w sprawach karno - administracyjnych wyłączają przepisy art. 644 oraz 1 i 2 K. P. K.

Zgodnie z treścią art. 1 K. P. K. postępowanie według przepisów K. P. K. odbywa się tylko w sprawach o przestępstwa „należące do właściwości sądów powszechnych", zgodnie zaś z treścią art. 2 K. P. K. — normy prawne zawarte w K. P. K. odnoszą się tylko do postępowania sądowego, wszczętego „na żądanie uprawnionego oskarżyciela". Ponieważ przestępstwo rozpoznawane przez sąd okręgowy w sprawach karno - administracyjnych należą do „właściwości władz administracyjnych", a postępowanie sądowe w tych sprawach wszczyna się na żądanie „oskarżonego" — przeto, zdaniem autora, postępowanie sądowe w sprawach karno - administracyjnych jako postępowanie sądowe specjalne nie ma nic wspólnego ze zwykłym postępowaniem karnosądowym.

Według art. 644 K. P. K. przy rozpoznawaniu przez sądy spraw karno - administracyjnych mają być stosowane przepisy „o postępowaniu przed sądem pierwszej instancji". Z redakcji tych przepisów wyprowadza autor niewątpliwy wniosek, że żadne inne przepisy K. P. K., a zatem i przepisy o tymczasowym aresztowaniu do postępowania sądowego w sprawach karno-administracyjnych zastosowania mieć nie mogą. *(Dr Aleksander Linders — Gł. Sąd. 2/39 s. 124—126).*

—

PROBLEM OSKARŻYCIELA PUBLICZNEGO W SĄDZIE GRODZKIM.

Na podstawie porównania warunków technicznych pracy w Sądzie Okręgowym i Grodzkim — autor stwierdza, że sędzia grodzki, pracujący w znacznie gorszych warunkach, spotyka się z jeszcze jednym utrudnieniem, specjalnego rodzaju. Trudności te wypływają stąd, że wykonywanie funkcji oskarżycielskiej na rozprawach przez policję nie stoi na właściwym poziomie.

Zdaniem autora, ponieważ niemożliwe jest, by „prokurator sam działał" przed sądami grodzkimi, należałoby w formie eksperymentu dopuścić aplikantów sądowych do funkcyj oskarżycielskich przed sądami grodzkimi. *(Napoleon Grabowski — Gł. Sąd. 2/39 s. 129-131).*

—

ŚLEDZTWO W SPRAWACH PRYWATNOSKARGOWYCH.

Sprawa możliwości prowadzenia śledztwa w sprawach z oskarżenia prywatnego nie budziła wątpliwości na tle pierwotnego tekstu K. P. K. Nowelą z 23.8.1932 r. usunięto z artykułu 272 § 1 K. P. K. (obecnie 275) omawiającego umorzenie śledztwa, gdy oskarżyciel na to się zgodzi lub tego zażąda, wzmiankę o oskarżycielu *prywatnym*, a art. 278 — dotyczący umorzenia śledztwa w sprawie z oskarżenia prywatnego — skreślono. Obecny art. 275 i 280 K. P. K. wspominają tylko o prokuratorze, jako czynniku uprawnionym do współdecyzji z sędzią śledczym w sprawie umorze-

nia śledztwa, względnie do złożenia wniosku o uzupełnienie śledztwa lub wniesienie aktu oskarżenia.

Pomimo zmian, wprowadzonych przez nowelę z 1932 r. istnieją w K. P. K. przepisy, w świetle których śledztwo w sprawach z oskarżenia prywatnego należy uznać za dopuszczalne.

Według art. 264 lit. c. i 291 K. P. K. sąd okręgowy może zarządzić przeprowadzenie śledztwa. Należy uznać, iż może to uczynić także w sprawie prywatno - skargowej, przy czym wyrażenie „konieczność przeprowadzenia śledztwa" należy rozumieć jako konieczność faktyczną.

Art. 274 i 278 K. P. K. nakładają na sędziego śledczego obowiązek zawiadomienia oskarżyciela o postanowieniu w sprawie poniechania śledztwa oraz w sprawie zamknięcia śledztwa. Jeżeli tym oskarżycielem jest prokurator, sędzia śledczy powinien mu przesłać akta śledztwa. Oskarżycielem, który nie jest prokuratorem, może być przed sądem okręgowym jedynie oskarżyciel prywatny. Możnaby stwierdzić, iż termin „oskarżyciel" pozostawiony został w ustawie przez niedopatrzenie przy nowelizacji innych przepisów K. P. K. i oznacza tylko prokuratora. Tego rodzaju przeoczenia zdarzają się — np. art. 266 K. P. K. Nie można jednak generalizować tezy o brakach budowy ustawy. W danym wypadku przy zestawieniu przepisów art. 274, 278 z art. 291 K. P. K. należy dojść do wniosku, iż termin „oskarżyciel" został użyty przez ustawodawcę świadomie i dojść do konkluzji, że śledztwo w sprawach z oskarżenia prywatnego jest dopuszczalne w trybie art. 291 i 264 lit. c K. P. K., t. zn. zarządzenie sądu. *(Zdzisław Papierkowski — G. S. W. 5/38 s. 56-8).*

—

ZAPISKI DOCHODZENIA A PRZEKONANIE SĘDZIOWSKIE.

Jedną z podstawowych zasad nowoczesnego procesu karnego jest zasada bezpośredniości, która została również przyjęta przez polski Kodeks Postępowania Karnego, w art. 339—341.

Wyłom w tej zasadzie czyni Nowela z 21.11. 38 (D. U. p. 609) przez wprowadzenie § 2 do art. 283 KPK., dającego prokuratorowi prawo dołączenia do wykazu osób, podlegających wezwaniu na rozprawę, wniosku o zaniechanie wezwania i odczytania na rozprawie zeznań świadków, zamieszkałych za granicą, albo mających stwierdzić okoliczności, którym oskarżony nie zaprzeczył.

Na odstąpienie od zasady bezpośredniości i odczytanie zeznań na rozprawie kodeks polski zezwala pod tym jednak warunkiem, że nie wolno odczytywać zapisków dochodzenia, a tylko protokóły czynności sądowych, dokonanych w toku dochodzenia.

Zapiski dochodzenia, w ujęciu Komisji Kodyfikacyjnej, są tylko materiałem informacyjnym, rodzajem notatek dla oskarżyciela. Przez czynności sądowe zaś rozumie ustawodawca czynności dokonane przez władze sądowe, z uwzględnieniem uprawnień danych prokuratorowi i policji przez art. 257 KPK. oraz art. 20 Przep. Wpr. K. P. K.

Wyrokowanie na mocy art. 10 K. P. K. oparte jest „na swobodnej ocenie dowodów". Sposób wykorzystania przez sędziego materiału dowodowego podlega kontroli kasacyjnej (art. 360 i 379), ale należy pamiętać, że kontrola ta dotyczy tylko strony formalnej. Nikt zaś nie potrafi skontrolować przekonania sędziowskiego w przedmiocie oceny dowodów ani zneutralizować wpływów, nie ujawnionych w motywach wyroku, lecz będących wynikiem wrażeń odniesionych z zapisków. Wypływa stąd, zdaniem autora, wniosek praktyczny, że należy zapiski dochodzenia wyeliminować z akt sprawy sądowej. A już kwestią techniczną jest, czy należy je pozostawić w urzędzie prokuratorskim, czy kancelarii sądu, jako załącznik do akt.

Zasada sporządzania czynności sądowych w toku dochodzenia przez organa sądowe została przez ostatnią Nowelę tak dalece podważona, że w praktyce znakomita większość protokółów dochodzenia może być sporządzana przez policję, w trybie art. 20 przep. wpr. Ponieważ, jak autor podnosi, „nie istnieje wielka różnica między zapiskiem dochodzenia sporządzonym przez policjanta, a protokółem tejże czynności sporządzonym przez tegoż policjanta" — możnaby znaleźć drugie, „również konsekwentne, tylko z innych założeń wychodzące" rozwiązanie omawianego zagadnienia, mianowicie zezwolić na „odczytywanie zapisków dochodzenia w tych samych wypadkach, w których procedura karna zezwala na odczytywanie protokółów czynności sądowych oraz quasi - sądowych".

Jak jednak autor w zakończeniu swych wywodów stwierdza — to drugie rozwiązanie „doprowadzi..... do całkowitego zejścia z gruntu, na którym stanął w swoim czasie i to nie bardzo dawno ustawodawca polski". *(G. Czarny — W. Prz. P. 1/39 s. 8-13).*

—

ZAŻALENIE OSÓB TRZECICH NA CZYNNOŚCI SĘDZIEGO ŚLEDCZEGO.

Przedmiotem rozważań autora jest kwestia ustalenia istotnej treści art. 279 K. P. K., opiewającego, że „Na czynności sędziego śledczego służy zażalenie osobom, których prawa zostały przez te czynności obrażone".

Przede wszystkim zastanawia się autor nad pytaniem kto jest podmiotem, określonym mianem „osoba“ w tym przepisie.

Opinie komentatorów w tej sprawie są sprzeczne. Jak bowiem cytuje autor — *Mogilnicki i Peiper* stoją na stanowisku, że prawo do składania zażaleń z art. 279 służą tak stronom, jak i osobom trzecim, natomiast *Nisenson i Siewierski* utrzymują, że art. 279 jest stworzony wyłącznie dla osób trzecich, a nie dla stron. Autor wypowiada się jako zwolennik drugiego zapatrywania, uznając, że ustawa w art. 279 nie mogła mieć na myśli stron, dlatego, że „prawa stron w zakresie zażalenia się są w kodeksie dostatecznie zabezpieczone“ (art. 464 KPK. i przepisy szczególne).

Rozważając dalej jakie czynności sędziego śledczego są przedmiotem zażalenia z omawianego przepisu autor stwierdza, że chodzi tu tylko o czynności w ścisłym tego słowa znaczeniu (w rozumieniu fizycznym), a nie także czynności abstrakcyjne, jakimi są postanowienia sędziego śledczego. Za taką interpretacją przemawia, zdaniem autora, zarówno wykładnia gramatyczna, jak i logiczna.

Przechodząc z kolei do kwestii koordynacji art. 279 z innymi postanowieniami KPK. w przedmiocie zażaleń autor dochodzi w konkluzji rozważań do wniosku, że niemożliwe jest pogodzenie art. 279 z art. 463 i 465, „wobec czego uznać wypada, że art. 279, jako odnoszący się do osób, którym z art. 465 zażalenie nie służy, nie pozostaje w żadnym związku z art. 465“. „największe zaś zastrzeżenia wzbudza celowość istnienia takiego przepisu“. *(Władysław Jan M e d y ń s k i, Sędzia Okręgowy Śledczy, Rzeszów — Prz. Sąd. 12/38 s. 321-327).*

—

NAKAZ ART. 54 PRAWA PRASOWEGO.

Artykuł 54 nowego prawa prasowego przewiduje, że orzeczenia o zajęciu druku „powinny określać ustępy druku, zawierające treść przestępną“.

Z treści tego artykułu wynika, że dekret żąda wyraźnego orzeczenia wypowiedzeń przestępnych, natomiast nie uważa, aby mogły być wystarczające ogólnikowe tylko oświadczenia, że druk mieści w sobie treść przestępną.

Jak autor w pracy swej podnosi, istnieje obawa, ażeby praktyka nie poszła w kierunku zaniedbywania ścisłej wykładni art. 54. Zdaniem zaś autora należyta wykładnia i stosowanie w praktyce nakazu, wypływającego z art. 54 jest niezbędne nie tylko dla postępowania zgodnego z duchem nowego prawa. Nakaz ten bowiem jest ustanowiony w obronie interesu strony zainteresowanej, która ma możność obrony przed postanowieniem, w drodze zażalenia na zajęcie, rozpatrywanego przez Sąd Okręgowy (art. 58 p. 1). Jeżeli w zajęciu nie określi się „ustępów druku, zawierających treść przestępną“, wartość prawa zażalenia zmniejszy się do minimum, bo zainteresowany nie wiedząc dokładnie, co mu się zarzuca nie będzie mógł się racjonalnie bronić i w ten sposób całe to stadium postępowania odbędzie się bez właściwej obrony zainteresowanego.

Dla interpretacji art. 54 ważne znaczenie posiada treść art. 56 tegoż prawa, według którego „władza, która druk zajęła, może ten sam druk powtórnie zająć tylko wtedy, gdy w miejsce ustępów, wymienionych w postanowieniu lub zarządzeniu, dotyczącym zajęcia, wstawiono ustępy nowe, zawierające znamiona przestępstwa“. Z przepisu zawartego w tym artykule wynika, że zainteresowany posiada prawo usunięcia wskazanych ustępów, lub zastąpienia ich innymi, by w ten sposób móc od razu rozporządzać utworem. Jeżeli jednak władza nie wykona ściśle zaleceń art. 54 i nie wskaże zakwestionowanych ustępów, lub powoła się tylko ogólnikowo na całość, wówczas stracone będzie dla zainteresowanego dobrodziejstwo art. 56. *(Mieczysław S z e r e r— Gł. Sąd. 2/39 s. 121-123).*

—

WYMIAR KARY Z ART. 108 § 1 i 23 P.K.S.

Na konkretnym przykładzie przypadku naruszenia przepisów o sztucznych środkach słodzących, wystepku z art. 108 § 1 P. K. S., polegającym na kupnie 1 czy ½ dkg sacharyny, przy zaistnieniu wszelkich możliwych okoliczności łagodzących — autor zastanawia się jaki jest najniższy dopuszczalny wymiar kary.

Praktyka sądów jest niezmiernie różna. Jedne stoją na stanowisku, że najbardziej złagodzona kara nie może być niższa, niż 500 zł grzywny — inne zaś jako najniższą karę wymierzają już grzywnę w kwocie 5 zł.

§ 1 art. 108 P. K. S. przewiduje karę aresztu do 6-u miesięcy i grzywny od 500 do 5000 zł. O łagodzeniu kar mówi przepis § 1 art. 23 P. K. S., który wylicza 5 sposobów i możności łagodzenia kar. Pierwszy punkt (a) dotyczy możności złagodzenia kary grzywny i więzienia na karę krzywny i aresztu. Drugi punkt (b), dotyczy omawianego przypadku, pozwala złagodzić karę grzywny i aresztu w ten sposób, iż może być wymierzona sama grzywna. Punkt c. dotyczy przestępstw zagrożonych tylko grzywną, która można wymierzyć poniżej najniższego jej wymiaru (a więc już w wysokości 5 zł).

Na podstawie zestawienia przepisów art. 108 § 1 i art. 23 punkt b autor wyprowadza wniosek, że złagodzoną karą może być tylko kara grzywny, a ponieważ ustawa nie mówi w przepisie art. 23 p. b o możności złagodzenia

grzywny poniżej najniższego jej wymiaru, przewidzianego w części szczególnej — to stąd wynika dalej, że „ustawodawca dał możność wymierzenia grzywny tylko w ramach szczegółowego przepisu art. 108 P. K. S., a więc grzywny w najniższym wymiarze 500 zł“.

W praktyce, zdaniem autora, dla sędziego, który chce za występek z art. 108 § 1 P. K. S. wymierzyć najniższą karę, pozostaje jedynie możność posłużenia się przy zamianie relacją (art. 14 P. K. S.) 100 zł za 1 dzień aresztu, i wymiaru kary 500 zł grzywny równej 5 dniom aresztu. *(Dr. Roman P e l c — Gł. Sąd. 2/39 s. 141-142).*

II. PRZEGLĄD ORZECZNICTWA.

1. PRAWO MATERIALNE.

A. USTAWY JEDNOLITE.

a) Kodeks Karny.

14 § 2, 26, 27.

Możliwe jest świadome pomocnictwo i podżeganie do przestępstwa nieumyślnego. (S. N. 1 K. 511/37 16.12.1937. — *O. S. P. 7-9/38 p. 383 Gl. Prof. Stefan G l a s e r)*[1]).

21.

Możliwe jest zastosowanie przepisu art. 21 K. K. i uniewinnienie oskarżonego z dokonania w bójce przestępstw w art. 225, 235 lub 236 K. K. Natomiast uniewinnienie z art. 240 K.K. (udział w bójce w warunkach tego przepisu ustawy) jest możliwe na mocy art. 21 K. K. wtedy tylko, gdy uczestnik bójki wciągnięty w nią został bez własnej winy, a wziął w niej udział tylko i wyłącznie dla obrony własnej lub innej osoby. (S. N. 1 K. 1651/37 14.2.1938. — *R. P. E. S. 1/39 s. 145).*

26; 27; 290.

Osoba nie będąca urzędnikiem, która ofiarowuje urzędnikowi korzyść majątkową lub osobistą, odpowiada nie tylko w wypadkach art. 134 i 135 K. K., ale również i w wypadkach art. 26 lub 27 w związku z art. 290 K. K. (S. N. 3 K. 2184/37 1.4.1938. — *R. P. E. S. 1/39 s. 145).*

60 § 2 K. K.

Pojęcie zawodowości, zawarte w ustawie z dn. 28 marca 1933 r. o biurach pisania podań oraz o zakazie udzielania porad prawnych i prowadzenia cudzych spraw (Dz. Ust. poz. 269), rozumieć należy w znaczeniu, przyjętym przez Kodeks Karny. (S. N. 2 K. 62/38 26.11.1938 uchw. 7 sędziów — *Gł. Sąd. 2/39 s. 192).*

127.

Rada Notarialna jest władzą samorządu zawodowego notarialnego o zakresie władzy, określonym prawem o notariacie z 27 października 1933 (Dz. U. poz. 609) według zaś art. 127 K. K. z ochrony prawnej, tym przepisem przewidzianej, korzystają władze samorządu terytorialnego i zawodowego. (S. N. 3 K. 1069/37 4.11.1937. — *O. S. P. 7-9/38 p. 399).*

134.

Dla bytu przestępstwa z art. 134 K. K. konieczne jest dla zamiaru sprawcy ustalić specjalny związek, a mianowicie dążność sprawcy do wywołania w urzędzie świadomości o związku przyczynowym pomiędzy naruszeniem przezeń obowiązku a korzyścią innej osoby. Nie wypełnia znamion art. 134 K. K. zapewnienie korzyści tylko pośrednikowi, czy to będzie 1) osoba postronna, podejmująca się wpłynąć w oznaczonym kierunku na urzędnika, czy to 2) urzędnik innej władzy, jednak nie powołany do czynności, w której chodzi o spowodowanie za jego pośrednictwem naruszenia obowiązku przez innego urzędnika, nie podlegającego jego władzy, kontroli ani działającego pod jego odpowiedzialnością lub we współpracy w danej czynności. W razie braku ustaleń dla zastosowania art. 134 K. K. może obietnica udzielania korzyści „innej osobie“, celem nakłonienia właściwego urzędnika (choćby nieznanego oskarżonemu indywidualnie czy z nazwiska) do czynności bezprawnej — podpadać bez naruszenia tożsamości czynu pod usiłowanie nakłaniania urzędnika do nadużycia władzy urzędowej na szkodę interesu publicznego (art. 293, 26, 29, 286 § 1 K. K.). (S. N. 1 K. 2976/37 4.10.1938. — *Gł. Sąd. 2/39 s. 192).*

137.

Z przepisu art. 137 K. K. nie wynika, że przestępstwa nie mógł dokonać ubiegający się o stanowisko wyłącznie dla siebie samego, albowiem przepis ten takiego rozróżnienia nie wprowadza, czyniąc odpowiedzialnym każdego: „kto“ (więc „ktokolwiek“) używa podstępnych zabiegów celem uzyskania stanowiska urzędnika (lege non distinguente) dla siebie lub dla kogo innego.

„Podstępnym zabiegiem“ w rozumieniu art. 137 K. K. (jak i art. 264 K. K.) będzie każde wprowadzenie w błąd, jeżeli może być w konkretnym wypadku skuteczne (lub takim jest w mniemaniu sprawcy albo w płaszczyźnie art. 23 i 24 K. K.).

Podstęp jest to wprowadzenie w błąd, czyli wywołanie fałszywego wyobrażenia, wpły-

[1]) Inną tezę z tego wyroku drukowaliśmy pod 3/413 t. I.

wającego na decyzję osoby niezgodnego z jej wolą (mot. Kom. Kod. tom V, zesz. 4, str. 36—37).

Jest kwestią faktu, czy będzie podstępnym zabiegiem samo nieprawdziwe zapewnienie lub twierdzenie. (S. N. 3 K. 2186/38 10.12. 1938. — *G. Adm. 3/39 s. 181*).

152.

Nie wyłącza ani przedmiotowej istoty przestępstwa z art. 152 K. K., ani zamiaru, jeśli sprawca łączy zniewagę Narodu Polskiego z zamiarem dotknięcai nią oznaczonej osoby, należącej do Narodu Polskiego. (S. N. 1 K. 1684/37 7.2.1938. — *R. P. E. S. 1/39 s. 146*).

154.

Przepis art. 154 K. K. nie ma na względzie wyłącznie masowości przygotowań do nielegalnego kolportażu, lecz karze każde działanie, zmierzające do umożliwienia w przyszłości rozpowszechniania utworów, choćby ono dotyczyło tylko jednego egzemplarza, przeznaczonego do podawania do wiadomości innym osobom. (S. N. 1 K. 1074/37 9.11.1937. — *R. P. E. S. 1/39 s. 146*).

166.

Brak zainteresowania działalnością związku (art. 166 K. K.) w pewnym okresie czasu, jak i brak wiadomości o niektórych, choćby licznych przedsięwzięciach związku, przygotowanych lub dokonanych przez innych związkowców, nie wyłącza odpowiedzialności z art. 166 K. K.

Czy poszczególne działanie wchodzi w zakres celów przestępnych związku, objętych zamiarem uczestników, czy też stanowi eksces jednostki, leżący poza tym celem, jest kwestią faktu. Mniejsza rola uczestnika w działalności związku uzasadnia tylko odpowiedni wymiar kary.

Mylny jest pogląd, że przestępstwa, które mają być środkiem do innych celów, nie można uznać za cel związku w rozumieniu art. 166 K. K., ponieważ przepis ten nie odróżnia celów bliższych, dalszych lub ostatecznych. (S. N. 3 K. 2186/38 10.12.1938. — *G. Adm. 3/39 s. 181*).

173.

Publiczne wyszydzenie Papieża jako głowy związku religijnego jest wyszydzeniem tegoż związku religijnego, karalnym z art. 173 K.K. (S. N. 3 K. 2298/37 24.3.1938. — *O. S. P. 1/39 p. 50*).

187.

Dokument jest podrobiony, gdy bez względu na to, czy stwierdza on fakt prawdziwy, czy fałszywy — nie pochodzi od tej osoby lub instytucji, w której imieniu został sporządzony. Karalny jest fałsz dokumentu zarówno wówczas, gdy dokument został sporządzony w imieniu osoby istniejącej, jak i wówczas, gdy nadano mu pozory dokumentu, pochodzącego od osoby nieistniejącej, fikcyjnej. (S. N. 3 K. 1608/38 17.10.1938. — *Gł. Sąd. 2/39 s. 192*).

190.

Samowolne umieszczenie znaku, przedstawiające naruszenie posiadania sąsiada, pozbawia go cech znaku „granicznego", przeciw czemu sąsiad może się bronić sposobami, przewidzianymi dla utrzymania się w posiadaniu. O momentach, ujawniających charakter znaku granicznego w tym znaczeniu, rozstrzyga sąd wyrokujący na tle faktycznych okoliczności sprawy. (S. N. 3 K. 1053/37 4.11.1937. — *R. P. E. S. 1/39 s. 146*).

237.

Kto umyślnie zadaje urazy cielesne lub w inny sposób narusza nietykalność cielesną osoby, odpowiada za to bez względu na pobudki, wychowawcze czy inne, wobec czego użycie przez nauczyciela środków zakazanych przez przepisy choćby w swoiście pojętych celach wychowawczych, nie jest prawne i nie wyłącza karalności czynu. (S. N. 3 K. 1529/37 17.1. 1938. — *O. S. P. 7-9/38 p. 417*).

240.

Każde przyłączenie do grona ludzi bijących się, z zamiarem czynnego udziału w nieprzyjaznym czynnym wystąpieniu przeciw osobom innym, wypełnia istotę przestępstwa z art. 240 K. K. bez względu na to, czy z bezpośredniego indywidualnego działania danego osobnika wynikły jakiekolwiek skutki. Kwestia, czy inicjatorem bójki był oskarżony, czy też inny, nie ma znaczenia dla bytu przestępstwa z art. 240 K. K. (S. N. 3 K. 1543/38 12.9.1938.— *Gł. Sąd. 2/39 s. 192*).

240.

Za udział w bójce odpowiedzialni są wszyscy, biorący w niej udział, natomiast winnymi udziału w pobiciu człowieka są ci z uczestników, którzy w pobiciu człowieka brali udział. (S. N. 3 K. 1448/37 11.1.1938. — *R. P. E. S. 1/39 s. 147*).

241.

Przez pobicie (art. 241 K. K.) należy rozumieć zaatakowanie wspólnymi siłami pokrzywdzonego, polegające na jednostronnym stosowaniu uderzeń przynajmniej przez dwie osoby przeciwko jednemu lub więcej ludziom, napadniętym zbiorowo. (S. N. 1 K. 1168/37 30. 11.1937. — *O. S. P. 7-9/38 p. 407*).

250.

Fakt, że słowa groźby, o której mowa w art. 250 K. K. wypowiedziane zostały pod wpływem podrażnienia i żalu, nie tylko nie odejmuje im znaczenia groźby, lecz raczej nadaje im

ten charakter, którego by nie posiadały, gdyby je wypowiedziano beznamiętnym żartem. (S. N. 2 K. 2235/37 10.2.1938. — *R. P. E. S. 1/39 s. 147).*

256.

Dla bytu przestępstwa z art. 256 K. K. wystarcza zamiar chociażby ewentualny naruszenia poczucia godności osobistej obrażonego lub nawet dotknięcia jego miłości własnej za pomocą wyrazów uważanych za przykre.

Nazwanie kogoś „galileuszem" stanowi karalną obrazę z art. 256 § 1 K. K. (S. N. 1 K. 910/37 25.10.1937. — *O. S. P. 7-9/38 p. 394).*

256.

Warunkiem uznania ubliżenia pamięci zmarłego za zniewagę żyjącego bliskiego krewnego zmarłego jest ustalenie, że sprawca wyraził się w sposób ubliżający pamięci zmarłego bądź w obecności bliskiego krewnego zmarłego, bądź publicznie lub w zamiarze, by słowa jego dotarły do odnośnego krewnego, oraz, że działał albo wprost w zamiarze dotknięcia wspomnianej żyjącej osoby, albo przynajmniej w przeświadczeniu, że osoba ta wyrażenie się jego odczuje jako zamach na jej osobistą godność, na co sprawca się godził. S. N. 3 K. 2211/37 11.4.1938. — *O. S. P. 1/39 p. 51).*

257 § 2.

Przypadek mniejszej wagi w rozumieniu § 2 art. 257 K. K. zachodzi wówczas, jeżeli okoliczności sprawy wskazują, że sprawca nie jest niebezpieczny dla społeczeństwa w takim stopniu, aby stosować doń zwykłą przepisaną za kradzież karę więzienia. (S. N. 3 K. 1524/38 30.8.1938. — *Gł. Sąd. 2/39 s. 192-193).*

259.

Zabranie pokrzywdzonemu przemocą pieniędzy w celu zapłacenia rachunku, którego on dobrowolnie nie płaci, zawiera znamiona przestępstwa z art. 259 K. K. (S. N. 3 K. 1875/37 29.2.1938. — *O. S. P. 7-9/38 p. 422 Gl. Stanisław Śliwiński).*

264.

Oszustwo sądowe na tle art. 264 K. K. jest w zasadzie możliwe, gdy strona wprowadza w błąd sędziego cywilnego przez użycie w celach dowodowych dokumentu prywatnego, zawierającego nieprawdziwe stwierdzenie, a więc fałszywego, lub też takiego, co do którego treści wystawca ze szkodą dla siebie był w błędzie. (S. N. 1 K. 1584/37 28.1.1938. — *R. P. E. S. 1/39 s. 147).*

286.

Przestępstwa z art. 286 K. K. urzędnik może popełnić przez niedopełnienie obowiązku lub przekroczenie władzy, a zatem w tym tylko zakresie. w którym ma pewne urzędowe obowiązki i prawa właściwe powierzonym mu funkcjom urzędowym. Od takiego przestępstwa należy ściśle odróżnić przestępstwa, popełnione w związku z urzędowaniem a zatem takie, które pozostają poza właściwym urzędnikowi zakresem działania, a dochodzą do skutku wskutek tego, że wykonywanie urzędu do ich popełnienia daje sposobność lub ułatwia ich popełnienie. Wobec powyższego dla istoty czynu z art. 286 K. K. niezbędne jest ustalenie, że te czyny pozostały w bezpośrednim związku z poruczonym urzędnikowi właściwym zakresem działania. (S. N. 2 K. 128/38 30.8.1938. — *Gł. Sad. 2/39 s. 193).*

292.

Istotnym znamieniem działalności urzędowej w ujęciu przepisu art. 292 K. K. jest wykonywanie czynności, mających publiczno - prawne znaczenie, przez osobę, działającą z ramienia Państwa, samorządu lub jakiejkolwiek instytucji prawa publicznego we właściwym zakresie; osoba taka w związku z pomienioną działalnością może być podmiotem przestępstw, przewidzianych w rozdziale 41-ym Kod. Karnego. (S. N. 2 K. 292/38 15.12.1938. — *Gł. Sąd. 2/39 s. 193-194).*

—

b) Prawo o wykroczeniach.

18.

Wykroczenie z art. 18 pr. o wykr. jest wprawdzie przestępstwem umyślnym, jednak zgodnie z art. 14 § 1 K. K. wystarcza, jeśli sprawca możliwość efektu demonstracyjnego swego okrzyku przewiduje i na to się godzi. (S. N. 3 K. 1700/37 7.2.1938. — *R. P. E. S. 1/39 s. 147).*

—

2. PRAWO FORMALNE.

A. USTAWY JEDNOLITE.

a) Kodeks Postępowania Karnego.

14.

Orzeczenie sądu nieważne bezwzględnie, jest nieważne z mocy samego prawa, a nie staje się nim dopiero na skutek deklaratoryjnego postanowienia z art. 14 K. P. K., którego tryb ma zastosowanie wtedy, jeśli nie toczy się inne postępowanie, dotyczące tego samego przedmiotu.

Sąd, określony art. 14 K. P. K., jest nie tylko powołany w związku z toczącym się przed nim postępowaniem o ten sam czyn orzec nieważność wyroku, lecz jest nawet obowiązany to uczynić.

Sąd wyższy, nie będąc sądem określonym w art. 14 K. P. K. ani sądem przełożonym, ustala prejudycjalnie bezwzględną nieważność poprzedniego orzeczenia, poza tym zaś nieważ-

ność zawsze sam orzeka. (S. N. 3 K. 1784/37 21.1.1938. — *O. S. P. 1/39 p. 39).*

51 § 2, 493 § 1.

Odmawiając przyjęcia dowodu, nie odpowiadającego warunkom wskazanym w § 1 art. 493 K. P. K., sąd odwoławczy obowiązany jest, w myśl art. 51 § 2 K. P. K., postanowienie swoje uzasadnić; uzasadnienie to powinno zawierać wyjaśnienie, że nie zachodzą warunki ustawowe, obowiązujące sąd do przyjęcia dowodu w myśl § 1 lub 2 art. 493 K. P. K., natomiast zbędne jest uzasadnienie, dlaczego sąd nie przyjął danego dowodu na mocy § 3 art. 493 K. P. K. (S. N. 2 K. 547/38 22.9.1938. — *Gł. Sąd. 2/39 s. 197).*

227.

Uchybienie, zaszłe w toku postępowania apelacyjnego przed zapadnięciem wyroku, nie może być podstawą wniosku o przywrócenie terminu do zgłoszenia kasacji. (S. N. 3 K. 2640/38 13.11.1938. — *Gł. Sąd. 2/39 s. 194).*

379.

Wnioski logiczne, wysnute bezbłędnie z dowodów pośrednich, czyli poszlak, t. j. z takich ujawnionych w przewodzie faktów, z których wprawdzie żaden sam przez się zaistnienia tej lub owej istotnej dla sprawy okoliczności nie stwierdza, które jednak razem wzięte stanowią niewadliwe przesłanki wniosku o zaistnieniu danej okoliczności, są podstawą do ustaleń rozstrzygających sprawę karną. (S. N. 2 K. 1682/37 1.2.1938. — *R. P. E. S. 1/39 s. 148).*

506.

Oparcie odmowy przydzielenia oskarżonemu obrońcy z urzędu na tym, że nie wniesiono podania o wyznaczenie obrońcy w terminie z art. 506 K. P. K., nie jest słuszne, gdyż termin wyznaczony w tym artykule ma charakter jedynie instrukcyjny. (S. N. 3 K. 1708/38 30.9.1938. — *Gł. Sąd. 2/39 s. 194).*

507.

Dowód wpłacenia kaucji kasacyjnej ma być przedłożony sądowi najpóźniej w ostatnim dniu terminu do wywodu kasacji.

Zażalenie na postanowienie sądu odmawiające przywrócenia terminu do przedłożenia dowodu wpłacenia kaucji kasacyjnej rozstrzyga Sąd Najwyższy. (S. N. 3 K. 1942/37 5.11.1937.— *O. S. P. 1/39 p. 33)*[1]

508 § 2.

Wniosek o przyznanie prawa ubogich wniesiony przez stronę w terminie przewidzianym w art. 508 § 2 K. P. K. powinien być przez Sąd załatwiony w takim czasie, by strona była o postanowieniu Sądu zawiadomiona przed upływem terminu kasacyjnego i mogła do tego dostosować swą sytuację procesową. (S. N. 2 K. 711/37 8.2.1938. — *R. P. E. S. 1/39 s. 148).*

509.

W razie cofnięcia kasacji przez stronę, wpłacona przez nią kaucja kasacyjna nie ulega zwrotowi, chyba że cofnięcie kasacji nastąpiło jeszcze przed zarządzeniem o jej przyjęciu przez przewodniczącego (art. 487, 488 i 505 § 2 K. P. K.).

Również w innych wypadkach pozostawienia kasacji bez rozpoznania kaucja kasacyjna nie ulega zwrotowi, jeżeli tylko sprawa prawidłowo zawisła przed instancją kasacyjną, np. kasacja merytoryczna (art. 510 K. P. K.) lub kasacja nie odpowiadająca wymogom art. 511 K. P. K. itd.

Natomiast kaucja kasacyjna ulega zwrotowi, jeżeli kasacja dotknięta jest wadami, z powodu których już przewodniczacy niższego sądu, powinien był kasację odrzucić (art. 487 K. P. K.), np. kasacja spóźniona, w takich wypadkach bowiem kasacja nie powinna była znaleźć się w instancji kasa[illegible] i pozostawienie jej bez rozpoznania przez sąd kasacyjny nie może obarczać strony utratą kaucji, t. j. niekorzystnym skutkiem nieprawidłowego, z winy przewodniczącego (art. 487 K. P. K.), przeniesienia sprawy do instancji kasacyjnej. (S. N. 1 K. 599/38 16.8.1938. — *R. P. E. S. 1/39 s. 148).*

600; 601.

Tylko sądowe, mocą prawomocnego wyroku ustalenie faktu złożenia przed sądem fałszywego zeznania przez świadka może być powodem do wznowienia postępowania. (S. N. 3 K. 1735/38 30.8.1938. — *Gł. Sąd. 2/39 s. 194).*

650.

Droga procesu cywilnego jest niedopuszczalna dla dochodzenia odszkodowania za niesłuszne skazanie lub oskarżenie, opartego na przepisie art. 650 K. P. K. (S. N. C. III. 3168/37 7.2.1938. — *Zb. C. 11/38 p. 515).*

—

3. USTAWY SZCZEGÓLNE.

A. USTAWY JEDNOLITE.

a) Prawo Karne Skarbowe.

24.

Powtarzanie i systematyczność przestępstw skarbowych jest raczej jednym ze znamion zawodowości, powodującym przewidziane w art. 24 P. K. S. obostrzenie kary, — nie stanowi jednak cechy przestępstwa ciągłego. (S. N. 2 K. 195/38 28.9.1938. — *Gł. Sąd. 2/39 s. 194).*

[1]) Trzecią część tej tezy, drukowanej w O. S. P. podaliśmy już pod 1/918 t. I.

24 § 1 lit. e.

Dla ustalenia cechy zawodowości nie jest bynajmniej konieczne stwierdzenie powrotu do przestepstwa i odbycia kary za te przsetępstwa i dlatego przy ujawnienie pewnego nastroju psychicznego sprawcy nieraz już pierwsze popełnione przestępstwo prowadzić może do zastosowania ustawowo przewidzianej represji karnej w art. 24 P. K. S. (S. N. 2 K. 19/38 22.8.1938. — *Gł. Sąd. 2/39 s. 194).*

50.

Art. 50 P. K. S. w części dyspozycyjnej nie wymienia zbycia towaru, jako jednej z przytoczonych w tym przepisie czynności wykonawczej (tylko pomoc do zbycia), mimo to umyślne zbywanie towaru pochodzącego z przemytu (zwłaszcza w związku z uprawnieniem handlu) jest objęte tym przepisem i podpada pod szersze pojęcie przechowywania. (S. N. 1 K. 698/38 13.10.1938. — *Gł. Sąd. 2/39 s. 194-195).*

108.

Wszelki obrót sztucznymi środkami słodzącymi, niezależnie od tego, czy są one przemycane z zagranicy, czy pochodzenia krajowego. według brzmienia obowiązującego P. K. S. podpada pod przepis art. 108, nie zaś art. 50 P. K. S. (S. N. 3 K. 2448/38 22.8.1938. — *Gł. Sąd. 2/39 s. 195).*

—

b) R. Pr. R. 29.6.24 (p. 656/32 r.) o lichwie pieniężnej.

§ 1 i 6

Z brzmienia § 6 powołanego rozporządzenia wynika, że przestępstwo lichwy pieniężnej polega nie tylko na pobieraniu, lecz i na wymawianiu sobie nadmiernych korzyści majątkowych. (S. N. 2 K. 16/38 22.8.1938. — *Gł. Sąd. 2/39 s. 195).*

III. PRZEGLĄD BIBLIOGRAFII.

B e r g e r Adam Dr: System i formy oskarżenia. (Referat na IV Zjazd Prawników Polskich w Gdyni 1939 r.). Warszawa 1939, cm. 24, s. 7, I nlb.

G l a s e r Stefan Prof Dr: Nawoływanie do bojkotu wyborów w świetle polskiego Kodeksu Karnego. Warszawa 1939. cm. 24½, s. 115. Odb.: Gł. Sąd. 1939, nr 1.

Ważniejsze głosy krytyki o rozpr. Jana H a y t l e r a „Fryderyk hr. Skarbek jako penitenjarysta", Warszawa 1938. Wyd. Biblioteka Penitencjarystów Polskich, cm. 23½, s. 36.

W r ó b l e w s k i Bronisław Prof. Przedmiot przestępstwa, zamachu i ochrony w prawie karnym. Wyd. 2. Wilno 1939. Sgł. Księw. J. Zawadzkiego, cm. 24, s. 31.

—

Prawo administracyjne

I. PRZEGLĄD PIŚMIENNICTWA.

A. ORGANIZACJA.

ORGANIZACJA PUBLICZNEJ SŁUŻBY ZDROWIA.

Oceniając, jako całość, wniesiony do Sejmu rządowy projekt ustawy o publicznej służbie zdrowia, która ma zastąpić obowiązującą dotychczas zasadniczą ustawę sanitarną z dn. 19.7.1919 r., autor stwierdza, że winna ona właściwie nosiś nazwę ustawy o ośrodkach zdrowia ,gdyż omawia ona tylko jeden dział z obszernej dziedziny spraw zdrowia publiczego i to bynajmniej nie dział najpilniejszy i najważniejszy, jak miema autor.

Projektowana ustawa w art. 6 głosi, „że podstawową instytucją, zapewniającą ludności opiekę zdrowotną oraz sprawującą pieczę nad warunkami higienicznymi jej bytowania jest ośrodek zdrowia, którego kierownikiem jest lekarz gminny (miejski, okręgowy) lub za zgodą wojewody — inny lekarz".

Do zadań ośrodka zdrowia, w myśl art. 6 projektu, należy krzewienie higieny i podniesienie stanu zdrowotnego ludności, a w szczególności opieka higieniczno-lekarska nad matką i dzieckiem, dziećmi w wieku przedszkolnym i szkolnym, zwalczaniu chorób społecznych i zakaźnych, piecza nad higieną otoczenia oraz udzielanie pomocy w nagłych wypadkach.

Doceniając w pełni znaczenie ośrodków zdrowia, autor wyraża jednak wątpliwość, czy projektowana ustawa będzie mogła być w krótkim czasie wykonana, wobec znacznych kosztów związanych z tworzeniem ośrodków. Poza tym podnosi autor kwestię znalezienia odpowiedniego personelu lekarskiego. Największa jednak wątpliwość powstaje, wg opinii autora, w związku z kwestią, czy ośrodki zdrowia będą mogły

spełnić zadania, które im przeznacza ustawa, a których nie podobna wypełnić bez odpowiedniej rozbudowy szpitali (np. zwalczanie chorób zakaźnych) i dlatego też, zdaniem autora, powstaje pytanie, czy nie należałoby na pierwszy plan wysunąć sprawy szpitali, których jest za mało i z których ludność niezamożna, zwłaszcza wiejska, nie może korzystać, z powodu zbyt wysokich opłat. *(Dr K. Łazarowicz — Sam. M. 4/39 s. 278—284).*

—

B. PRAWO MATERIALNE.

W SPRAWIE JEDNOLITEJ POLSKIEJ USTAWY PROBIERCZEJ.

Akcja unifikacji ustawodawstwa przemysłowego w Polsce została już prawie całkowicie ukończona. Wśród tych nielicznych norm prawnych, odziedziczonych po zaborcach, dochowały się dotychczas w stanie prawie że niezmienionym normy prawa probierczego.

Zbliżone do siebie w b. zaborach rosyjskim i austriackim ustawodawstwo probiercze zostało już dawno bez żadnych trudności całkowicie niemal uzgodnione i zmodernizowane przez wprowadzenie do niego zmian szeregiem rozporządzeń Ministra Przemysłu i Handlu, wydanych na podstawie ustawy z dnia 16 lipca 1920 r. o upoważnieniu Ministra Przemysłu i Handlu do wydawania zarządzeń w zakresie nadzoru nad przemysłem złotniczym i handlem wyrobami złotniczymi oraz organizacji urzędów probierczych na obszarach b. zaborów austriackiego i rosyjskiego (Dz. U. R. P. nr 70, poz. 470). W myśl powyższego ustawodawstwa przedmioty złote i srebrne wykonane w kraju i za granicą podlegają urzędowej kontroli pod względem metalu szlachetnego.

Zupełnym przeciwieństwem obligatoryjnego ustawodawstwa w wyżej omówionych zaborach ustawodawstwo b. zaboru pruskiego ma charakter fakultatywny. Nie przewiduje ono bowiem państwowej kontroli nad wyrobami z metali szlachetnych, a oznaczenie zawartości tych metali w wyrobach oddaje w ręce nie tylko wytwórców, lecz nawet handlujących. To więc właśnie ustawodawstwo probiercze było przyczyną, że po odzyskaniu niepodległości na ziemiach b. zaboru pruskiego istniało zaledwie kilka pracowni złotniczych.

Zdaniem autora, jedyną właściwą formą ustawodawstwa probierczego, odpowiadającą interesom rzemiosła złotniczego, jest urzędowa kontrola i cechowanie wyrobów złotniczych. Niezależnie od tego w wyborze systemu powinien decydować interes i dobro Państwa. Kraj nasz, nie posiadający zupełnie złóż złota, a produkujący obecnie tylko ca 2 tys. kg srebra rocznie, jako produkt uboczny w hutnictwie cynku i ołowiu, musi posiadać dokładną urzędową ewidencję metali szlachetnych, posiadanych w różnych postaciach przez obywateli.

Mając powyższe względy na uwadze, Ministerstwo Przemysłu i Handlu w porozumieniu ze sferami naukowymi opracowało projekt jednolitej polskiej ustawy probierczej, przewidującej urzędową kontrolę i cechowanie wyrobów z metali szlachetnych na terenie całej Rzplitej. Będzie to najbardziej nowoczesna ustawa probiercza o charakterze obligatoryjnym, uwzględniająca najnowsze zdobycze z zakresu probiernictwa i wiedzy o metalach szlachetnych. *(Dr Fr. Zastawniak — P. Gosp. 4/39 s. 127).*

—

NOWE PRAWO PRASOWE.

Wniesienie w końcu listopada r. ub. projektu prawa prasowego na Radę Ministrów było niespodzianką. Nieoczekiwanym również było, że prawo prasowe wydano w formie dekretu Prezydenta Rzeczypospolitej na dwa tygodnie przed otwarciem Izb Ustawodawczych. — U podstaw nowego dekretu prasowego znajdują się wytyczne, które ustawodawstwu w tej dziedzinie nakreśliła konstytucja z 1935 roku. Stąd też dekret prasowy z 1938 roku nie wspomina ani jednym słowem o gwarancjach wolności prasy. Szereg jego wstępnych artykułów poświęcony został omówieniu warunków prowadzenia zakładów graficznych i wydawniczych. Przepisy te utrzymują obowiązujący dotychczas system deklaracyjny obejmując sobą również sprawę wydawnictwa czasopism. — Dekret usuwa pojęcie „redaktora odpowiedzialnego", co jest nowością wobec przepisów dawniej obowiązujących. Nowością jest też wprowadzenie obowiązku umieszczania w czasopiśmie komunikatów urzędowych na podstawie każdorazowego zarządzenia Prezesa Rady Ministrów.

Unormowanie zagadnienia przestępstw prasowych oparte jest w nowym dekrecie na zasadzie legalizmu. Jako kary dodatkowe dekret przewiduje konfiskatę druku oraz zawieszenie czasopisma na czas od 6 miesięcy do 5 lat lub na zawsze, wykonalne natychmiast po orzeczeniu sądu pierwszej instancji. — Kończą dekret prasowy przepisy o odszkodowaniu za zajęcie druków w wypadkach gdy zajęcie ustało. Odszkodowania może domagać się poszkodowany w specjalnym pozwie w wysokości rzeczywiście poniesionych kosztów wydania zajętych egzemplarzy druku, jednak nie powyżej ich hurtowej ceny sprzedażnej.

Reasumując swe uwagi autor stwierdza, iż mimo szeregu postanowień dla prasy wyjątkowo uciążliwych, dekret reguluje dziedzinę ustawodawstwa prasowego z możliwą precyzją. Wprowadza bowiem szereg postanowień, które starają się pogodzić troskę o obronę interesu pań-

stwowego z wolnością słowa. *(Stanisław Kauzik — Pal. 1/39, s. 78 nn.).*

—

SPROSTOWANIE PRASOWE.

W związku z nowym Dekretem prasowym z 21.11.1938 (Dz. U. p. 608) autor omawia wątpliwości, dotyczące instytucji prasowej sprostowań.

Najbardziej istotnym pytaniem w zakresie sprostowań jest, zdaniem autora, kwestia „czy względnie z jakich przyczyn ma prawo redaktor odmówić umieszczenia sprostowania wiadomości ogłoszonej w czasopiśmie“.

Sprawa ta nie jest w przepisach dekretu sformułowana wyraźnie. Z jednej strony bowiem art. 27 ust. 1 dekretu głosi, że „redaktor obowiązany jest umieścić bezpłatnie w czasopiśmie nadesłane przez instytucję lub osobę zainteresowaną sprostowanie rzeczowe wiadomości podanej w czasopiśmie“, z czego wynikałoby, że istnieją 2 wymogi żądania sprostowania: 1) rzeczowość i 2) zainteresowanie danej instytucji lub osoby, a zatem brak tych wymogów zwalnia redaktora od obowiązku umieszczenia sprostowania. Z drugiej zaś strony art. 29 ust. 1 dekretu, wymieniając szczegółowo okoliczności, uprawniające redaktora do odmowy umieszczenia sprostowania i ust. 2 określający tryb postępowania—nie wspominają, iż z powodu braku omawianych wyżej warunków: rzeczowości i zainteresowania — redaktor ma prawo odmówić umieszczenia sprostowania.

Dlatego też, konkluduje autor, stajemy przed alternatywą wykładniczą. „a) albo redaktor ma prawo odmówić sprostowania mimo braku warunków rzeczowości i zainteresowania a w takim razie nie wiadomo jak ma postąpić, czy w szczególności zastosować analogicznie tryb z art. 29 ust. 2 dekretu, b) albo redaktor nie ma prawa odmówić mimo braku owych dwóch warunków, a w takim razie wytwarza się w stosunku do art. 29 ust. 1 dekretu stan nielogiczny i otwiera się pole do nadużyć w nadsyłaniu sprostowań.

W związku z przytoczoną kwestią pozostaje cały szereg dalszych, które autor szczegółowo rozważa. A mianowicie niewyjaśniona jest sprawa, 1) jak należy oceniać sprostowanie instytucyj publicznej, 2) co to są instytucje publiczne, w rozumieniu dekretu, a w szczególności, 3) czy władze i urzędy państwowe należy podciągnąć pod pojęcie instytucyj publicznych, w rozumieniu dekretu prasowego oraz 4) jak należy oceniać pod względem charakteru prawnego sprostowania i komunikaty, pochodzące od władz i urzędów samorządowych. *(Dr Alfred Jendl — Prz. Sąd. 2/39 s. 33—42).*

—

NA MARGINESIE USTAWY O SZKODNICTWIE LEŚNYM I POLNYM.

Autor omawia wątpliwości związane ze stosowaniem ustawy z 14.4.1937 o szkodnictwie leśnym i polnym (D. U. p. 224).

Ponieważ szkodnictwo leśne i polne jest w Polsce zjawiskiem szerzącym się nagminnie — zwalczanie jego musi być oparte na szczególnie roztropnej polityce karnej i na umiejętnym doborze środków karnych.

Analizując uprawnienia pokrzywdzonych. zwraca autor uwagę na kwestię budzącą jego zdaniem zastrzeżenia, mianowicie uzależnienie ścigania sprawcy od woli pokrzywdzonego, nawet przy najcięższych szkodnictwach leśnych (art. 76 ust. 1) oraz możność cofnięcia wniosku o ściganiu aż do ogłoszenia wyroku przez Sąd Okręgowy (art. 22). Jako środek zaradczy wskazuje autor możność wprowadzenia zaliczek, na wzór K. P. K.

Dalsze zastrzeżenia, zdaniem autora, budzi ograniczenie obowiązku wzywania oskarżonego na rozprawę do przypadków, gdy za dane szkodnictwo przewidziana jest nawiązka (art. 13, 20 i 26 ust. 1), ponadto niejasna jest redakcja art. 29.

W przepisach materialnych zwraca uwagę autora nieuzasadniona życiowo bezkarność paserstwa przy szkodnictwach polnych, nie znajdująca, wg opinii autora, oparcia w poczuciu słuszności, a która ponadto, jak autor podkreśla, pozostaje w sprzeczności z tezą Sądu Najwyższego, że „art. 160 i 161 K. K. ma zastosowanie także do rzeczy uzyskanych za pomocą wykroczenia“ (Zb. K. 50/36).

Niesłuszne wydaje się autorowi przeprowadzone w ustawie rozgraniczenie szkodnictw leśnych i polnych, nie znajdujące oparcia ani w poczuciu słuszności, ani też w technice ustawodawczej.

Poważnym brakiem ustawy jest jeszcze brak definicji lasu.

Jako trafne przepisy wymienia autor art. 6 ust. 3 i 8 ‚przewidujące karalność wyłącznie sądową z Kodeksu Karnego osób, które mając nadzór nad lasem, dopuszczają się szkodnictwa oraz osób dopuszczających się paserstwa lub kradzieży drzewa z miejsca jego przechowania lub przygotowania. *(Roman Jabłoński — G. Adm. 3/39 s. 160-165).*

—

RZĄDOWY PROJEKT USTAWY O PUBLICZNEJ SŁUŻBIE ZDROWIA.

Praca stanowi opinię przedstawioną Sejmowej Podkomisji Zdrowia i Opieki Społecznej o rządowym projekcie ustawy o publicznej służbie zdrowia.

Dla wydania opinii autor zastanawia się nad tym: „1) do jakiego celu dąży ustawa, 2) w ja-

kim stopniu potrzeby życia wymagają osiągnięcia do tego celu, 3) czy trafnie wybrano drogę dla dojścia do celu—oraz 4) czy istnieją dostateczne materialne środki działania".

Na podstawie przeprowadzonych rozważań dochodzi autor do następujących wniosków:

„1) podniesienie stanu zdrowotności publicznej w Polsce jest sprawą niezmiernie ważną i pilną",

2) jednakże rządowego projektu nie uznaje autor „za projekt realny i dający możność posunięcia naprzód sprawy podniesienia zdrowotności publicznej, gdyż nie stwarza on nowych materialnych środków działania".

3) ponadto ponieważ zapowiedziane są prace nad zasadniczą reformą finansów samorządowych, należałoby, zdaniem autora, zaniechać na razie wydania ustawy o publicznej służbie zdrowia i „powrócić do całej tej sprawy w czasie rozważania projektu zasadniczej reformy finansów samorządowych",

4) według opinii autora nie należy się obawiać, iż „na czasowym zaniechaniu wydania nowej ustawy ucierpi zdrowotność publiczna, skoro zachowują nadal moc obowiązującą dotychczasowe przepisy, a między innymi zasadnicza ustawa z r. 1919". *(M. P o r o w s k i — Sam. M. 4/39 s. 271—277).*

—

C. PRAWO FORMALNE.

O EGZEKUCJI GRZYWIEŃ ADMINISTRACYJNYCH I INNYCH NIEDOMAGANIACH PROCEDURY KARNO - ADMINISTRACYJNEJ.

Na podstawie Rozporządzenia Rady Ministrów z 15.5.37 r. egzekucja grzywien nakładanych przez władze administracji ogólnej, w trybie Rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z 22.3.28 o postępowaniu karno-administracyjnym, przeszła na urzędy skarbowe.

Jak stwierdza autor, chociaż od wejścia w życie cytowanego rozporządzenia upłynęło niewiele czasu, to jednak w praktyce okazało się już, że egzekucja grzywien prowadzona przez urzędy skarbowe wpływa ujemnie na sprawność referatów administracyjno - karnych w starostwach.

Sądownictwo karno - administracyjne wtedy tylko odpowiada swemu celowi, gdy egzekucja wykonywana jest szybko i dla zachowania autorytetu władzy karzącej lepiej jest raczej nie nakładać kar, niż po nałożeniu — nie egzekwować ich, lub egzekwować ze znacznym opóźnieniem.

Tymczasem, jak to wykazuje autor, egzekucja prowadzona przez władze skarbowe, na skutek trudności manipulacyjnych przeciąga się nadmiernie. Poza tym procedura obecna ma jeszcze inne ujemne strony. Praktyka mianowicie wykazała, że poważny procent egzekucji prowadzonej przez władze skarbowe stanowią egzekucje bezowocne. Składają się na to, zdaniem autora, 2 przyczyny: 1) że w czasie gdy egzekucji dokonywał organ gminny — groziło w razie niemożności zapłacenia bardzo szybkie wykonywanie kary aresztu zastępczego, co obecnie ulega zwłoce, trwa bowiem przez dłuższy czas nim protokół bezowocnej egzekucji dojdzie do urzędu skarbowego, a stąd do starostwa; 2) dalszym powodem bezskuteczności egzekucji skarbowej jest niemożliwość ustalenia miejsca pobytu ukaranego.

Zdaniem autora należy przekazać z powrotem urzędom gminnym egzekucję grzywien, co wpłynie na znaczną poprawę obecnego stanu sądownictwa karno-administracyjnego.

Zastanawiając się nad sposobem usunięcia innych niedomagań postępowania karno-administracyjnego, autor uważa, że należy wprowadzić następujące zasady postępowania zwyczajnego:

1) terminy przewidziane w art. 640 K. P. K. i art. 46 rozp. o postęp. karno-adm. skrócić do dni 3;

2) znieść obowiązek doręczenia odpisu orzeczenia;

3) sprawy skierowane na drogę postępowania sądowego należy uważać za pilne i wyznaczać jak najkrótsze terminy na ich rozpatrzenie;

4) „odnośnie wykonalności kar grzywny należałoby postanowienie zawarte w p. 5 art. 53 rozp. o postęp. karno-administracyjnym skumulować z postanowieniem ust. 2 art. 54 w tym sensie, że grzywny wymierzone nakazem karnym lub orzeczeniem administracyjnym są wykonalne natychmiast po uprawomocnieniu się orzeczenia." *(Zdzisław G a l o t z y — G. Adm. 3/39 s. 132—142).*

—

D. SAMORZĄD.

UWAGI O POLITYCE PERSONALNEJ W SAMORZĄDZIE TERYTORIALNYM.

Podnosząc ważność roli człowieka w dziele tworzenia w ogóle ,a w samorządzie terytorialnym w szczególności autor zastanawia się nad sposobem zdobycia dla samorządu dobrych pracowników.

Zdaniem autora trzeba przede wszystkim, by „prawda o konieczności zdobycia właściwych ludzi do poczynań gospodarczych stała się tak powszechna, jak np. świadomość konieczności dozbrojenia armii", by nawet w opinii publicznej uformowało się „pojęcie nowego przestępstwa, polegającego na oddawaniu placówek gospodarczych w niepowołane ręce". Następnie należy zastanowić się nad tym, czy obecne zakłady naukowe spełniają należycie rolę swoją, główny jednak nacisk należy położyć na właściwą organizację odbywanych praktyk.

Dalszym warunkiem zabezpieczenia samorządowi właściwych ludzi jest, według opinii autora, właściwa polityka personalna organów ustrojowych związków samorządowych i ich władz nadzorczych. Kanonami tej polityki winny być, zdaniem autora, następujące zasady:

„1) opróżnione stanowiska obsadzać najlepszymi kandydatami o ile możności wypróbowanymi lub znanymi z pracy na innych stanowiskach;

2) nowoprzyjętego pracownika trzeba wnikliwie obserwować w próbnym okresie służby;

3) pracownika wyróżniającego się zdolnościami i pracowitością należy jak najlepiej zabezpieczyć finansowo, aby mógł spokojnie oddać się w całości swojej pracy zawodowej." *(Mgr Józef Przetocki — G. Adm. 3/39 s. 154-159).*

II. PRZEGLĄD ORZECZNICTWA.

1. PRAWO MATERIALNE.

A. USTAWY JEDNOLITE.

a) Ust. 21.3.1922 (p. 277) elektryczna.

9.

Odszkodowanie za utratę zdrowia, zasądzone dożywotnio, nie może być uzależnione od chwilowego stanu materialnego poszkodowanego, lecz obejmować powinno potrzeby jego również w przyszłości, a przeto okoliczność, że poszkodowany zarabiał po wypadku nie mniej, niż przedtem, nie może wpłynąć na zmniejszenie lub pozbawienie należnego mu odszkodowania, gdy stwierdzone zostało, iż utracił on na stałe w pewnej części zdolność do pracy. (S. N. C. I. 1270/37 31.8.-13.9.1938. — *O. S. P. 1/39 p. 10).*

—

b) Ust. 28.12.1925 (p. 843/34 r. o wyk. reformy rolnej.

0.

W rozumieniu przepisów ustawy o wykonaniu reformy rolnej, wynagrodzenie za przejęte na rzecz Państwa z mocy ustawy z 17 grudnia 1920 r. (poz. 17/21 Dz. Ust.) nieruchomości, obejmuje także odsetki od ceny wykupu rzeczonych nieruchomości. (N. T. A. l. rej. 4077/35 6.9.1938. — *R. P. E. S. 1/39 s. 184).*

54.

Ustawodawca, ustanawiając zakazy w art. 54 ustawy o wykonaniu reformy rolnej odnosił je nie tylko do pożyczek, udzielonych na nabycie parcelowanych gruntów, ale także na ich zagospodarowanie. (S. N. C. II. 76/38 29.9.1938. — *Prz. Not. 3-4/39 s. 42-43).*

—

c) R. Pr. R. 7.6.1927 (p. 468) o prawie przemysłowym.

7; 126; 144.

Przyjmowanie w sklepie firmy szewskiej zamówień na wykonywanie robót szewskich nie stanowi wykonywania rzemiosła szewskiego czyli pewnej czynności wytwórczej, a przeto nie podpada pod wykroczenie z art. 7 i 114 cytowanego rozporządzenia: takie zbieranie zamówień, np. na naprawy obuwia, stanowić by mogło przemysł usługowy lub handlowy, przewidziany w art. 7 i 126 prawa przemysłowego, o ileby było uprawiane samoistnie i zawodowo. (S. N. 2 K. 72/38 28.9.1938. — *Gł. Sąd. 1/39 s. 102).*

10.

Władza orzekająca o koncesji przemysłowej jest tylko wówczas zwolniona od obowiązku podania faktycznego uzasadnienia odmownego rozstrzygnięcia, jeżeli przeciw temu przemawia wzgląd na bezpieczeństwo Państwa lub wzgląd na interes publiczny o charakterze ważnego interesu państwowego. (N. T. A. l. rej. 4880/34 22.5.1936. — *O. P. A. 1/39 p. 24 A. Gl. Prof. Dr Jerzy Panejko).*

—

d) R. Pr. R. 24.6.1927 (p. 932/32 r.) o zagospodarowaniu lasów, nie stanowiących wałsności Państwa.

9; 40.

W myśl art. 9 powołanego rozporządzenia przed dokonaniem wyrębu czystym zrębem na obszarze, przekraczającym 1 ha rocznie, należy zgłosić ten zamierzony wyrąb właściwej władzy i dopiero w razie, gdyby władza ta przed upływe 2 miesiecy nie zabronia tego wyrębu, wolno przystąpić do wyrębu. Art. 9 i 40 cyt. rozporz. nie przewiduje karalności tylko z winy umyślnej, a przeto w myśl art. 4 prawa o wykr. wyrąb lasu zabroniony podlega karze i w razie winy nieumyślnej. (S. N. 2 K. 277/38 29.9. 1938. — *Gł. Sąd. 2/39 s. 195).*

—

e) R. Pr. R. 16.2.1928 (p. 405/36 r.) o prawie budowlanym i zabudowaniu osiedli.

4; 51.

Z zestawienia przepisów, objętych art. 4 i 51 prawa budowlanego, wynika, że plany, sporządzone przed wejściem w życie tego prawa, zachowują swa skuteczność prawną co do wszystkich szczegółów, poza wymienionymi w art. 4, że zatem przewidziane w planach takich nowe ulice, place, drogi i miejsca użyteczności pu-

blicznej, o ile nie zostały do chwili wejścia w życie prawa budowlanego złożone, nie mogą już być realizowane na podstawie dawnego planu zabudowy. (N. T. A. l. rej. 1480/36 7.6.1938. — *Gł. Sąd. 2/39 s. 196).*

174.

Wydziały powiatowe nie są kompetentne do rozstrzygania odwołań właścicieli działek budowlanych od decyzji organów zrządu gmin miejskich, ze związku powiatowego niewydzielonych, mocą których obciążono odwoławców, na podstawie art. 174 prawa budowlanego, w brzmieniu ustawy z 14 lipca 1936 poz. 405 Dz. Ust., obowiązkiem zwrotu kosztów pierwszego urządzenia ulic lub placów komunikacyjnych. (N. T. A. l. rej. 701/37 8.10.1938. — *R. P. E. S. 1/39 s. 186-187).*

380.

Uchybienia w utrzymaniu budynków w rozumieniu art. 380 prawa budowlanego (poz. 202/28 i 405/36 Dz. Ust.), mogą mieć miejsce nie tylko wskutek zaniedbań w ich utrzymaniu, lecz także wskutek pewnych czynności właścicieli budynków czy osób z ich ramienia działających, jeśli czynności te spowodują stan budynku niezgodny z obowiązującymi przepisami, przy czym w rachubę wchodzą przepisy, które obowiązały w czasie dokonywania odnośnych zmian w budynku. (N. T. A. l. rej. 3215/35 16.11.1937. — *O. P. A 1/39 p. 12 A. Gl. Gustaw Szymkiewicz).*

—

f) R. M. S. W. 16.1.1929 p. 69) o ogłaszaniu się lekarzy-dentystów.

2.

Nadanie stanowiska starszego asystenta kliniki stomatologicznej nie jest równoznaczne z nadaniem stopnia naukowego w rozumieniu § 2 rozporządzenia ministerialnego z 16 stycznia 1929 roku (poz. 69 Dz. Ust. R. P.). (N. T. A. l. rej. 481/36 5.7.1938. — *Gł. Sąd. 1/39 s. 104).*

—

g) R. Pr. R. 29.11.1930 (p. 654). — Prawo górnicze.

99; 143.

Art. 99 prawa górniczego mówi o odszkodowaniu za szkody, powstałe wskutek robót górniczych w kopalni, a art. 143 o obowiązku prowadzenia ruchu technicznego zakładu górniczego w sposób nie narażający na bezpieczeństwo życia i zdrowia ludzkiego tudzież interesu publicznego, nie dotyczą więc te przepisy rabunkowej eksploatacji węgla w bieda-szybach przez osoby trzecie nie przez zakład górniczy. (S. N. C. I. 1359/37 8.9.1938. — *R. P. E. S. 1/39 s. 161).*

115.

Do wystąpienia z wnioskiem na mocy art. 115 prawa górniczego (poz. 654/1930 Dz. Ust. R. P.) legitymowany jest także posiadacz części pola górniczego. (N. T. A. l. rej. 4061/36 21.6.1938. — *Gł. Sąd. 2/39 s. 196).*

—

h) R. Pr. R. 27.10.1932 (p. 807). — Prawo o broni, amunicji i materiałach wybuchowych.

18 u. 1; 19 u. 1.

W myśl art. 18 ust. 1 i art. 19 ust. 1 prawa o broni, amunicji i materiałach wybuchowych z 27 października 1932 poz. 807 Dz. Ust. nabywanie, posiadanie lub noszenie broni w celach osobistych jest uprawnieniem specjalnym, udzielanym indywidualnie poszczególnym osobom według swobodnego uznania władzy administracyjnej. (N. T. A. l. rej. 7541/33 18.6.1935. — *O. P. A. 1/39).*

—

i) Ust. 16.3.1933 (p. 163) o Funduszu Pracy.

3.

Fundusz Pracy, utworzony na mocy art. 3 powołanej ustawy, jest osobą prawną, instytucją, działającą w zakresie zarządu państwowego pod zwierzchnim nadzorem Prezesa Rady Ministrów i mającą budżet, stanowiący część budżetu Państwa, a przeto funkcjonariusze jego są na mocy art. 292 K. K. urzędnikami w pojęciu przepisów art. 287, 290 i 293 K. K. (S. N. 2 K. 324/38 20.9.1938. — *Gł. Sąd. 2/39 s. 195-6).*

15.

Pobierane periodycznie wynagrodzenie robotnika za pracę należy w rozumieniu art. 15 ustawy z 16 marca 1933 poz. 163 Dz. Ust. traktować jako stałe również i wtedy, gdy należy się jedynie za czas faktycznie przepracowany. (N. T. A. l. rej. 5523/37 30.11.1938. — *O. P. A. 1/39 p. 2510).*

—

j) R. M. O. S. 23.1.1934 (p. 120) o dozorze nad wyrokiem i obiegiem mąki i wyrobów mącznych.

10 u. 3.

Przewidziany w § 10 ust. 3 rozp. Ministra Opieki Społ. z 23 stycznia 1934 poz. 120 Dz. Ust. obowiązek pracodawcy zapewnienia używania przez pracowników przy pracy wymienionych w tym przepisie części ubioru obejmuje również obowiązek pracodawcy, by te części ubioru były utrzymywane w czystości. (N. T. A. l. rej. 6184/37 9.11.1938. — *O. P. A. 1/39 p. 10 A.).*

—

k) R. Pr. R. 24.9.1934 (p. 776). — Prawo o post. wywłaszczeniowym.

6 § 1; 29 §3; 31 § 2; 43 § 2.

Za utrudnienia w ruchu młyna, wywołane czasowym zajęciem gościńca i stawu przez Skarb Państwa na cele przebudowy gościńca roszczenie o odszkodowanie przeciwko Skarbowi Państwa służy właścicielowi a nie dzierżawcy młyna. (S. N. C. II.647/38 11.8.1938. — *O. S. P. 1/39 p. 24).*

—

B. USTAWY NIEJEDNOLITE.

B1. POLSKA CENTRALNA I WSCHODNIA.

a) Ust. 12.2.1912 (Zb. Pr. i R. p. 267).

0.

Gminy miejskie jako właścicielki aptek miejskich, zakładanych na podstawie przepisów ros. ustawy z dn. 12.II.1912 r. (Zb. Pr. i Rozp. Rządu nr 33, poz. 267), mają na obszarze, na którym obowiązuje rosyjska ustawa lekarska z 1905 r., prawo brania udziału w postępowaniu, mającym na celu ustalenie, czy nie zachodzi potrzeba utworzenia w pewnej miejscowości nowej apteki, na równi z właścicielami normalnych aptek publicznych. (N. T. A. l. rej. 2498, 2499/36 31.10.1938. — *Zb. N. 1613 A).*

—

B2. POLSKA ZACHODNIA.

a) Ust. (Zb. U. pr. s. 195/1883) o ogólnym zarządzie kraju.

79.

Przepis § 79 ustawy pruskiej o ogólnym zarządzie kraju (Zb. ust. pr. str. 195/1883) upoważnia Sąd Administracyjny w razie niestawienia się jednej ze stron na rozprawie, do przyjęcia za przyznane tylko tych okoliczności faktycznych, podanych przez stronę przeciwną, co do których strona, nie jawiąca się na rozprawie, nie wypowiedziała się w toku postępowania. Natomiast przepis ten nie uprawnia Sądu do przyjęcia, że strona ta cofa swe pierwotne zarzuty i oświadczenia. (N. T. A. l. rej. 6915/35 28.6.1938. — *O. P. A. 1/39 p. 8 A.).*

—

2. PRAWO FORMALNE.

A. USTAWY JEDNOLITE.

a) R. Pr. R. 22.3.1928 (p. 341) o post. administracyjnym.

7 lit. „e".

Nie stanowi naruszenia art. 7 p. e) rozp. o post. admin. udział w powtórnych oględzinach budynku tego samego urzędnika, który brał udział w oględzinach pierwszych, jeżeli ponowne oględziny przeprowadzone zostały przez władzę I instancji nie z ramienia władzy odwoławczej, lecz z wasnej inicjatywy w związku z podniesionym w odwołaniu zarzutem, że strona nie miała możności wzięcia udziału w pierwszych oględzinach, albowiem uzupełnienie braku w postępowaniu w tym przypadku polega nie na kontroli wyników rzeczowych oględzin pierwszych, lecz na daniu stronie możności wzięcia udziału w oględzinach. (N. T. A. l. rej. 3215/35 16.11.1937. — *O. P. A. 1/39 p. 12 A. Gl. Gustaw S z y m k i e w i c z).*

50.

Czy dana okoliczność ma być przyjęta za udowodnioną, decyduje władza na podstawie swobodnej oceny wyników postępowania wyjaśniającego. (N. T. A. l. rej. 4267/38 12.10.1938. — *Prz. Sk. 1/39 s. 22).*

75 u. 3.

Powołanie się w decyzji, odmawiającej wydania pozwolenia na nabycie, posiadanie lub noszenie broni w celach osobistych, jedynie na odpowiednie przepisy prawa o broni, amunicji i materiałach wybuchowych z 27 października 1932 poz. 807 Dz. Ust., bez podania motywów odmowy, nie stanowi wadliwości postępowania w myśl art. 75 ust. 3 rozp. Prez. z 22 marca 1928 poz. 341 Dz. Ust. (N. T. A. l. rej. 7541/33 12.6.1935. — *O. P. A. 1/39 p. 1 A.).*

85 u. 2 lit. „a".

Oparcie decyzji odwoławczej w kwestii okresu trwania obowiązku ubezpieczenia pracowników umysłowych wyłącznie na nowych okolicznościach, które powstały dopiero po wydaniu decyzji w I instancji, i pozbawienie w ten sposób Zakładu Ubezpieczeń Społecznych możności wypowiedzenia się co do powyższych okoliczności stanowi istotną wadliwość postępowania. (N. T. A. l. rej. 9221/34 5.4.1937. — *O. P. A. 1/39 p. 4 A. Gl. Jerzy G r z y m a ł a-P o k r z y w n i c k i).*

91.

Niezastosowanie się władzy do postanowień art. 91 rozp. Prezydenta Rzplitej z 22.III.1928 Dz. U. poz. 341 jest istotną wadliwością postępowania tylko wówczas, gdyby utrudniało stronie dalszą obronę prawną. (N. T. A. l. rej. 4919/35 31.3.1937. — *G. Adm. 3/39 s. 182).*[1]

96 u 1.

Z postanowienia ust. 1 art. 96 prawa o post. admin. (poz. 341/28 Dz. Ust.) nie wynika obowiązek strony dołączenia już do prośby o wznowienie postępowania dowodów zachowania przewidzianego w tym przepisie terminu

[1]) Pierwszą teze tegoż orzeczenia podaliśmy już pod 5/173 t. II.

dwutygodniowego. (I. S. A. l. inw. 1752/37 10. 10.1938. — *O. P. A. 1/39 p. 5A).*

—

b) R. Pr. R. 22.3.1928 (p. 342) o post. przymusowym administracyjnym.

16; 18.

Przewidziane w art. 16 prawa z 22.3.1928, poz. 342 Dz. U. o przymusowym postępowaniu w admin. zagrożone jest zarządzeniem egzekucyjnym, od którego przysługuje odwołanie w myśl art. 18 tegoż prawa. (N. T. A. l. rej. 2181/36 30.12.1937. — *Ż. P. 4/38 s. 25).*

—

c) R. Pr. R. 27.10.1932 (p. 806) o Najwyższym Trybunale Administracyjnym.

3.

Decyzje głównej komisji wyborczej nie podlegają zaskarżeniu do NTA. (N. T. A. l. rej. 2286-7/34 11.4.1938. — *O. P. A. 1/39 p. 14A).*

6 pt. 2.

Zarzuty przeciwko opinii lekarskiej, wydanej na skutek oględzin, jako organów fachowych, które stwierdzają pewne fakty i ustalają stan zdrowia na podstawie naukowej, nie mogą być rozpatrywane przez N. T. A. (N. T. A. l. rej. 7370/32 8.1.1936. — *Ż. P. 4/38 s. 25).*

—

3. PRZEDSIĘBIORSTWA PAŃSTWOWE.

A. USTAWY JEDNOLITE.

Koleje.

a) R. R. M. 8.7.1932 (p. 577) o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników przedsiębnorstwa „P. K. P." i o zaopatrzeniu pozostałych po tych pracownikach wdów i sierot, oraz o odszkodowaniu za nieszczęśliwe wypadki.

3.

W świetle przepisów § 3 rozp. Rady Ministrów z 8 lipca 1932, poz. 577 Dz. Ust. przysługuje pracownikowi kolejowemu, z którym rozwiązano stosunek służbowy, zależnie od jego wyboru, prawo kontynuowania rozpoczętej wpłaty na poczet obliczonych należności za zaliczenie lat służby do wysługi emerytalnej, albo ograniczenie swego roszczenia o zaliczenie do okresu odpowiadającego części należności już uiszczonej, albo też przy zrzeczeniu się zaliczenia, domagania się zwrotu wpłaconej sumy. (N. T. A. l. rej. 5028/35 20.9.1938. — *O. S. P. 1/39 p. 55).*

—

b) R. R. M. 1.1.1934 (p. 23) o stosunkach służbowych pracowników przedsiębiorstwa „P. K. P.".

81 § 1 lit. „a".

Przy udowadnianiu przebiegu służby kolejowej w b. państwie zaborczym za pomocą zeznań świadków warunek przebywania świadków w spornym okresie w tym samym miejscu służbowym co i zainteresowany, nie stanowi niezbędnego sprawdzianu wiarogodności zeznań świadków, o ile nie zostały ustalone okoliczności wykluczające możliwość posiadania przez świadków wiadomości o przebiegu spornej służby zainteresowanego na podstawie bezpośredniego stykania się z nim w tymże okresie czasu. (N. T. A. l. rej. 1610/36 20.9.1938. — *O. S. P. 1/39 p. 56).*

—

4. SAMORZĄD.

A. USTAWY JEDNOLITE.

Terytorialny.

Ustrój.

a) D. N. P. 4.2.1919 (poz. 140) o samorządzie miejskim.

21.

Nie wiąże gminy miasta warunek, zamieszczony w niezatwierdzonej przez radę miejską umowie zbiorowej z pracownikami rzeźni miejskiej, co do wypłaty odprawy za wysługę lat w wysokości miesięcznej pensji za każdy przepracowany rok, albowiem taka odprawa, nie przewidziana w rozporządzeniu Prez. Rzplitej z 16.3.1928 r. poz. 323, stanowiąc obciążające budżet gminy trwałe zabezpieczenie pracownika w kwocie, nie ulegającej ścisłemu określeniu, z natury swej zbliżona jest do zaopatrzenia emerytalnego, tego rodzaju zaś trwałe i nie określone zabezpieczenie, zgodne z orzeczeniem Sądu Najwyższego nr 220/35, może uchwalić jedynie rada miejska, nie zaś magistrat. (S. N. C. I. 514/37 30.3.1938. — *R. P. E. S. 1/39 s. 150).*

—

b) Ust. 23.3.1933 (p. 294) o częściowej zmianie ustroju samorządu terytorialnego.

14.

Pracownik komunalny, przechodząc na służbę do innej gminy tegoż powiatu już po zmianach, dokonanych w statucie o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników etatowych tego powiatu, nie zachowuje praw, wypływających z poprzedniego stosunku umownego, opartego na dawnym statucie. (S. N. C. I. 2298/37 2.9. 1938. — *O. S. P. 1/39 p. 11).*

15 u. 3; 108.

Przepisy te nadają osobowość prawną gromadzie, art. 15 ust. 3 bowiem postanawia, że gromada jest podmiotem majątku, dobra gromadzkiego i innych praw majątkowych, przepisy zaś art. 108 postanawiają, że majątek i wszelkie prawa i obowiązki gmin dotychczasowych przechodzą na rzecz właściwych gromad. (S. N. C. III. 1590/36 15.10.1937. — *R. P. E. S. 1/39 s. 163).*

66.

Władza nadzorcza ma prawo w myśl art. 101 rozp. Prezyd. Rzpl. z 22 marca 1928 o postępowaniu administracyjnym i art. 66 ustawy z 23 marca 1933 o częściowej zmianie ustroju samorządu terytorialnego uchylić uchwałę rady gminnej, powziętą z naruszeniem istotnych wymagań faktycznych albo sprzeczną z obowiązującym prawem; kwestia, czy słusznie uznała władza nadzorcza daną uchwałę za nieważną, nie ulega rozpoznaniu Sądu. (S. N. C. I. 2617/37 19.8.1938. — *O. S. P. 1/39 p. 5).*

70 u 1 lit. „b".

Członek organu zarządzającego (ławnik miejski), oskarżony o przywłaszczenie, a broniący się jedynie uprawnieniami wynikającymi z amnestii, popełnia czyn, który może być uznany za obniżający powagę i zaufanie, jakiego wymaga zajmowane przez niego stanowisko (art. 70 ust. 1 lit. b ustawy z dn. 23.3.1933).

Ani art. 70 ustawy z dn. 23.3.33 r., ani prawo o postępowaniu administracyjnym nie nakłada na wydział wojewódzki orzekający w sprawie złożenia z urzędu członka organu zarządzającego obowiązku przesłuchiwania świadków na swym posiedzeniu, ani nie wymaga, by osoby przesłuchujące świadków miały delegację od wydziału wojewódzkiego. (N. T. A. l. rej. 4873/36 12.4.1938. — *S. T. 3/38 p. 298).*

—

c) R. M. S. W. 30.3.1934 (p. 259) w sprawie regulaminu wyborczego do rad miejskich.

16; 20.

Z przepisu § 20 regulaminu wyborczego do rad miejskich (poz. 259/34 Dz. Ust.) wynika, iż komisja wyborcza jest zwolniona od zarządzania głosowania i w tym wypadku, gdy wprawdzie zostały zgłoszone 2 listy kandydatów, lecz jedna z list została przez komisję unieważniona, a zatem pozostała jedna lista ważna.

Prawo sprawdzania znajomości języka polskiego u kandydatów na radnych nie jest zastrzeżone do wyłącznej kompetencji komisji wyborczej, władza zatem powołana do nadzoru nad legalnością aktów wyborczych powinna również przestrzegać, ażeby ustawowy wymóg znajomości języka polskiego był ściśle stosowany. (N. T. A. l. rej. 8400/34 19.4.1937. — *O. P. A. 1/39 p. 16A).*

19.

Z określonego w § 19 regulaminu wyborczego do rad miejskich (poz. 259/34 Dz. Ust.) obowiązku przewodniczącego głównej komisji wyborczej badania złożonej listy kandydatów wynika, że ma on obowiązek tę czynność wypełnić w terminie do 23-go dnia po dniu ogłoszenia wyborów i w tym terminie w razie potrzeby penomocnika wezwać do usunięcia stwierdzonych braków i wad.

Pod użyte w § 19 cyt. reulaminu wyborczego określenie „braki lub wady, mogące spowodować nieważność całej listy" podpada także nieważność podpisu wyborcy, prowadząca do zmniejszenia się ilości podpisów pod listą kandydatów. (N. T. A. l. rej. 9723/34 23.11.1937. — *O. P. A. 1/39 p. 18A).*

19 u. 1.

Pominięcie podniesionego w proteście przeciw decyzji głównej komisji wyborczej, którą unieważniono listę kandydatów na radnych, zarzutu, iż przewodniczący komisji, wbrew postanowieniu § 19 ust. 1 regulaminu wyborczego (poz. 259/34 Dz. Ust.) nie powiadomił pełnomocnika listy o dostrzeżonych brakach i wadach tej listy i nie wezwał go do usunięcia tych braków w terminie tam oznaczonym — stanowi istotną wadliwość postępowania. (N. T. A. l. rej. 2059/34 17.12.1937. — *O. P. A. 1/39 p. 19A.).*

—

Finanse.

a) Ust. 11.8.1923 (p. 884/32 r.) o tymcz. uregulowaniu finansów komunalnych.

7.

Do pobierania względnie ponoszenia tego podatku mogą być zobowiązane tylko zakłady, odnajmujące pomieszczenia i prowadzone jako przedsiębirstwa w handlowym znaczeniu tego wyrazu, t. j. obliczone na zysk. (N. T. A. l. rej. 6842/33 21.4.1937. — *O. P. A. 1/39 p. 2511).*

7.

Tylko lokale, należące do przedsiębiorstwa hotelowego mogą stanowić przedmiot opodatkowania podatkiem hotelowym, wszelkie zaś inne lokale, choćby znajdowały się w budynku „przeznaczonym na prowadzenie przedsiębiorstwa hotelowego", podatkowi temu nie podlegają. (N. T. A. l. rej. 866/36 17.10.1938. — *O. P. A. 1/39 p. 2512).*

—

b) Ust. 20.3.1931 (p. 172) o samoistnym pod. wyrównawczym dla gmin wiejskich.

5.

Podatek wyrównawczy nie ma charakteru daniny realnej, lecz jest podatkiem osobistym wobec tego współwłaściciel majątku nie jest obowiązany do uiszczenia podatku wyrównawczego od całego majątku tylko od swojej części. (N. T. A. l. rej. 5554/36 17.10.1938. — *Prz. Sk. 1/39 s. 30).*

—

Wyznaniowy.

Finanse.

a) R. M. W. R. O. P. 9.9.1931 (p. 698) w sprawie gospodarki finansowej gmin wyznaniowych żydowskich.

14 u. 2.

Członkowie spółek firmowych, przewidzianych w kodeksie handlowym Nap., podlegali na zasadzie § 14 ust. 2 rozp. min. z 9 września 1931 o gospodarce finansowej gmin wyznaniowych żydowskich poz. 698 Dz. Ust., jako uprawiający handel, obowiązkowi wyznaniowego opodatkowania. (N. T. A. l. rej. 8551/33 24.3. 1937. — *O. P. A. 1/39 p. 25A.).*

14 u. 2.

Postanowienia, objęte ustępem drugim § 14 rozp. Min. W. R. i O. P. z 9 września 1931 r. o gospodarce finansowej gmin wyznaniowych żydowskich, poz. 698 Dz. Ust., nie uzasadniają obciążenia obowiązkiem składki gminnej osoby, posiadającej wprawdzie na terytorium pewnej gminy wyznaniowej majątek nieruchomy, lecz nie zamieszkałej na obszarze, na który rozciąga swą moc obowiązującą prawo o organizacji gmin wyznaniowych żydowskich (poz. 500 Dz. U. ex 1928). (N. T. A. l. rej. 3554/36 27.9.1938. — *O. S. P. 1/39 p. 57).*

—

B. USTAWY NIEJEDNOLITE.

B1. POLSKA POŁUDNIOWA.

a) R. M. S. W. 20.10.1933 (p. 607) w sprawie regulaminu wyborczego dla rad miejskich na obszarze woj.: krakowskiego, lwowskiego, stanisławowskiego i tarnopolskiego.

15; 19.

Zbyt wczesne zgłoszenie listy kandydatów na radnych ani złożenie jej na ręce przewodniczącego komisji wyborczej w jego mieszkaniu prywatnym — nie uzasadnia pominięcia listy.

Listy kandydatów na radnych mogą być poprawiane aż do upływu terminów wskazanych w § 19 regulaminu wyborczego (poz. 607/33 Dz. Ust.). (N. T. A. l. rej. 2286-7/34 11.4.1938. — *O. P. A. 1/39 p. 14A).*

16 u. 1, 3; 17 u. 1, 2; 19 u. 1, 2.

Komisja wyborcza ma podstawę do unieważnienia listy kandydatów na radnych, jeżeli pełnomocnik listy w terminie ustawowym nie złożył żądanego od niego uwierzytelnienia notarialnego podpisów kandydatów na radnych oraz podpisów wyborców na liście kandydatów ani nie przedstawił innego sposobu sprawdzenie zakwestionowanych podpisów. (N. T. A. l. rej. 1612/34 16.11.1937. — *O. P. A. 1/39 p. 15A).*

16; 19.

Nie uchybia przepisom regulaminu wyborczego poz. 607/33 Dz. Ust. umieszczenie na kartach do głosowania numerów list wyborczych tłustym drukiem, ani nazw list.

Lista kandydatów na radnych nie może być unieważniona z tego powodu, że po skreśleniu pewnej ilości kandydatów pozostała ilość jest mniejsza od ilości mandatów, przypadających na dany okręg wyborczy. (N. T. A. l. rej. 2775/34 24.6.1938. — *O. P. A. 1/39 p. 20A).*

22 § 2.

Przewodniczącemu komisji wyborczej nie służy prawo usuwania z lokalu wyborczego podczas obliczania głosów członka komisji wyborczej. (N. T. A. l. rej. 7151/34 26.9.1938. — *O. P. A. 1/39 p. 21A).*

37; 38.

Głównej komisji wyborczej w myśl przepisu regulaminu wyborczego do rad miejskich na obszarze województw: krakowskiego, lwowskiego, stanisławowskiego i tarnopolskiego (poz. 607/33 Dz. Ust.), służy prawo skorygowania listy wybranych radnych miejskich i ich zastępców, jeżeli lista, złożona przez komisję wyborczą okręgową, okaże się w zestawieniu z przedłożonym materiałem wyborczym oparta na błędnym obliczeniu. (N. T. A. l. rej. 2746/34 25.2.1937. — *O. P. A. 1/39 p. 22A).*

—

III. PRZEGLĄD BIBLIOGRAFII.

Walewski Bolesław: Pozwolenia i koncesje administracyjne w prawie polskim. Wilno 1939, cm. 24½, s. 164.

—

Prawo skarbowe

I. PRZEGLĄD PIŚMIENNICTWA.

1. PRAWO MATERIALNE.

A. PODATKI BEZPOŚREDNIE.

ZWIĄZKI PUBLICZNO - PRAWNE WOBEC PODATKU OBROTOWEGO.

Podatek obrotowy, wprowadzony ustawą z dn. 4.5.38 r. (Dz. U. R. P. nr 34, poz. 292), obciąża m. inn. również związki publiczno-prawne t. j. Państwo, samorząd terytorialny, samorząd gospodarczy i zawodowy, oraz publiczne instytucje ubezpieczeniowe, o ile działalność ich odpowiada warunkom tej ustawy. Sprawa obowiązku opłacania podatku od obrotu przez związki publiczno-prawne nie jest kwestią nową, albowiem już na mocy ustawy o państw. podatku przemysłowym z dn. 15.7.25 r. przedsiębiorstwa, prowadzone przez związki publiczno-prawne t. j. Państwo, samorząd terytorialny, samorząd gospodarczy i zawodowy oraz pokrewne instytucje ubezpieczeniowe, podlegały państwowemu podatkowi przemysłowemu, o ile nie były zwolnione od tego podatku z mocy art. 3 ustawy.

Z art. 1 ust. 1 nowej ustawy o pod. przem. wynika, że podatkowi obrotowemu podlegają prywatno-prawne, zawodowe i odpłatne świadczenia rzeczy bądź usług, wykonywane na obszarze Państwa. Art. 2 zaś wyraźnie zaznacza, że płatnikami podatku są osoby fizyczne lub prawne, spółki jawne, komandytowe i spadki wakujące, spełniające świadczenia, określone w art. 1. To nadzwyczaj szerokie ujęcie świadczy, że związki publiczno-prawne nie są wyjęte spod opodatkowania.

Sam charakter publiczno-prawny instytucji nie przesądza w istocie rzeczy, że wszystkie jej czynności noszą cechy czynności publiczno-prawnych. Ponieważ i z takim poglądem można się spotkać, więc trzeba sobie uświadomić, że możliwe jest wykonywanie świadczeń prywatno-prawnych, a więc takich, jakie normalnie mają między osobami prywatnymi, przez osoby prawa publicznego, zatem przez takie osoby, które zazwyczaj w stosunku do osób prywatnych występują w charakterze nadrzędnym, rozkazodawczym, które mają prawo narzucenia osobie prywatnej swej woli — bez względu na to, czy osoba prywatna zgadza się z nią czy też nie. Spośród świadczeń prywatno-prawnych podatkowi podlegać będą tylko te, które według dyspozycji art. 1 ustawy posiadają cechę odpłatności i zawodowości. Będą to więc tylko te świadczenia, za których spełnienie związek publiczno-prawny pobiera prywatno-prawną zapłatę i które wykonywa w sposób powtarzalny i ciągły. *(Dr L. Kurowski — P. Gos. 3/38 s. 73).*

2. PRAWO FORMALNE.

A. ORDYNACJA PODATKOWA.

UPRAWNIENIA PŁATNIKÓW W POSTĘPOWANIU ODWOŁAWCZYM WEDŁUG ORDYNACJI PODATKOWEJ.

Ordynacja podatkowa z r. 1934 (tekst jednolity — Dz. U. R. P. z r. 1936, poz. 134) zagwarantowała płatnikom cały szereg bardzo istotnych uprawnień tak w postępowaniu wymiarowym, jak i w odwoławczym.

Przed wniesieniem odwołania na zasadzie art. 101 ord. pod. przysługuje płatnikowi prawo żądania od władz skarbowych ustnych informacyj o podstawach wymiaru, jako też prawo żądania w drodze złożenia podania uzasadnienia wymiaru na piśmie. Powyższe przepisy ord. pod., umożliwiając podatnikowi uzyskanie wiadomości o wszelkich okolicznościach faktycznych i prawnych, wziętych pod uwagę przy wymiarze podatku, dają mu możność przygotowania należytej i celowej obrony.

W myśl § 95 rozp. wyk. do ord. pod. udzielenie płatnikowi informacyj ustnych nie wyłącza udzielenia nadto uzasadnienia wymiaru na piśmie. Odmienna więc praktyka niektórych urzędów skarbowych, polegająca na odmowie udzielenia uzasadnienia wymiaru płatnikowi ,który otrzymał informacje ustne, jest niesłuszna i nie znajduje oparcia w cyt. § 95 rozp. wyk.

Należy nadmienić, że wniesienie podania o wydanie uzasadnienia wymiaru na piśmie zawiera bieg terminu odwoławczego do dnia, w którym uzasadnienie to zostanie doręczone.

Niezależnie od uprawnienia do żądania uzasadnienia wymiaru na piśmie, płatnik ma prawo żądać wydania odpisów protokołów, zawierających istotne części opinii biegłych i zeznań świadków.

Uprawnienia płatników w toku postępowania odwoławczego sprowadzają się do:

a) prawa składania dowodów na poparcie twierdzeń odwołania (art. 107 ord. pod.),

b) prawa złożenia ustnych wyjaśnień na posiedzeniu komisji odwoławczej.

Zgodnie z ustaloną judykaturą N. T. A. wnioski dowodowe płatnika o wezwanie świadków i biegłych, złożone w terminie, o ile sprecyzowano ściśle okoliczności, na jakie się powołano,

wiążą władzę skarbową, która musi zaofiarowane dowody przeprowadzić. (N. T. A. 15 marca 1933 L. Rej. 6941/29). Wnioski dowodowe przedstawione po terminie odwoławczym w zasadzie nie są wiążące dla władzy, która też nie jest obowiązana ich uwzględnić. *(A. Bojko — O. B. P. 6-7/39 s. 101).*

—

B. POSTĘPOWANIE EGZEKUCYJNE WŁADZ SKARBOWYCH.

REFORMA TECHNIKI EGZEKUCYJNEJ.

Dla aparatu egzekucyjnego kwestia systemu teczkowego jest tylko jedną spośród wielu innych kwestyj, mogących mieć wpływ na poprawę lub rozwiązanie zagadnień technicznych. Jeżeli główną teorią reformy Przep. Egz. stała się właśnie ta kwestia to tylko dlatego, że bez zmiany Przep. Egz. niemożliwe było wprowadzenie do pracy działów egzekucyjnych zasad systemu teczkowego.

Po przeprowadzeniu nowelizacji Przep. Egz., a dalej — nowelizacji instrukcji wierzycielskiej i częściowej nowelizacji instrukcji egzekucyjnej dla władz skarbowych, dotychczasowa instrukcja egzekucyjna dla władz skarbowych stała się przestarzałą. Jeśli zatem mowa o nowelizacji instrukcji egzekucyjnej, o jej reformie, to należy zaznaczyć, że reforma ta w najwyższym tego słowa ujęciu ograniczyć się może przystosowaniem tej instrukcji do zmienionych warunków, wytworzonych nowelizacją rozporządzenia Rady Ministrów z dn. 25 czerwca 1932 r. o postępowaniu egzekucyjnym władz skarbowych.

Jakie postulaty stara się zrealizować istniejący projekt nowej instrukcji egzekucyjnej? Pierwszym stał się postulat rozklasyfikowania zagadnień technicznych w kierunku uwypuklenia związku tych zagadnień z zasadniczymi pojęciami egzekucyjnymi. Drugim stał się postulat rozwiązania szeregu zagadnień dotychczas instrukcyjnie nierozwiązanych oraz wprowadzenia przepisów uwzględniających nowe niezbędne urządzenia w pracy działów egzekucyjnych. Trzecim — postulat zrównania w zakresie problematyki instrukcji egzekucyjnej praw i obowiązków wszystkich wierzycieli, nie wyłączając Skarbu Państwa. Czwartym wreszcie — postulat usunięcia z pracy działów egzekucyjnych urządzeń zbędnych i ogólnego uproszczenia techniki egzekucyjnej.

System teczkowy oraz reforma techniki egzekucyjnej nie wyczerpują treści instrukcji egzekucyjnej. Instrukcja nie powinna pomijać podstawowych tematów wszelkiej organizacji pracy: ogólnego planu pracy i ogólnej kontroli wykonywania planu. *(T. D. — Cz. Sk. 12/38 s. 1700).*

—

3. PRAWO DEWIZOWE.

UMOWA KUPNA-SPRZEDAŻY ZA WALUTĄ OBCĄ PRZED I PO NOWELI DO DEKRETU DEWIZOWEGO.

Nowela do Dekretu dewizowego z 6 listopada 1938 r. w zupełności zmieniła dotychczasowe przepisy, dotyczące handlu zagranicznymi środkami płatniczymi, a mianowicie. przez wyrażenie „handel zagranicznymi środkami płatniczymi" rozumie się zawieranie lub wykonywanie wszelkich umów, w których wyniku ma nastąpić lub następuje przeniesienie własności lub posiadania zagranicznych środków płatniczych.

W ten sposób w istocie rzeczy zakazane transakcje i czynności, dotyczące zagranicznych środków płatniczych przekraczają znacznie pojęcie „handlu" w normalnym znaczeniu, gdyż obecnie pod to pojęcie podpada także darowizna.

Przy nowym określeniu zabronionego handlu zagranicznymi środkami płatniczymi trudno sobie wyobrazić jakąkolwiek czynność, dotyczącą tych środków, która by nie była zakazana. Najwyżej za dozwoloną czynność uznać należy zlecenia, dotyczące fizycznego przeniesienia zagranicznych środków płatniczych bez zmiany jednak posiadania tych środków płatniczych w prawnym tego słowa znaczeniu. Np. przeniesienie środków płatniczych z jednej skrytki do drugiej lub do mieszkania jednej i tej samej osoby, wreszcie środków płatniczych celem odprzedaży ich w banku dewizowym itp.

Należy również zauważyć, że nadal dozwolone są transakcje kupna-sprzedaży towaru za granicę za walutą obcą. Wynika to z zasady, że cena towaru eksportowanego za granicę powinna być odprowadzona do kraju w walucie obcej. *(— Prz. Dew. 1/39 s. 1).*

II. PRZEGLĄD ORZECZNICTWA.

1. PRAWO MATERIALNE.

A. PODATKI BEZPOŚREDNIE.

a) Podatek dochodowy.

5.

Cel ogólnej użyteczności nie jest nadrzędny w stosunku do innych celów wymienionych w art. 5 p. 8 ustawy o podatku dochodowym, w szczególności do celów dobroczynnych.

Okoliczność, że osoba prawna, roszcząca sobie prawo do zwolnienia od podatku dochodowego na zasadzie art. 5 p. 8 ustawy o podatku dochodowym, jest fundacją rodzinną, nie uzasadnia jeszcze sama przez się odmówienia jej celom charakteru celów dobroczynnych. (N. T.

A. l. rej. 4151/37 15.12.1938. — *O. P. A. 1/39 p. 2500).*

6.

Normy szacunkowe dochodowości mogą być stosowane jedynie wtedy, gdy brak jest danych niezbędnych do obliczenia dochodu rzeczywistego.

Płatnik nie może domagać się, by mu osobno potrącono czy też odliczono pewne kategorie wydatków uwzględnione w normie szacunkowej. (N. T. A. l. rej. 774/36, 699/37, 2224/37 4.1.1939. — *O. P. A. 1/39 p. 2478).*

6.

Normy średniej dochodowości zawierają już w sobie zwyczajne potrącenia względnie odliczenia właściwe danemu źródłu dochodu, a w ich rzędzie — o ile chodzi o dom miejski — należytość gminną za wodę. (N. T. A. l. rej. 7744/34 15.9.1937. — *O. P. A. 1/39 p. 2479).*

6.

Koszty biura przedsiębiorstwa prowadzonego za granicą mogą być uznane za koszty potrącalne, o ile koszty te obciążają i uszczuplają dochody opodatkowanego przedsiębiorstwa, a nie wówczas, gdy zostały pokryte z dochodów innego przedsiębiorstwa nie podlegającego opodatkowaniu. (N. T. A. l. rej. 5540/37 28.9.1938. — *Cz. Sk. 12/38 s. 1773).*

6.

Motyw zaskarżonego orzeczenia, iż obojętną rzeczą jest, jaką kwotę z uzyskanego na udział płatnika dochodu sekwestrator wypłacił mu w gotowiźnie, jest w zasadzie trafny, nie załatwia jednak sprawy o tyle, że pomija zupełnie zarzut podatnika, dotyczący potrącenia na amortyzację. (N. T. A. l. rej. 2596/36 29.9.1938. — *Cz. Sk. 12/38 s. 1791).*

6.

Grunty oddane pod eksploatację ropy, jako niepodpadające pod pojęcie „wszelkiego rodzaju martwego inwentarza“ (art. 6 ustawy) — nie podlegają amortyzacji. (N. T. A. l. rej. 5010/37 28.9.1938. — *Cz. Sk. 12/38 s. 1959).*

7 pt. 2.

Ustąpienie odłączonego prawa wydobywania minerałów żywicznych w rozumieniu § 2 ustawy naftowej z dnia 22.III.1908 (Dz. Urz. i rozp. krajowych b. Galicji nr 61) na określonych gruntach na ograniczony czas (50 lat) nie traci przez to cechy spieniężenia majątku w rozumieniu art. 7 p. 2 ustawy o podatku dochodowoym. (N. T. A. l. rej. 941/36 18.1.1937. — *Cz. Sk. 12/38 s. 1767).*

10 pt. 2.

Dobrowolne wykonanie przez płatnika (ojca) ciążącego na nim ustawowego obowiązku dawania swoim dzieciom w potrzebie pozostającym alimentów (art. 238—240 K. C. P.) podpada pod pojęcie rent i stałych ciężarów, opartych na tytułach prawnych z pkt 2 art. 10 ustawy. Wymogiem odliczenia od dochodu kwot z tego tytułu jest, by te wydatki ciążyły na źródłach dochodu podlegającego podatkowi i pozostawały w związku gospodarczym z tymi źródłami (art. 10 ustęp przedostatni i ostatni ustawy). (N. T. A. l. rej. 5621, 5622/37 26.9.1938. — *Cz. Sk. 12/38 s. 1777).*

11.

Jeżeli władza wymiarowa zamierza ustalić ogólny dochód na podstawie zewnętrznych oznak, obowiązana jest dać płatnikowi należytą sposobność do wykazania, że wydatki domowe i osobiste pokrywał w okresie decydującym dla wymiaru z takich wpływów, które nie stanowią dochodu w rozumieniu ustawy a zatem nie podlegają opodatkowaniu. (N. T. A. l. rej. 11153/34 25.5.1937. — *O. P. A. 1/39 p. 2480 Gl. Stanisław G ł ą b i ń s k i).*

11 u. 1.

Prawo rozporządzania przez głowę rodziny dochodami ze źródeł należących do członków rodziny lub też prawo użytkowania tych dochodów (art. 11 ustęp 1 ustawy o pod. doch.) musi być ustalone w toku prawidłowego postępowania przez władzę skarbową. (N. T. A. l. rej. 3366/38 19.9.1938. — *Prz. Sk. 1/39 s. 27).*

15.

Termin, w którym ma nastąpić usunięcie drzewostanów i wprowadzenie serwitutantów w posiadanie, nie może wpłynąć na istotę transakcji, polegającej na likwidacji źródła dochodu, byleby istniał związek przyczynowy między sprzedażą drzewostanu a uprzednią czy jednoczesną sprzedażą czy wyzbyciem się gruntu spod lasu, jako źródła dochodu. (N. T. A. l. rej. 3498/36 2.9.1938. — *Cz. Sk. 12/38 s. 1771).*

16.

Dochodem z budynku jest rzeczywiście osiągnięty czynsz w miarodajnym okresie bez względu na to, za jaki okres czynsz ten został wypłacony przez najmobiorcę najmodawcy. (N. T. A. l. rej. 2863-4/36 21.9.1938. — *Cz. Sk. 12/38 s. 1789).*

16.

W wypadku braku danych, że płatnikowi służy prawo rozprządzenia całym dochodem od wspólnej nieruchomości może być opodatkowany tylko od swojego udziału. (N. T. A. l. rej. 3366/38 19.9.1938 r. — *Prz. Sk. 1/39 s 27).*

21.

Płatnik, opodatkowany na zasadzie art. 21 ustawy o podatku dochodowym, nie może żądać, by odpisy na zużycie obliczać od wartości przedmiotów wyższej niż bilansowej — choćby

komisja szacunkowa, powołana na zasadzie rozporządzenia Ministra Przemysłu i Handlu z 30 stycznia 1934 poz. 110 Dz. Ust., przedmioty te wyżej oszacowała. (N. T. A. l. rej. 5551/37 4.5.1938. — *O. P. A. 1/39 p. 2503. Gl. Tomasz Lulek).*

21.

Kartelowej spółce z ogr. odp., prowadzącej przedsiębiorstwo handlowe, nie służy podmiotowe zwolnienie od podatku dochodowego także w tym przypadku, kiedy umowa spółki postanawia, że nie może ona z dokonywanych czynności osiągnąć żadnych korzyści dla siebie.

Kartelowe spółki z ogr. odp. podlegają — na równi z wszystkimi innymi osobami prawnymi, prowadzącymi prawidłowe księgi handlowe — postanowieniom art. 21 ustawy o podatku dochodowym. (N. T. A. l. rej. 6600/37, 268/38 3.11.1938. — *O. P. A. 1/39 p. 2501 Gl. Adam Krzyżanowski).*

—

Ulgi przewidziane w art. 2 rozp. Prez. Rz. P. z dn. 12 września 1930 r. poz. 508 Dz. Ust. przysługują jedynie budynkom, które zostały wybudowane po dn. 16 września 1930 r. tj. po wejściu w życie tegoż rozporządzenia. (N. T. A. l. rej. 1707/35 22.6.1938. — *Cz. Sk. 10/38 s. 1390).*

—

Prawo potrącenia od podlegającego opodatkowaniu ogólnego dochodu sum, zużytych na budowę domu mieszkalnego, przewidziane przez art. 3 ustawy z 24 marca 1933 poz. 173. Dz. Ust. nie odnosi się do dochodu z roku poprzedzającego rok, w którym rozpoczęto budowę. (N. T. A. l. rej. 2196/34 4.121937 uchw. Kol. Zw. — *Cz. Sk. 10/38 s. 1373).*

—

Pod pojęcie budynku przeznaczonego na cele mieszkalne, nie podpada budynek, który z góry jako specjalnie przystosowany do celów biurowych został pozbawiony zwykłych cech używalności na cele mieszkań. (N. T. A. l. rej. 7331/34 15.2.1937. — *Cz. Sk. 10/38 s. 1369).*

—

Jeżeli w żadnym z przedłożonych zaświadczeń nie stwierdzono, że sporne lokale przeznaczone zostały na cele mieszkalne w ściślejszym znaczeniu, czy nawet na cele hotelowe lub pensjonatowe, to nie może skarżący w postępowaniu przed władzą skarbową zarzucać wadliwości zaświadczenia, które ma obowiązek przedłożyć. (N. T. A. l. rej. 2836/37 27.6.1938. — *Cz. Sk. 10/38 s. 1377).*

—

Skoro pozwana władza, nie będąc związana przedstawioną do sprawy opinią władzy budowlanej co do charakteru tej odbudowy miała w tym względzie wątpliwości — winna była przeprowadzić dalsze dochodzenie dla ustalenia istotnych dla sprawy okoliczności faktycznych, a to stosownie do obowiązujących ją postanowień proceduralnych § 17 p. 1 względnie 2 rozporządzenia z 7 czerwca 1934 r., poz. 494, Dz. Ust. Gdy jednak nie uczyniła ona tego, to orzeczenie jej należało uznać za dotknięte istotną wadliwością postępowania. (N. T. A. l. rej. 1383/36 30.5.1938. — *Cz. Sk. 10/38 s. 1383-4).*

—

b) Podatek przemysłowy.

1 pt. b.

Dostarczanie przez pomocnika podróżującego towarów pracodawcy i inkasowanie dla niego w pewnych wypadkach należności nie zmienia charakteru czynności pomocnika podróżującego. (S. N. 3 K. 2628/36 14.4.1937. — *Gł. Gosp. 10/38 s. 405).*

5 pt. 1.

Ustalenie wysokości obrotu przedsiębiorstwa handlowego odbywa się na zasadzie ceny kupna uzyskanej ze sprzedaży towaru, a nie ceny kupna tego towaru władną jest przeto władza pozwana, wychodząc ze słusznego założenia kosztów handlowych każdego przedsiębiorstwa doliczyć do cen zakupu, wynikających z posiadanych przez nią materiałów, pewien procent wartości i wyprowadzić szacunkową sumę obrotu. (N. T. A. l. rej. 452/36 4.5.1938. — *Cz. Sk. 9/38 s. 1175)*

5.

Obrotem podatkowym w instytucjach ubezpieczeniowych jest tylko suma względnie odpowiednia część pobranych składek. (N. T. A. l. rej. 388/36, 389/36, 476/37 27.10.1938. — *Prz. Sk. 1/39 s. 31).*

22.

Przechowywanie pewnej ilości towarów w mieszkaniu nie może być pojmowane jako utrzymywanie oddzielnego składu w rozumieniu art. 22 ust. 2 ustawy o podatku przemysłowym. (S. N. 3 K. 136/38 26.9.1938. — *O. P. A. 1/39 p. 2505).*

23

Dla klasyfikacji na kategorie przedsiębiorstw, o których mowa w cz. II A I zał. do art. 23 ust. o p. p. p. decydująca jest przede wszystkim ilościowa norma sprzedawanych jednorazowo towarów, a określenie „kupiec i przemysłowiec, drobny kupiec, spożywca“ nie mają istotnego znaczenia dla tej kwalifikacji. (S. N. 2 K. 562/38 30.10.1938. — *Gł. Sąd. 2/39 s. 195).*

—

B. OPŁATY SKARBOWE.

a) Opłaty stemplowe.

10.

Podstawa wymiaru opłaty stemplowej od pisma stwierdzającego umowę o rentę dożywotnią nie może być przyjęta w kwocie niższej niż

wartość prawa do renty skapitalizowana w myśl art. 10 u. o. s. (N. T. A. l. rej. 3027/36 13.9. 1938. — *O. P. A. 11/39 p. 2509).*

12, 42, 52, 66.

Opłacie stemplowej podlegają pisma, stwierdzające umowę o nabycie nieruchomości.

Powyższej opłacie podlegają także pisma, stwierdzające umowę o nabycie prawa żądania aby rzecz nieruchoma została oddana na własność. (N. T. A. l. rej. 1305/36 22.4.1938. — *Prz. Sk. 1/39 s. 23).*

13.

Zgodnie z ogólną zasadą, wynikającą z przepisu art. 13 ustawy o opłatach stemplowych, należy przedmioty majątkowe składające się na aktywa przedsiębiorstwa, rozdzielić przy wymiarze opłaty odpowiednio do tego, jakie stawki do pewnych grup przedmiotów mają zastosowanie. (N. T.A. l. rej. 5133/36 30.11.1938. — *Prz. Not. 1/39 s. 19).*

15 pt. 1 lit. „c".

Obowiązek solidarnego uiszczenia opłaty od pisma, stwierdzającego umowę, ciąży w myśl art. 15 p. 1-c (ustawy o opł. stempl) nie tylko na bezpośrednim prawonabywcy osoby, która zawarła umowę, lecz i na następnych prawonabywcach, posiadających to pismo.

Osobie obowiązanej do uiszczenia opłaty od umowy służy prawo dowodzenia, że mimo przedstawienia przez nią sądowi odpisu umowy, nie istnieje pierwopis, podlegający opłacie. (N. T. A. l. rej. 5523/35 9.12.1938. — *Prz. Not. 1/39 s. 18).*

50 pt. 4; 52 pt. 2; 59 pt. 1, 3.

W myśl art. 59 p. 1 ustawy z dn. 1 lipca 1926 r. o opłatach stemplowych (D. U. 1932 poz. 413) opłatę aliencyjną od sprzedaży nieruchomości drogą licytacji (art. 52 p. 2 tejże ustawy) należy uiścić w ciągu trzech tygodni od dnia licytacji, nie zaś w ciągu trzech tygodni od daty otrzymania przez nabywcę nakazu płatniczego, przy czym w razie nieuiszczenia w przepisanym terminie opłaty stemplowej należy w myśl art. 59 p. 3 powyższej ustawy zastosować przepisy ustawy postępowania sądowego o skutkach nieuiszczenia ceny nabycia nieruchomości z licytacji. (S. N. C. I. 454/37 2.6.1937. — *G. S. W. 43/38 s. 607-608).*

105 u. 1.

W spółkach z ogr. odp. do podstaw wymiaru opłaty stemplowej z art. 105 ust. 1 u. o. s. (poz. 404/35 Dz. Ust.) wlicza się również wkłady spólników, oparte na art. 164 k. h. (N. T. A. l. rej. 4687/36 18.11.1938. — *O. S. P. 1/39 p. 2507).*

134 u. 2.

Za pismo, stwierdzające umowę w przedmiocie otwarcia kredytu (art. 134 ust. 2 zd. 1 u. o. s.), może być uznane takie pismo, którego treść uzasadnia powstanie między stronami trwałego stosunku prawnego, polegającego na zaspakajaniu przez kredytodawcę potrzeb kredytowych kredytobiorcy. W ramach tego stosunku dochodzą następnie do skutku poszczególne umowy pożyczkowe, odnoszące się do konkretnych kwot, które razem nie mogą przekraczać sumy, do jakiej kredyt został otwarty. (N. T. A. l. rej. 5993/36 30.11.1938. — *Prz. Not. 1/39 s. 19).*

134, 135.

Pismo w którym strony „zobowiązują się odstąpić" udziały w przyszłości uzależniając dopełnienie swojego zobowiązania — jest pismem przygotowawczym, podlegającym opłacie stemplowej. (N. T. A. l. rej. 1936/36 7.10.1938. — *Prz. Sk. 1/39 s. 24).*

—

b) Podatek spadkowy.

Okoliczność, że wypłata sumy ubezpieczeniowej odroczona jest do czasu późniejszego po śmierci ubezpieczającego, nie uzasadnia odroczenia płatności podatku spadkowego od nabycia tego majątku, a tylko może mieć wpływ na ustalenie wartości sprzedażnej tego prawa w myśl art. 20 ustawy z 24 marca 1923 roku (poz. 296 Dz. Ust. R. P.). (N. T. A. l. rej. 2343/36 1.6.1938. — *Gł. Sąd. 1/39 s. 103).*

—

Stanowisko sądu co do tego, czy pewną osobę ustanowiono w testamencie dziedzicem, czy też użytkowcą i czy zachodzi wypadek substytucji powierniczej, jest dla władz wymiarowych podatku spadkowego wiążące.

Z uwagi na przepis art. 6 ustawy z 31 marca 1922 r. poz. 263 Dz. Ust. podatnik, w razie przyjęcia przez władzę wymiarową za podstawę ustalenia podatku spadkowego szacunku majątku, podanego przez niego w wykazie spadku, może go zwalczać tylko twierdzeniem, że zaszła pomyłka w oszacowaniu, przy czym obowiązany jest udowodnić zajście takiej pomyłki.

Przy oznaczeniu wartości zapisu, polegającego na periodycznym składaniu przez osobę nim obciążoną pewnych części dochodów z realności przez nią użytkowanej, wchodzi w zastosowanie przepis § 20 ust. 4 zd. ost. ces. rozp. z 15 września 1915 r. Dz. u. p. nr 278, w myśl którego oszacowanie następuje według § 16 ustawy z 9 lutego 1850 Dz. u. p. nr 50.

Solidarna odpowiedzialność za należytość spadkową od zapisu tej osoby, na której zapis ciąży, ustanowiona w § 23 ust. 3 p. 1 ces. rozp. z 15 września 1915 Dz. u. p. nr 278, nie ma zastosowania w przypadku, gdy spadkodawca tę osobę swoją dyspozycją wyłączył od zarządu mienia, będącego przedmiotem zapisu.

Przepis § 3 ustawy z 18 marca 1878 Dz. u. p. nr 31 może wejść w zastosowanie także w przy-

padku, gdy władza wymiarowa poprzednio orzekła, że należytość się nie należy. (N. T. A. l. rej. 8102/34 10.2.1937. — *G. S. W. 43/38 s. 609)*.[1]

C. CŁA.

0.

Tylko przepisy celne stanowią materialnoprawną podstawę do nałożenia obowiązku zapłacenia właściwych należności celnych, a nie przepisy ustawy karno-skarbowej. (N. T. A. l. rej. 3302/36 26.10.1938. — *Prz. Sk. 1/39 s. 36)*.

167 pt. 7.

Pod poz. 167 p. 7 taryfy celnej podpadają przyrządy i maszyny tylko o tyle, o ile nadeszły w całości zmontowane oraz ich mechanizmy. (N. T. A. l. rej. 4295/35 5.9.1938. — *Prz. Sk. 1/39 s. 34)*.

—

E. PODATKI POŚREDNIE (AKCYZY).

Usunięcie zastępcy przedsiębiorcy browaru może nastąpić jedynie na zasadach ust. 4 art. 12 ustawy z 22 października 1931 roku o opodatkowaniu piwa (poz. 762 Dz. Ust. R. P.). (N. T. A. l. rej. 1237/36 22.4.1938. — *Gł. Sąd. 1/39 s. 103)*.

—

2. PRAWO FORMALNE.

A. ORDYNACJA PODATKOWA.

33.

Zmiana w składzie Komisji Odwoławczej dokonana po złożeniu wyjaśnień i rozstrzygnięcie odwołania w składzie zmienionym uchybiają prawu płatnika z art. 68 ust. 3. (N. T. A. l. rej. 10286/34 23.4.1937. — *Cz. Sk. 7-8/38 s. 972)*.

33.

Powzięcie decyzji przez komisję odwoławczą na posiedzeniu, odroczonym na inny dzień, nie stanowi naruszenia form prawidłowego postępowania, natomiast naruszenie takie ma miejsce w wypadku, gdy po złożeniu wyjaśnień przez płatnika poweźmie decyzję komisja odwoławcza na innym posiedzeniu i w innym składzie. (N. T. A. l. rej. 6925/35 1.12.1937. — *Cz. Sk. 7-8/38 s. 973)*.

69.

Dowód z przesłuchania świadka ofiarowany na okoliczność, iż praca w przedsiębiorstwie odbywała się przy pomocy trzech robotników i trzech przyszywaczek w ciągu 91 dni nie wyczerpuje pojęcia zarzutu konkretnego, gdyż powyższa teza dowodowa nie zawiera w sobie danych, umożliwiających ścisłe obliczenie sumy obrotu względnie kwoty, o którą należałoby obniżyć wysokość obrotu, ustalonego przez I instancję, ponieważ nie tylko nie obejmuje ilości sprzedanych wytworów i łącznej lub jednostkowej ceny sprzedaży, ale nawet nie wskazuje ilości dziennej produkcji oraz jej wartości. (N. T. A. l. rej. 4348/36 30.4.1938. — *Cz. Sk. 9/38 s. 1183)*.

76.

Pomijając wzgląd, iż protokuł lustracji odbytej na samym początku roku podatkowego, nie zawiera żadnych danych, wskazujących na wysokość obrotu i ogranicza się do kilku ogólnikowych danych stwierdzonych samoistnie przez organ kontrolny, to Najwyższy Trybunał Administracyjny nie mógł uznać za wystarczające uzasadnienie oparcia wymiaru na cyfrze wartości remanentu przy zastosowaniu jakiegoś niczym nie popartego współczynnika. (N. T. A. l. rej. 507/36 4.5.1938. — *Cz. Sk. 9/38 s. 1175)*.

76.

Władza pozwana nie jest obowiązana do przeprowadzenia jakichkolwiek dochodzeń jeśli w tym stanie rzeczy gołosłowne twierdzenie skarżącego o poniesionych stratach pominęła, zarzuconej wadliwości postępowania. Tym samym zarzut, że poniesione rzekomo przez skarżącego straty, podlegają potrąceniu od dochodu interesowanego, stał się bezprzedmiotowym. (N. T. A. l. rej. 1797/37 12.10.1938. — *Cz. Sk. 12/38 s. 1763)*.

76.

Listy regulacyjne i zaprotestowane weksle nie stanowią same przez się dowodów nieściągalności wierzytelności, bez zbadania stanu materialnego dłużników. (N. T. A. l. rej. 5685/37 10.10.1938. — *Cz. Sk. 12/38 s. 1765)*.

77.

Jest wadą postępowania, jeżeli władza pominęła dowód przedstawiony przez płatnika z tego względu, że zawierał on braki, gdy miała możność wskazać je i wezwać do ich usunięcia. (N. T. A. l. rej. 2845/34 4.5.1938. — *Cz. Sk. 9/38 s. 1191)*.

77.

Władza wymiarowa posiada uprawnienie kwestionowania każdej niezgodności wpisu do ksiąg z dokumentem, na podstawie którego wpis nastąpił i kwalifikować wydatki pod względem prawno-podatkowym w ten sposób, jak to nakazuje treść właściwego dokumentu, a nie odmienny od tej treści wpis do ksiąg — bez konieczności dyskwalifikowania ksiąg jako całości. (N. T. A. l. rej. 3047/36 24.3.1938. — *Cz. Sk. 10/38 s. 1355)*.

77.

O ile skarżący wezwaniu władzy zadość nie uczynił, nie przedstawiając dowodów, o jakie władzy chodziło — to tym samym nie może pominięcia tego dowodu traktować jako narusze-

———

[1]) Pod 4/750 t. I. podaliśmy 5 innych tez z tego samego wyroku.

nia swych praw. (N. T. A. l. rej. 9156/36 29.3. 1938. — *Cz. Sk. 9/38)*.

86.

Ogólnikowość inwentarza w przedsiębiorstwie tartaku i handlu drzewem, nie pozwalająca na sprawdzenie szacunku remanentów, uzasadnia odrzucenie ksiąg handlowych jako dowodu na wysokości dochodu przedsiębiorstwa. (N. T. A. l. rej. 9146/33 5.3.1937. — *Cz. Sk. 10/38 s. 1337)*.

86.

Przy przebitkowym systemie wystawiania rachunków oryginał musi być zgodny co do charakteru pisma i formatu papieru z kopią, nie zachodzi tu bowiem kwestia zgodności czy niezgodności oryginału rachunku z jego odpisem, lecz z jego odbitką. Księgi, w których zapisy opierają się na kopiach rachunków, wykazujących tego rodzaju niezgodności z oryginałami są nieprawidłowe. (N. T. A. l. rej. 3973/36 4.3. 1938. — *Cz. Sk. 7-8/38 s. 946)*.

86.

Spisanie remanentu z natury jest prawidłową formą sporządzenia inwentarza, a sam inwentarz — wciągnięty do ksiąg — może stanowić dowód na ilościowy stan zapasów.

Kontrola prawidłowości wyceny remanentów nie musi być umożliwiona samymi tylko wpisami książkowymi, bez wzięcia pod uwagę także materiałów pomocniczych w szczególności dowodów buchalteryjnych, jakimi są kopie faktur i zapiski, dotyczące sprzedaży gotówkowej. (N. T. A. l. rej. 3299/34 30.10.1935. — *Cz. Sk. 10/38 s. 1340)*.

86.

Władza winna była oprzeć ustalenie dochodu na danych z ksiąg handlowych, wykazujących nie tylko przychody (które władza na podstawie tych ksiąg przyjęła), ale także i wydatki potrącalne, których wykazanie i udokumentowanie w księgach nie może tracić na wartości przez fakt zaniechania sporządzenia inwentarza na koniec roku. (N. T. A. l. rej. 3171/35, 3172/35 11.6.1938. — *Cz. Sk. s. 1162)*.

86.

Brak dowodów księgowania w księdze kasowej odbiera księgom handlowym moc dowodową także, gdy je traktować jako zwykłe zapiski. (N. T. A. l. rej. 1773/36 8.4.1938. — *Cz. Sk. 9/38 s. 1171)*.

86.

W przypadku powołania się podatnika na księgi handlowe władza ma obowiązek oceny tych ksiąg jako zapisków przy ustalaniu obrotów, mimo, że księgi formalnie wadliwe zostały odrzucone. (N. T. A. l. rej. 6819/35 18.12.1937. — *Cz. Sk. 10/38 s. 1329-1330)*.

86.

Jeżeli władza z braku dowodów na przychód ustaliła przychód brutto z pominięciem ksiąg na zasadzie danych, jakimi rozporządzała, to sam ten brak nie wyklucza jeszcze ustalenia wydatków potrącalnych na zasadzie przedłożonych przez podatnika przy badaniu ksiąg, dowodów i nie uzasadnia sięgnięcia do zastosowania norm średniej dochodowości. (N. T. A. l. rej. 3528/34 28.10.1936. — *Cz. Sk. 10/38 s. 1329)*.

86.

Nie ma obowiązku sporządzenia bilansu, jak również inwentarza przy założeniu przedsiębiorstwa, jeżeli majątek jego składa się tylko z gotówki.

Towar otrzymany do komisowej sprzedaży nie może być wpisany do księgi inwentarzowej komisanta. (N. T. A. l. rej. 9559/34 19.12.1936. — *Cz. Sk. 10/38 s. 1336)*.

86.

Fakt prowadzenia ksiąg handlowych w siedzibie zagranicznej osoby prawnej prowadzącej w Polsce przedsiębiorstwo, za granicą i w walucie zagranicznej nie odbiera sam przez się księgom wraz z należącymi do nich dokumentami i dowodami mocy dowodowej. (N. T. A. l. rej. 2255/34; 3866/34; 4670/34 15.3.1937. — *Cz. Sk. 10/38 s. 1354)*.

86.

Według ogólnie przyjętych zasad prowadzenia księgowości, każdy wpis książkowy powinien być pokryty dowodem zewnętrznym lub, w razie niemożności uzyskania takiego dowodu, przynajmniej dowodem wewnętrznym. (N. T. A. l. rej. 1773/36 8.4.1938. — *Cz. Sk. 9/38 s. 1167)*.

86.

Przewidziany w art. 3 ustawy z dnia 18 marca 1932 r. poz. 226 Dz. Ust. rachunek przejściowy różnic kursowych nie musi w księgach nosić ściśle temu odpowiadającej nazwy; byle miał on charakter rachunku przejściowego i skupiał w sobie różnice kursowe, wymienione w tymże przepisie. (N. T. A. l. rej. 352/35 10.2. 1937. — *Cz. Sk. 10/38 s. 1353)*.

86.

Do cen własnego kosztu, przyjętego przy oszacowaniu remanentów, w żadnym razie nie mogą być zaliczone koszty prowizji, wypłacanej przy sprzedaży wyrobów, ani też podatek obrotowy.

Opinia biegłego szacującego remanent jest gołosłowna, skoro nie opiera się ona na żadnym konkretnym materiale kalkulacyjnym. (N. T. A. l. rej. 3952/34 4.12.1935 — *Cz. Sk. 10/38 s. 1340)*.

86.

Rozporządzenie ministerialne z 13 kwietnia 1932 bynajmniej nie ścieśnia stosowalności przepisu § 2 ust. 4 o rodzajach dowodów rachun-

kowych do sprzedaży pozahurtowej, czy też w drobnych ilościach, a zatem w ramach tego przepisu zdatnym i pełnowartościowym dowodem rachunkowym może być też korespondencja handlowa, listy przewozowe, rachunki itp. (N. T. A. l. rej. 7702/34 28.2.1938. — *Cz. Sk. 7-8/38 s. 945).*

86.

Zapiski adwokata nie są księgami handlowymi, na skutek czego nie ma do nich zastosowania art. 76 ust. 3 ustawy o państwowym podatku przemysłowym o konieczności przedstawienia nie tylko ksiąg, ale także dokumentów i rachunków, jako dowodów, na podstawie których wpisy do ksiąg zostały dokonane. Przy prowadzeniu takich zapisków nie obowiązują też prawidła buchalteryjne o pokryciu każdego wpisu do ksiąg odpowiednim dokumentem pisemnym. (N. T. A. l. rej. 208/35 26.1.1938. — *Cz. Sk. 10/38 s. 1332).*

87.

Rachunek kasy winien wykazywać stan gotówki przedsiębiorstwa bez względu na tytuł pobrania poszczególnych kwot, a zatem także gotówkę zainkasowaną na rzecz osoby trzeciej. (N. T. A. l. rej. 1109/37 24.11.1938. — *O. B. P. 4/39 s. 64).*

87.

Wobec służącego Komisji Odwoławczej prawa wzięcia ksiąg handlowych za podstawę ustalenia obrotu mimo uznania ich za nieprawidłowe, treść zaskarżonego orzeczenia powinna wykazywać na to, że władza pozwana przeszła na inną podstawę wymiaru. Wyjaśnienie zaś tej okoliczności dopiero w odpowiedzi na skargę nie naprawia szkody, jaką skarżący poniósł w swoim prawie obrony przed Najwyższym Trybunałem Administracyjnym. (N. T. A. l. rej. 1847/36 3.4.1938. — *Cz. Sk. 7-8/38 s. 982).*

87.

Salda kredytowe na rachunku kasy, powtarzające się kilkakrotnie i dotyczące znacznych sum, a tłumaczone przez płatnika nieksięgowaniem pożyczek „grzecznościowych", zaciąganych dla przedsiębiorstwa, uzasadnia uznanie ksiąg za nieprawiedłowe. (N. T. A. l. rej. 7297/34; 7298/34 11.12.1936. — *Cz. Sk. 10/38 s. 1333).*

87.

Ustanienie salda kredytowego na rachunku kasy powtarzającego się kilkakrotnie i dotyczącego znaczniejszych sum stanowi wadliwość księgowania uzasadniającą uznanie ksiąg handlowych za nieprawidłowe. (N. T. A. l. rej. 3603/37; 3604/37; 3605/37 19.1.1938. — *Cz. Sk. 10/38 s. 1333).*

87.

Okoliczność, iż w księgach handlowych kupca jednostkowego stwierdzono kilka wypadków sald kredytowych na rachunku kasy, pozbawia wprawdzie te księgi cech prawidłowości, jednak nie może sama przez się uzasadnić pominięcia ksiąg jako środka dowodowego. (N. T. A. l. rej. 1548/34 24.1.1936. — *Cz. Sk. 10/38 s. 1333).*

87.

Salda kredytowe stwierdzone w różnych okresach roku podatkowego są sprzeczne z postanowieniami kod. handl. i z zasadą prawidłowej księgowości, gdyż ta nie różniczkuje między pożyczkami kupieckimi; obowiązkowi księgowania podlegają wszystkie pożyczki zaciągnięte dla przedsiębiorstwa. Istnienie salda kredytowego na rachunku kasy stanowi oczywistą nieprawidłowość w prowadzeniu kiążek handlowych. (N. T. A. l. rej. 5407/36 3.11.1937. — *Cz. Sk. 10/38 s. 1333).*

87.

Jeżeli stan kredytowy kasy przewyższający stronę debetową trwał przez kilka miesięcy, władza wymiarowa może z tego powodu uznać księgi za formalnie nieprawidłowe. (N. T. A. l. rej. 8491/34 19.4.1937. — *Cz. Sk. 10/38 s. 1333).*

87.

Pominiecie pewnych pozycji w zapiskach kupca bez względu na to, czy nastąpiło ono bez zamiaru naruszenia interesów Skarbu Państwa, jedynie przez przeoczenie buchaltera, albo też z powodu mylnego pojmowania ze strony właściciela przedsiębiorstwa obowiązku księgowania tranzakcji sprzedażnej, świadczy o niezupełności danego zapisku, który to fakt uprawnia władzę do odmówienia danemu dowodowi w ogóle jakiejkolwiek mocy dowodowej. (N. T. A. l. rej. 4175/37 30.5.1938. — *Cz. Sk. 9/38 s. 1173).*

87.

Istnienie salda kredytowego stanowi wadliwość (usterkę) w księgowaniu, lecz nie idzie zatem, aby każda tego rodzaju usterka czyniła księgi nieprawidłowymi w rozumieniu ustawy o podatku przemysłowym. (N. T. A. l. rej. 6400/34 20.10.1936. — *Cz. Sk. 10/38 s. 1333).*

87.

...Brak faktur na większość sprowadzanego z fabryk towaru nie może być podciągany pod pojęcie „braku udokumentowania pewnych pozycji w księgach, które poza tym są merytorycznie prawidłowo prowadzone".

Przedłożenie dodatkowe uzyskanych od dostawców z ich ksiąg wyciągów może być w tym wypadku tylko sposobem udowodnienia rzetelności odnośnych wpisów, nie zaś dowodem na prawidłowość ksiąg. (N. T. A. l. rej. 5432/35 9.3.1938. — *Cz. Sk. 9/38 s. 1165).*

87.

O ile chodzi o księgowość, prowadzoną przez kupca jednostkowego, wyjątkowe wypadki salda kredytowego nie odbierają księgom cech pra-

widłowości, jeśli powstanie sald zostanie należycie przez płatnika usprawiedliwione, względnie wyjaśnione. (N. T. A. l. rej. 4842/35 5.1. 1937. — *Cz. Sk. 10/38 s. 1333).*

87.

Stwierdzenie w księgach na rachunku kasy wyższej sumy rozchodu niż przychodu może zależnie od okoliczności stanowić dostateczną podstawę do uznania w ten sposób prowadzonych ksiąg za nieprawidłowe. (N. T. A. l. rej. 124/34 14.10.1936. — *Cz. Sk. 10/38 s. 1333).*

87.

Ustalenie przychodu z pominięciem ksiąg z powodu nieudokumentowania danych księgowych dotyczących przychodów, nie wyklucza jeszcze ustalenia wydatków potrącalnych na zasadzie przedłożonych przez płatnika dowodów i popatrych nimi zapisków i nie uzasadnia sięgnięcia do norm średniej dochodowości. (N. T. A. l. rej. 1816/34 15.6.1936. — *Cz. Sk. 10/38 s. 1330).*

87.

Uznanie ksiąg handlowych, prowadzonych przez osoby prawne za nieprawidłowe nie uprawnia jeszcze władzy do wymiaru podatku dochodowego w zaoczności przy zupełnym pominięciu danych z tych ksiąg jako środka dowodowego na wysokość osiągniętego dochodu. Wręcz przeciwnie władza ta, ustalając dochód tego rodzaju osoby prawnej nie na podstawie art. 21, lecz art. 17 ustawy, jest obowiązana oprzeć ustalenie dochodu na skorygowanych w razie potrzeby danych z ksiąg, traktując księgi te jako zapiski. Jedynie w razie stwierdzenia niewiarygodności ksiąg w ogóle mogą władze ustalić dochód z pominięciem danych w nich zawartych przy zastosowaniu norm średniej zyskowności w stosunku do obrotu. (N. T. A. l. rej. 8175/34 30.10.1936. — *Cz. Sk. 10/38 s. 1354),*

87.

Zasada, że niewpisanie inwentarza do osobnej księgi i brak bilansu zamknięcia są uchybieniami w zakresie formalnej prawidłowości ksiąg handlowych, lecz nie mają cechy uchybienia, któregoby później nie można było usunąć i że w razie późniejszego usunięcia takiego uchybienia przepisy ustawy nie stoją na przeszkodzie ponownemu zbadaniu ksiąg w postępowaniu odwoławczym i uznaniu ich za prawidłowe — wypowiedziana dla obszaru b. Królestwa Polskiego w wyroku z dn. 4.11.1935 r. L. Rej. 9587/33 i 9888/33 ma zastosowanie także na obszarze obowiązywania przepisów kodeksu handlowego niemieckiego. (N. T. A. l. rej. 9838/34 29.3.1938. — *Cz. Sk. 7-8/38 s. 941-2).*

87.

Okoliczność, że w księgach handlowych kupca jednostkowego stwierdzono kilku wypadków sald kredytowych na rachunku kasy, pozbawia wprawdzie księgi cech prawidłowości, jednak nie może sama przez się uzasadnić pominięcia ksiąg, jako środka dowodowego. (N. T. A. l. rej. 1548/34 24.1.1936. — *Cz. Sk. 7-8/38 s. 947).*

87.

Nieprawidłowymi są książki choćby już z tego powodu, że w księgach stwierdzono na rachunku kasy w licznych wypadkach wyższe sumy rozchodu niż przychodu. Sprzeciwia się to kardynalnym zasadom buchalterii i stanowi podstawę dostateczną do uznania w ten sposób prowadzonych ksiąg za nieprawidłowe. Okoliczność zaś, że skarżąca wyjaśniła przyczynę powstania wspomnianych usterek realizowaniem otrzymywanych czeków w banku i księgowaniem należności z tych czeków dopiero po otrzymaniu odnośnych należności z banku na drugi lub trzeci dzień po oddaniu czeków do zrealizowania, a zatem nie tego samego dnia, w którym czek otrzymała, nie mogła ochronić ksiąg przed dyskwalifikacją, gdyż taki sposób księgowania przychodu z opóźnieniem, a nie z chwilą faktycznego jego zaistnienia jest wadliwy a zatem—nieprawidłowością. (N. T. A. l. rej. 94/35 15.10.1937. — *Cz. Sk. 10/38 s. 1353).*

87.

Cyfrowe rozbieżności między inwentarzem i księgą główną, dotyczące wierzytelności przedsiębiorstwa, nie mogą a priori przesądzać o prawidłowości ksiąg jako takich, jeżeli przedsiębiorstwo do chwili badania ksiąg nie dokonało ostatecznego zamknięcia rachunków, a zatem nie została ustalona przyczyna tej rozbieżności i nie ma jeszcze dostatecznych danych do wniosku, że ta rozbieżność nie zostanie wyjaśniona i usunięta.

Różnice istniejące na dzień bilansowy między stanem faktycznym pozostałości towarów, a stanem księgowym, same przez się nie mogą stanowić podstawy do dyskwalifikacji ksiąg. Podstawy do dyskwalifikacji mogą natomiast dostarczyć dopiero przyczyny zachodzących różnic.

Jeżeli różnice między stanem faktycznym pozostałości towarów a stanem książkowym powstały wskutek zdarzeń nie obracających się w sferze woli przedsiębiorcy, jak np. wskutek zniszczenia towaru lub innego ubytku zwyczajnego, wskutek kradzieży i t. p., to oczywiście nie mogą one prowadzić do wniosku, że rachunkowość jest prowadzona wadliwie. (N. T. A. l. rej. 238/34 675/34 17.10.1935. — *Cz. Sk. 10/38 s. 1337, 1339-1340).*

87.

Brak w ogóle zapisku na operacje bezgotówkowe oczywiście podważa zasadę prawidłowej księgowości, chociażby te tranzakcje były u-

jawniane na rachunkach osobnych odbiorców (t. zw. konto - korrenta), gdyż brak w tym przypadku pierwiastkowego ogniwa i księgowania chronologicznego tych zdarzeń gospodarczych. Z memoriału lub podobnego zapisku bowiem przenosi się ich bezpośrednio do tego rachunku wprost z dowodów rachunkowych.

Uznanie wpłat i wypłat bankowych za operacje kasowe przedsiębiorstwa i przeprowadzanie ich wprost przez księgę kasową jest niewątpliwie uchybieniem rachunkowym kasy, lecz czy i jakie znaczenie przypisać należy od całokształtu danej rachunkowości i systemu tejże, w szczególności także od tego, czy i w jakim stopniu uznanie rachunku bankowego za integralną część rachunku kasy i traktowanie wpłat i wypłat bankowych jako obroty kasowe w konkretnym wypadku uniemożliwiło lub utrudniło orientację rachunkową i kontrolę prawidłowego rachunkowego uchwycenia poszczególnych zjawisk gospodarczych. (N. T. A. l. rej. 9349/34 24.5.1938. — *Cz. Sk. 9/38 s. 1171).*

87.

Niewpisanie inwentarza do osobnej księgi i brak bilansu zamknięcia są wprawdzie uchybieniami w zakresie formalnej prawidłowości ksiąg, lecz nie mają cechy uchybienia, którego nie możnaby usunąć, albowiem nie wiążą się one bezpośrednio z zagadnieniem prawidłowości bieżących wpisów do ksiąg.

Spis majątku, czyli inwentarz, winien być sporządzony na ostatni dzień roku (operacyjnego), i w trybie prawidłowym. Nie uprawnia to jednak do wniosku, że prawidłowo dokonany spis inwentarza winien być także w terminie zeznaniowym wpisany do osobnej księgi, t. zw. księgi inwentarza. Późniejsze wpisanie inwentarza do księgi nie stoi na przeszkodzie uznania ksiąg za prawidłowe. (N. T. A. l. rej. 9587/34 19.12.1936. — *Cz. Sk. 10/38 s. 1336).*

88.

Brak dowodów na przychód daje wprawdzie władzy prawo ustalenia przychodu brutto z pominięciem ksiąg na zasadzie danych, jakimi rozporządza, nie wyklucza jednak ustalenia wydatków potrącalnych na zasadzie dowodów przedłożonych przez podatnika przy badaniu ksiąg i nie uzasadnia zastosowania norm średniej dochodowości. (N. T. A. l. rej. 2497/34 23.11.1936. — *Cz. Sk. 10/38 s. 1330).*

96.

Zasada swobodnej oceny dowodów nie zdejmuje z władzy obowiązku podania w orzeczeniu wyniku oceny żądania strony w świetle przesłanek faktycznych i prawnych, co obejmuje również obowiązek rozprawienia się z wnioskami dowodowymi strony, wzgl. z dowodami przedstawionymi przy odwołaniu. (N. T. A. l. rej. 2074/36, 2075/36 11.5.1938. — *Cz. Sk. 9/38 s. 1919).*

96.

Wadliwe jest w obliczu art. 116 o. p. orzeczenie, które nie podaje ani tych okoliczności faktycznych, na których oparła się pozwana władza przy kwalifikowaniu danego stanu faktycznego, ani tych względów prawnych, które skłoniły ją do uznania za niedostateczny przedstawionego przez stronę dowodu. (N. T. A. l. rej. 1159/36 6.4.1938. — *Cz. Sk. 7-8/38 s. 982).*

96.

Pominięcie opinii powołanych przez podatnika biegłych winna władza należycie umotywować.

Prawo udziału podatnika w posiedzeniu władzy rozpoznającej jego odwołanie oraz prawo żądania, by powiadomiono go o dniu rozpoznania odwołania jest uzależnione od uiszczenia przewidzianej opłaty jednocześnie z wniesieniem odwołania lub też przy wniesieniu uzupełnienia — ale zawsze w terminie odwoławczym.

Władza nie ma obowiązku wzywania płatnika do uiszczenia wspomnianej opłaty. (N. T. A. l. rej. 652/37 27.10.1938. — *O. B. P. 4/39 s. 66).*

96.

Przepis art. 39 niem. kod. handl. upoważniał kupca do dokonania spisu inwentarza raz na dwa lata, przy czym jednak obowiązek zestawienia bilansu co rok nie był w niczym uszczuplony, w związku z czym, władza skarbowa winna oprzeć ustalenie dochodu na danych z ksiąg handlowych, wykazujących nie tylko przychody, ale także i wydatki potrącalne, których wykazanie i udokumentowanie w księgach nie może tracić na wartości przez fakt zaniechania sporządzenia inwentarza na koniec roku. (N. T. A. l. rej. 3171/35; 3173/35 11.6.1938. — *Cz. Sk. 10/38 s. 1337-1338).*

96.

Za konkretne w kwestii wysokości obrotu uważa się zarzuty poparte dowodami, które, gdyby się okazały słuszne, mogą dać podstawę do ustalenia obrotu w ściśle oznaczonej sumie lub też do obniżenia ustalonej przez I instancję sumy obrotu o ściśle oznaczoną kwotę.

Zarzuty odwołania mogą być uznane za niekonkretne, jeśli płatnik nie powołał dowodu na zupełność danych, nagromadzonych w odwołaniu. (N. T. A. l. rej. 8058/34 12.2.1937. — *O. P. A. 1/39 p. 2482 Gl. Marian W a l i g ó r s k i).*

98.

Jeżeli władza z braku dowodów na przy-

chód ustaliła przychód brutto z pominięciem ksiąg na zasadzie danych, jakimi rozporządziła, to sam ten brak nie wyklucza jeszcze ustalenia wydatków potrącalnych na zasadzie przedłożonych przez podatnika przy badaniu ksiąg, dowodów i nie uzasadnia sięgnięcia do zastosowania norm średniej dochodowości. (N. T. A. l. rej. 3528/34 28.10.1936. — *Cz. Sk. 10/38 s. 1329).*

102 § 2.

Błędne pouczenie strony, iż postanowienie jest ostateczne w toku postępowania administracyjnego, jest istotną wadliwością postępowania. (N. T. A. l. rej. 1548/38 12.10.1938. — *Prz. Sk. 1/39 s. 29).*

103 § 3.

Wierzytelność bezsporna i wymagalna, a wynikająca ze stosunków prywatno - prawnych wobec Skarbu Państwa, nadaje się do zapłaty nią podatku w myśl art. 103 § 3 O. P. także wówczas, gdy płatnik wszedł w jej posiadanie drogą przelewu. (N. T. A. l. rej. 105/37 15.6.1938. — *Gł. Sąd. 1/39 s. 103)*[1]).

104.

Zarządzenie wymiaru uzupełniającego obejmuje swymi skutkami całość podstawy wymiaru a nie tylko część stanowiącą przedmiot odwołania. (N. T. A. l. rej. 4164/36 6.4.1938. — *Cz. Sk. 9/38 s. 1189).*

107 § 2.

Przepis art. 107 § 2 O. P. (poz. 134/36 Dz. Ust.) nie pozbawia płatnika uprawnienia wynikającego z przepisu art. 86 § 2 O. P.; jeżeli więc odpis protokółu badania ksiąg doręczono płatnikowi dopiero w postępowaniu odwoławczym, płatnik uprawniony jest w tym postępowaniu złożyć oświadczenie przewidziane w art. 86 § 2, poparte w razie potrzeby tymi dowodami, których nie przedłożył na wezwanie władzy w postępowaniu wymiarowym. (N. T. A. l. rej. 1605/38 3.11.1938. — *O. P. A. 1/39 p. 2493).*

107 § 2.

Odrzucenie dowodu na zasadzie art. 107 § 2 O. P. (poz. 134/36 Dz. Ust.) władza odwoławcza obowiązana jest ujawnić w swym orzeczeniu z podaniem uzasadnienia. (N. T. A. l. rej. 3854/38 10.12.1938. — *O. P. A. 1/39 p. 2494).*

108.

Jeżeli płatnikowi dopiero w motych orzeczenia podano przyczyny dyskwalifikacji ksiąg to pozbawiono go możności zajęcia stanowiska co do tych przyczyn w postępowaniu administracyjnym. Tym samym zachodzi wadliwość postępowania. (N. T. A. l. rej. 4940/36 7.4.1938. — *Cz. Sk. 9/38 s. 1192).*

108.

Jeśli władza na skutek prośby płatnika uzupełni udzielone mu poprzednio uzasadnienie wymiaru, to zawieszony przez wniesienie pierwszej prośby bieg terminu do wniesienia odwołania zaczyna biec w dalszym ciągu dopiero od dnia, w którym uzupełnienie uzasadnia wymiaru zostało płatnikowi doręczone.

Wręczenie pisma urzędu skarbowego posłańcowi, który w urzędzie doręczył podanie adresata nie jest prawidłowym doręczeniem; za datę doręczenia tego pisma należy przyjąć dzień, w którym pismo to faktycznie doszło do rąk adresata. (N. T. A. l. rej. 4959/37 6.12.1938. — *O. P. A. 1/39 p. 2481).*

112.

Nie jest zarzutem konkretnym w kwestii wysokości obrotu przedsiębiorstwa handlu towarowego zarzut, oparty na danych, dotyczących samego zakupu towarów. (N. T. A. l. rej. 87/34 15.1.1937. — *O. P. A. 1/39 p. 2483).*

112.

Zarzut niewywiedziony może być pominięty. Nie wywiedziony zarzut, iż władza przyjęła stan faktyczny sprzecznie z aktami, jeśli strona nie precyzuje, które ustalenia władzy pozostają w sprzeczności z aktami. (N. T. A. l. rej. 1857/36; 5123/36 9.5.1938. — *Cz. Sk. 9/38 s. 1191)*[1]).

112.

Przepis art. 112 p. d) Ord. pod. wymaga tylko „wskazania środków dowodowych, a nie przedłożenia dowodów. Wezwanie do uzupełnienia odwołania, powołujące się na ten przepis O. P., mogło być przez płatnika rozumiane jako wezwanie do wskazania dowodów, a nie do „przedłożenia wiarogodnych wyciągów z ksiąg stanu cywilnego".

Nieprzedłużenie tego dowodu nie dawało podstawy do ustalenia podstawy wymiaru z pominięciem udzielonych wyjaśnień i zaofiarowanych dowodów. (N. T. A. l. rej. 19/36; 3053/36 30.4.1938. — *Cz. Sk. 9/38 s. 1183).*

114.

O ile płatnik, mimo wyrażenia życzenia złożenia ustnych wyjaśnień na posiedzeniu Komisji Odwoławczej, jednocześnie z wniesieniem odwołania nie złoży należnej opłaty, o której wyżej mowa, nie może skutecznie skarżyć się na to, że władza nie powiadomiła go

[1]) Inną tezę z tego wyroku podaliśmy pod 1/128 t. II.

[1]) Poprzednio już z tych wyroków podaliśmy tezy pod 2/417 i 1/574 t. II.

o dniu posiedzenia Komisji Odwoławczej wzgl. nie wezwała do uiszczenia opłaty. (N. T. A. l. rej. 454/37 12.1.1938. — *Cz. Sk. 7-8/38 s. 974).*

115.

Niewezwanie podatnika, który prosił o zawiadomienie go o terminie rozpoznania odwołania — stanowi istotną wadliwość postępowania, i powoduje uchylenie orzeczenia. (N. T. A. l. rej. 864/36 12.5.1938. — *Cz. Sk. 9/38 s. 1187).*

116.

Gołosłowne twierdzenie patnika o przeciętnej miesięcznej ilości wysłanego towaru, wyrażonej w wadze towaru, nie wypełnia pojęcia zarzutu konkretnego w rozumieniu art. 116 O. P. (poz. 134/36 Dz. Ust.). (N. T. A. l. rej. 1638/36 10.6.1938. — *O. P. A. 1/39 p. 2491).*

116.

Obrona, nie dająca władzy odwoławczej materiału faktycznego i dowodowego, dopuszczającego ustalenie wysokości obrotu z cyfrową dokładnością nie ma charakteru zarzutów konkretnych w rozumieniu art. 116 O. P. (poz. 134/36 Dz. Ust.). (N. T. A. l. rej. 4162/36 4.5.1938. — *O. P. A. 1/39 p. 2490).*

116.

Tylko odpowiednimi dowodami poparte zarzuty w kwestii wysokości obrotu stanowią zarzuty konkretne w rozumieniu art. 116 O. P. (poz. 134/36 Dz. Ust.), z którymi władza obowiązana jest rozprawić się w odwoławczym orzeczeniu. (N. T. A. l. rej. 5130/36 30.4.1938.— *O. P. A. 1/39 p. 2489)*[1]).

118.

Potrącenie pewnej pozycji od przychodów na skutek odwołania płatnika uzasadnia prawo władzy sprostowania wymiaru (art. 118 O. P. poz. 134/36 Dz. Ust.), choćby prawomocnego za rok, w którym pozycję tę już raz potrącono.

Zmiana stanowiska prawnego władzy w odniesieniu do pewnego zagadnienia, ujawniona przy jednym z kilku wymiarów tego samego podatku tej samej osobie, nie może być podstawą sprostowania wymiarów prawomocnych, opartych na odmiennej interpretacji prawa. (N. T. A. l. rej. 6598/35; 6599/35; 6600/35 22.12.1938. — *O. P. A. 1/39 p. 2497).*

118.

W wypadku gdy opodatkowany dochód był już włączony do podstawy wymiaru w poprzednim okresie wymiarowym, władza nie może odesłać płatnika z zarzutem podwójnego opodatkowania do postępowania z art. 118 § 2 O. P. (poz. 134/36 Dz. Ust.). (N. T. A. l. rej. 4623/37 15.12.1938. — *O. P. A. 1/39 p. 2496).*

123.

Pominięcie w orzeczeniu zarzutu podniesionego w odwołaniu i nierozprawienie się z nim jest istotną wadliwością; nie wystarcza do odparcia zarzutu odwołania ogólnikowe i gołosłowne twierdzenie. (N. T. A. l. rej. 3486/38 4.10.1938. — *Prz. Sk. 1/39 s. 25).*

123.

Z zarzutem odwołania, wyjaśniającym powstanie salda kredytowego w księgach kupca jednostkowego winna się władza rozprawić w orzeczeniu wydanym na odwołanie. (N. T. A. l. rej. 6028/34 5.10.1936. — *Cz. Sk. 10/38 s. 1333).*

123.

Z zarzutem odwołania, wyjaśniającym powstanie salda kredytowego na rachunku kasy w księgach handlowych kupca jednostkowego, winna się instancja odwoławcza rozprawić w orzeczeniu wydanym na odwołanie, jednakże istnienie salda kredytowego stanowi wadliwość księgowania i może być uwzględnione przez władze wymiarowe tylko, gdy chodzi o jakiś wyjątkowy wypadek i nieznaczną pozycję. (N. T. A. l. rej. 3603-5/37 19.1.1938. — *Cz. Sk. 7-8/38 s. 948).*

123.

Władza odwoławcza ma obowiązek ujawnienia w uzasadnieniu orzeczenia treści zeznań świadków, powołanych w odwołaniu na istotną okoliczność, oraz wyjaśnienia, na podstawie oceny tych zeznań, względnie także innych dowodów — dlaczego nie uznała za trafne twierdzenia odwołania. (N. T. A. l. rej. 4373/36 13.10.1938. — *O. P. B. 4/39 s. 68).*

123.

Uzupełnienie przez urząd skarbowy orzeczenia władzy odwoławczej, przesłanego urzędowi dla doręczenia stronie, dalszym uzasadnieniem, nie mającym oparcia w treści decyzji, powoduje wadliwość postępowania. Uzasadnienie orzeczenia instancji odwoławczej, z uwagi na jego cel i istotę, a w szczególności w interesie umożliwienia stronie pełnej obrony w postępowaniu kasacyjnym (art. 58 ust. 1 p. 4 rozporządzenia o Najwyższym Trybunale Administracyjnym), winno podawać, jaki stan faktyczny przyjęła instancja odwoławcza za podstawę swego rozstrzygnięcia i na jakich przepisach prawnych je oparła, oraz zawierać rozprawienie się z zarzutami odwołania. (N. T. A. l. rej. 3081/35 5.3.1938. — *Cz. Sk. 7-8/38 s. 979).*

123.

Z zarzutami podniesionymi tak w wyjaśnieniach, jak i w odwołaniach i popartych dowodem z urzędowego zaświadczenia, winna wła-

---

[1]) Inna teza — patrz 1/424 t. II.

dza się rozprawić; nieoświadczenie się w tym względzie powoduje wadliwość postępowania. Brak odpowiedzi na wezwanie do wyjaśnień nie może zwolnić władzy od obowiązku rozprawienia się z zarzutami strony, zwłaszcza, że rzeczone wezwanie nie było związane z treścią odpowiedzi i odwołania i ponawiało tylko żądanie wyjaśnień, których skarżący już udzielił. (N. T. A. l. rej. 6535/35; 2167/36; 2168/36 19.1.1938. — *Cz. Sk. 7-8/38 s. 981).*

123.

Jeżeli władza rozprawi się z istotną częścią zarzutów odwołania przesądzających samo przez się obowiązek podatkowy na niekorzyść płatnika to pominięcie zarzutów innych nie stanowi wadliwości postępowania. (N. T. A. l. rej. 4959/35; 4960/35; 712/37 21.4.1938. — *Cz. Sk. 9/38 s. 1192)*[1]).

123.

Komisja Odwoławcza ma prawo pominąć dowód nieprzedstawiony w odwołaniu. Jeśli jednak Komisja dowód taki poddała rozpoznaniu, powinna się z nim rozprawić. (N. T. A. l. rej. 1876/36 16.5.1938. — *Cz. Sk. 9/38 s. 1191)*[2]).

125.

Oczywista omyłka cyfrowa w uzasadnieniu decyzji nie może skutkować uchylenia orzeczenia, o ile płatnik zdawał sobie z niej sprawę. (N. T. A. l. rej. 2434/36 9.6.1938. — *Cz. Sk. 9/38 s. 1191)*[3]).

131.

Sporną kwestię, czy powstałe przed wejściem w życie O. P. nadpłaty podatkowe, podlegają oprocentowaniu, należy w danym wypadku, skoro zaskarżone orzeczenie zostało wydane w czasie obowiązywania O. P. w jej pierwotnym brzmieniu (poz. 346/34 Dz. Ust.) rozstrzygnąć jedynie na podstawie postanowień O. P. w tym brzmieniu. Dekret Prezydenta Rreczypospolitej z 14 stycznia 1936 r. (poz. 13 Dz. Ust.) zaś, który wszedł w życie 15 stycznia 1936 r. i nie ma mocy wstecz działającej, a na który władza pozwana w odpowiedzi na skargę się powołuje, przy ocenie legalności zaskarżonego orzeczenia w rachubę wchodzić nie może, gdyż w czasie wydania tegoż orzeczenia nie obowiązywał. (N. T. A. l. rej. 6585/35 20.3.1937. — *Cz. Sk. 7-8/38 s. 989).*

---

[1]) Inne tezy z tych wyroków patrz: 4959/36—2/870 i 4960/36 oraz 712/37 pod. 5/869 t. II.

[2]) Inna teza patrz 1/569 t. II.

[3]) Inna teza — 6/572 t. II.

136.

Dla ustalenia odpowiedzialności za podatek niezbędne jest przeprowadzenie odpowiednich dochodzeń.

Dochodzeń tych nie wyczerpuje ani umowa nabywcy ze zbywcą, z której nie wynika, że przedmiotem jej było przejęcie całego majątku zbywcy, ani jednostronnie sporządzony protokół rewizji ksiąg handlowych, w którym nie stwierdzono jak przedstawiał się majątek zbywcy przed sprzedażą w szczególności zaś czy obejmował tylko te przedmioty, które wyszczególnione zostały w umowie sprzedaży.

Roszczenie Skarbu Państwa z tytułu odpowiedzialności za podatek ma charakter publiczno - prawny. (N. T. A. l. rej. 1697/36 22.2.1938. — *Cz. Sk. 9/38 s. 1158)*[1]).

140.

Z judykatury Najwyższego Trybunału Administracyjnego i Sądu Najwyższego, opartej na art. 92 ustawy o państwowym podatku przemysłowym, wynika, że przepis ten nie ogranicza odpowiedzialności rzeczowej majątku ruchomego, należącego do przedsiębiorstwa, obciążonego podatkiem przemysłowym, do czasu pozostawania ruchomości we władaniu podatnika, lecz że odpowiedzialność ta trwa nadal tak długo, dopóki majątek należy do tego przedsiębiorstwa. W tym stanie prawnym nie wprowadził żadnej zmiany art. 135 ordynacji podatkowej. Władzy skarbowej służy zatem prawo poszukiwania zaległych należności z podatku przemysłowego na majątku przedsiębiorstwa, obciążonego tym podatkiem, także w wypadku zbycia przedsiębiorstwa przez podatnika. (N. T. A. l. rej. 5186/36 1.6.1938. — *Cz. Sk. 9/38 s. 1201).*

147 § 1.

Określony w art. 147 § 1 O. P. (poz. 134/36 Dz. Ust.) obowiązek gmin miejskich bezpłatnego doręczania pism władz skarbowych odnosi się tylko do pism objętych art. 1 O. P. (N. T. A. l. rej. 4234/37 9.9.1938. — *O. P. A. 1/212 p. 2498).*

—

Odwołanie od dodatkowego wymiaru, dokonanego po wejściu w życie Ordynacji Podatkowej z przyczyn ujawnionych przed tą datą, powinno być załatwione według przepisów Ordynacji . (N. T. A. l. rej. 3071/36; 3072/36; 3073/36 10.12.1936. — *Cz. Sk. 7-8/38 s. 993).*

---

[1]) Inną tezę z tegoż wyroku patrz 1/426 t. II.

III. PRZEGLĄD BIBLIOGRAFII.

B l e i l. Dr: Przymus zgłoszenia i odsprzedaży mienia zagranicznego. Teksty i objaśnienia. Lwów 1938, cm. 17½, s. 38.

—

Prawo międzynarodowe

II. PRZEGLĄD ORZECZNICTWA.

1. PRAWO PUBLICZNE.

a) Traktat 18.3.1921 (p. 300) Ryski.

XVII; XVIII.

Rozpoznanie roszczenia Skarbu Państwa przeciwko obywatelowi polskiemu nie może należeć do kompetencji Mieszanej Komisji Rozrachunkowej, przewidzianej w art. XVII i XVIII Traktatu Ryskiego, chociażby roszczenie to dotyczyło praw, jakie przeszły do Skarbu Polskiego od b. Skarbu rosyjskiego, a strona przeciwna zgłaszała wzajemną pretensję do b. rządu rosyjskiego, ulegającą potrąceniu z roszczeniem Skarbu Państwa. (S. N. C. I. 655/37 8.4.1938. — *O. S. P. 10-12/38 p. 455).*

—

b) Konkordat 10.2.1925 (p. 501) pomiędzy Stolicą Apostolską a Rzecząpospolitą Polską.

XV.

Ugoda zawarta w czasie po wejściu w życie konkordatu przez „Radę Parafialną“ dotyczy podmiotu powołanego w myśl prawa kanonicznego do zawarcia ugody, jeżeli strony zawierające ugodę odnosiły ją do tego podmiotu i jeżeli przy akcie zawarcia ugody podmiot ten był należycie zastąpiony. (S. N. C. III. 77/36 12.1.1938 — *R. P. E. S. 1/39 s. 152).*

XXIV u. 1.

W ust. 1 art. XXIV Konkordatu, zawartego przez Państwo Polskie ze Stolicą Apostolską, Państwo Polskie uznało istniejące uprawnienia osób kościelnych do posiadanych przez nie praw; ponieważ Konkordat jest dwustronną umową międzynarodową, żaden akt prawodawczy jednej ze stron, które Konkordat zawarły, nie może zmienić lub ograniczyć warunków tej umowy. Wobec tego błędny jest pogląd, że przeciwko roszczeniu Skarbu Państwa o nieruchomość, objętą przez b. rząd na podstawie ukazu cesarskiego z 14/26 grudnia 1865 r., Kościół może się bronić skutecznie tylko posiadaniem kwalifikowanym, o którym mówi art. 1 rozporzadzenia Prezyd. Rzpl. z 7 lutego 1928 r. o wpisywaniu do ksiąg hipotecznych prawa własności polskich osób prawnych kościelnych i zakonnych. (S. N. C. I. 555/37 29. 3-13.4.1938. — *O. S. P. 10-12/38 p. 451).*

—

2. PRAWO PRYWATNE.

a) Ust. 2.8.1926 (p. 281) o prawie właściwym dla stosunków prywatnych międzynarodowych (prawo prywatne międzynarodowe).

28 pt. 2.

Prawo spadkowe do pozostałego po obywatelce polskiej majątku nieruchomego, znajdującego się w Polsce, może być przyznana jej dzieciom, obywatelom sowieckim. (S. N. C. I. 1709/37 13.4.1938. — *O. S. P. 10-12/38 p. 458).*

Sprawy zawodowo-korporacyjne

I. PRZEGLĄD PIŚMIENNICTWA.

2. ADWOKATURA.

EMERYTURY ADWOKACKIE.

Ciężkie warunki materialne większości członków palestry polskiej nakazują zastanowić się nad dalszym losem kilku tysięcy spauperyzowanych adwokatów, żyjących z dnia na dzień, uzależnionych od zarobków dorywczych. W ostatnich latach niejednokrotnie rzucano różne projekty zabezpieczenia emerytalnego członków palestry. Projekty te jednak rozbić się muszą o brak trwałych podstaw dla tego rodzaju funduszu emerytalnego. Niemożliwy jest, zwłaszcza stały dopływ środków finansowych wobec małej ilości płatników i wobec ciągłych zmian koniukturalno-gospodarczych.

Sprawa emerytur adwokackich już w okresie powojennym została uregulowana w szeregu państw, a między innymi w Hiszpanii, w Bułgarii i Rumunii na nowych, dotychczas niepraktykowanych podstawach, mianowicie przez naklejanie znaczków emerytalnych na dokumenty, składane sądowi przez adwokatów, biorących udział w różnych czynnościach procesowych. Autor uważa, że system załączania znaczków emerytalnych do dokumentów, składanych do sądów i urzędów ma wielką przewagę nad systemem składek, stosowanych np. w Niemczech i na Węgrzech. Przewaga systemu znaczkowego

nad innymi polega jeszcze na tym, że zbieranie olbrzymich funduszów nie wymaga żadnych kosztów administracyjnych i handlowych. Kontrola sądu zastępuje skomplikowane inkaso wpłat i nie mniej skomplikowany aparat buchalteryjny. Adwokat, pozbawiony zarobków, bez narażenia na stratę swych praw emerytalnych, nie ponosi żadnych ciężarów. Nie gra również roli przy tym systemie ilość dokonanych przez ubezpieczonego wpłat.

W Polsce w ostatnich czasach daje się zauważyć i to coraz dotkliwiej brak ubezpieczenia adwokatów na dożycie, na wypadek śmierci i niedołęstwa. Fundusze zapomóg pośmiertnych, organizowane przez poszczególne Izby, mają na celu otarcie pierwszych łez i nie zawsze ten cel osiągają. Zaleganie bowiem ze składkami w ciągu jednego roku pozbawia rodzinę dobrodziejstwa odprawy. W dalszym ciągu autor przytacza szereg argumentów, popierających jego projekt zorganizowania adwokackiego funduszu emerytalnego, opartego o system znaczkowy. *(Wacław B a r c i k o w s k i — Pal. 12/38, s. 1206 nn.).*

—

CZY APLIKANT ADWOKACKI JEST „OSOBĄ“ W ROZUMIENIU ART 97 K. P. C.?

Niektórzy sędziowie sądów pierwszej instancji stoją na stanowisku, że aplikant adwokacki, występujący jako substytut swego patrona, nie jest „osobą“ mogącą w myśl art. 97 kpc. zgłaszać się na razie bez pełnomocnictwa do podjęcia naglącej czynności procesowej. Stanowisko to mogłoby być poniekąd uwzględnione z punktu widzenia kpc. Z szerszego natomiast punktu widzenia, a w szczególności po uwzględnieniu przepisów „Prawa o Ustroju Adwokatury“ z r. 1938 staje się ono bezpodstawne.

Autor uważa, że aplikant zgłaszający się po myśli art. 97 kpc. jako substytut swego patrona, jest jakby przedłużeniem osoby uprawnionej do zastępowania np. art 85 kpc., a więc adwokata. Uprawnienie to jest uzasadnione według niego art. 99 pr. o U. A. Wobec czego odmówienie w tym przypadku dopuszczenia go do sprawy jest równoznaczne z odmową dopuszczenia jego patrona. *(Mgr Adolf O h r e n s t e i n — Gł. Adw. 8-9/38 s. 270 n.).*

—

5. NOTARIAT.

OSOBY UCZESTNICZĄCE W CZYNNOŚCIACH NOTARIALNYCH.

Prawo o notariacie poza nazwą notariusz (zastępca), których kwalifikacje określa zasadniczo w pierwszej części ustawy (art. 1, 7, 12), używa dla oznaczenia osób uczestniczących w czynnościach notarialnych takich terminów jak *strona*, strona *stawająca* lub *biorąca* udział w akcie, *stawający, zawierający czynność;* osoby przywołane do aktu, biorące udział w akcie, interesowane i t. d.

Według wywodów autora, opartych o przepisy ustawy, słowo *strona* oznacza przede wszystkim osobę lub osoby, z których przynajmniej jedna pozostaje z notariuszem w stosunku umownym o dokonanie przez niego w formie notarialnej) czynności. Czynność ta, gdy występuje więcej niż jedna osoba, może stanowić źródło stosunku prawnego między tymi wszystkimi osobami. Wyrażenie *strona stawająca* oznacza stronę, która stawiła się osobiście przed notariuszem i bezpośrednio spowodowała dokonanie czynności, ponosząc odpowiedzialność za wynagrodzenie, przypadające notariuszowi z tego tytułu.

Ogólne określenia: osoba(y) biorąca(e) udział w akcie, biorący udział w czynności i t. p., mogą zasadniczo wyobrażać każdą osobę, która w czynności notarialnej bierze udział w jakikolwiek sposób, a zatem tak strony stawające jak i osoby przywołane do aktu albo występujące przy czynności, gdyż każda osoba, choćby tylko odcisk palca wycisnęła na dokumencie, bierze udział w sporządzeniu dokumentu.

Ustaliwszy grupy osób oznaczonych powyższymi terminami, bada następnie autor ich kwalifikacje, oraz funkcje poszczególnych osób poza stronami stawającymi, t. j. świadków. Z badania tego wyciąga praktyczny wniosek, że prawo o notariacie wymaga umiejętności pisania tylko od świadka. *(Józef B e d n a r c z y k — Prz. Not. 19/38 s. 413 nn.).*

—

ZNACZENIE NOTARIATU DLA WSI.

Artykuł pod powyższym tytułem stanowi polemikę z ogłoszonymi w N-rze 6/1938 „Wsi i Państwa“ uwagami p. J. C., p. t. „Znaczenie przepisów Prawa o Notariacie dla życia gospodarczego wsi“. Główna przyczyna tej polemiki leży w tym, że autor nie godzi się z poglądem p. J. C., wg. którego włościanie mieli jakoby większy wybór wśród notariuszów i adwokatów pod rządem prawa notarialnego sprzed dnia 27 października 1933 r. Czy stan poprzedni był korzystniejszy dla wsi od stanu obecnego, to kwestia, bo już sam fakt, że przez przymus notarialny zostają wyłączone od współdziałania przy kontraktowaniu osoby niepowołane i nieodpowiedzialne (t. zw. „pokątniacy“), jest wielkim plusem zarówno dla samych stron jak i dla ogólnego bezpieczeństwa obrotu. Jedyną obiekcję dopuścić tu można tylko w sprawie właściwej obsady stanowisk notariuszów. Właściwie obsadzone placówki notarialne, oparte o zasadę przymusu uciekania się

do ich współdziałania, odgrywają i odgrywać winny wysoce dodatnią rolę przy podnoszeniu wsi polskiej pod względem prawno - gospodarczym i kulturalnym. *(J. B. — Prz. Not. 21/38 s. 464 n.).*

—

OMYŁKI W AKTACH NOTARIALNYCH I ICH SKUTKI.

Sprawa omyłek w aktach notarialnych nie jest dostatecznie jasno zdecydowana w naszym prawie o notariacie. Rosyjska ustawa notarialna z r. 1876 traktowała tę sprawę bardzo rygorystycznie, stanowiąc, iż niezachowanie przepisów dotyczących omyłek czyni akt nieważnym. Nasza ustawa z r. 1933 stanowi, iż wszelkie poprawki i dopiski należy dokładnie omówić, wyrazy wpisane w miejsce wyskrobanych lub wywabionych, wyrazy dopisane, lecz nieomówione uważa się za niedokonane. A zatem nie ma już nieważności aktu.

Jednak art. 88 głosi, że akt sporządzony z naruszeniem przepisów m. inn. art. 78, który nie wprowadza sankcji nieważności aktu, nie ma mocy dokumentu publicznego. Zdaniem autora przepis art. 88 nie obejmuje całego przepisu art. 78, lecz tylko jego 1 i 2 paragraf, które nie mają swego specjalnego rygoru. Nie obejmuje natomiast §§ 3 i 4, gdyż te mają swój rygor i w przeciwnym razie nie miałyby żadnego znaczenia. Autor przyznaje, że poglądowi jego można zarzucić to, że ustawa nie czyni co prawda aktu nieważnym, lecz tylko pozbawia go mocy dokumentu publicznego, jednakże w szeregu przypadków wyjdzie to na jedno, skoro w myśl art. 82 szereg czynności winien być sporządzony pod nieważnością w formie aktu notarialnego i pozbawienie go tej cechy byłoby równoznaczne z unieważnieniem całej czynności.

Łączy się z tą kwestią zagadnienie możności lub niemożności poprawiania omyłek w aktach zakończonych i podpisanych przez strony i notariusza. Przepisów w tej materii nie było ani w ustawie francuskiej, ani rosyjskiej, ani wreszcie nie ma ich w prawie polskim. Omyłki jednak zdarzają się i muszą się zdarzać. Wobec braku przepisu i orzecznictwa, jakieś normy musiało pod tym względem urobić samo życie. Najprostszym rozwiazanim sprawy byłoby spisanie nowego aktu z udziałem notariusza i stron. To wszakże niezawsze jest łatwe, a często zupełnie niemożliwe. Przy rozstrzygnięciu tej kwestii należy zwrócić uwagę na to, że akt notarialny nie jest jedynie oświadczeniem stron, ale jak widać z art. 84 pr. o not. zawierać powinien 9 punktów, z których tylko 5 i 6 stanowią oświadczenia stron, pozostałe punkty są to tylko stwierdzenia notariusza, konieczne dla ważności aktu.

Praktyka odróżnia czy omyłka w akcie już podpisanym dotyczy oświadczenia stron, czy też okoliczności stwierdzonej w akcie przez notariusza, przy czym uznała, że jeżeli poprawka dotyczy oświadczeń stron to może nastąpić tylko przez nowy akt notarialny, jeżeli zaś dotyczy okoliczności ,które stwierdza notariusz, może być uczyniona przez notariusza, który akt przyjmował, bez spisywania nowego aktu.

Jak poprawić taką omyłkę? Oczywiście nie przez kreślenia i poprawki tekstu, lecz przez odpowiednią adnotację notariusza na oryginale aktu, zaopatrzoną w wyjaśnienie i podpis notariusza. Jeżeli jednak notariusz zrobi poprawki w inny sposób, nie należy go za to winić i należy poprawkę uwzględnić. Poprawki co do daty, brzmienia imion lub nazwiska stron, winny być uczynione przez adnotację notariusza na żądanie choć jednej strony z zaznaczeniem okazania odpowiednich dokumentów. Tam jednak gdzie poprawka dotyczyć będzie woli stron, a szczególnie, gdy poprawka w czymkolwiek wolę tę uzupełnia lub zmienia, nie tylko sam notariusz, ale nawet łącznie z uczestnikami aktu, poprawić nawet przez adnotację na akcie, nie może i wtedy, o ile to jest możliwe, winien być sporządzony nowy akt uzupełniajacy, a jeżeli to jest niemożliwe, sprawa omyłki w akcie w razie sporu musi się oprzeć o sąd. *(Marian K u r m a n — K. P. P. 3/38 s. 67).*

—

DEPOZYTY PIENIĘŻNE W PRAKTYCE NOTARIALNEJ.

Depozyty pieniężne dzielą się na urzędowe i prywatne, a depozyty pieniężne urzędowe na notarialne i sądowe. Pomiędzy pieniężnymi depozytami notarialnymi a pieniężnymi depozytami sądowymi i pieniężnymi depozytami prywatnymi zachodzi zasadnicza różnica.

Celem pieniężnych depozytów sądowych jest: 1) albo złożenie pieniędzy w sądzie na rzecz wierzyciela w miejsce zapłaty jego pretensji w wypadkach, gdy wierzyciel zapłaty należącej mu się pretensji przyjąć nie chce lub nie może; 2) albo też samo tylko przechowanie pieniędzy w wypadku, gdy depozytariusz jest małoletni, umysłowo chory lub nieznany z życia i miejsca pobytu. Pieniężne depozyty sądowe są bezwarunkowe. Pieniężne depozyty prywatne powstają tylko na podstawie umowy, zawartej przez składającego depozyt z przechowawcą.

Pieniężne depozyty notarialne powstają natomiast tylko w związku z czynnością prawną, załatwianą przez osoby (strony) u notariusza. Innych depozytów pieniężnych notariusz przyjąć nie może. Przyczyną powstania instytucji pieniężnych depozytów notarialnych jest ta okoliczność, że przy załatwianiu przez intere-

sowane strony wobec notariusza czynności prawnych mają bardzo często miejsce takie wypadki, że jedna osoba uzależnia wydanie pieniędzy na rzecz drugiej osoby od spełnienia przez nią rozmaitych obowiązków. Z natury i celu notarialnych depozytów pieniężnych wynika zatem, że są one *warunkowe*. Przyjmowanie na przechowanie przez notariuszy pieniędzy i ch przechowywanie uregulowane jest art. art. 109 i 110 Prawa o Not.

W dalszym ciągu swego artykułu autor interpretuje szeroko obydwa powyższe artykuły. Kończy zaś uwagą, że wszystkie omawiane dotąd przez niego zasady odnoszą się również do notarialnych depozytów papierów wartościowych, co jest zgodne z przepisami artykułów 109 i 110 Prawa o Notariacie. *(Józef Sikorski — Prz. Not. 21/38 s. 472 nn.).*

—

O ZASTĘPSTWIE NOTARIUSZA.

XIX Konferencja Prezesów i Wiceprezesów Rad Notarialnych doszła do wniosku, iż do pełnienia obowiązków notariusza w razie opróżnienia się stanowiska lub zawieszenie notariusza w czynnościach (art. 2 § 1 pr .not.) nie są upoważnione osoby, wymienione w art. 131 pr. not. Art. 131 pr. not. postanawia, że do czasu odwołania przez Min. Spr. upoważnień do zastępowania notariuszów można udzielać także osobom, które co najmniej przez 10 lat były zatrudnione w kancelarii notarialnej lub hipotecznej. „Konferencja" w swych rozważaniach odróżniła zastępstwo czynnego notariusza (art. 20) i zastąpienia stanowiska notariusza (art. 21 pr. not.), dochodząc do wniosku, że zastępstwo drugiego rodzaju może być powierzone tylko asesorom notarialnym.

Stanowisko „Konferencji" jest nieuzasadnione, art. 131 jako przepis wprowadzający pr. not., przepis tymczasowy zawiera normę odmienną od przepisów zasadniczych pr. not., a mówiąc o „zastępstwie notariuszów" nie czyni żadnych rozróżnień, ani nie stawia ograniczeń. Według komentarza prof. Allerhanda do zastępstwa w myśl art. 20 §§ 1, 2, 3 oraz art. 21 § 1 pr. not. są też uprawnione osoby, wymienione w art. 131 § 1 pr. not. *(A. J. — N. H. 23-24/38 s. 222).*

II. PRZEGLĄD ORZECZNICTWA.

2. ADWOKACI.

Orzecznictwo sądowe.

a) R. M. Spr. 1.4.1933 (p. 201) o wynagrodzeniu adwokatów za wyk. czynności zawodowych.

6.

Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z 1 kwietnia 1933 r. w sprawie wynagrodzenia adwokatów za wykonywanie czynności zawodowych nie przewiduje sposobu obliczenia wynagrodzenia adwokata w razie umorzenia sprawy i do takiego przypadku ma przeto zastosowanie § 6 wzmiankowanego rozporządzenia. (S. N. C. I. 183/37 16-23.2.1938. — *O. S. P. 5-6/38 p. 214)*[1]).

—

3. NOTARIUSZE.

USTAWY JEDNOLITE.

a) R. Pr. R. 27.10.1933 (p. 609). Prawo o notariacie.

66 § 4; 90 § 2.

Jeżeli interesowany zwrócił się bezpośrednio do Sądu Okręgowego, powołując się na art. 90 § 2 prawa o notariacie, art. 66 § 4 tego prawa nie może być zastosowany. Zażalenie do Sądu Najwyższego nie jest dopuszczalne. (S. N. C. III. 484/37 14.1.1938. — *Prz. Not. 23-24/38 s. 35)*[1]).

[1]) Inną tezę z tego wyroku patrz 5/38 t. II.

82.

Niezachowanie formy w razie ustawowego przymusu notarialnego, pociąga za sobą nieważność bezwzględną, zaczem przepis § 1432 a. K. C. nie stosuje się do żądania zwrotu świadczenia z umów odnośnie sprzedaży nieruchomości zawartych po 1.1.1934 r. bez zachowania formy aktu notarialnego. (S. N. C. II. 460/38 3.10.1938. — *N. Pal. 12/38 s. 548).*

82.

Przepis o konieczności zachowania formy aktu notarialnego przy zawieraniu umowy o przeniesienie prawa własności nieruchomości nie stoi na przeszkodzie przyznaniu przez sąd w postępowaniu niespornym córce posagu od ojca w nieruchomościach. (S. N. C. II. 2497/37 31.3.1938. — *R. P. E. S. 4/38 s. 920).*

82.

Przyrzeczenie wyposażenia w gruncie, udzielone synowi przez matkę przed wejściem w życie prawa o notariacie, tylko ustnie, ponad obowiązek ustawowy, nie jest ważne, jeżeli oddanie gruntu nastąpiło dopiero po wejściu w życie prawa o notariacie, a sporządzenie aktu notarialnego nie nastąpiło. (S. N. C. II. 155/37 31.5.1937. — *Prz. Pr. Adm. 4/38 p. 208)*[1]).

[1]) Wobec odmiennej redakcji tezy poprzedniej (2/1420 t. I.) — powtarzamy.

[1]) Odnosi się również do art. 1231 K. C. Austr.

USTAWY NIEJEDNOLITE.

B1. POLSKA CENTRALNA I WSCHODNIA.

a) Ust. (Zb. Pr. I. R. t. 16 cz. 1) o notariacie.

17; 18.

Przejście urzędnika państwowego polskiego do notariatu na terenie i w czasie gdy obowiązywała jeszcze rosyjska ustawa o notariacie Zb. Pr. Ces. Ros. tom. 16 cz. 1 nie może być uważane wobec treści art. 17 i 18 tej ustawy za opuszczenie służby państwowej przez tego urzędnika, pociągające za sobą pozbawienie go praw emerytalnych. (N. T. A. l. rej. 5260/34 7.10.1935. — *O. S. P. 7-9/38 p. 295*).

—

COLLOQUIUM IURIDICUM

W dziale „Colloquium iuridicum" zamieszczane są nadsyłane przez Czytelników zapytania z wszelkich dziedzin praktyki prawniczej.

Każdy czytelnik „Prasy Prawniczej" ma prawo nadsyłania zarówno pytań, jak i odpowiedzi wzgl. wyjaśnień na zapytania, które zostały ogłoszone.

PYTANIA.

SKARGA PAULIAŃSKA.

79. I. Czy pozew pauliański wedle art. 1167 K. N. wierzyciela już posiadającego tytuł wykonawczy dla swej wierzytelności, a żądającego uznania darowizny nieruchomości za nieważną i prawom wierzyciela nieszkodzącą, musi być skierowany także przeciw dłużnikowi (darczyńcy), czy wystarczy skierować go tylko przeciw nabywcy (obdarowanemu)?

II. Czy konieczne jest złożenie Sądowi w celach dowodowych w sporze zaczepnym wedle art. 1167 K. N. wierzytelnych odpisów aktów notarialnych dotyczących zaczepionej darowizny, czy też wystarczą świadectwa hipoteczne podające treść tych aktów?

III. Czy pozew pauliański wedle art. 1167 K. N. (obecnie wedle K. P. C.) może zawierać równocześnie żądanie:

1) u z n a n i a wobec powoda darowizny nieruchomości NN., dokonanej przez X na rzecz Y aktem (bliżej oznaczonym) za nieważną i nieszkodzącą prawom powoda, opartym na tytule wykonawczym (bliżej oznaczonym),

2) n a k a z a n i a pozwanej, że winną jest zezwolić, aby w stanie biernym tj. w dziale IV wykazu hipotecznego powyższej nieruchomości wpisana została na rzecz powoda na podstawie wyżej powołanego tytułu wykonawczego hipoteka dla wyszczególnionych dla wyszczególnionych w tym tytule wierzytelności z przynależnościami oraz, aby w drodze egzekucji prowadzonej z opisanych nieruchomości powyższa wierzytelność z przynależnościami ściągnięta została,

3) n a k a z a n i a pozwanej, że winną jest bezpośrednio zapłacić powodwi na poczet wyżej wyszczególnionych wierzytelności kwotę 2.000 złotych (osiągniętą ze sprzedaży części nieruchomości nabytych tytułem zaczepionej darowizny) oraz

4) n a k a z a n i a pozwanej że winną jest postarać się o wykreślenie własnym kosztem z działu IV wykazu hipotecznego nieruchomości wyżej opisanej kaucji (ustanowionej przez pozwaną na rzecz nieobjętej pozwem osoby na nieruchomości ,którą nabyła tytułem zaczepionej darowizny)?

—

BADANIE ZDOLNOŚCI PRAWNEJ ORAZ OBYWATELSTWA STRON PRZEZ DZIAŁAJĄCEGO NOTARIUSZA.

80. Notariusz obowiązany w myśl art. 69 pr. o notariacie stwierdzić tażsamość stawających, a ponadto nie wolno mu dokonywać czynności notar., jeżeli się przekona, że stawający nie ma zdolności do działań prawnych. Czy wobec tego notariusz ma obowiązek ustalenia i jak daleko sięga jego ostrożność i staranność oraz odpowiedzialność karalna pod tym względem, czy stawający jest obywatelem polskim czy cudzoziemcem w znaczeniu prawa publiczn. lub dekretu dewizowego i czy w każdym wypadku w jaki sposób winien badać obywatelstwo stawających?

—

SKUPIENIE WSZYSTKICH UDZIAŁÓW SPÓŁKI Z OGR. ODP. W JEDNYCH RĘKACH.

81. Czy spółka z ograniczoną odpowiedzialnością istnieje nadal mimo pozostania w niej tylko jednego członka, który skupił w swoich rękach wszystkie udziały spółki?

—

JAKIE CZYNNOŚCI KWALIFIKUJĄ PRACOWNIKA UMYSŁOWEGO.

82. Pracownik pracował w przemyśle leśnym. Czynności jego były następujące: angażowanie pracowników fizycznych, dozorowanie nad wykonywaniem czynności (fizycznych)

przez tych pracowników, t. zw. „odbieranie“ czy też „przyjmowanie“ roboty, wykonanej przez angażowanych przezeń pracowników, wypisywanie kwitów zarobkowych oraz list płacy dla tych pracowników, których angażował itp. Czy pracownik taki ma być zaliczony do pracowników umysłowych czy fizycznych?

—

WŁAŚCIWOŚĆ MIEJSCOWA SĄDU, GDY WIERZYCIELEM DŁUŻNIKA SKARŻONEGO JEST SKARB PAŃSTWA.

83. Trzecia osoba, występując przeciwko dłużnikowi i jego wierzycielowi z akcją o zwolnienie od egzekucji przedmiotu w trybie § 1 art. 567 K. P. C., gdy owym wierzycielem dłużnika jest Skarb Państwa. Czy takie powództwo wytoczyć należy wg § 2 art. 567 K. P. C., czy też z uwagi na to, że powództwo wytacza się przeciwko Skarbowi Państwa, to właściwość miejscowa obowiązuje jedynie wg art. 30 Kpc.?

—

REJESTROWY ZASTAW ZBOŻOWY.

84. 1. Czy według K. Z. zastaw zboża złożony przed dwoma latami ,stanowi jeszcze prawo zastawu, skoro zboże musi być co roku zmieniane, a tylko z ksiąg handlowych wynika ilość i rodzaj złożonego w danej instytucji handlowej zastawu w zbożu,

2. czy zastawnik w tym wypadku ma prawo w drodze procesu z art. 567 § 1 p. 1 wzgl. 2 K. P. C. domagać się zwolnienia spod egzekucji zajętego zboża, o ile ta prowadzona jest do przedsiębiorstwa w którym zastaw został złożony,

.. wierzyciel A mając pretensję do B uzyskał prawo zastawu hipoteki zapisanej na rzecz C na nieruchomości D. Obecnie A wytoczył proces właścicielowi nieruchomości D na podstawie zastwu hipoteki o spłatę tejże, mimo, że nie posiada od C zezwolenia na udzielenie kwitu mazalnego dla D na wypadek zapłaty zastawionej hipoteki, ani też nie posiada tytułu wykonawczego na C. Czy zatem posiadacz zastawu i wierzyciel A jest legitymowanym do wytoczenia takiego procesu?

—

„SOLIDARNA“ ODPOWIEDZIALNOŚĆ KARNA Z ART. 237 K. K.

85. X oskarżył przed Sądem Grodzkim Y i Z o zadanie mu uszkodzeń ciała kwalifikujących się z art. 237 K. K. W toku rozprawy ustalono, iż istotnie bili go wprawdzie obaj oskarżeni. jednak kto z nich był sprawcą uszkodzenia ciała wyszczególnionego w zaświadczeniu lekarskim ustalić nie dało się.

Jaką przeto odpowiedzialność winni ponieść obaj oskarżeni?

Z jednej strony fakt naniesienia urazów jest niewątpliwy, uniewinnienie przeto obu oskarżonych sprzeciwstawiało by się wprost poczuciu słuszności, z drugiej strony niesłusznym byłoby również kazanie obu ich z art. 237 skoro nieustalono kto z nich mianowicie uszkodzenie te zada, „solidarnej“ zaś odpowiedzialności w danym wypadku nie ma, nie można również podciągnąć działanie oskarżonych pod przepis art. 240 K. K., ze względu na rodzaj uszkodzeń.

—

TRYB DOCHODZENIA ZADOŚĆUCZYNIENIA ZA KRZYWDĘ MORALNĄ.

86. Czy powód domagając się zadośćuczynienia za krzywdę moralną po myśli art. 165 K. Z. musi najpierw udowodnić zaistnienie czynu niedozwolonego, a w wypadku czynu takiego, które stanowi przestępstwo ścigane przez oskarżyciela publicznego (143 K. K.) udowodnić prawomocnym orzeczeniem Sądu, że taki delikt zaistniał i że pozwany ponosi w tym kierunku winę, chyba że zachodzą przeszkody nie dające możność wydania orzeczenia o winie sprawcy deliktu, więc w razie wniesienia pozwu do Sądu cywilnego zachodzi przedwczesność pozwu?

—

SKUTKI BRAKU UZASADNIENIA POSTANOWIENIA O ODMOWIE PRZYWRÓCENIA TERMINU.

87. Postanowienie o przywróceniu terminu wniesienia sprzeciwu nie podlega zaskarżeniu w drodze zażalenia; czy nie można jednak w późniejszej skardze apelacyjnej od wyroku oddalającego powództwo zarzucić, że sędzia ani jednym słowem nie uzasadnił postanowienia przywrócenia terminu do wniesienia sprzeciwu i że przywrócenie terminu sprzeciwia się ustawie, więc miało ono wpływ na rozstrzygnięcie sprawy (art. 410 kpc.) i zachodzi zarzut nieważności z art. 409 ust. 4 kpc.?

—

WYNAGRODZENIE ADWOKACKIE.

88. 1) Czy i ile należy się adwokatowi za prowadzenie sprawy w trybie apelacji po uchyleniu wyroku Sądu Apelacyjnego przez Sąd Kasacyjny za ponowną rozprawę przed Sądem Apelacyjnym?

2) Czy zmienia stan prawny fakt, że w powtórnej rozprawie nastąpiła zmiana adwokata tak, że powtórna rozprawa w Sądzie Apelacyjnym byłaby dla tego drugiego adwokata pierwotną rozprawą w tymże Sądzie?

—

PODSTAWA SKARGI APELACYJNEJ.

89. Powód wytoczył powództwo z pożyczki płatnej i wymagalnej na kwotę 500 zł. W toku sporu ograniczył powód „narazie“ powództwo do 100 zł. a to w tym celu by pozwanego pozbawić możności obrony swych praw w trybie postępowania apelacyjnego. Ograniczając po-

wództwo do kwoty 100 zł zastrzegł sobie powód równocześnie prawo dochodzenia reszty w kwocie 400 zł odrębnym pozwem względnie odrębnymi pozwami po 100 zł każdy.

Pozwany sprzeciwił się takiemu ograniczeniu powództwa, wywodząc, że w rozumieniu kpc. ograniczenie mieści w sobie bezwarunkowe zrzeczenie się różnicy między pierwotnym a ograniczonym żądaniem pozwu oraz że możność obrony pozwanego w trybie apelacji nie może być uzależniona od swobodnego uznania powoda.

Sąd orzekł po myśli ograniczonego żądania pozwu, w motywach zaś ustala, że powód może wnieść kilka pozwów o zapłatę jednej i tej samej pretensji w częściach dowolnych, byleby tylko pozwany nie był narażony na większe koszty procesu.

Czy pozwany może wobec tego wnieść skargę apelacyjną opartą na naruszeniu prawa materialnego przez mylną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie ustawy czy też wyłącznie na jednej z przyczyn nieważności z art. 409 kpc. stosownie do przepisu art. 418 p. 3 kpc.?

—

USTALENIA SĄDU KARNEGO W PROCESIE CYWILNYM.

90. Czy oznaczania przez sąd karny w wyroku skazującym wartości skradzionego mienia wiążą strony i sąd w procesie cywilnym o odszkodowanie za mienie?

—

LEGITYMACJA OSOBY PRZEKAZANEGO.

91. Czy cessus, jako pozwany w sprawie z powództwa cessjonariusza, o zapłatę ustną umową przelanej nań wierzytelności, może skutecznie sprzeciwić się prowadzeniu dowodów ze świadków na fakt przelewu po myśli art. 110 K. Z., czy też przepis ten odnosi się tylko do cedenta i cessjonariusza?

—

SKUTKI UMORZENIA EGZEKUCJI Z NIERUCHOMOŚCI.

92. Egzekucja z nieruchomości umorzyła się z mocy samego prawa w myśl art. 562 K. P. C.

Czy w takim wypadku zrobione zastrzeżenie w dziale III wykazu hipotecznego przez komornika sądowego w myśl art. 656 § 1 K. P. C. stało się również nieaktualne i gdy wierzyciel wszczyna ponownie egzekucję z nieruchomości, to komornik obowiązany jest powtórnie zrobić ostrzeżenie w dziale III wykazu hipotecznego o wszczętej egzekucji, pomimo to, że wierzyciel przy nowym wniosku składa wypis z wykazu hipotecznego w którym figuruje poprzednio zrobione ostrzeżenie w dziale III przez komornika?

ODPOWIEDZI.

ULGI Z PRAWA ODDŁUŻENIOWEGO.

Ad. 44. a) W myśl przepisu art. 42 odsetki długów rozłożonych z mocy samego prawa na 28 półrocznych rat (art. 41) uległy również z mocy samego prawa obniżeniu do wysokości 3% w stosunku rocznym. Ponieważ w art. 42 mowa jest wyraźnie o obniżeniu odsetek, wobec tego przepis ten *nie oznacza, że oprocentowanie 3% oblicza się od każdego rozterminowanego długu.* Przepis art. 42 dotyczy tylko długów oprocentowanych wyżej aniżeli 3% w stosunku rocznym, nie dotyczy natomiast długów, których oprocentowanie nie przewyższa 3% w stosunku rocznym oraz długów, które w ogóle nie były oprocentowane. W stosunku do długów nieoprocentowanych oraz długów, których oprocentowanie nie przewyższa 3%, przepis art. 42 nie wprowadza żadnych zmian, pomimo, że spłata tych długów została rozłożona na raty (por. wyjaśnienia Centr. Biura do spraw finansowo rolnych).

W szczególności, Urząd Rozjemczy samoistnie orzeka o odsetkach, jeżeli wyłącznie sam rozstrzyga sprawę, np. wierzycieli zwraca się wprost do Urzędu o zasadzie nienależności z wekslu, z pominięciem drogi sądowej. Jeżeli zaś Urząd rozkłada na raty należność (spłatę) z wyroku działowego, w którym Sąd nie orzekł o oprocentowaniu, to i Urząd w tej kwestii nic nie ma do powiedzenia, a wierzyciel może się zwrócić do Sądu w myśl orzecz. Sądu Najw. OSP X, 103 („odsetki od spłaty pieniężnej, zasądzonej wyrokiem działowym, biegną od chwili zwrócenia egzekucji przeciwko dłużnikowi, t. j. od terminu, jaki komornik wyznaczył dłużnikowi do zapłaty należności".

b) 3% odsetki należą się zasadniczo od kapitału; odsetki do dnia 1.11.1934 dolicza się do kapitału tylko w celu utworzenia sumy, którą się rozkłada na raty (art. 41 ust. 3).

Antoni G o l d m a n, adwokat (Radzyń Podlaski).

—

WYNAGRODZENIE ADWOKATÓW.

Ad. 45. Jednolitą ordynację adwokacką w sensie art. XII przep. wprow. KPC. było prawo o ustr. adwokatury z 1932 r. i na jego podstawie było wydane rozp. M. S. o wynagrodzeniu adwokatów (poz. 201/33 Dz. Ust.), które mimo wprowadzenia nowego prawa o ustr. adw. z 1938 obowiązuje jako lex prior specialis, dopóki M. S. nie skorzysta z uprawnień, nada-

nych mu przez art. 9 ust. 1 lit. c) nowego pr. o ust. adw. określenia w przyszłości norm wynagrodzenia adwokatów w porozumieniu z N. R. A.

Antoni Goldman, adwokat (Radzyń Podlaski).

—

ROZSZERZENIE AKTU OSKARŻENIA PRZEZ WSKAZANIE DRUGIEGO OKARŻONEGO.

Ad. 58. W zeszycie 5 tomu II „Prasy Prawniczej“, na stronicy 374, (numeracja dolna), umieszczono odpowiedź na pytanie w przedmiocie rozszerzenia aktu oskarżenia.

Do treści odpowiedzi tej zakradła się drukarska omyłka. Na wstępie bowiem jest wzmianka, że *na pytanie należy odpowiedzieć twierdząco*, zaś w konkluzji: *pokrzywdzony nie może...*

Prostujemy obecnie powyższy błąd drukarski i podajemy zakończenie powyższej odpowiedzi (pióra *Dra Józefa Kaufmana, adwokata we Lwowie)* w brzmieniu prawidłowym:

„W konkluzji: *pokrzywdzony może* samodzielnie uzupełnić akt oskarżenia złożony w Sądzie Grodzkim przez Policję przez wskazanie drugiej osoby w charakterze oskarżonego“.

(Redakcja).

—

ODPOWIEDZIALNOŚĆ GMINY MIEJSKIEJ ZA DŁUGI PRZEJĘTEJ ELEKTROWNI.

Ad. 66. 1. Przedstawiona w pytaniu powyższym kwestie sprowadza się do zagadnienia odpowiedzialności wydzierżawiającego przedsiębiorstwa po ustaniu stosunku dzierżawnego, za długi dzierżawcy, powstałe (jak zdaje się wynikać z treści pytania) w czasie trwania tego stosunku. W wypadku wydzierżawiącym przedsiębiorstwo byłaby gmina, zaś dzierżawcą spółka komandytowa.

Zagadnienie powyższe rozstrzygnąć wypadnie w myśl art. 1 K. H. na tle ogólnie obowiązujących przepisów prawa cywilnego, skoro nie jest ono uregulowane rozporządzeniami tegoż kodeksu. W szczególności art. 49, 50 i 51 K. H., dotyczące dzierżawy przedsiębiorstwa, odnoszą się do zupełnie innych sytuacji prawnych i jako przepisy o charakterze wyjątkowym nie mogą być stosowane przez analogię (por. w tych kwestiach: Dziurzyński, Fenichel i Honzatko: Kodeks handlowy, t. I, str. 108). W tym stanie rzeczy nieaktualne stają się też wszelkie rozważania, czy gmina, jako właścicielka i prowadząca elektrownię, jest kupcem, a w szczególności kupcem rejestrowym.

2. Z postanowień kodeksu zobowiązań — mającego zastosowanie w wypadku po myśli art. XLII przep. wprow. — nie można wysnuć żadną miarą wniosku, któryby uzasadniał odpowiedzialność wydzierżawiającego za jakiekolwiek długi dzierżawcy, a w szczególności odpowiedzialność z pożytków, przynoszonych przez przedmiot dzierżawny. W myśl art. 402 § 1 K. Z. w związku z art. 582 i 586 K. C. Nap. pożytki, przynoszone przez przedmiot dzierżawy, należą do dzierżawcy, lecz tylko w czasie trwania stosunku dzierżawnego. Z chwilą rozwiązania czy wygaśnięcia umowy — pożytki należą z powrotem do wydzierżawiającego i dzierżawca nie ma już do nich żadnych praw. W tym stanie rzeczy wierzyciele dzierżawcy mogli byli w czasie trwania stosunku dzierżawnego zająć w trybie art. 629 i n. K. P. C. należności za prąd u odbiorcy, stanowiące pożytki od przedmiotu dzierżawy i jako takie będące własnością dzierżawcy. Z chwilą jednak ustania stosunku dzierżawnego dokonane zajęcie musi upaść; z tą bowiem chwilą przestaje ono dotyczyć wierzytelności dzierżawcy, a odnosi się do wierzytelności wydzierżawiającego. (nie odpowiedzialnego za długi dzierżawcy) — co jest oczywiście niedopuszczalne, gdyż zajmujący wierzytelność wykonywa jedynie prawa swego dłużnika, a więc nie może mieć ich więcej od tego ostatniego.

3. Okoliczność przedwczesnego rozwiązania stosunku dzierżawnego nie ma dla sprawy niniejszej żadnego znaczenia ze względu na to, że wierzyciele nie mogą mieć w stosunku do wierzytelności dłużnika więcej praw niż sam dłużnik, zaś fakt, że jedna ze stron jest zadłużona, nie może wpływać na kształtowanie się wzajemnych stosunków prawnych obu kontrahentów i pociągać za sobą w konsekwencji odpowiedzialności drugiej strony. Nie wyłącza to oczywiście możliwości, ewent. zaskarżenia czynności dłużnika w trybie akcji pauliańskiej. Również bez znaczenia jest fakt ujawnienia czasu trwania umowy dzierżawnej w rejestrze handlowym. Wydzierżawiający może bowiem skutecznie wystąpić z procesem o zwolnienie od egzekucji zajętego prawa, jako swojej własności, zarówno wówczas, gdy przedwczesne rozwiązanie umowy dzierżawnej było ujawnione w rejestrze, jak i wtedy, gdy ujawnione nie było. W tym ostatnim wypadku fakt nieujawnienia w rejestrze może być jednym z powodów oddalenia pozwu — lecz nigdy jedynym (np. w połączeniu z faktem, że rozwiązanie dzierżawy nie ma daty pewnej itd.).

Z powyższych zasad na postawione pytanie należy odpowiedzieć *przecząco.*

Mgr Stanisław Wertheim, aplikant Prokuratorii Generalnej R. P. (Warszawa).

Prace nadesłane

Jan Namitkiewicz: „Rejestr handlowy“, Odbitka z zeszytu XXXIII Encyklopedii Podręcznej Prawa Prywatnego. Wyd. Inst. Wyd. „Biblioteka Polska“ w Warszawie. Warszawa 1938, duża 8°, str. 18.

Praca powyższa, będąca zwięzłym skrótem, przeznaczonym do Encyklopedii Podręcznej Prawa Prywatnego, stanowi w swej istocie krótką monografię interesującej instytucji rejestru handlowego. Opracowanie to jest o tyle ciekawe, iż wyszło spod pióra jednego ze współtwórców dotychczas obowiązującego dekretu o rejestrze handlowym z 1919 roku i jednego z nielicznych znawców tego przedmiotu. Z tych też względów, mimo stosunkowo skromnie objętościowo przedstawiającej się broszury, zawiera ona szereg myśli niezwykle wartościowych i poglądów rzeczywistej istoty rejestru handlowego.

W uwagach wstępnych autor przedstawił w skrócie pochodzenie rejestru handlowego w rysie historycznym, określenie i cel rejestru handlowego, cechy charakterystyczne rejestru handlowego oraz podstawową dla instytucji tej — zasadę jawności rejestru handlowego. — Omawiajac cel rejestru — dochodzi do wniosku, iż jest on instytucją charakteru publicznego, służącą wielkiej zasadzie bezpieczeństwa obrotu. Jest on wykazem, prawnie ważnych, przez ustawę wskazanych danych, dotyczących przedsiębiorstw handlowych, a obchodzących szerokie kręgi osób, będących z tymi przedsiębiorstwami w stosunkach. — W dalszym ciągu podkreśla cechy rejestru, podając, iż: 1) służy jawności w obrocie, 2) jest środkiem ujawnienia własności danego przedsiębiorstwa i jego firmy, 3) jest formalnym środkiem odróżnienia kupca od nie-kupca, oraz kupca rejestrowego, 4) jest środkiem ochrony prawa od firmy, 5) ten, kto zgłosił pewne dane do rejestru, nie może się powołać na ich nieprawdziwość, 6) niewykonanie przez kupca obowiązku zgłoszenia danych powoduje niemożność powoływania się na te dane wobec osób trzecich, chyba że udowodni, iż osoby te o danych niewniesionych skądinąd wiedziały.

W dalszym ciągu zajmuje się przedstawieniem treści rejestru handlowego, podając klasyfikację wpisów i wyszczególniając wpisy fakultatywne oraz wpisy obowiązkowe. W następstwie autor bada skuteczność prawną wpisów i uzależnienie, względnie uniezależnienie od ogłoszenia wpisów; przeprowadza rozróżnienie między wpisami pozytywnymi i negatywnymi oraz wpisami powstałymi na skutek zgłoszenia i wpisami z urzędu.

W osobnym rozdziale omawia szczegółowo ustrój rejestru handlowego, zastanawiając się nad samym prowadzeniem rejestru oraz sądem rejestrowym, organami pomocniczymi sądu rejestrowego i przedstawiając działy tegoż rejestru. Zastanawia się także nad zakresem funkcyj sądu rejestrowego, uwzględniając następujące zagadnienia: badanie formalne, badanie materialne, funkcje pomocnicze i nadzorcze sądu rejestrowego i wymuszanie wpisów. W związku z badaniem powyższych zagadnień — autor cytuje poglądy doktryny polskiej i zagranicznej oraz polemizuje z tymi poglądami; również podaje orzecznictwo sądowe w przedmiocie zagadnień rejestrowych. — Osobno również omawia postępowanie w sprawach rejestrowych, analizując zarówno zgłoszenie do rejestru handlowego, jak i wpisy z urzędu.

Na zakończenie autor przedstawia skutki prawne wpisów w rejestrze handlowym, a mianowicie skutki wpisów deklaratywnych, konstytutywnych i wpisów ze skutkami uzdrawiającymi. Również porusza domniemanie zgodności wpisów z ustawą i rzeczywistością oraz domniemanie wiarogodności wpisów.

Całość, aczkolwiek ze względów redakcyjnych wspomnianej encyklopedii, posiadająca charakter zwięzłej monografii — stanowi cenny przyczynek literatury naukowej, dotyczącej nowego polskiego prawa handlowego, będąc pierwszym opracowaniem teoretycznym omawianego zagadnienia na tle polskiego Kodeksu Handlowego 1934 roku.

Adam Daniel Szczygielski.

—

Komisja Kodyfikacyjna: „I. Projekt księgi drugiej Kodeksu Postępowania Niespornego. Rozdział o postępowaniu spadkowym. II. Projekt Przepisów wprowadzających. Rozdział o postępowaniu spadkowym“. Uchwalone w pierwszym czytaniu przez Podkomisję Postępowania Niespornego Komisji Kodyfikacyjnej. *„III. Uzasadnienie“*. Opracowane przez prof. *Maurycego Allerhanda.* Warszawa 1939. 8°, str. 120. Ogólnego zbioru, nr 95.

—

Marian Stępczyński i Sylweriusz Walewski: „Kodeks Postępowania Cywilnego“. Przepisy wprowadzające, orzecznictwo, przepisy o kosztach sądowych, opłata za doręczenie, wynagrodzenie adwokatów, taksa za czynności komorników. Warszawa 1939. Wydawnictwo „Biblioteka Prawnicza“, Warszawa, Hoża 37, 16°, str. 605.

Ruchliwa i stale na pulsie aktualności prawniczych trzymająca rękę „Biblioteka Prawnicza“ w Warszawie, wypuściła obecnie na rynek

księgarski opracowanie tekstowe kodeksu Postępowania Cywilnego z uwzględnieniem zmian, wprowadzonych przez dekret z dnia 21.11.1938 roku.

Opracowanie to zawiera — oprócz tekstu znowelizowanego Kodeksu Postępowania Cywilnego — również bogate orzecznictwo sądowe w przedmiocie procedury cywilnej, uwzględniając również zmiany, jakie w doborze orzecznictwa tego zajść musiały wobec dokonania zmian samego tekstu ustawowego. Tezy nieaktualne — zostały w wydaniu tym pominięte, tezy zaś obficie oświetlające określone zagadnienia (jak np.: do art. 112, 424 i in.) zostały przez autorów odpowiednio usystematyzowane oraz zgrupowane. W wielu przypadkach także — w szczególności jeśli idzie o dział egzekucyjny samego kodeksu — uwzględniono także orzecznictwo sądowe niższych instancyj.

Dla ułatwienia autorzy podali pod każdym artykułem przepisy korespondujące — oraz całość opatrzyli szczegółowym skorowidzem przedmiotowym, obejmującym przeszło 40 stron druku.

Wydanie bardzo estetyczne i dogodne w użyciu, w szczególności dla praktyka. Winno też znaleźć odpowiednie przyjęcie w sferach prawniczych.

Mgr Lucjan F i ń s k i.

—

Roman P i o t r o w s k i: „Pojęcie umowy kartelowej w praktyce Sądu Kartelowego“, Lwów 1938, 8°, str. 9.

W drobnej pozornie broszurze, stanowiącej osobne odbicie z zeszytu jubileuszowego czasopisma „Głos Prawa“, poświęcono ku czci profesora Maurycego Allerhanda — podjął się autor próby zanalizowania pojęcia umowy kartelowej na tle wypowiedzeń się Sądu Kartelowego w powyższym przedmiocie, w ogłoszonych do dnia wydania tej pracy wyrokach tegoż Sądu.

Już ta sama okoliczność, iż autorem pracy jest docent Uniwersytetu J. P. dr Roman Piotrowski, Kierownik Biura Kartelowego przy Ministerstwie Przemysłu i Handlu, a więc osoba najbardziej powołana w Polsce do naukowego traktowania zagadnień kartelowych — winna zwrócić uwagę czytelnika na wypowiedzi autora w broszurze powyższej zgrupowane.

Wobec tego, że pojęcie kartelu oraz umowy kartelowej nie pozostało ściśle sprecyzowane w samej ustawie kartelowej, na Sąd Kartelowy spada — zdaniem autora — szczególnie wdzięczne i ważne, ale bynajmniej nie łatwe interpretowanie pojęcia ustawowego w sposób odpowiadający zarówno treści ustawy, jak i jej gospodarczemu przeznaczeniu. — Autor więc podjął się konfrontacji i analizy ustaleń Sądu Kartelowego w powyższym przedmiocie, jako materiał źródłowy, traktując uzasadnienia sądowe w trzech sprawach kartelowych: 1) przeciwko kartelowi cementowemu, 2) przeciwko kartelowi karbidowemu i 3) przeciwko katowickiej Wspólnocie Interesów.

Analiza wyroku pierwszego wykazuje, iż Sąd Kartelowy do pojęcia omawianego wprowadził trzy ograniczenia, których nie ma w samej ustawie; wyrok drugi, podtrzymując w zasadzie definicję ustaloną w wyroku pierwszym — zmienił ją częściowo; wyrok z kolei trzeci — po raz pierwszy zajął się badaniem celu umowy kartelowej, ale przy wykładni tego pojęcia. dopuścił się niewątpliwego przekroczenia ram ustawy, co prawdopodobnie nawet nie leżało w intencji Sądu.

Z wywodów autora wolno wyciągnąć wnioski. iż nie było celem ustawy kartelowej podanie definicji kartelu (która jeszcze jest sporna zarówno w nauce, jak i w praktyce), a tylko możliwie ścisłe określenie stanu faktycznego, który wytwarza — względnie w każdej chwili wytworzyć może — skutki kartelowe, i który wymaga dlatego stałej kontroli nadzorczej Min. P. i H. Z tych też względów art. I ustawy zezwalał na możliwie szerokie zastosowanie tej kontroli w praktyce; natomiast wykładnię szczegółową powołanego przepisu ustawa zostawiła praktyce obrotu, przejawiającej się w orzecznictwie Sądu Kartelowego. Orzecznictwo to zaś — jak widać z analizowanych przez autora wyroków — stara się wypełnić ramową treść przepisu ustawowego pełnią przebogatego w przypadki życia gospodarczego.

Adam Daniel S z c z y g i e l s k i.

—

Marcel S c h e f f s: „Księgowość podwojna czy pojedyncza?“ Wydawnictwo Związku Księgowych w Polsce. Poznań 1939. Księgarnia Wilaka w Poznaniu; mała 8°, str. 92.

Wybitny znawca teorii księgowości ,profesor Akademii Handlowej (dawniej Wyższej Szkoły Handlowej) w Poznaniu w książce o podanym wyżej tytule podjął się odpowiedzi na postawione przez się pytanie: czy systemy księgowości reformowane od wieków średnich, z których zachowały się, prawzory księgowości pojedynczej i podwójnej, odpowiadają dzisiejszym wymaganiom?

Aby na pytanie powyższe dać prawidłową odpowiedź — autor szczegółowo bada znane obecnie w praktyce systemy księgowości, a mianowicie: księgowość podwójną i księgowość pojedynczą, włoską. Omawiając księgowość podwójną — przedstawia podstawowe różnice w metodach tej księgowości, badając metodę włoską (pierwowzór), metodę niemiecką, metodę francuską, metodę angielską, me-

todę amerykańską, metodę kartotekową i metodę dowodową.

Do zasadniczego zagadnienia przechodzi autor w rozdziale V-tym, zatytułowanym: „Czy księgowość pojedyncza jest prawidłowa?". Badając powyższą kwestię, autor skrupulatnie zebrał poglądy autorów polskich (W. Góra, T. Lulek, M. Scheffs, W. Skalski, Fr. Tomanek, A. D. Szczygielski oraz orzeczenie Komitetu Naukowego Związku Księgowych w Polsce) i zagranicznych (Reisch - Kreibisch, Staub, Schaer, Leitner, K. Schlichting, V. Simon, Schmalenbach, Steiner, Warneyer, Koppe oraz orzeczenie niemieckiego „Reichsfinanzof") w przedmiocie dopuszczalności, prawidłowości oraz mocy dowodowej księgowości pojedynczej. Dla pełniejszego przedstawienia całokształtu badanego zagadnienia — autor zebrał oraz poddał naukowej analizie ogłoszone orzecznictwo Najwyższego Trybunału Administracyjnego w powyższym przedmiocie oraz glosy prof. Lulka i St. Skrzywana do wyroków N. T. A., w których autorzy ci wypowiedzieli się w interesującej go materii.

Na podstawie powyższej analizy materiału porównawczego, w związku z podanymi przez się przepisami prawa obowiązującego w Polsce — autor dochodzi w rezultacie do uzasadnionego przekonania, iż jedynie księgowość systemu podwójnego jest w możności sprostać wszelkim wymaganiom stawianym księgowości przez przepisy prawa obowiązującego oraz orzecznictwo sądowe, będące wykładnikiem polskiej praktyki obrotu.

Omawiana praca, napisana w sposób przystępny i jasny, oparta na bogatym materiale źródłowym i szczegółowej analizie naukowej— stanowi niewątpliwie cenny przyczynek badawczy na polu teorii księgowości.

Adam Daniel S z c z y g i e l s k i.

—

Michał M o c z u l s k i: „Spadkobranie według międzynarodowego prawa prywatnego", Odbitka z nr 23—24 z 1938 r. „Przeglądu Notarialnego", mała 4°, str. 16, sine loco et anno.

Autor rozprawy pod podanym wyżej tytułem, urzędujący notariusz w Stanisławowie, podjął się trudu rozstrzygnięcia zasadniczej dla prawa międzynarodowego prywatnego kwestii, a mianowicie, czy odnośnie stosunków prywatno - prawnych, zawierający obcy element — zastosować należy przepisy prawne krajowe czy obce i w jakiej mierze je zastosować należy.

Badania swe poprzedza krótkim rysem historycznym, przedstawiającym przegląd teoryj, jakie były odnośnie naczelnego zagadnienia przyjmowane przez doktrynę prawa międzynarodowego. Podnosi również wytyczne na jakich oparte jest polskie prawo właściwe dla stosunków prywatnych międzynarodowych (ustawa z dnia 2 sierpnia 1926, poz. 581 Dz. Ust.).

Przechodząc do omawiania zasad prawa pozytywnego, autor podnosi główne zasady, na których opiera się prawo międzynarodowe prywatne, czyli t. zw. łączniki — oraz ich występowanie na tle podanej wyżej ustawy. W szczególności przechodzi do analizy pojęcia „lex patriae", „lex domicilis", „lex rei sitae", tłumacząc ich zastosowanie w praktyce prawnej.

Bliższej analizie prawniczej podaje zagadnienia prawa spadkowego, w odniesieniu do stosunków prawa międzynarodowego, badając poszczególne instytucje tego prawa, w oparciu się zarówno na poglądach panujących w doktrynie, jak i przejawiających się w orzecznictwie sądowym. Z poglądów tych autor stara się wysnuć ogólne zasady prawne, mające znaczenie praktyczne dla obrotu prawnego międzynarodowego z punktu widzenia prawa polskiego.

Stosunkom tego obrotu poświęca też autor dalsze swe uwagi, analizując przepisy po zczególnych umów międzynarodowych, jakie zostały zawarte przez Państwo Polskie z krajami ościennymi. W szczególności bada umowy z: Austrią (obecnie już nieaktualną, wobec połączenia Austrii z Rzeszą Niemiecką), Francją, Belgią, Rumunią, Królestwem Serbów, Kroatów i Słoweńców (Jugosławią), Bułgarią, Łotwą i Estonią, Stanami Zjednoczonymi Ameryki, Włochami, Czecho-Słowacją, Niemcami, Królestwem Węgier oraz Związkiem Socjalist. Republik Rad.

Całość tej ciekawej pracy, dzięki jasności i przejrzystości ujęcia oraz wagi poruszanych zagadnień, zasługuje w zupełności na zainteresowanie się nią, nie tylko sfer notarialnych (dla których autor pracę tę w pierwszym rzędzie napisał), lecz również szerszych warstw prawników - cywilistów.

Mgr Bohdan C z a r n y.

—

Dr Juliusz S a s W i s ł o c k i, adwokat: „Ochrona prawna nazwiska", Warszawa 1939, Towarzystwo Wydawnicze Młodych Prawników i Ekonomistów. Skład główny Gebethner i Wollf, mała 16°, str. 36. (Odbitka z miesięcznika „Współczesna Myśl Prawnicza", nr 12/ 1938).

W drobnej broszurce pod podanym wyżej tytułem, autor podnosi w zasadzie dwa zagadnienia, a mianowicie: 1) nazwiska podrzutków i 2) nazwiska w znakach towarowych. Nadto w zakończeniu dorzuca kilka uwag w przedmiocie nazwisk żydowskich.

Wychodząc z założenia, iż prawo do nazwiska należy rozumieć, jako prawo do własności na-

zwiska — autor polemizuje z poglądami wyrażonymi przez doktrynę oraz krytykuje orzecznictwo Wydziału Odwoławczego Urzędu Patentowego Rz. P.

Praca raczej o charakterze publicystyczno-politycznym, niż naukowym.

Mgr L. F i ń s k i.

—

Dr Juliusz F a b r y k a n t, adwokat: „Ustawa o rejestrowych prawach rzeczowych na pojazdach mechanicznych“. Rozporządzenia wykonawcze o rejestrze i opłatach rejestrowych. Instrukcja. Wzory. Komentarz. Lwów 1939, 16°, str. 96. Wyd. Maksymilian Bodek, Księgarnia nakładowa, Lwów, ul. Batorego 12.

Przedmiotem omawianej pracy jest zestawienie i skomentowanie przepisów ustawy z dnia 28 kwietnia 1938 roku (Dz. U. R. P. nr 36, poz. 302) o rejestrowych prawach rzeczowych na pojazdach mechanicznych. Ustawa ta — spowodowana troską ustawodawcy o intensywny rozwój motoryzacji kraju — umożliwia w sposób przystępny nabywanie pojazdów mechanicznych na kredyt. Aby kredyt ten był w sposób możliwie pewny zabezpieczony — ustawodawca uznał za stosowne wprowadzić przepisy szczególne dla tej kategorii przedmiotów obrotu, udzielając odpowiednich gwarancyj sprzedawcy pojazdu mechanicznego.

Autor zebrał i usystematyzował wszelkie przepisy ustawowe z powyższym zagadnieniem się wiążące, a mianowicie, oprócz wspomnianej na wstępie ustawy podał także teksty: rozp. Min. Komun. z 9 września 1938 r. o rejestrze na pojazdach mechanicznych, rozp. Min. Komun. z 3 listopada 1938 r. o opłatach w postępowaniu, wiążącym się z rejestrowym prawem rzeczowym na pojazdach mechanicznych, obwieszcz. Prez. R. P. o sprostowaniu błędów w tekście ustaw z 28 kwietnia 1938 r. ,oraz zarządz. Min. Komun. z 16 listopada 1938 r. w sprawie instrukcji dla wojewódzkich władz administracji ogólnej o prowadzeniu rejestru praw rzeczowych na pojazdach mechanicznych.

Praca powyższa posiada charakter wybitnie praktyczny, przeznaczony dla osób ,stykających się z zagadnieniami, związanymi z rejestrem praw rzeczowych na pojazdach mechanicznych.

Mgr Jerzy D r z e w i e c k i.

—

Dr Emil M e r z, adwokat: „Opłaty od mąki i kaszy“. Ustawa rozporządzenia, instrukcje, okólniki, objaśnienia i przykłady“. (Krajowy Instytut Wydawniczy, Warszawa 1938, 8°, str. 111.

Pod powyższym tytułem ukazało się ciekawe i aktualne opracowanie, obejmujące całokształt przepisów prawnych związanych z zagadnieniami nowowprowadzonych opłat skarbowych od przetworów przemiałowych (ustawa z dnia 5 sierpnia 1938 r. o środkach finansowych na popieranie gospodarczo uzasadnionego kształtowania cen artykułów rolniczych — Dz. U. 56, poz. 447). Tekst ustawy podany jest w pełnym brzmieniu ,nadto zaś pod każdym artykułem ustawy zasadniczej — podane są teksty rozporządzeń, okólników itp., wyjaśniających dany artykuł. Dla jaśniejszego zaś zobrazowania celów i zadań ustawy, będącej bezsprzecznie nowością w ustawodawstwie polskim, autor podał odpowiednio dobrane głosy posłów i senatorów, którzy zabierali głos przy uchwalaniu ustawy, podkreślając jej zalety lub wady. Również w tym samym celu podane zostały wyniki uzasadnienia rządowego, złożonego Sejmowi.

Praca została uzupełniona wzorami urzędowo wymaganych druków ksiąg kontrolnych, oraz wzorami urzędowo zatwierdzonych etykiet. Nadto podane są liczne wzory deklaracyj itp. Książkę uzupełnia szczegółowy skorowidz alfabetyczny przedmiotowy oraz b. szczegółowy spis rzeczy.

W ten sposób opracowana książka winna służyć w pierwszym rzędzie nie tylko zawodowym prawnikom, lecz w zasadzie tym wszystkim, którzy z racji wykonywania swego zawodu przemysłowego lub handlowego, stykają się w praktyce obrotu z zagadnieniami stosowania opłat od mąki i kaszy — winni posiadać wymaganą przez prawo znajomość przepisów powyższej ustawy. Z tych względów, praca omawiana stanowi doskonałe i przystępne opracowanie praktyczne, godne polecenia.

Mgr M. W i n i a k.

„RUCH PRAWNICZY, EKONOMICZNY I SOCJOLOGICZNY“.

Wyszedł z druku I zeszyt „Ruchu Prawniczego, Ekonomicznego i Socjologicznego“ za rok 1939. Na treść zeszytu składają się: Ankieta na temat reformy ordynacji wyborczej do Sejmu i Senatu. — Artykuły: Prof. J. Sułkowski: W sprawie wykładni oraz zasięgu mocy obowiązującej art. 196 kod. ubezp. społ.; Prof. St. Błachowski: O psychologii zaznawania dzieci o przestępstwach przeciw obyczajności; Prof. H. Gliwic: Specjalizacja a autarkia; Doc. A. Wakar: Zakres teorii handlu zagranicznego; Doc. St. Rychliński: Warstwy społeczne. — Przegląd piśmiennictwa: 54 recenzyj i sprawozdań krytycznych z zakresu prawa, ekonomii,

nauk handlowych i socjologii oraz bogata bibliografia literatury polskiej i obcej. Zabowiązania międzynarodowe Polski. — Sądownictwo: Przegląd orzecznictwa karnego i cywilnego Sądu Najwyższego i Najwyższego Trybunału Administracyjnego dla wszystkim ziem polskich, orzecznictwo Najwyższego Sądu Wojskowego.— Kronika gospodarcza i socjalna.

Kronika

Redakcja czasopisma „GŁOS SĄDOWNICTWA", naczelnego organu prasowego Zrzeszenia Sędziów i Prokuratorów R. P., miesięcznika poświęconego zagadnieniom społeczno-prawnym i zawodowym, nadesłała nam następujący komunikat, na treść którego zwracamy uwagę P. T. Czytelników:

KONKURS.

W związku z dziesięcioleciem swego istnienia „Głos Sądownictwa" pragnie omówić na swych łamach w sposób możliwie wszechstronny podstawowe zagadnienia ogólne, związane z sądownictwem i wymiarem sprawiedliwości.

W tym celu ogłasza konkurs niniejszy, dostępny dla wszystkich prawników polskich, na prace, obejmujące w pierwszym rzędzie następujące problemy: rola i zadania współczesnego sędziego (prokuratora) polskiego, ustawowe gwarancje niezawisłości sędziowskiej; podstawy przygotowania do zawodu sędziego i prokuratora, sąd a społeczeństwo, sąd a administracja, zasadnicze niedomagania naszego wymiaru sprawiedliwości i t. p. pokrewne zagadnienia.

Redakcja za trzy najlepsze prace wyznacza nagrody: 500, 300 i 200 zł, niezależnie od normalnego honorarium autorskiego.

Rozmiary prac konkursowych — od 10 do 15 stron druku formatu „Głosu Sądownictwa". Redakcja zastrzega sobie ogłoszenie na łamach swego wydawnictwa zarówno prac nagrodzonych, jak i innych, uznanych przez Sąd Konkursowy za zadowalające.

Prace konkursowe muszą być oryginalne, nigdzie dotąd nie drukowane i nie ogłaszane w formie odczytów.

Termin konkursu — do dnia 1 kwietnia 1939 roku.

Prace konkursowe należy nadsyłać do redakcji „Głos Sądownictwa" (Warszawa, ul. Nowy Świat 33 m. 3), opatrując je obranym godłem i dołączając kopertę z napisanym zewnątrz godłem i włożoną wewnątrz kartą z nazwiskiem i adresem autora.

Nadsyłane prace powinny być pisane na maszynie po jednej stronie arkusza.

Numer zamknięto dnia 21 lutego 1939 r.

wydawca: w imieniu „Prasy Prawniczej" — Władysław Opatowski.

Redaktor: Adam Daniel Szczygielski.

„Drukarnia Lekarska", Warszawa, Leszno 56, tel. 11.98-73 (biuro) i 11.98-75 (dz. techn.).